

Emancipatie-monitor 2026

Emancipatie-monitor 2026

Verklaring van tekens

niets (blanco)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
0 (0,0)	het cijfer is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
*	voorlopige cijfers
**	nader voorlopige cijfers
-	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	oogstjaar, boekjaar, schooljaar, enz. beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2004/'05-2016/'17	oogstjaar enz., 2004/'05 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag en CCN Redactie & Visualisatie, Den Haag
Omslagfoto: ANP / Roger Dohmen Fotografie

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2026.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Samenvatting **5**
Summary **10**

1 (Gezond) leven 15

1.1 Anders van jong naar oud? **15**
1.2 Even gezond? **22**
1.3 Literatuur **32**

2 Van leren naar werken 34

2.1 Gelijk aan de start? **34**
2.2 Zorg en techniek minder sekse-specifiek? **43**
2.3 Hetzelfde onderwijsniveau? **48**
2.4 Literatuur **51**

3 Werken 52

3.1 Gaan vrouwen steeds meer werken? **52**
3.2 Willen vrouwen meer werken, en mannen minder? **62**
3.3 Maakt onderwijsniveau uit? **70**
3.4 Maakt herkomst uit? **74**
3.5 (Hoeveel) werken in elke levensfase? **82**
3.6 Wie doet het zware werk? **89**
3.7 Komen er meer vrouwen in topfuncties? **93**
3.8 Literatuur **98**

4 Verdienen 99

4.1 Neemt het loonverschil tussen mannen en vrouwen af? **99**
4.2 Neemt de economische zelfstandigheid toe? **106**
4.3 Maken onderwijsniveau en herkomst uit? **112**
4.4 Maakt levensfase uit? **115**
4.5 Wat verandert financieel na de komst van een kind? **117**
4.6 Hoe groot is het pensioenverschil? **120**
4.7 Wie heeft meer financiële problemen? **125**
4.8 Literatuur **131**

5 Werken en zorgen 133

5.1 Welke rolverdeling heeft de voorkeur? **133**
5.2 Hoe wordt het betaalde werk verdeeld? **135**
5.3 Wie zorgt voor het huishouden? **136**
5.4 Wie zorgt voor de kinderen? **139**
5.5 Hoeveel ouders gebruiken kinderopvang en verlof? **146**
5.6 Wie zorgt voor de zieke naaste? **153**
5.7 Literatuur **158**

6 Niet werken 159

6.1 Hoeveel mannen en vrouwen zijn werkloos? **159**
6.2 Wie zijn niet op zoek of beschikbaar voor werk, en waarom? **163**
6.3 Wanneer wel aan het werk? **167**
6.4 Literatuur **170**

7 Sociaal veilig leven 171

7.1 Neemt geweld tegen vrouwen af? **171**
7.2 Hoe veilig voelen vrouwen zich? **180**
7.3 Literatuur **184**

8 Gelijk in Europees perspectief? 186

8.1 Leren, werken en verdienen **186**
8.2 Zorgen voor kinderen en huishouden **191**
8.3 Gezond en sociaal veilig leven **194**
8.4 (On)gelijkheid in één getal **195**
8.5 Literatuur **197**

9 Leven, leren en werken in Caribisch Nederland 199

9.1 Anders van jong naar oud? **199**
9.2 Gezond leven? **206**
9.3 Sociaal veilig leven? **209**
9.4 Hetzelfde onderwijs? **212**
9.5 Evenveel werken? **213**
9.6 Waarom niet werken? **215**
9.7 Wat is het verschil in inkomen? **216**
9.8 Literatuur **218**

Begrippen **219**
Medewerkers **230**

Samenvatting

Woord vooraf

In de Emancipatiemonitor worden vrouwen en mannen gevolgd op diverse terreinen, variërend van onderwijs en arbeidsmarkt tot gezondheid en veiligheid. Sinds de eerste editie in 2000 gepubliceerd werd, is er veel veranderd in de Nederlandse samenleving.
De allereerste monitor ging nog bijna vanzelfsprekend over vrouwenemancipatie. Inmiddels gaat het bij maatschappelijke discussies over emancipatie over het streven naar gelijke rechten, kansen en vrijheden voor iedereen, dus ongeacht geslacht, genderidentiteit, seksuele oriëntatie, en ook andere kenmerken zoals sociaaleconomische status, religie en herkomst.

Het emancipatiebeleid in Nederland richt zich op gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen en gelijkwaardigheid voor lhbtiq+ personen. Cijfers zijn daarbij onmisbaar, maar ook talrijk. Bij het monitoren van emancipatie is dus focus nodig: om welke (on)gelijkheid gaat het? In de Emancipatiemonitor blijven dat verschillen en overeenkomsten tussen vrouwen en mannen. Dat is waar deze monitor zich op concentreert, zonder dit te combineren met andere dimensies van emancipatie.

De Emancipatiemonitor 2026 geeft antwoord op onder meer de volgende vragen:
- Hoe verschilt de (demografische) levensloop van vrouwen en mannen?
- Wat zijn de schoolprestaties van meiden en jongens?
- Gaan er steeds meer vrouwen werken?
- Hoeveel vrouwen en mannen zijn economisch zelfstandig?
- Hoe combineren vrouwen en mannen werk en zorg? En is dat zoals ze het willen?
- Waarom werkt een deel van de vrouwen en mannen niet?
- Neemt het geweld tegen vrouwen af?
- Is Nederland meer geëmancipeerd dan andere EU-landen?

Nieuw in deze editie is een hoofdstuk over vrouwen en mannen in Caribisch Nederland. Ook is er voor het eerst aandacht voor vrouw-man-verschillen op het gebied van armoede, pensioen en arbeidsomstandigheden. Nieuw is ook de aandacht voor de vraag in hoeverre de gezondheidszorg rekening houdt met verschillen tussen man en vrouw. Extra aandacht gaat uit naar de rolverdeling tussen vrouwen en mannen en verlofregelingen rond geboorte.

De Emancipatiemonitor 2026 is samengesteld door het CBS en bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In aanvulling op de monitor bevat de CBS-databank m/v-stat verschillende sociaaleconomische statistieken over vrouwen en mannen.

Vrouwen vaker dan mannen hbo- of universitair geschoold

Jongens krijgen aan het eind van de basisschool vaker dan meiden een havo/vwo- of vwo-advies. In het middelbaar onderwijs vormen meiden echter de meerderheid op havo en vwo. Ook op niveau 4 van het mbo en in het hoger onderwijs studeren meer vrouwen dan mannen. In de niet-onderwijsvolgende bevolking van 15 jaar tot AOW-leeftijd zijn er meer vrouwen dan mannen met een hbo- of wo-diploma.

Vrouwen beleven levensmijlpalen meestal eerder dan mannen

De levensloop van vrouwen is anders dan die van mannen. Vrouwen gaan bijvoorbeeld gemiddeld op jongere leeftijd uit huis dan mannen en krijgen ook op jongere leeftijd hun eerste kind. Op jezelf gaan wonen en kinderen krijgen gebeuren in de praktijk op een later moment dan dat mensen hiervoor een geschikte leeftijd vinden. Vrouwen zijn gemiddeld jonger dan mannen als ze trouwen. Als een huwelijk strandt, blijven kinderen vaker bij de moeder dan bij de vader wonen. Er zijn dan ook dan meer vrouwen dan mannen die met hun kinderen een eenoudergezin vormen. Op hoge leeftijd wonen meer vrouwen dan mannen alleen, onder andere doordat vrouwen gemiddeld ouder worden.

Gezondheid van vrouwen minder goed dan van mannen

Vrouwen leven gemiddeld langer dan mannen, maar brengen ook meer jaren door in een slechtere gezondheid. Vrouwen hebben een minder goede algemene gezondheid dan mannen en ze hebben meer te maken met beperkingen als gevolg van gezondheids-problemen. Ook rapporteren ze vaker angst- of depressiegevoelens. Het ziekteverzuim ligt bij vrouwen hoger dan bij mannen. Ruim de helft van de vrouwelijke werknemers werkt door als ze zich ziek voelen door menstruatie, zwangerschap of de overgang. Ze vinden het doorgaans niet moeilijk om op het werk over zulke onderwerpen te praten. Van alle vrouwen is ruim de helft van mening dat de medische wetenschap te weinig rekening houdt met de verschillen tussen vrouwen en mannen. Bij mannen is dat aandeel kleiner.

Arbeidsdeelname vrouwen niet verder gegroeid

Na een jarenlange stijging is de arbeidsparticipatie van vrouwen sinds 2022 gelijk gebleven. Mannen hebben vaker betaald werk dan vrouwen en ook bij hen groeide de arbeids-participatie de laatste jaren niet. Het gemiddeld aantal uren dat vrouwen per week werken is niet veranderd sinds 2022. De wekelijkse arbeidsduur van mannen daalde licht. Meer

vrouwelijke dan mannelijke werknemers zeggen stressvol werk te hebben. Zij hebben werk met hoge taakeisen en weinig ruimte om zelf te bepalen hoe het werk wordt uitgevoerd. Stressvol werk komt minder voor bij zelfstandigen en bij hen is tussen vrouwen en mannen vrijwel geen verschil. Vrouwelijke werknemers vinden hun baan vaker emotioneel zwaar dan mannen, terwijl mannen juist vaker aangeven fysiek belastend werk te doen.

Economische zelfstandigheid van vrouwen neemt niet meer toe

De laatste jaren groeit het percentage dat minstens het bijstandsniveau verdient bij vrouwen en mannen niet meer. Mannen blijven daarmee vaker economisch zelfstandig dan vrouwen. Tussen vrouwen en mannen met een partner en kinderen is het verschil in economische zelfstandigheid relatief groot. Na de geboorte van het eerste kind verandert vooral het inkomen van moeders. Van de vrouwen die hun eerste kind kregen en voor de geboorte werkten, was het inkomen zes jaar na de geboorte een derde lager dan in het jaar voor de geboorte. Bij mannen is de inkomensdaling na het krijgen van het eerste kind veel kleiner. Ook bij een echtscheiding daalt vooral de koopkracht van vrouwen. Armoede komt bij vrouwen en mannen gemiddeld even vaak voor. Maar niet bij ouders in eenoudergezinnen, daar zijn moeders dubbel zo vaak arm als vaders.

Verdeling werk en zorg tussen moeders en vaders vaak anders dan gewenst

De meeste mensen vinden dat betaald werk en zorgtaken ongeveer gelijk verdeeld moeten zijn in een vrouw-mankoppel. In de praktijk is de meest voorkomende combinatie echter dat de man voltijds werkt en de vrouw deeltijds. Ook doet in de meeste koppels de vrouw meer aan huishoudelijke taken en de zorg voor de kinderen. Vrouwen geven ook vaker dan mannen mantelzorg en vrouwelijke mantelzorgers zijn zwaarder belast door deze zorg dan mannelijke mantelzorgers.

Niet alle mannen nemen geboorteverlof (volledig) op

Ruim 9 op de 10 mannelijke werknemers met een kind jonger dan 1 jaar nemen geboorteverlof op. Van hen gebruikt de helft de volledige zes weken. De meeste vrouwen en mannen kunnen zich vinden in een geboorteverlof van zes weken. Ook vinden de meeste mensen de duur van het zwangerschaps- en bevallingsverlof passend. Wel zijn er meer mensen die deze verloven (veel) te kort vinden dan mensen die ze (veel) te lang vinden. Vrouwen vinden dit bovendien vaker dan mannen.

Zorgtaken vooral bij vrouwen reden om niet te werken

Meer vrouwen (niet-onderwijsvolgend van 15 jaar tot AOW-leeftijd) dan mannen geven aan niet op zoek te zijn naar werk en ook niet beschikbaar te zijn. Ziekte is de meest genoemde reden hiervoor. Vrouwen noemen zorg voor het gezin of huishouden daarna het meest, terwijl dat voor mannen nauwelijks een reden is.
Ruim een derde van de vrouwen zonder werk zegt wel aan het werk te willen gaan.
De meest genoemde reden om te willen werken, is het financieel beter hebben. Daarnaast worden ook het contact met anderen, de persoonlijke ontwikkeling, het kunnen voorzien in het eigen onderhoud en een bijdrage leveren aan de maatschappij relatief vaak door vrouwen genoemd.

Evenveel vrouwen als mannen slachtoffer van geweld

Onder vrouwen en mannen zijn ongeveer evenveel slachtoffers van geweld. Het slachtofferschap is bij zowel vrouwen als mannen vanaf 2021gegroeid, na een jarenlange daling.
Mannen zijn meer dan vrouwen slachtoffer van bedreiging en mishandeling, vrouwen meer van seksueel geweld. Ook zijn vrouwen meer dan mannen slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag en van huiselijk geweld. In 2025 kwamen 38 vrouwen door geweld om het leven. In ruim de helft van de gevallen was de vermoedelijke dader de partner of ex-partner.
De meeste mannen en vrouwen keuren seksueel grensoverschrijdend gedrag af. Zo vindt bijna niemand het oké om op staat naar iemand te roepen, fluiten of sissen. Meer mannen dan vrouwen geven aan bepaalde dingen niet te doen of zeggen omdat ze bang zijn dat het als seksueel grensoverschrijdend wordt gezien. Geweld gebruiken vanwege familie-eer of gebrek aan respect vinden veruit de meeste mensen niet goed.

Vrouwen voelen zich minder veilig dan mannen

Vrouwen voelen zich vaker onveilig dan mannen, ook in de eigen omgeving zoals in de buurt en in het eigen huis als ze 's avonds alleen zijn. Ook komt bij hen vermijdingsgedrag meer voor dan bij mannen. Ze doen vaker dan mannen de deur 's avonds niet open omdat ze dat niet veilig vinden, en ze rijden of lopen vaker om. Meer vrouwen dan mannen zeggen dat ze weleens respectloos worden behandeld, ook door bekenden zoals hun partner, familie of vrienden. Een minderheid van de mannen en vrouwen vindt dat partners elkaars telefoon mogen controleren en dat ze het recht hebben te weten wat de ander doet.

Nederland vijfde op vrouw-mangelijkheid in EU

Over de hele linie van opleiding, werk, inkomen, tijd besteed aan zorgtaken en sociale activiteiten, leidinggevende posities en gezondheid scoort Nederland op vrouw-mangelijkheid de vijfde plaats in de Europese Unie. Ten opzichte van andere EU-landen is in Nederland veel gelijkheid op het gebied van opleiding, tijdsbesteding en gezondheid. Relatief weinig gelijk zijn vrouwen en mannen wat werk en inkomen betreft. Dat komt vooral doordat vrouwen in Nederland veelal deeltijds werken en daardoor gemiddeld minder verdienen dan mannen.

Summary

Foreword

The Emancipation Monitor tracks women and men in a range of different areas, from education and the labour market to health and security. There have been many changes in Dutch society since the first edition of the monitor was published in 2000. The very first edition focused, as was to be expected at the time, on the emancipation of women. Today, the public debate around emancipation is about striving for equal rights, opportunities and freedoms for all, regardless of gender, gender identity and sexual orientation, and irrespective of other factors such as socioeconomic status, religion and cultural background.

Emancipation policy in the Netherlands focuses on equality between women and men, and equality for LGBTIQ+ people. Figures on this theme are essential, but a plethora of such figures is available. Monitoring emancipation requires focus: what type of equality are we talking about? As far as the Emancipation Monitor is concerned, the focus remains on differences and similarities between women and men. That is the focus of this monitor, without combining this with other dimensions of emancipation.

The Emancipation Monitor 2026 addresses the following questions:
- What differences are there between women and men in terms of demography and life course?
- How do girls and boys perform at school?
- Are more and more women entering the workforce?
- How many women and men are economically independent?
- How do women and men combine work with care responsibilities? And is that what they want?
- Why do some women and men not work?
- Is violence against women on the decline?
- Is the Netherlands more emancipated than other EU countries?

In this edition we have added a new section on women and men in the Caribbean Netherlands. For the first time, the monitor also focuses on differences between men and women in the areas of poverty, pensions and working conditions. Another new addition is the question of how far the health care system in the Netherlands takes account of differences between men and women. And there is a section on the division of roles between women and men and to maternity and paternity leave arrangements.

The Emancipation Monitor 2026 has been carried out by Statistics Netherlands (CBS) and funded by the Ministry of Education, Culture and Science (OCW). To complement the monitor, the CBS database m/v-stat provides a wide range of socioeconomic statistics on women and men.

Women are more likely than men to have attended higher education or university

At the end of primary education, boys are more likely to be advised to attend havo (senior general secondary education) or vwo (pre-university education) than girls. In secondary education, however, girls make up the majority in both havo and vwo. Both in level 4 of secondary vocational education (mbo) and in higher education, there are more female than male students. Among people aged between 15 and the state pension age who are not in education, there are more women than men with a qualification from higher professional education (hbo) or university (wo).

Women tend to reach milestones earlier in life than men

The life course of women tends to differ from that of men. Women leave home younger than men, on average, and are also younger when they have their first child. In practice, both leaving home and having the first child tend to happen later in life than what people consider to be the a suitable age for these things. Women are younger than men when they get married, on average. If the marriage breaks down, the children are more likely to continue living with their mother than with their father. Consequently, more women than men are, together with their children, in single-parent families. In old age, more women than men live alone, partly because women live longer, on average.

Women's health is less good than men's health

Women live longer than men, on average, but they also spend more years in poorer health. Women's general health is less good than men's, and they are more likely to face limitations as a result of health problems. They are also more likely to report feelings of anxiety or depression. Absenteeism due to sickness is higher among women than men. More than half of female employees continue working even if they feel unwell due to their menstrual cycle, the menopause or because they are pregnant. In general, they do not find it difficult to talk about these subjects at work. Well over half of all women believe that medical science takes too little account of the differences between women and men. The share who take this view is lower among men.

Labour participation among women has stopped rising

After rising for many years, the labour force participation rate amongst women has remained stable since 2022. Men are more likely to be in paid employment than women, and their labour force participation rate has not risen in recent years either. The average number of hours that women work per week has not changed since 2022. Men's weekly working hours have fallen slightly. More female employees than male employees say their job is stressful. Their work is demanding and they have little scope to decide for themselves how it is carried out. Stressful work is less common among the self-employed, and there is virtually no difference between men and women in this group. Female employees are more likely than men to find their jobs emotionally demanding, while men are more likely to report physically demanding work.

Economic independence among women is no longer increasing

In recent years, the proportion of women and men earning at least the subsistence level has stopped rising. As a result, men are more likely than women to be economically independent. Among women and men who have a partner and children, the difference in economic independence is relatively large. Following the birth of their first child, mothers' incomes change, in particular. Among women who have a child for the first time and were working before the birth, their income six years after the birth was a third lower than it was in the year before the birth. Among men, the drop in income following the birth of their first child is much smaller. In the event of a divorce, too, it is women's income that falls, in particular. On average, poverty affects women and men equally. But this is not the case when it comes to parents in single-parent families: in this group, mothers are twice as likely to live in poverty as fathers.

Division of work and care responsibilities between parents is often not as desired

Most people believe that paid work and care responsibilities should be shared more or less equally between a man and a woman in a couple. In reality, however, it is the most common for the man to work full-time and the woman to work part-time. Additionally, in most couples, the woman does more of the housework and looks after the children more. Women are also more likely than men to provide informal care, and female carers have a heavier burden of care than male carers.

Not all men take full partner leave

Over 9 out of 10 male employees with a child under the age of 1 take partner leave. Half of them take the full six weeks. Most women and men think that six weeks partner leave is the right amount. Most people also consider the length of pregnancy leave and maternity leave to be appropriate. However, more people – especially women – believe that the duration of both leaves is (far) too short than believe it is too long.

Care responsibilities are a reason why women, in particular, do not work

More women (aged between 15 and the state pension age, not in education) than men report that they are neither looking for work nor available for work. The most frequently mentioned reason for this is illness. The next most frequently cited reason among women is family care responsibilities, while among men this reason hardly features at all.
Just over a third of women who are not in work say they would like to work. The most commonly cited reason for wanting to work is to improve their financial situation. Social contact with other people, personal development, economic independence and contributing to society are also mentioned relatively frequently by women.

Just as many women as men are victims of violence

There are roughly the same number of victims of violence among women and men.
Since 2021, the number of victims has risen among both women and men, following a decline that had lasted for several years. Men are more likely than women to be the victim of threats or physical abuse, while women are more likely to be victims of sexual violence. Women are also more likely than men to be victims of sexually transgressive behaviour and domestic violence. In 2025, 38 women lost their lives as a result of violence. In just over half of these cases, the suspected perpetrator was the victim's partner or ex-partner.
Most men and women disapprove of sexually transgressive behaviour. For example, hardly anyone believes it is acceptable to harass others on the street by catcalling, whistling or shouting. More men than women say they avoid doing or saying certain things because they are afraid these may be seen as inappropriate or transgressive. The vast majority of people disapprove of the use of violence in the name of family honour or due to a lack of respect.

Women are more likely to feel unsafe than men

Women feel more unsafe than men, including in their own environment such as in their local neighbourhood and when they are at home alone at night. They are also more likely than men to avoid certain situations. They are more likely than men not to open their door in the

evening because they feel that this is unsafe, and are more likely to avoid certain areas, whether by car or on foot. More women than men say they sometimes experience disrespectful behaviour, including by people they know, such as their partner, family members or friends. A minority of men and women believe that partners should be allowed to check each other's mobile phones, and that they are entitled to know what the other person is doing.

The Netherlands ranks fifth in the EU on gender inequality

Across the board – in terms of education, employment, income, time spent on care responsibilities and social activities, leadership positions and health – the Netherlands ranks fifth in the European Union in terms of gender equality. Compared with other EU countries, there is a high degree of equality in the Netherlands in terms of education, use of time and health. There is less equality between women and men in terms of work and income. This is mainly because women in the Netherlands often work part-time and therefore earn less than men, on average.

1 (Gezond) leven

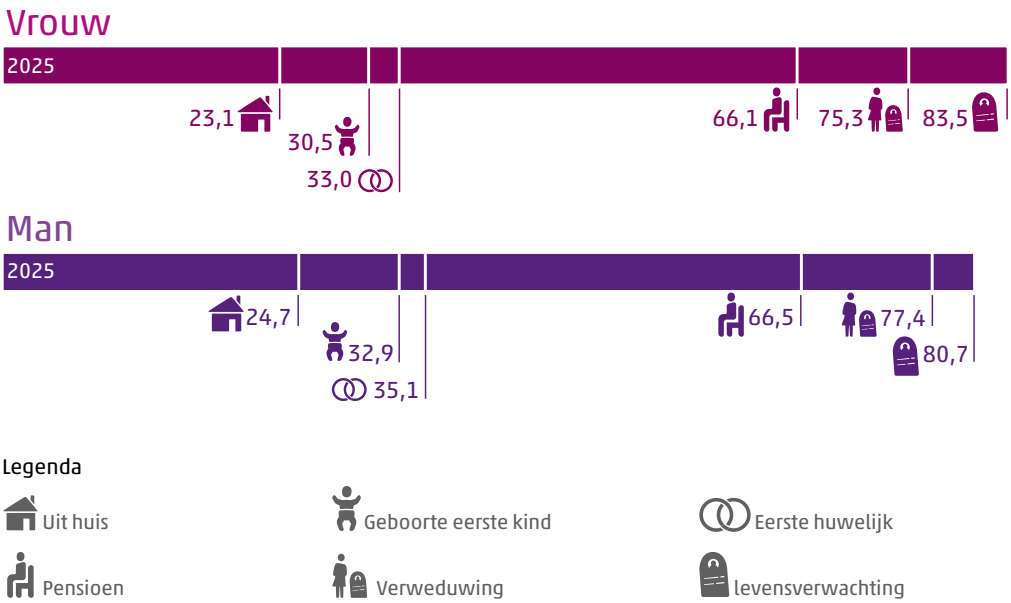
Op welke leeftijd maken mannen en vrouwen belangrijke mijlpalen mee, zoals uit huis gaan, de geboorte van een eerste kind en pensionering? Hoe oud worden ze gemiddeld? Wie voelt zich gezonder: mannen of vrouwen? Houden de medische wetenschap en zorgverleners volgens de bevolking rekening met gezondheidsverschillen tussen mannen en vrouwen? Wat zijn de man-vrouwverschillen in roken, drinken en bewegen? En wat vindt de bevolking een passende leeftijd om voor het eerst te drinken of om seks te hebben? Dit hoofdstuk gaat over de levensloop en de gezondheid van mannen en vrouwen.

1.1 Anders van jong naar oud?

Vrouwen jonger op eigen benen dan mannen

Voor veel jonge mannen en vrouwen zijn het afronden van hun opleiding en het verlaten van hun ouderlijk huis de eerste stappen waarmee ze op eigen benen gaan staan. Vrouwen en mannen zijn ongeveer even oud bij het behalen van een mbo-diploma. Bij het behalen van een hbo- of universitair diploma zijn vrouwen gemiddeld een jaar jonger dan mannen (Glijn, Kooiman & Van Gaalen, 2023).
Op 1 januari 2026 woonde 41 procent van alle 18- tot 30-jarige vrouwen nog thuis en 51 procent van de mannen. Tien jaar eerder was dat respectievelijk 35 procent en 49 procent. Jongeren blijven dus gemiddeld langer thuis wonen (zie ook CBS, 2025a en CBS, 2026a), maar het man-vrouwverschil daarin is kleiner geworden. De gemiddelde leeftijd waarop vrouwen in 2025 uit huis gingen was 23,1 jaar, mannen waren gemiddeld 24,7 jaar oud. Dat is ongeveer een half jaar ouder dan twee jaar eerder. Toen was de gemiddelde leeftijd 22,6 jaar bij vrouwen en 24,1 jaar bij mannen (zie CBS, 2024a). De lagere leeftijd bij uit-huis-gaan in 2023 was tijdelijk, en viel samen met het opnieuw invoeren van de basisbeurs met ingang van het studiejaar 2023/'24. Voor de hogere beurs voor uitwonenden moeten studenten op een ander adres staan ingeschreven dan hun ouders (CBS, 2024b). In 2024 lag de gemiddelde leeftijd weer op de waarde van 2022, en is in 2025 nog iets verder gestegen. Dat ging gepaard met een groei van het aandeel thuiswonenden bij 25- tot 30-jarigen, voor wie het steeds lastiger is zelfstandige woonruimte te vinden (CBS, 2025a).

1.1.1 Gemiddelde leeftijd[1)] bij levensloopgebeurtenissen

1) Leeftijd op 31 december, behalve de pensioenleeftijd werknemers (zie CBS, 2026d).

Leeftijd bij trouwen niet veranderd, aantal scheidingen iets gestegen

De meeste mensen gaan tussen hun 25e en 30e samenwonen (gehuwd of ongehuwd), mannen gemiddeld later dan vrouwen. Op 1 januari 2026 woonde 52 procent van de 30-jarige mannen samen en 64 procent van de 30-jarige vrouwen. Op 1 januari 2024 lagen die percentages iets hoger: respectievelijk 53 procent en 65 procent. Van alle mensen in een samenwoonrelatie leefde in 2025 ongeveer een kwart ongehuwd samen en was driekwart getrouwd, en dat is sinds 2020 nauwelijks veranderd. Vrouwen die in 2025 voor het eerst trouwden, waren gemiddeld 33 jaar oud en mannen gemiddeld 35,1 jaar. Dat is bijna gelijk aan 2023.

In 2001 werd het homohuwelijk ingevoerd. Van alle mensen die sinds 2001 trouwden, trouwden 17 op de 1 000 met een partner van hetzelfde geslacht (CBS, 2026b). In 2025 werden er een kleine 1 800 huwelijken tussen twee mensen van gelijk geslacht gesloten. Sinds 2003 zijn er jaarlijks iets meer huwelijken tussen twee vrouwen dan tussen twee mannen. Ook het aantal ouderkoppels van gelijk geslacht is toegenomen over de tijd. In 2024 waren het er 6 keer zoveel als in 1995. 90 procent van de ouderkoppels van gelijk geslacht zijn vrouwenkoppels (CBS, 2026c).

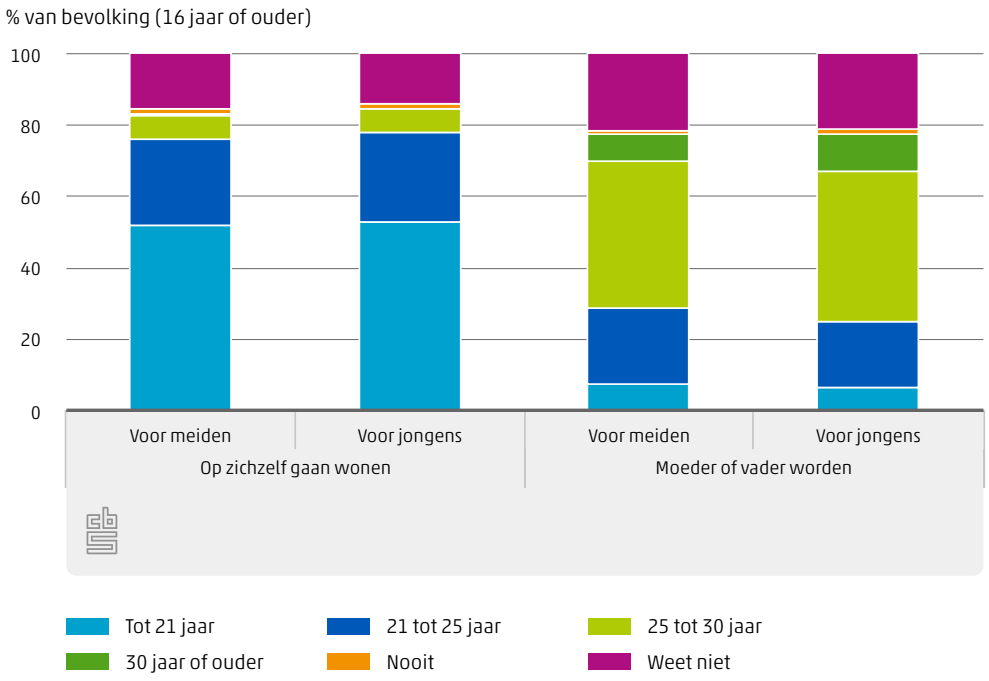
In 2025 werden 7,3 van elke 1 000 huwelijken ontbonden door echtscheiding, in 2023 waren dat er 7,2 per 1000. Mannen die scheidden waren in 2025 gemiddeld 48,1 jaar oud en vrouwen 45,0 jaar oud. Huwelijken tussen twee vrouwen eindigen vaker in een scheiding dan huwelijken tussen twee mannen of tussen een man en een vrouw (CBS, 2026b). Naarmate mensen ouder zijn, gaan ze minder vaak opnieuw samenwonen na relatie-ontbinding. Ook gaan vaders en moeders met inwonende kinderen minder vaak met een nieuwe partner samenwonen dan mannen en vrouwen zonder inwonende kinderen (Kooiman, 2023).

Vrouwen kregen in 2025 hun eerste kind toen ze gemiddeld 30,5 jaar oud waren. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2023 (30,3 jaar), en bijna anderhalf jaar ouder dan aan het begin van de eeuw (29,1 jaar in 2000). Mannen die voor het eerst vader worden zijn ongeveer 2,5 jaar ouder dan vrouwen. Zij waren gemiddeld 32,9 jaar in 2025 bij de geboorte van hun eerste kind, even oud als in 2023. In het jaar 2000 waren zij gemiddeld 32,0 jaar oud als ze hun eerste kind kregen. 5 procent van alle levend geboren kinderen werd in 2025 geboren bij een moeder van 40 jaar of ouder, net als in 2023. In 2015 was dat nog 4 procent en in 2000 iets minder dan 3 procent. Het percentage kinderen geboren bij vaders van 40 jaar of ouder ligt al jaren stabiel tussen de 15 en 16 procent. In de hele bevolking waren er op 1 januari 2025 bijna 5 miljoen moeders en ongeveer 4,2 miljoen vaders (CBS 2025b; 2025c).

Uithuisgaan en ouderschap later dan mensen passend vinden

Jongeren gaan gemiddeld later uit huis en worden later vader of moeder dan de bevolking van 16 jaar of ouder hiervoor een geschikte leeftijd vindt. Volgens het onderzoek Emancipatieopinies vindt iets meer dan de helft dat jongeren voor hun 21e op zichzelf kunnen gaan wonen. Om het eerste kind te krijgen, vinden ruim 4 op de 10 mensen 25 tot 30 jaar de meest passende leeftijd.

Passende leeftijd voor uithuisgaan en eerste ouderschap, 2026

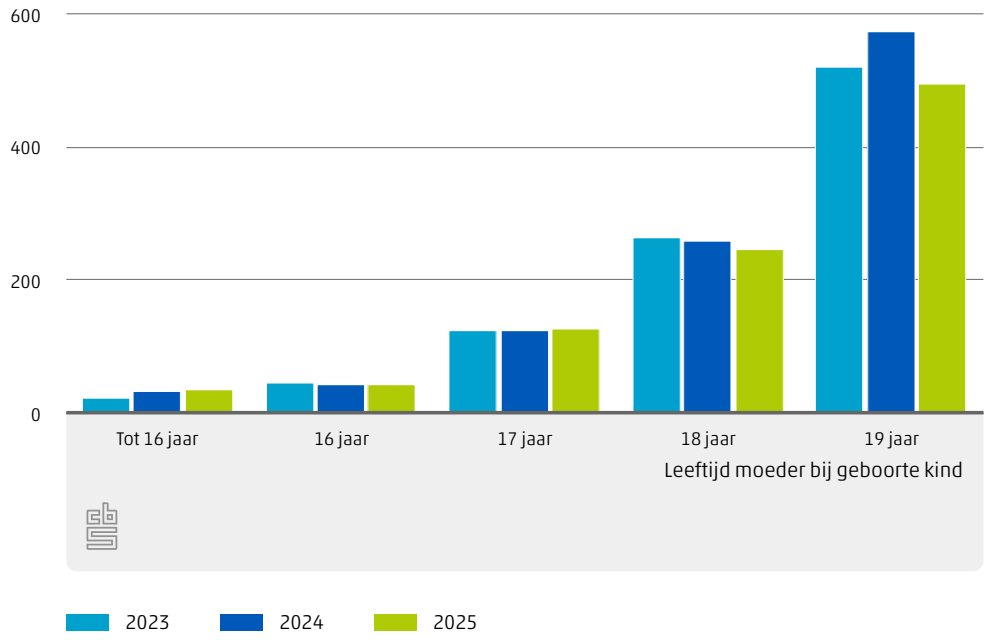

Iets minder tienermoeders

Geboorten bij vrouwen onder de 20 jaar (tieners) komen weinig voor, in 2025 werden 947 kinderen geboren uit tienermoeders. In 2023 waren dat er 980. Dat komt neer op een lichte daling van 2,1 naar 2,0 baby's per 1 000 meisjes van 15 tot 20 jaar. Wel waren er in 2025 iets meer geboorten bij meiden onder 16, en juist minder bij 19-jarigen. Eerder

kwamen geboorten uit tienermoeders wat vaker voor: in 2013 werden nog 3,9 baby's geboren per 1 000 meisjes van 15 tot 20 jaar oud.
Het aantal tienervaders is aanzienlijk lager: 325 in 2023 (het recentst beschikbare jaar). Tien jaar eerder waren het er 425 (CBS, 2024c).

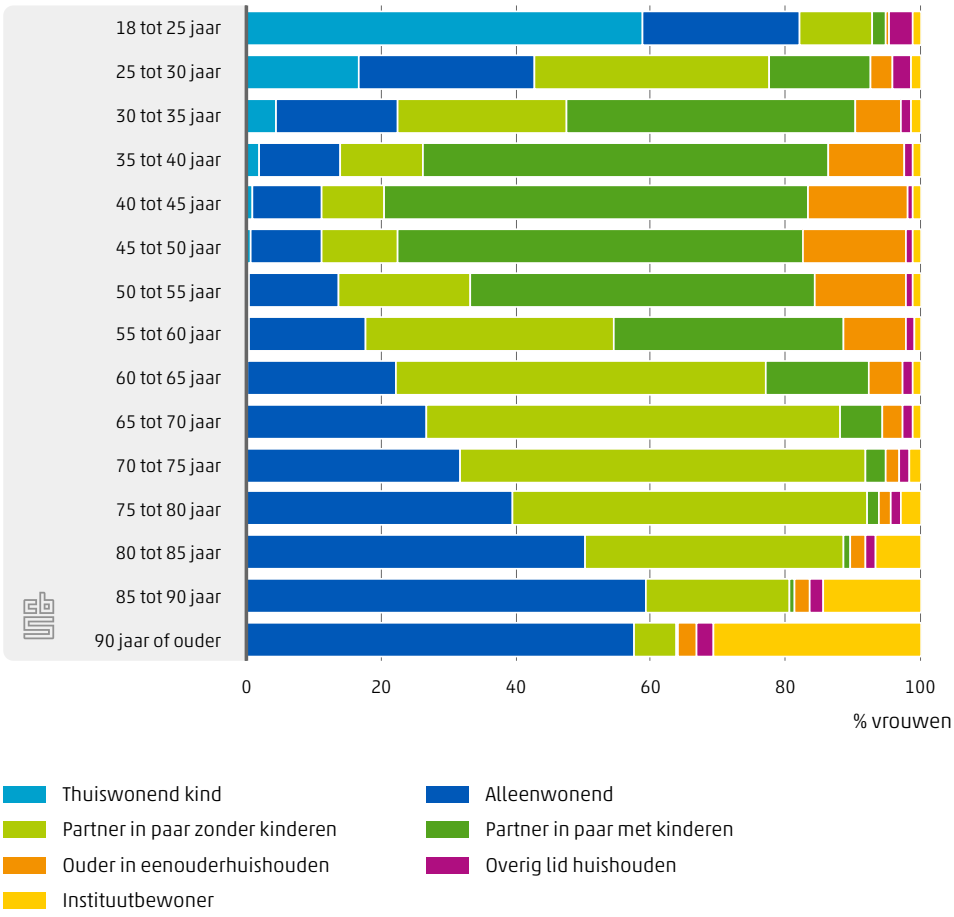
1.1.2 Tienermoeders

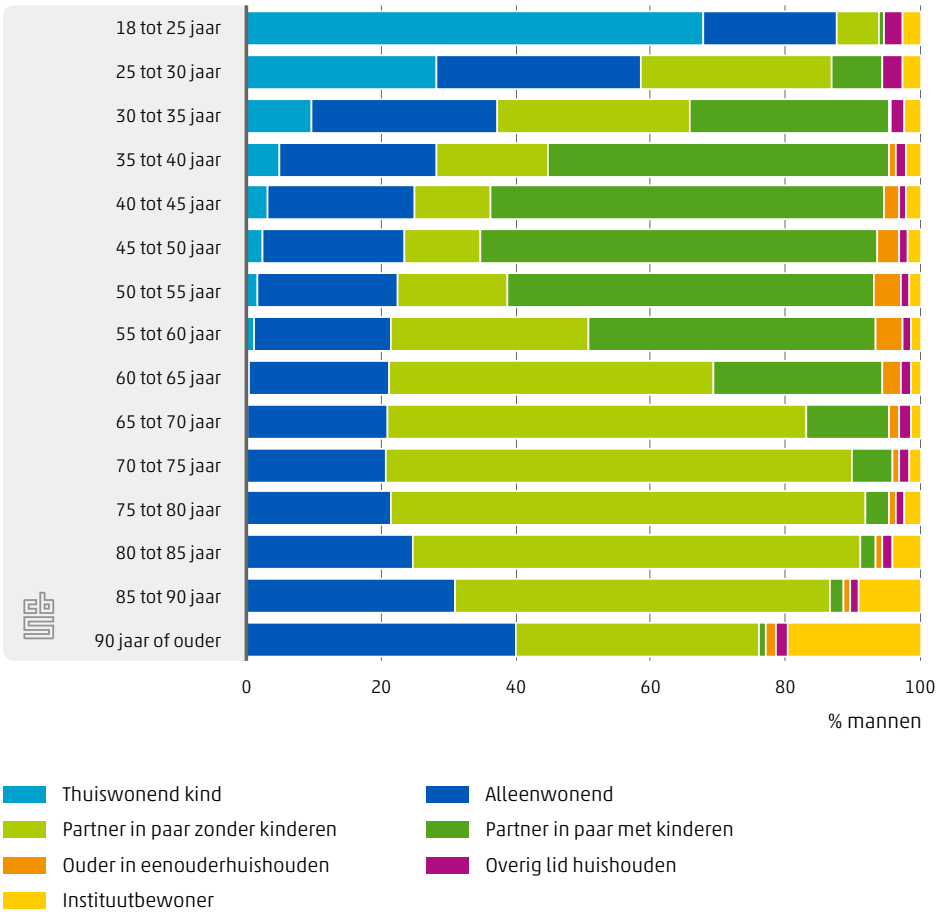
Vrouwen 6 keer zo vaak ouder in eenoudergezin als mannen

Tussen 25 en 55 jaar zijn mannen vaker alleenwonend dan vrouwen: 24 procent tegenover 15 procent. En vrouwen leven vaker in een eenoudergezin dan mannen: 11 procent van de vrouwen van 25 tot 55 jaar was een alleenstaande ouder, en bijna 2 procent van de mannen. Hierin is weinig veranderd tussen 2023 en 2025. Deze cijfers gaan over de geregistreerde woonsituatie. Kinderen kunnen maar op één adres ingeschreven staan. Het is onbekend of kinderen voor een deel bij de andere ouder wonen. Ook kunnen mensen die alleen wonen wel een partner hebben.

1.1.3a Huishoudenspositie vrouwen, 1 januari 2026

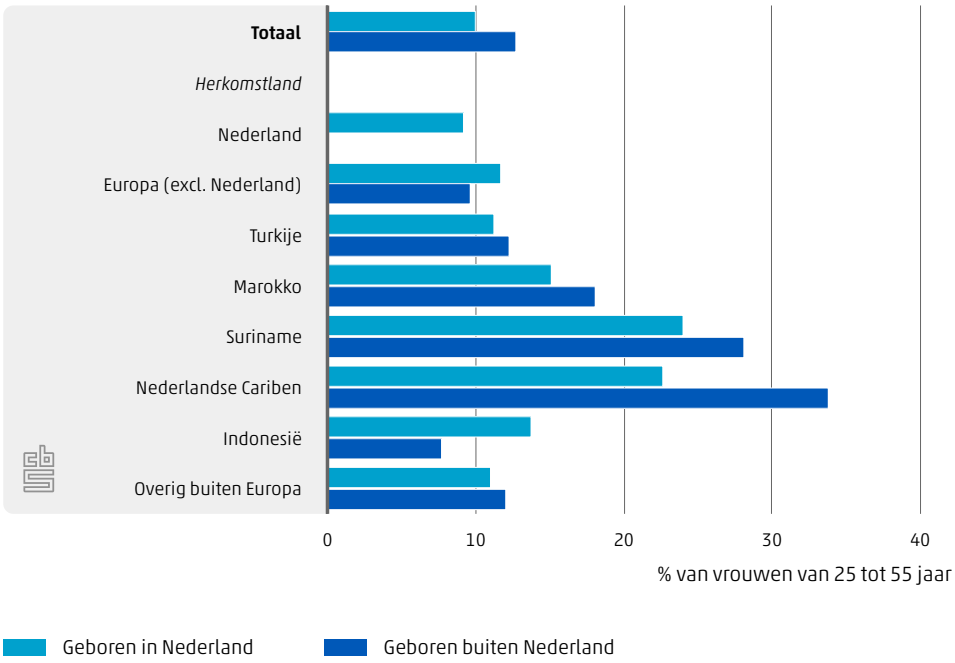
1.1.3b Huishoudenspositie mannen, 1 januari 2026

Vooral vrouwen met Surinaamse of Caribische herkomst moeder in eenoudergezin

Vrouwen tussen 25 en 55 jaar met als herkomst (zie Begrippen) de Nederlandse Cariben of Suriname, zijn het vaakst moeder in een eenoudergezin, vooral als zij buiten Nederland zijn geboren (respectievelijk 34 en 28 procent). Onder mannen komt het in alle herkomstgroepen weinig voor dat ze vader in een eenoudergezin zijn. Bij minder dan 4 procent van de mannen van 25 tot 55 jaar is dat zo (niet in figuur). In 2023 zag dit beeld er ongeveer hetzelfde uit.

1.1.4 Moeders in een eenoudergezin, 1 januari 2026

Vrouwen jonger met pensioen dan mannen, maar verschil wordt kleiner

In 2025 bedroeg de gemiddelde pensioenleeftijd van werknemers 66,3 jaar (CBS, 2026d). Vrouwelijke werknemers waren ongeveer 5 maanden jonger bij pensionering (zie Begrippen) dan mannelijke werknemers, met 66,1 jaar tegenover 66,5 jaar. Twee jaar eerder, in 2023, was het verschil groter: vrouwen gingen toen gemiddeld met 65,6 jaar met pensioen en mannen met 66,2 jaar. Het percentage vrouwen van alle gepensioneerden is tussen 2001 en 2025 gestegen van 28 procent naar 45 procent. Dat komt doordat steeds meer vrouwen een betaalde baan hebben.

Vrouwen op latere leeftijd vaak alleen, mannen vaak samen

Met een stijgende leeftijd verandert voor veel mensen hun huishoudenssamenstelling. Kinderen gaan uit huis, en de kans dat iemands partner komt te overlijden neemt toe. Omdat vrouwen gemiddeld 2,5 jaar jonger zijn dan hun partner, en mannen een lagere levensverwachting hebben (zie figuur 1.1.1 en StatLine), raken vrouwen veel vaker verweduwd dan mannen. Van alle vrouwelijke 65-plussers was 28 procent verweduwd in 2025, tegen 11 procent bij mannen van die leeftijd. Van de vrouwen van 65 jaar of ouder was 51 procent getrouwd, in zowel 2023 als 2025. Bij mannen van 65 jaar of ouder ligt het percentage gehuwden hoger, maar het is wel gedaald: het was 70 procent in 2023 en 68 procent in 2025. De percentages 65-plussers die gescheiden zijn of nooit gehuwd, namen heel licht toe (ongeveer 0,5 procentpunt) tussen 2023 en 2025).
Huwelijksontbinding door overlijden van een van de partners gebeurde in 2025 19,5 keer per 1 000 huwelijken. Dat verschilt weinig met de afgelopen vijf jaar. Mannen waren in 2025 gemiddeld 77,4 jaar oud als hun partner overleed en vrouwen gemiddeld 75,3 jaar oud.

Een deel van de ouderen heeft een latrelatie (living apart together): twee mensen in een vaste liefdesrelatie die ieder in hun eigen huis wonen. Dit staat nergens geregistreerd, maar door het combineren van enquêtegegevens en registratiebestanden is geschat dat onder zestigers 4 procent van de vrouwen en 6 procent van de mannen een latrelatie had. Onder zeventigers was dat 2 procent van de vrouwen en 4 procent van de mannen (Kooiman & Lagerberg, 2026).
Onder 80-plussers die nog zelfstandig wonen, leeft 67 procent van de mannen en 32 procent van de vrouwen samen met een partner. Het merendeel van de vrouwen, 63 procent, woont in die leeftijdsgroep alleen (zie figuren 1.1.3a en 1.1.3b). Van alle 80-plussers woont 7 procent van de mannen en 13 procent van de vrouwen in een instelling. Bij mannen is dat evenveel als in 2023, bij vrouwen is het iets lager (14 procent in 2023). En voor beiden is het een stuk lager dan begin deze eeuw. In 2000 woonde 13 procent van de mannelijke en 24 procent van de vrouwelijke 80-plussers in een instelling. Deze daling heeft te maken met toegenomen gezondheid en met het beleid om het aantal plaatsen in verzorgings- en verpleeghuizen te verkleinen (Verkooijen, 2020).

Vrouwen leven gemiddeld bijna 3 jaar langer dan mannen

Vrouwen worden gemiddeld ouder dan mannen. In 2025 was de levensverwachting bij geboorte (zie Begrippen) van vrouwen 83,5 jaar en van mannen 80,7 jaar. Voor mannen is dat vijf maanden meer dan in 2023 (toen 80,3 jaar), en voor vrouwen twee maanden meer (toen 83,3 jaar). De kans om heel oud te worden (100-plus) is veel groter voor vrouwen dan voor mannen (CBS, 2026e). Op 1 januari 2026 waren er in Nederland 2 551 mensen van 100 jaar of ouder, en van hen was 82 procent vrouw.

1.2 Even gezond?

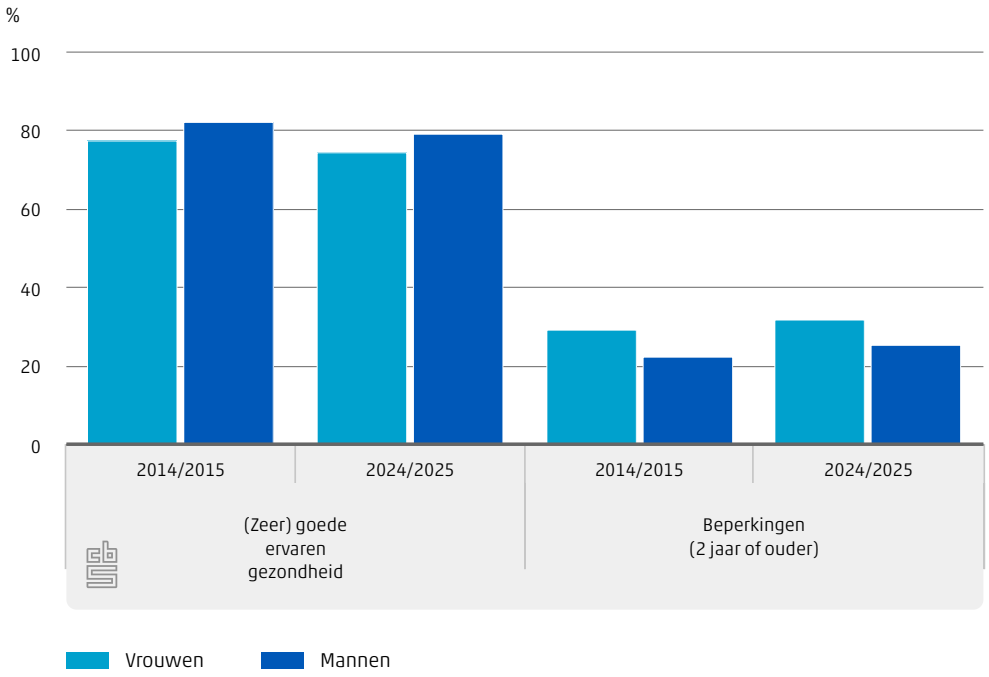
Vrouwen ongezonder dan mannen

Vrouwen beoordelen hun gezondheid minder positief dan mannen, volgens de Gezondheidsenquête van het CBS. Gemiddeld over de jaren 2024 en 2025 gaf 74 procent van de vrouwen aan hun gezondheid over het algemeen als (zeer) goed te ervaren. Van de mannen was dit 79 procent. Ook melden vrouwen vaker dan mannen dat ze vanwege een gezondheidsprobleem langdurig beperkt zijn in activiteiten die mensen gewoonlijk doen (zie Begrippen): 32 procent tegen 25 procent. Zowel ernstige als niet ernstige beperkingen komen onder vrouwen meer voor dan onder mannen. Vooral in de leeftijd van 25 tot 45 jaar hebben vrouwen vaker dan mannen te maken met beperkingen, zowel ernstige als niet ernstige (zie Statline).

Een minder goede gezondheid en meer beperkingen bij vrouwen gaan samen met het meer rapporteren van aandoeningen als migraine, gewrichtsslijtage, onvrijwillig urineverlies, chronische gewrichtsontsteking en darmstoornissen. Ook in contact met zorgverleners is er een vrouw-manverschil, met meer vrouwen die zulke contacten hebben (CBS, 2026f).
Ten opzichte van twee jaar eerder is de ervaren gezondheid bij mannen en vrouwen in 2024/2025 niet veranderd. Wel is het percentage vrouwen met een beperking gestegen. Vergeleken met tien jaar eerder is bij zowel vrouwen als mannen het percentage met een

positief oordeel over de gezondheid wat kleiner geworden. Ook is bij zowel vrouwen als mannen het percentage met een beperking toegenomen.

1.2.1 Zelfgerapporteerde gezondheid

Naarmate ze ouder zijn, voelen minder vrouwen en mannen zich gezond en is ook het aandeel met een beperking groter, zie StatLine. Dat vrouwen zich ongezonder voelen en vaker een beperking hebben dan mannen, speelt in vrijwel elke leeftijdsgroep. Alleen bij jongeren tot 25 jaar is er geen verschil tussen vrouwen en mannen in de ervaren gezondheid.

Beleidsdoelen gezondheid

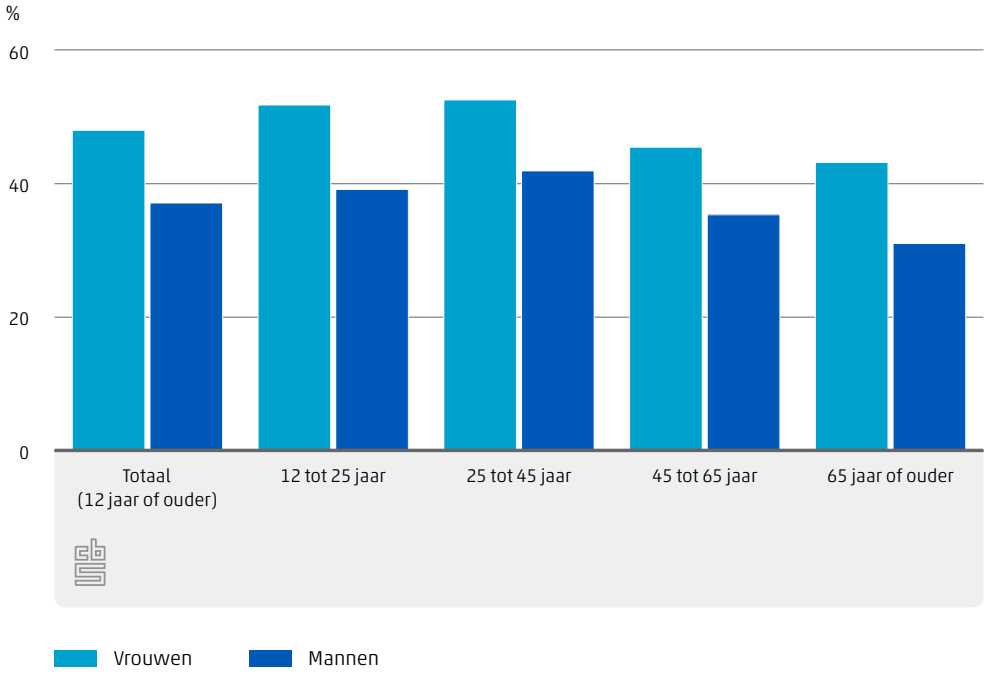
In de Emancipatienota 2027–2030 wordt gezondheid beschreven als één van de belangrijkste aspecten van de kwaliteit van leven en wordt gesignaleerd dat er grote verschillen in gezondheid bestaan tussen vrouwen en mannen. In de nota wordt verwezen naar de Nationale Strategie Vrouwengezondheid 2025–2030, die in 2025 van start is gegaan en als doel heeft de gezondheid van vrouwen en meisjes structureel te verbeteren. De specifieke doelen van de strategie zijn:

1. **Vergroten van de kennis over het bewustzijn van vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek.**
2. **Faciliteren van het gebruik en opschaling van reeds beschikbare kennis over vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek.**
3. **Faciliteren van passende zorg en ondersteuning voor vrouwen en meisjes.**
4. **Faciliteren van netwerkvorming en tegengaan van fragmentatie rondom vrouwspecifieke gezondheidsvraagstukken.**

Meer vrouwen dan mannen met angst- of depressiegevoelens

In 2024/2025 had 48 procent van de vrouwen van twaalf jaar of ouder te maken met gevoelens van angst of depressie (zie Begrippen). Bij mannen was dit 37 procent.
Ten opzichte van twee jaar eerder zijn deze cijfers niet veranderd. Ten opzichte van tien jaar eerder is bij zowel vrouwen als mannen het percentage met gevoelens van angst of depressie toegenomen.
Gevoelens van angst of depressie komen in elke leeftijdsgroep meer voor bij vrouwen dan bij mannen. Mannen en vrouwen tot 45 jaar rapporteren ze ook vaker dan 45-plussers.

1.2.2 Angst- of depressiegevoelens, 2024/2025

Meer ziekteverzuim bij vrouwen dan bij mannen

Niet alleen rapporteren vrouwen vaker gezondheidsproblemen, ook verzuimen ze op hun werk meer dan mannen wegens ziekte. In 2025 lag het ziekteverzuim bij vrouwelijke werknemers van 15 tot 75 jaar op 5,9 procent. Bij mannen was dat 3,9 procent (zie ook StatLine). Dit betekent dat vrouwen van elke duizend te werken dagen er 59 verzuimden wegens ziekte, en mannen 39. Het ziekteverzuim was in 2025 het hoogst in de gezondheids- en welzijnszorg, een bedrijfstak waarin relatief veel vrouwen werken (zie hoofdstuk 3).

Veruit het vaakst wordt verzuimd met griep of verkoudheid. Dat geldt voor zowel vrouwen als mannen. Daarna volgt verzuim vanwege psychische klachten, overspannenheid of burn-out. Dit verzuim komt bij vrouwelijke werknemers meer voor dan bij mannelijke. Verzuimgevallen met psychische klachten duren gemiddeld langer dan verzuimgevallen met griep of verkoudheidsklachten.

Meeste vrouwelijke werknemers hebben hormoongerelateerde klachten

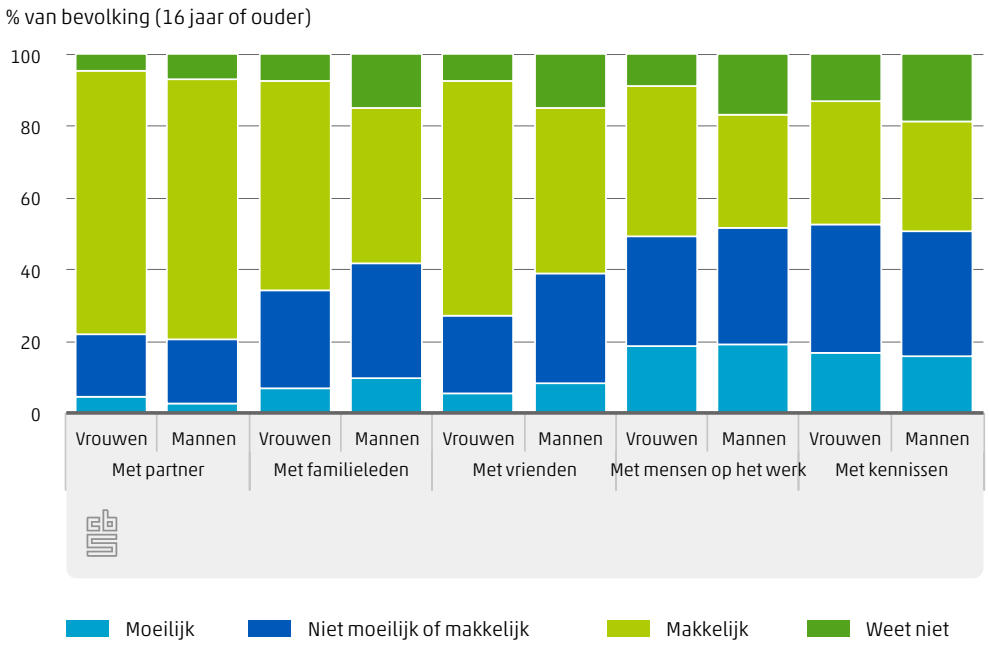
In 2025 zei 80 procent van de vrouwelijke werknemers dat ze soms of regelmatig hormoongerelateerde klachten hebben die samenhangen met menstruatie, zwangerschap of de overgang (CBS, 2025d). Bij 12 procent van de vrouwelijke werknemers die in 2025 verzuimden door ziekte, hingen de klachten bij het laatste verzuimgeval samen met menstruatie of overgang. In 4 procent van de gevallen hingen de klachten samen met zwangerschap. Twee derde van de vrouwen met hormoongerelateerde klachten werkt door terwijl ze zich dan ziek voelen. Een even groot deel van deze vrouwen geeft aan minder gedaan te krijgen op het werk. Een derde houdt de klachten verborgen op het werk. Meer informatie over dit onderwerp is te vinden in een rapport van TNO (2025).

Vrouwen praten makkelijker over hormoongerelateerde onderwerpen

Onderwerpen die met hormonen te maken hebben, zoals ongesteldheid, zwangerschap, vruchtbaarheid en de overgang, worden niet met iedereen even gemakkelijk besproken, ook als deze onderwerpen bij iemand zelf niet spelen. Zowel mannen als vrouwen praten hierover het gemakkelijkst met hun partner, vinden het al iets moeilijker om te bespreken met familieleden of vrienden, en ervaren een gesprek met mensen op het werk of met kennissen als het lastigst. In het algemeen vindt hooguit 1 op de 5 het moeilijk om erover te praten.

Mannen en vrouwen verschillen in het gemak waarmee over deze onderwerpen wordt gesproken, vooral als het gaat om een gesprek met anderen dan de eigen partner. Mannen vinden het moeilijker dan vrouwen om over deze onderwerpen te praten met familie, vrienden, op het werk of met kennissen.

1.2.3 Praten over onderwerpen die met hormonen te maken hebben, 2026

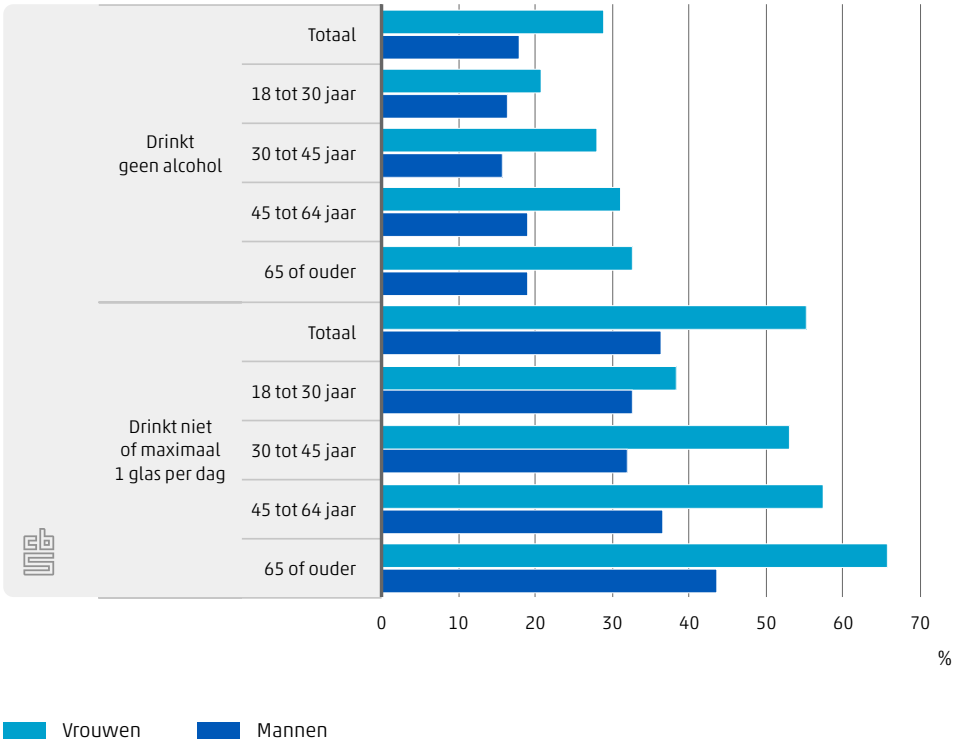
Minder vrouwen dan mannen roken

In 2024/2025 rookte 15 procent van de volwassen vrouwen (zie Begrippen). Bij mannen was dit 21 procent. In alle leeftijdsgroepen is het percentage rokers bij vrouwen lager dan bij mannen (zie StatLine). Het grootste verschil is te vinden in de leeftijdsgroep van 30 tot 45 jaar. Daar rookte 17 procent van de vrouwen, tegen 27 procent van de mannen. Vergeleken met twee jaar eerder is het aandeel rokers alleen bij mannen gedaald. In 2022/2023 rookte nog 23 procent van de mannen. Vergeleken met tien jaar eerder roken zowel vrouwen als mannen minder. In 2014/2015 rookte nog 22 procent van de vrouwen en 30 procent van de mannen.

Meer mannen dan vrouwen drinken alcohol

Sinds juni 2026 adviseert de Gezondheidsraad om helemaal geen alcohol te drinken. Daarvóór gold voor volwassenen het advies om niet of maximaal één glas alcohol per dag te drinken (zie Begrippen). Meer vrouwen dan mannen voldoen aan de alcoholadviezen, zowel aan het oude advies als aan het nieuwe. In 2024/2025 gaf 29 procent van de vrouwen aan in de afgelopen twaalf maanden geen alcohol te hebben gedronken. Van de mannen was dit 18 procent. Vergeleken met tien jaar eerder is bij zowel vrouwen als mannen een daling te zien. In de laatste twee jaar daalde het aandeel drinkers bij zowel vrouwen als mannen niet. Meer dan de helft van de volwassen vrouwen dronk in 2024/2025 niet of maximaal één glas per dag en voldeed daarmee aan de oude richtlijn. Van de volwassen mannen dronk 36 procent niet of maximaal één glas per dag.

1.2.4 Alcoholgebruik volwassenen, 2024/2025

In alle leeftijdsgroepen drinken vrouwen vaker geen alcohol dan mannen. Dat verschil is het kleinst in de leeftijdsgroep van 18 tot 30 jaar. Het percentage volwassen vrouwen dat niet of maximaal één glas alcohol per dag drinkt, is groter naarmate de leeftijd hoger is. Het varieert van 38 procent bij de 18- tot 30-jarigen tot 66 procent bij de 65-plussers. Ook bij mannen is het aandeel dat niet of maximaal één glas alcohol per dag drinkt het hoogst onder 65-plussers, maar ook in die groep is het met 44 procent een minderheid.

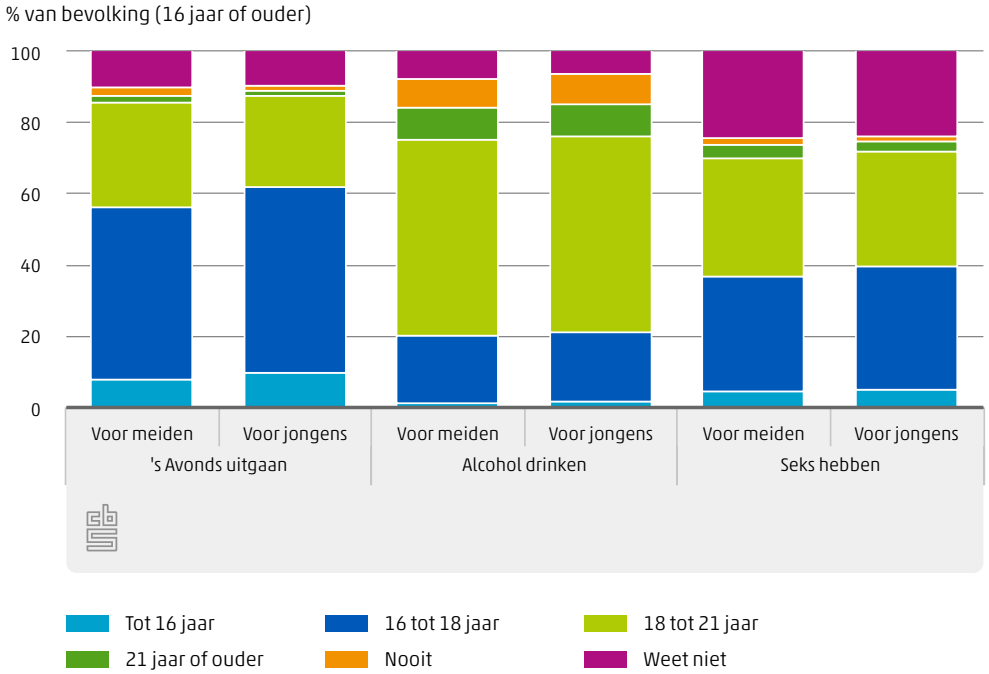
Voor het eerst drinken of seks hebben

Vrijwel iedereen krijgt vroeg of laat te maken met beslissingen over uitgaan, alcohol en seks. De meningen over wat hiervoor een passende leeftijd is, lopen uiteen. In 2026 was volgens de bevolking van 16 jaar of ouder de passende leeftijd om voor het eerst uit te gaan gemiddeld 17 jaar, 18 jaar om voor het eerst alcohol te drinken, en 17 jaar om voor het eerst seks te hebben. Daarbij is er nauwelijks verschil van mening over de gepaste leeftijd voor jongens en voor meiden. Wel vinden meer mensen het gepaster voor jongens dan voor meiden om voor hun 18e verjaardag 's avonds uit te gaan: 62 procent tegen 56 procent.

Een kleine meerderheid van de mensen vindt 18 tot 21 jaar een passende leeftijd om voor het eerst alcohol te drinken, voor zowel jongens als meisjes. In de praktijk zijn er jongeren die al voor hun 18e drinken. In 2025 gaf 79 procent van alle 12- tot 16-jarigen aan nog nooit alcohol te hebben gebruikt, onder 16- tot 20-jarigen was dat 30 procent en onder twintigers was het 8 procent (zie StatLine). Er zijn daarbij geen verschillen tussen vrouwen en mannen.

Bijna 4 op de 10 mensen vinden een leeftijd jonger dan 18 jaar passend om voor het eerst seks te hebben en het maakt daarbij niet uit of het om meiden of jongens gaat. In de praktijk verschillen jongens en meiden tot 18 jaar niet in het wel of niet ervaring hebben met seks. In de leeftijd van 18 tot 25 jaar hebben mannen vaker dan vrouwen vaginale seks (Rutgers & Soa Aids Nederland, 2024).

Passende leeftijd om voor het eerst te doen, 2026

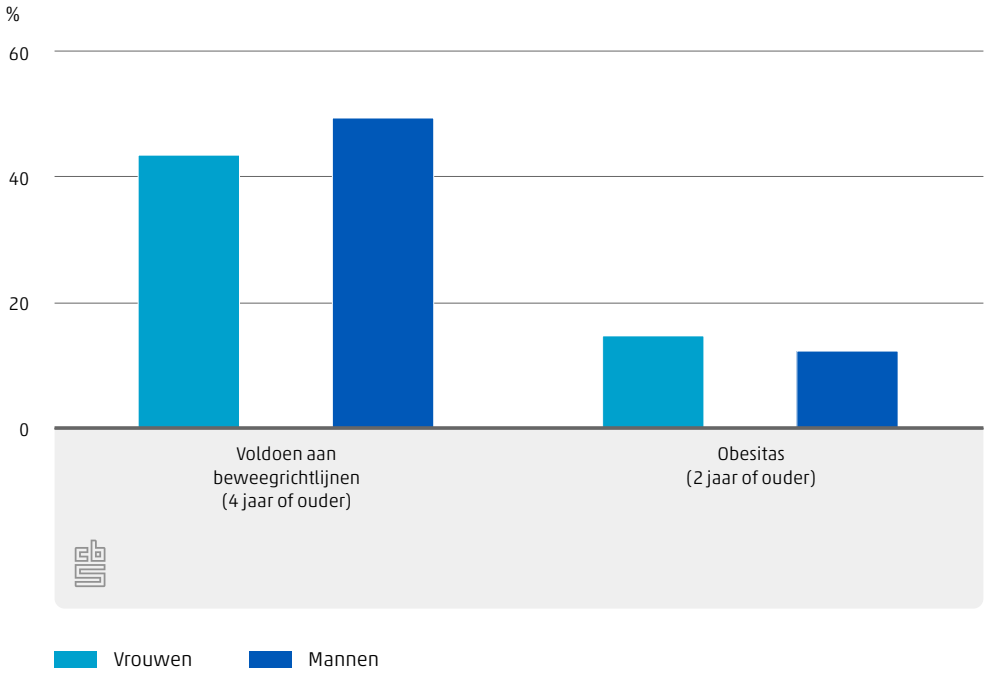
Tussen mannen en vrouwen is er maar weinig verschil van mening over de passende leeftijd waarop jongeren voor het eerst uitgaan, seks hebben en alcohol drinken. Wel vinden vrouwen voor jongens een iets hogere leeftijd gepast dan mannen als het gaat om uitgaan, alcohol en seks hebben. En dat vinden ze ook voor de leeftijd van meisjes om voor het eerst seks te hebben.

Meer mannen dan vrouwen bewegen genoeg, verschil gegroeid

Waar vrouwen minder roken en minder drinken, voldoen mannen meer aan de Beweegrichtlijnen (zie Begrippen). In 2024/2025 voldeed 44 procent van de vrouwen (van vier jaar of ouder) aan de richtlijnen, tegen 50 procent van de mannen. Vergeleken met twee jaar eerder is het aandeel dat voldoende beweegt bij vrouwen niet veranderd, terwijl het bij mannen steeg. Het verschil tussen vrouwen en mannen is daarmee toegenomen.

Vrouwen hebben meer dan mannen te maken met obesitas (zie Begrippen). In 2024/2025 had 15 procent van de vrouwen (van twee jaar of ouder) obesitas. Bij mannen was dit 12 procent. Bij zowel mannen als vrouwen is dit percentage hetzelfde als twee jaar eerder maar hoger dan tien jaar eerder, toen het nog 13 en 10 was.

1.2.5 Bewegen en obesitas, 2024/2025

Vrouwen leven langer dan mannen

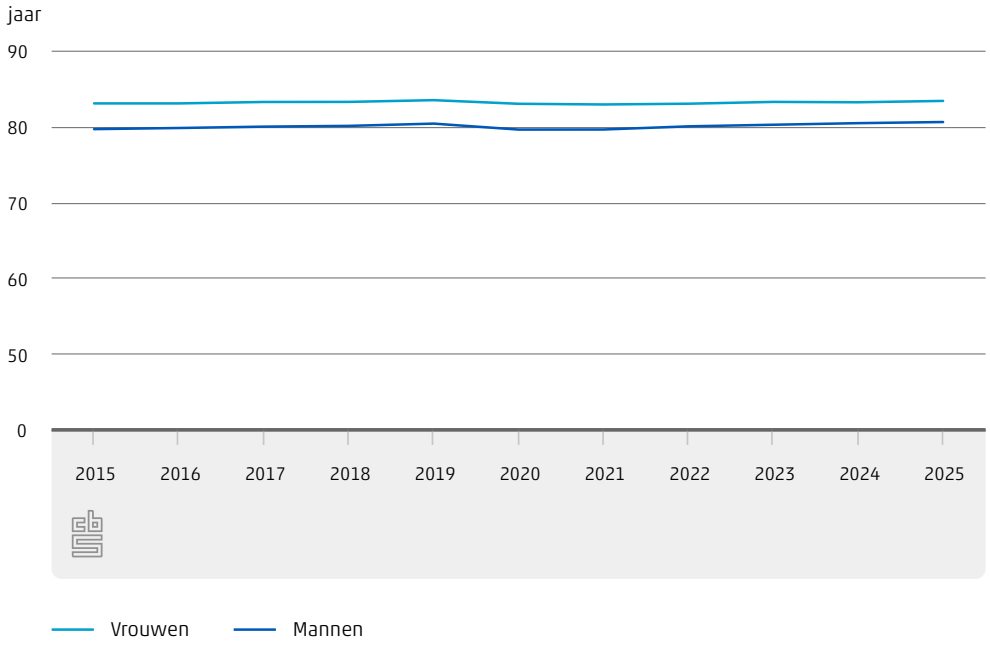
De levensverwachting (zie Begrippen) van vrouwen is hoger dan die van mannen. In 2025 was de levensverwachting bij geboorte van vrouwen 83,5 jaar en van mannen 80,7. Tussen 2015 en 2019 steeg de levensverwachting, bij mannen iets meer dan bij vrouwen. Tijdens de coronapandemie daalde de levensverwachting vervolgens, om daarna weer toe te nemen.

In 2025 was de levensverwachting van vrouwen weer bijna gelijk aan het pre-coronajaar 2019. Bij mannen lag de levensverwachting in 2025 iets boven die van 2019.

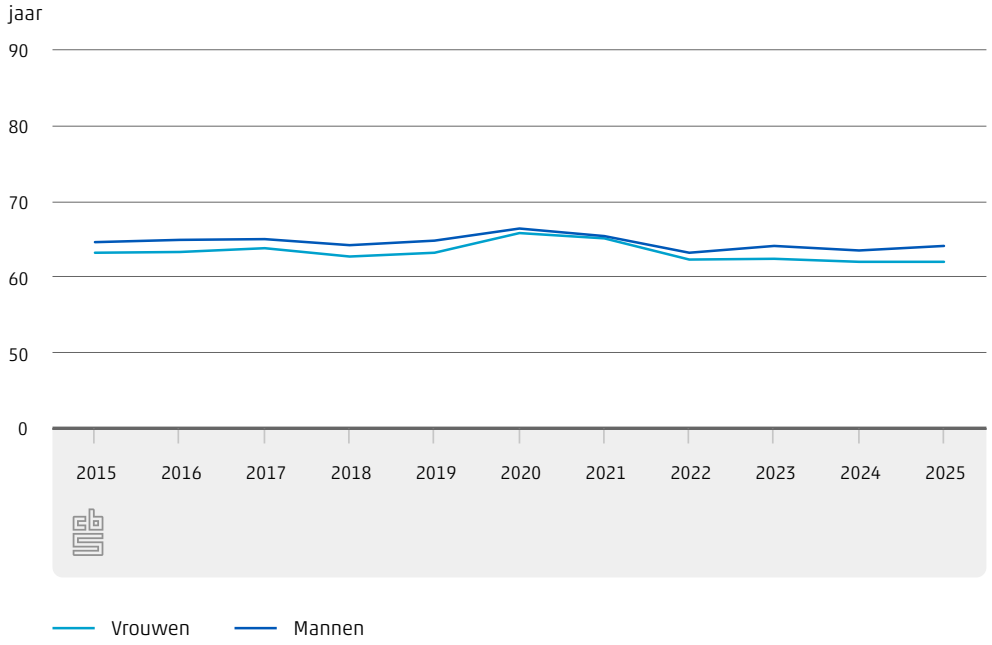
Mannen leven langer zonder beperkingen

De levensverwachting van vrouwen is dus hoger dan die van mannen. Tegelijk ervaren meer vrouwen een minder goede gezondheid. Dat betekent dat vrouwen meer jaren leven met een minder goede gezondheid dan mannen. De levensverwachting in goede gezondheid (zie Begrippen) bedroeg in 2025 voor vrouwen 62 jaar. Voor mannen was dit 64 jaar.
De levensverwachting zonder beperkingen was in 2025 ook lager onder vrouwen (57 jaar) dan onder mannen (61 jaar). Het aantal jaren mét een beperking is voor vrouwen daarmee dus hoger dan voor mannen. Die verschillen in gezonde levensverwachting tussen mannen en vrouwen waren tien jaar eerder van vergelijkbare grootte.

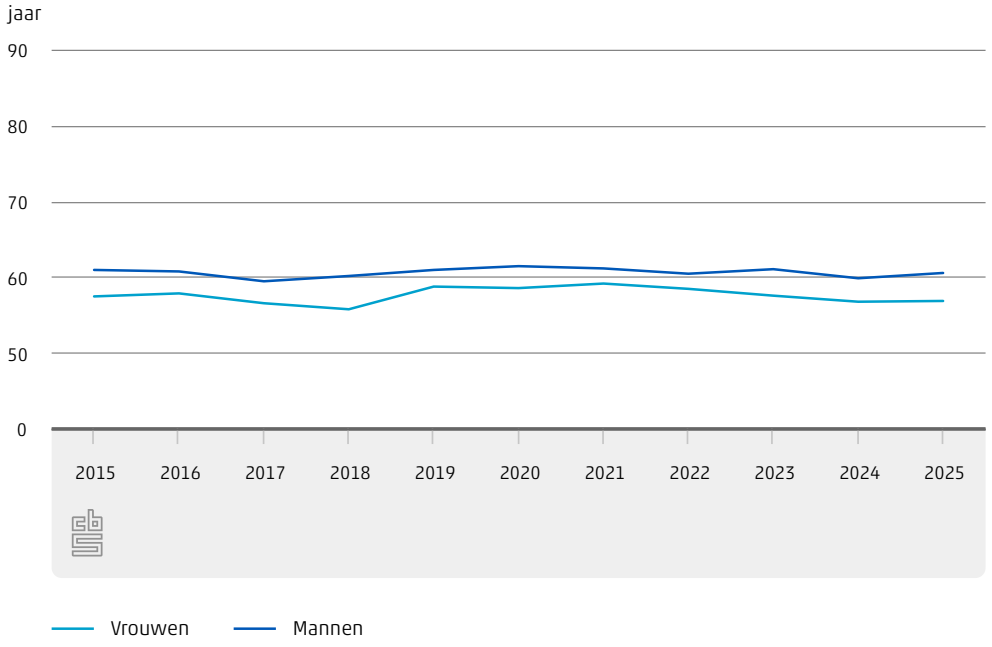
1.2.6 (Gezonde) levensverwachting bij geboorte, levensverwachting

1.2.6 (Gezonde) levensverwachting bij geboorte, in als goed ervaren gezondheid

1.2.6 (Gezonde) levensverwachting bij geboorte, zonder beperkingen

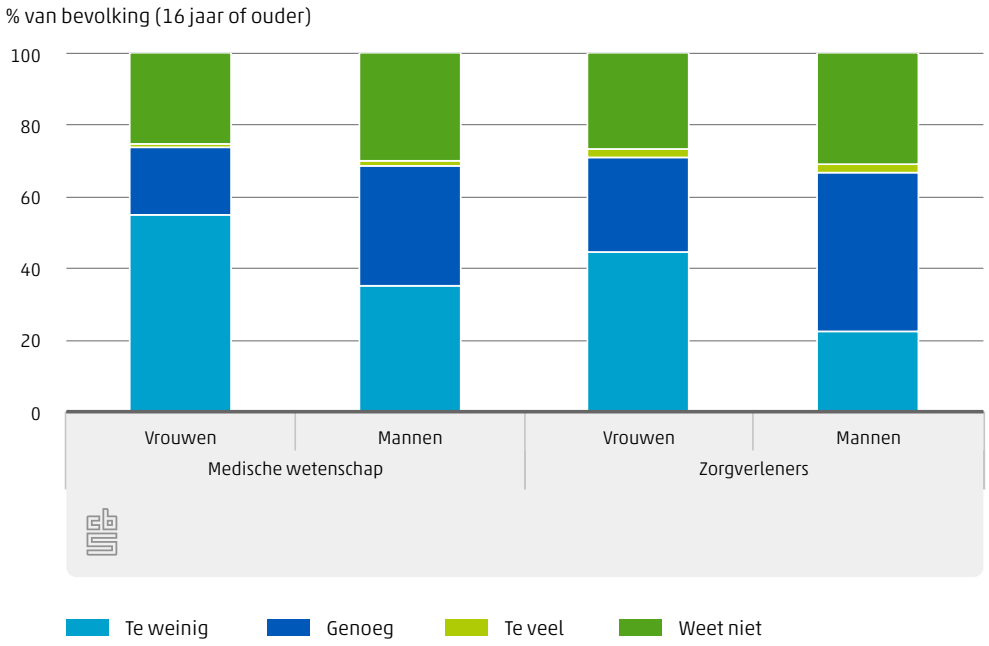

Mannen en vrouwen verschillen dus in gezondheid. Houden de medische wetenschap en zorgverleners daar volgens de bevolking rekening mee? Dat is gevraagd in het onderzoek Emancipatieopinies.

Meeste vrouwen: medische wetenschap let te weinig op sekseverschillen

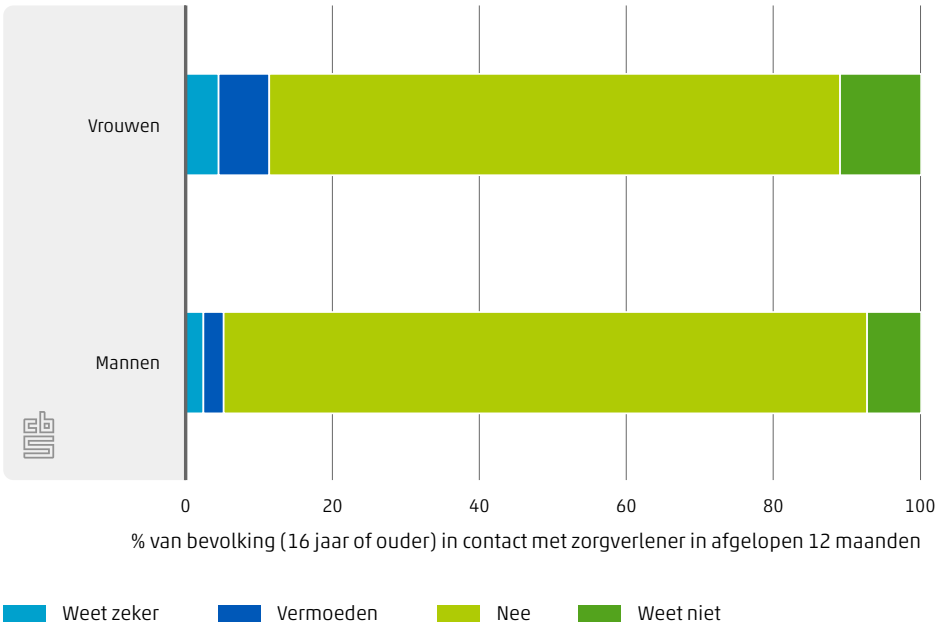
Van alle vrouwen (van 16 jaar of ouder) is 55 procent van mening dat de medische wetenschap te weinig rekening houdt met de verschillen tussen mannen en vrouwen. Bij de mannen is dat aandeel kleiner. Van hen vindt 35 procent dat in onderzoek naar het menselijk lichaam en de behandeling van ziekten onvoldoende aandacht is voor man-vrouw-verschillen. Een bijna even groot deel van de mannen vindt dat de medische wetenschap genoeg rekening houdt met man-vrouwverschillen. Vrouwen vinden dat met 19 procent minder vaak.
Over zorgverleners, zoals huisartsen, specialisten en verpleegkundigen, oordelen mannen en vrouwen minder negatief. Van de vrouwen vindt 45 procent dat zorgverleners te weinig rekening houden met sekseverschillen en 27 procent zegt dat er genoeg aandacht voor is. Bij mannen is dat respectievelijk 22 procent en 45 procent.
Zowel in geval van de medische wetenschap als van zorgverleners geeft een aanzienlijk deel van de vrouwen en mannen (25 tot 30 procent) aan niet te weten of er voldoende rekening wordt gehouden met verschillen.

1.2.7 Houdt rekening met verschillen tussen mannen en vrouwen, 2026

Aan mensen die in de voorgaande twaalf maanden contact hadden met een zorgverlener, is gevraagd of ze toen hebben meegemaakt óf hebben vermoed dat bij de behandeling of diagnose niet genoeg rekening werd gehouden met hun geslacht. Vrouwen die contact hadden met een zorgverlener, rapporteren in meerderheid (78 procent) dat zij dit toen niet hebben meegemaakt en ook geen vermoeden hebben gehad. Mannen antwoorden dit nog vaker (88 procent). Vrouwen (12 procent) geven juist vaker dan mannen (5 procent) aan het wel te hebben meegemaakt of een vermoeden te hebben gehad.

1.2.8 Zorgverlener hield niet genoeg rekening met geslacht, 2026

1.3 Literatuur

CBS (2024a). Emancipatiemonitor 2024.

CBS (2024b). Iets meer verhuizingen in 2023.

CBS (2024c). Aantal tienerouders gedaald.

CBS (2025a). Ruim kwart thuiswonende jongeren wil uit huis maar kan geen woning vinden.

CBS (2025b). Moeders iets ouder bij geboorte eerste kind.

CBS (2025c). 77 duizend mannen voor het eerst vader in 2024.

CBS (2025d). 1 op 3 vrouwelijke werknemers met hormoongerelateerde klachten verbergt deze.

CBS (2026a). Steeds meer studenten wonen hun hele studie thuis.

CBS (2026b). 25 jaar na invoering homohuwelijk: ruim 1000 echtparen vieren jubileum.

CBS (2026c). 6 keer zoveel ouderkoppels van gelijk geslacht als in 1995.

CBS (2026d). Pensioenleeftijd in 2025. CBS-maatwerktabel, 23 april.

CBS (2026e). Ruim 2,5 duizend honderdplussers, vooral vrouwen.

CBS (2026f). Vrouwen ongezonder en vaker naar dokter dan mannen.

Glijn, R., Kooiman, N. & Van Gaalen, R. (2023). Voorsorteren op gezinsleven? Al vóór de komst van kinderen van voltijd naar deeltijd. Statistische Trends, 12 april.

Kooiman, N. (2023). Weer samenwonen na een scheiding: verschillen tussen mannen en vrouwen ontrafeld. Statistische Trends, 24 oktober.

Kooiman, N. & Lagerberg, P. (2026). LAT-relaties bij zestig-plussers. Statistische Trends, 31 maart.

Rutgers & Soa Aids Nederland (2024). Seks onder je 25e (2023). Onderzoek naar de seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2023.

Verkooijen, L. (2020). Laatste levensjaren tachtigplussers: Woonsituatie. Statistische Trends, 14 juli.

TNO (2025). Hormoongerelateerde gezondheidsklachten bij vrouwen: de impact op werk.

2 Van leren naar werken

In dit hoofdstuk wordt de schoolcarrière en de eerste baan belicht. Hoe ziet de opleiding van jongens en meiden er uit? Kiezen jongens tegenwoordig vaker voor de zorg, en meiden voor techniek? Welk onderwijsniveau behalen zij uiteindelijk? Gaan ze als voltijder of deeltijder van start in hun eerste baan? Tegen welk uurloon?

2.1 Gelijk aan de start?

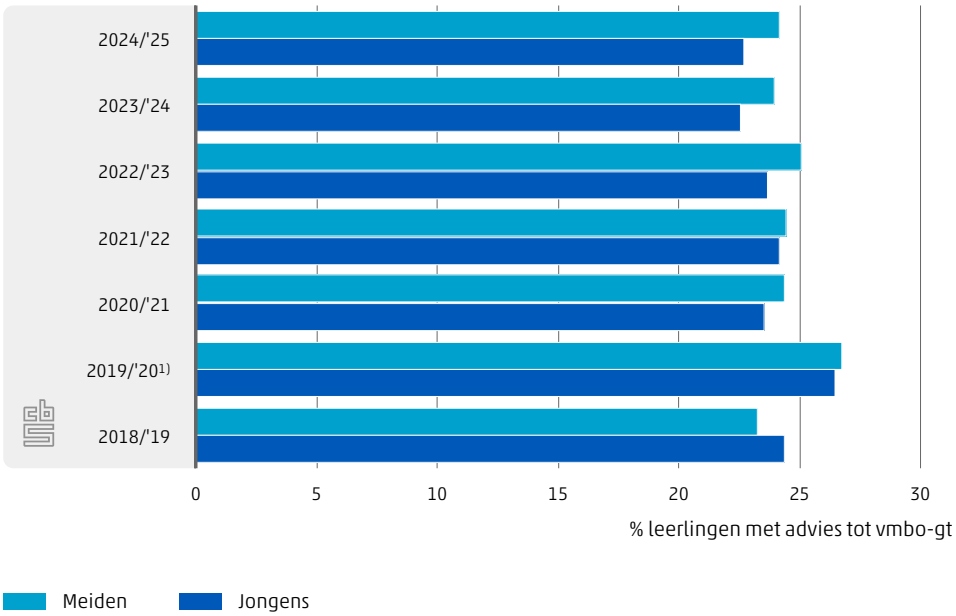
Meiden krijgen minder vaak havo/vwo-advies dan jongens

In groep 8 van de basisschool krijgen leerlingen een schooladvies (zie kader en Begrippen) voor het voortgezet onderwijs (vo). Mogelijke schooladviezen zijn voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs (pro), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs basis-beroepsgerichte leerweg (vmbo-b), vmbo kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k), vmbo gemengde/theoretische leerweg (vmbo-g/t), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), of een combinatie van deze schooladviezen. In 2024/'25 kreeg ruim 38 procent van de jongens een schooladvies voor havo/vwo of vwo, bij meiden lag dit aandeel lager (35 procent). Zes jaar eerder kregen jongens en meiden nog even vaak een advies voor havo/vwo of vwo. Meiden kregen in 2024/'25 vaker dan jongens een advies tot vmbo g/t.

Voor ruim een kwart van de leerlingen is het schooladvies in 2024/'25 op basis van de doorstroomtoets hoger dan het voorlopige schooladvies. Bij meiden is dit iets vaker het geval dan bij jongens. Als de doorstroomtoets een hoger advies oplevert dan het voorlopige schooladvies, dan kan het advies worden bijgesteld. Voor 19 procent van de leerlingen is het advies naar aanleiding van de doorstroomtoets bijgesteld. Bij meiden werd het advies iets vaker bijgesteld dan bij jongens. In 2024/'25 kreeg ruim 51 procent van de jongens een havo-, vwo- of havo/vwo-advies, tegenover bijna 48 procent van de meiden (zie StatLine). Van de jongens kreeg bijna 23 procent een schooladvies tot vmbo-g/t, bij de meiden was dit ruim 24 procent.

In 2019/'20 werd de eindtoets vanwege de coronapandemie niet afgenomen. Daardoor kon het voorlopig schooladvies niet naar boven worden bijgesteld. Dit leidde dat jaar tot lagere adviezen en dat had vooral gevolgen voor meiden omdat zij in eerdere jaren vaker dan jongens een bijstelling van het schooladvies kregen. In de jaren daarna kregen meiden vaker een advies tot en met vmbo-g/t dan vóór de coronapandemie.

2.1.1 Definitieve schooladviezen in groep 8

[1)] In 2019/'20 was het voorlopige advies ook het definitieve advies.

Schooladviezen

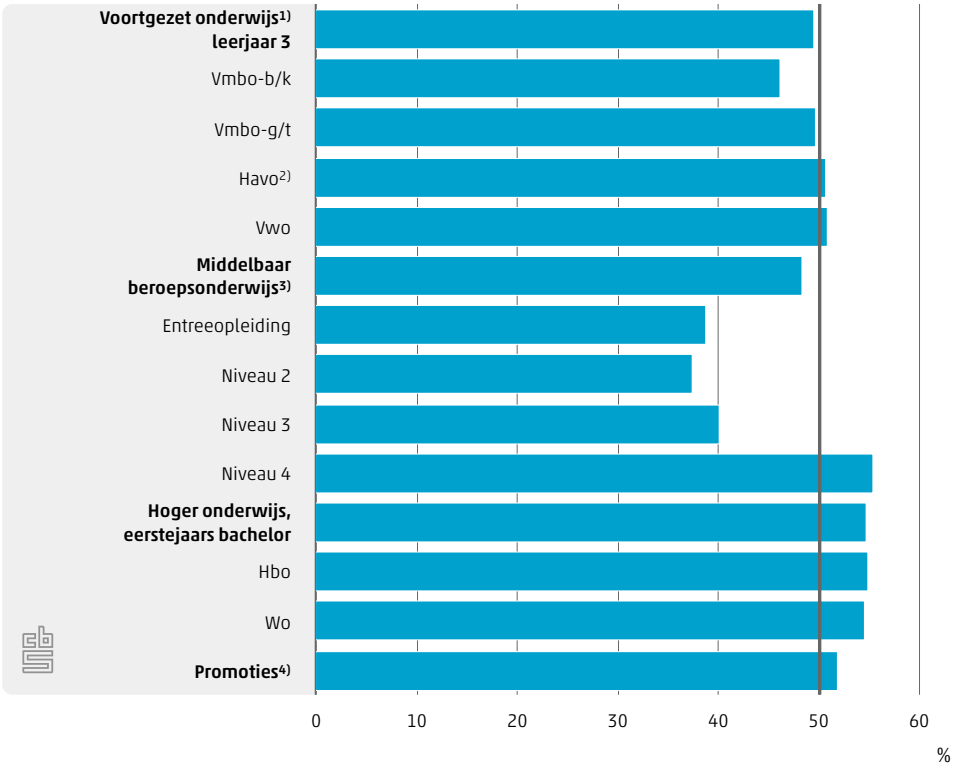
Vanaf schooljaar 2023/'24 krijgen basisschoolleerlingen in groep 8 in januari een voorlopig schooladvies voor het voortgezet onderwijs en maken leerlingen begin februari een 'doorstroomtoets'. Vanaf dit schooljaar moet het voorlopige schooladvies worden bijgesteld als de leerling een hoger toetsadvies krijgt dan het voorlopige schooladvies. Alleen als het in het belang van de leerling is, kan de school besluiten het advies niet of maar deels te verhogen. De school moet dat dan motiveren.
Voor die tijd kwam het schooladvies anders tot stand. Vóór 1 maart kregen alle leerlingen in groep 8 een voorlopig advies. Tussen half april en half mei maakten de leerlingen vervolgens verplicht een 'eindtoets'. Als het toetsadvies hoger was dan het advies van de school, moest de school het voorlopige advies heroverwegen en kón dit, in overleg met de ouders, naar boven worden bijgesteld. De basisschool was daar echter niet toe verplicht. Als bij de score op de toets een lager schooladvies hoorde dan het voorlopige schooladvies, dan werd het definitieve schooladvies niet bijgesteld.

Meiden volgen hogere niveaus in onderwijs

Ondanks de lagere schooladviezen, volgen meiden iets vaker dan jongens de havo en het vwo in het derde leerjaar van het vo. In 2025/'26 was 51 procent van de leerlingen in het derde leerjaar van het vwo een meisje. Jongens zitten vaker dan meiden op het vmbo. In 2025/'26 was 52 procent van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs op het vmbo een jongen. Vooral binnen de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo (vmbo-b en vmbo-k) zijn meer jongens dan meiden te vinden. In het vmbo-g en vmbo-t is de verdeling min of meer gelijk.

Ook na het voortgezet onderwijs is er verschil in het gevolgde opleidingsniveau. In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) is het aandeel vrouwen op niveau 4 hoger dan het aandeel mannen, terwijl meer mannen dan vrouwen de entreeopleiding of niveau 2 en 3 volgen. Niveau 4 is verreweg het grootste van het mbo: bijna 60 procent van alle mbo-studenten volgt een opleiding op mbo4-niveau. In het hoger beroepsonderwijs (hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo) bestaat meer dan de helft van de eerstejaars bachelor-studenten uit vrouwen. Dat is ook zo bij promoties, het behalen van de academische graad van doctor. Bovendien is het aandeel vrouwelijke gepromoveerden iets verder gegroeid: van 50 procent in 2021/'22 tot 52 procent in 2023/'24 (zie StatLine).

2.1.2 Meiden en vrouwen per onderwijssoort, 2025/'26*

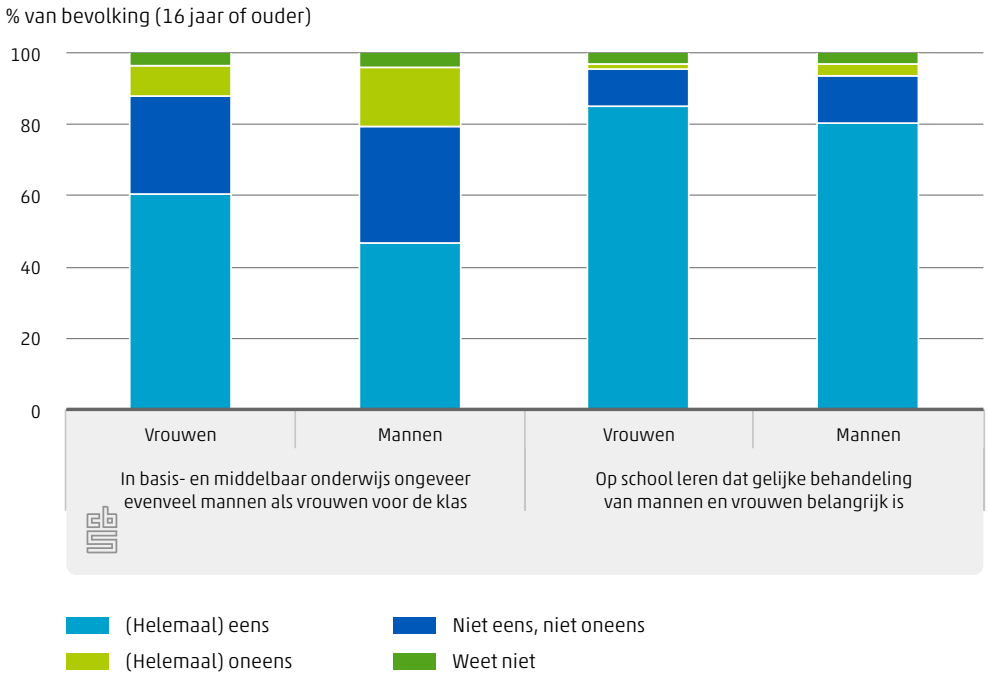
1) Exclusief praktijkonderwijs.
2) Inclusief algemeen leerjaar.
3) Inclusief extranei.
4) Cijfers over 2023/'24.

Vooral vrouwen willen evenveel mannelijke als vrouwelijke leerkrachten

Mannen en vrouwen denken verschillend over de man-vrouw verhouding onder leerkrachten in het basis- en middelbaar onderwijs. Vrouwen vinden vaker dan mannen dat beide seksen ongeveer gelijk vertegenwoordigd zouden moeten zijn. Mannen zijn het daarmee juist vaker oneens. In de praktijk staan meer vrouwen dan mannen voor de klas, vooral in het basisonderwijs (CBS, 2025).

De meningen lopen veel minder uiteen als het gaat om de vraag of kinderen op school moeten leren dat het van belang is om mannen en vrouwen gelijk te behandelen. Verreweg de meeste mannen en vrouwen zijn het daar mee eens, de vrouwen wel net iets vaker dan de mannen.

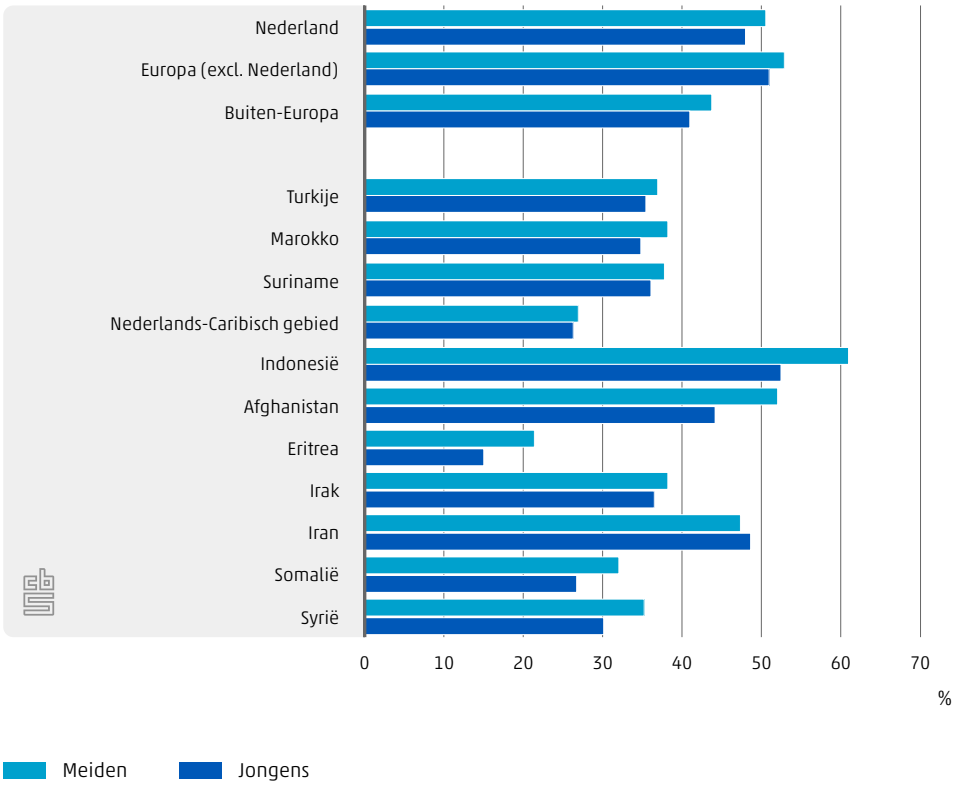
Mening over mannen en vrouwen in het onderwijs, 2026

Meiden met Europese herkomst vaker op havo/vwo dan jongens

Van de meiden in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs die een Europese herkomst (exclusief Nederland) hebben, zat 53 procent in 2025/'26 op havo of vwo. Minimaal één van de ouders van deze meiden of deze meiden zelf zijn in een Europees buitenland geboren (zie ook Begrippen). Jongens met een Europese herkomst zaten wat minder vaak op havo of vwo (51 procent). Ook bij een Nederlandse herkomst (zelf en beide ouders in Nederland geboren) of een herkomst buiten Europa zaten meer meiden dan jongens op havo of vwo. Bij bijna alle onderscheiden herkomstlanden, vooral Indonesië en Afghanistan, zitten meiden vaker op havo/vwo dan jongens. Alleen onder leerlingen met een Iraanse herkomst is dit omgekeerd. Daar zitten iets meer jongens op havo/vwo dan meiden.

2.1.3 In leerjaar 3 op havo/vwo[1)], 2025/'26*

1) Inclusief algemene leerjaren, exclusief praktijkonderwijs.

Jongens vaker voortijdig schoolverlater

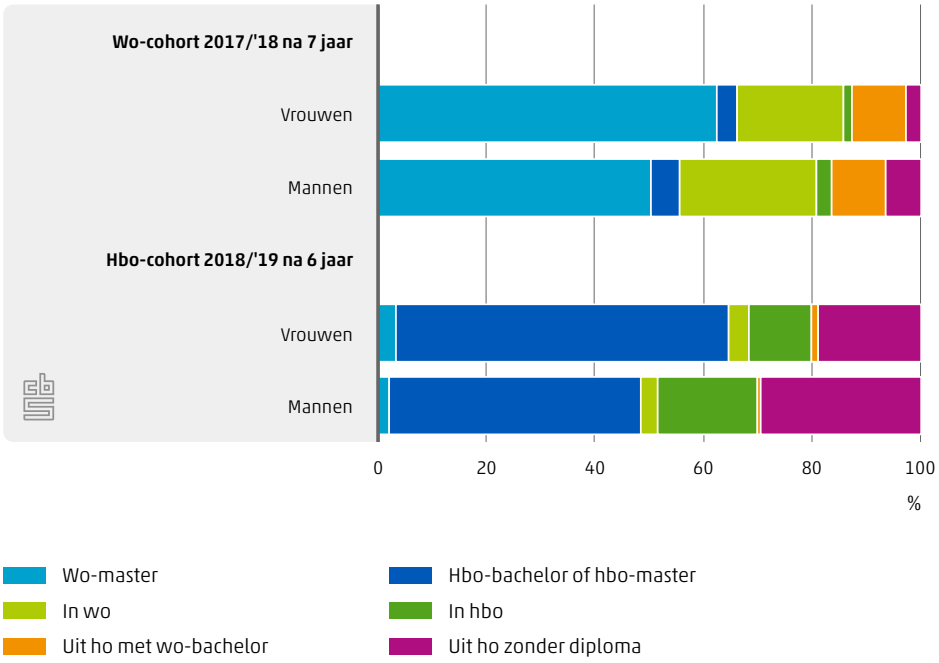
Jongens zijn wat vaker voortijdig schoolverlater (zie Begrippen) dan meiden. Van de jongens die in het schooljaar 2024/'25 onderwijs volgden in het vo, mbo of voortgezet algemeen volwassenonderwijs (vavo) had 3 procent een schooljaar later het onderwijs zonder start-kwalificatie verlaten. Van de meiden was dat 2 procent. Deze percentages zijn al jaren min of meer stabiel (zie StatLine).
Relatief veel voortijdig schoolverlaters zijn afkomstig van het mbo. Van de voortijdig schoolverlaters in 2024/'25 zaten ruim 7 op de 10 een jaar voor uitstroom op het mbo, 2 op de 10 zaten op het voortgezet onderwijs en een klein deel op de vavo.

Vrouwen succesvoller in hoger onderwijs

Vrouwen nemen niet alleen vaker deel aan het hoger onderwijs (ho), ook sluiten ze hun studie vaker met een diploma af dan mannen. Zo had 63 procent van de vrouwen die in 2017 begonnen met een studie in het wetenschappelijk onderwijs (wo) zeven jaar later een wo-master behaald, tegenover 51 procent van de mannen. Bij studenten die in 2018 aan een hbo-opleiding begonnen is na zes jaar een soortgelijk patroon te zien in de percentages met een hbo-bachelor of -master.
Mannen verlaten het hoger onderwijs vaker zonder diploma dan vrouwen. In het wo-cohort dat in 2017 gestart is met de studie had 6 procent van de mannen het hoger onderwijs zonder diploma (hbo of wo) verlaten, tegen ruim 2 procent van de vrouwen. Ook in het hbo stromen meer mannen uit zonder diploma dan vrouwen. De uitstroom zonder diploma is bij

het hbo-cohort dat in 2018 gestart is met de studie bij zowel mannen als vrouwen aanmerkelijk groter dan bij het wo-cohort.

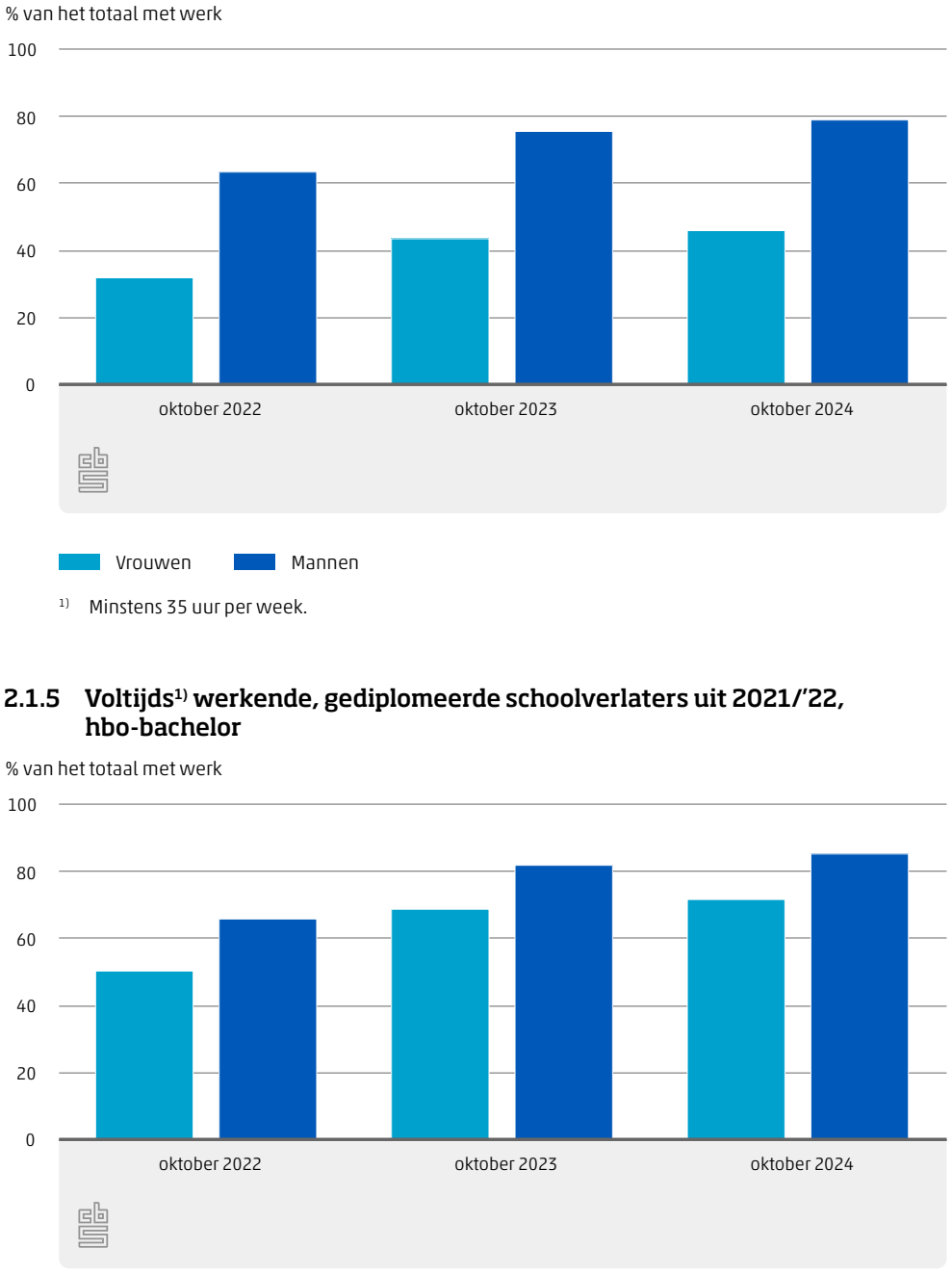
2.1.4 Studiesucces hoger onderwijs

Vrouwen werken aan begin loopbaan vaker in deeltijd dan mannen

Mannen en vrouwen hebben direct na uitstroom uit het mbo-, hbo- of wo-onderwijs ongeveer even vaak betaald werk. Wel werken vrouwen dan minder vaak voltijds (35 uur of meer) dan mannen (zie ook hoofdstuk 3 en Bokern en Menger (2024)). De verschillen zijn voor het wo kleiner dan voor het hbo en voor het hbo kleiner dan voor het mbo. Bij zowel vrouwen als mannen neemt het aandeel met een voltijdbaan toe in de twee jaar nadat ze hun opleiding hebben afgerond.

2.1.5 Voltijds[1)] werkende, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, mbo (bol-vt en bbl)

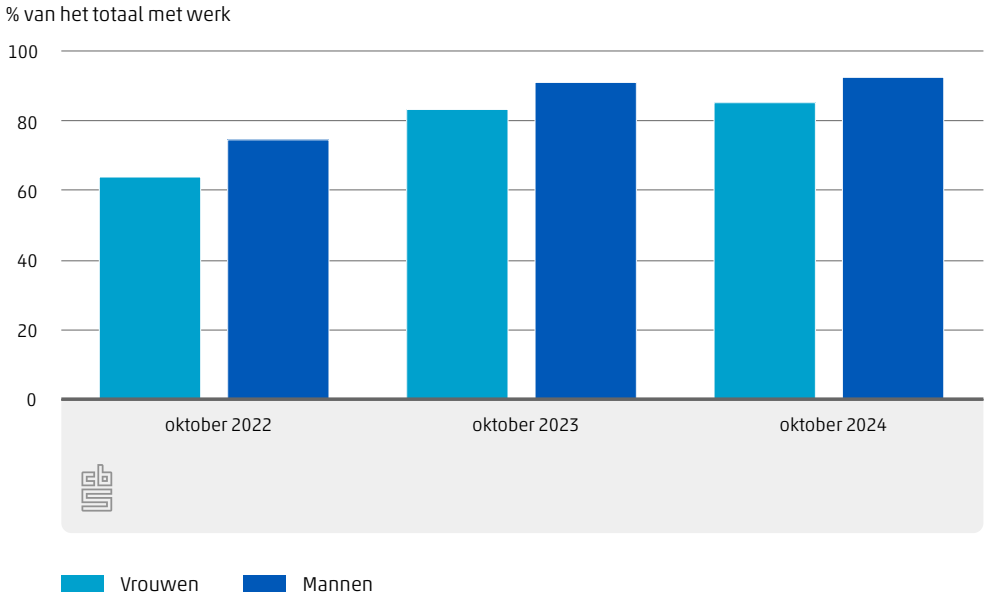

1) Minstens 35 uur per week.

2.1.5 Voltijds[1)] werkende, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, hbo-bachelor

1) Minstens 35 uur per week.

2.1.5 Voltijds[1)] werkende, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, wo-master

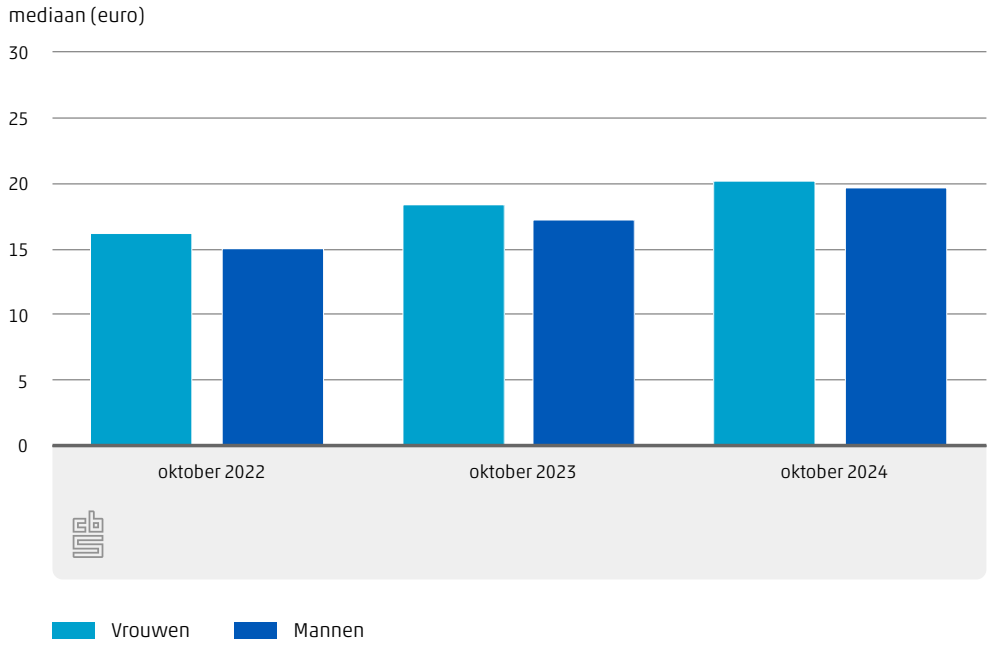

1) Minstens 35 uur per week.

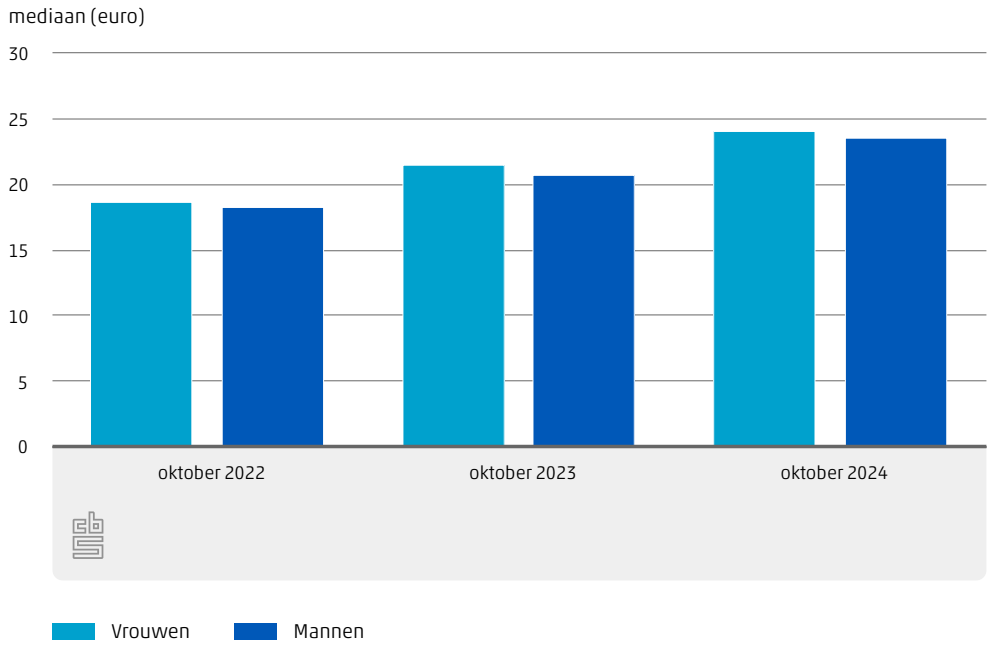
Na mbo en hbo hebben vrouwen een hoger uurloon dan mannen

Werkende vrouwen met een mbo-diploma hebben vlak na het behalen van hun diploma een hoger mediaan uurloon (zie Begrippen) dan mannelijke mbo'ers. In de daaropvolgende twee jaar wordt dit verschil kleiner (zie StatLine). Een deel van het verschil hangt samen met het behaalde mbo-niveau. Waar in de entreeopleiding, mbo 2 en mbo 3 het merendeel van de studenten man is, is op mbo 4 het merendeel van de studenten vrouw (zie figuur 2.1.2). Ook bij de hbo-bachelor-gediplomeerden verdienen de vrouwen iets meer, en bij de wo-master-gediplomeerden juist iets minder (zie StatLine). Hoofdstuk 4 gaat in op loonverschillen tussen alle mannelijke en vrouwelijke werknemers.

2.1.6 Bruto uurloon, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, mbo (bol-vt en bbl)

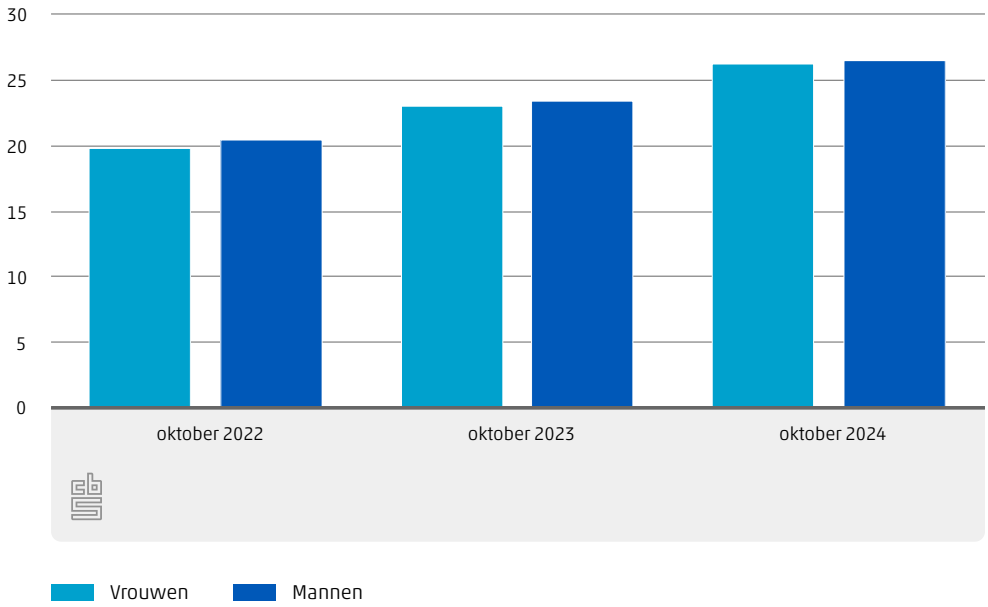

2.1.6 Bruto uurloon, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, hbo-bachelor

2.1.6 Bruto uurloon, gediplomeerde schoolverlaters uit 2021/'22, wo-master

mediaan (euro)

2.2 Zorg en techniek minder sekse-specifiek?

Studiekeuzes verschuiven langzaam

Van oudsher kiezen meiden en jongens in het onderwijs vaak voor verschillende richtingen. Terwijl bij meiden opleidingen in de zorg, het onderwijs en sociaal-culturele beroepen favoriet zijn, hebben jongens vaker een voorkeur voor natuur en techniek.

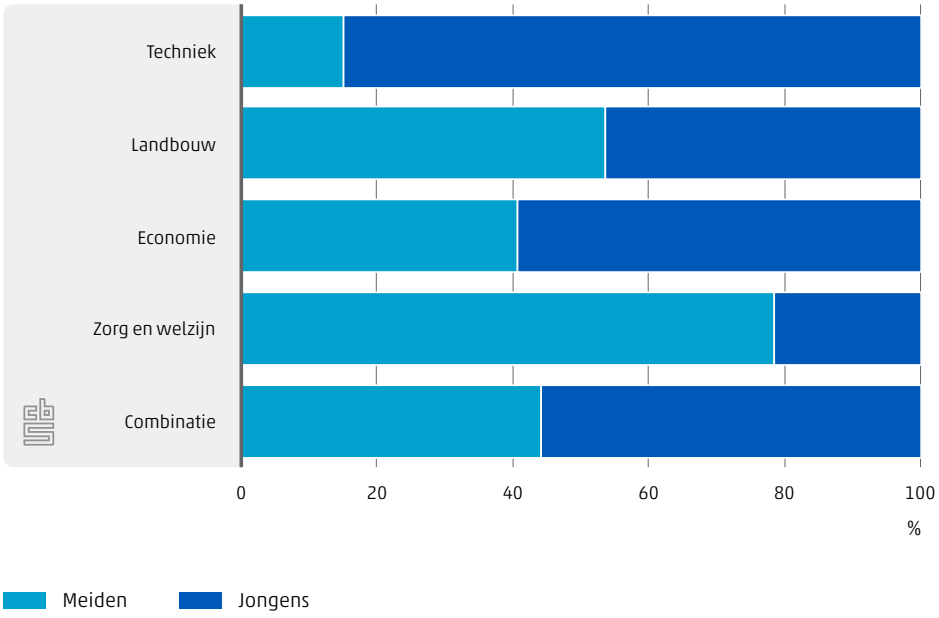
Onderwijs in het emancipatiebeleid

Onderwijs is altijd een thema geweest in het emancipatiebeleid. Ook de Emancipatie-nota 2027–2030 (OCW, 2026) besteedt aandacht aan emancipatie binnen het onderwijs. Het kabinet zet de komende jaren vooral in op het vergroten van het aantal vrouwen in techniekopleidingen met een meerjarenprogramma gefinancierd uit het klimaatfonds om gendergelijkheid in het technisch-/techniekonderwijs te versnellen. Ook is er aandacht voor de instroom van meiden en vrouwen in andere sectoren waar zij ondervertegen-woordigd zijn.

De verschillen in studierichting tussen meiden en jongens zijn al zichtbaar bij de profielkeuze in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. In de bovenbouw van het voortgezet onderwijs (klas 3 en 4 van het vmbo, klas 4 en 5 van de havo en klas 4, 5 en 6 van het vwo) worden verschillende profielen aangeboden waaruit leerlingen kunnen kiezen. Deze profielen zijn bedoeld om leerlingen voor te bereiden op hun vervolgstudie en toekomstige carrière. Elk profiel bevat een combinatie van vakken die passen bij bepaalde interesses en

talenten. Waar meiden vaker profielen kiezen die aansluiten bij zorg, cultuur en maatschappij, kiezen jongens vaker technische profielen. Het sekseverschil in de keuze voor een technisch vakkenpakket blijkt samen te hangen met de onderwijsrichting van de moeder. Leerlingen met een technisch opgeleide moeder kiezen vaker een technisch vakkenpakket. Dit effect is bij meiden sterker dan bij jongens (zie Buschman, Hogendoorn en Van der Houwen, 2024).
Op het vmbo kiezen vooral meiden voor *zorg en welzijn*, terwijl jongens vaker kiezen voor *economie* of *techniek*. Vergeleken met 2023/'24 kiezen meiden in 2025/'26 iets minder vaak voor techniek (respectievelijk 16 procent en 15 procent) en jongens iets minder vaak voor de zorg (22 procent en 21 procent). Eerder nam de scheve verhouding nog wel af. Het aandeel jongens bij *zorg en welzijn* nam toe van 12 procent in 2015/'16 naar 23 procent in 2020/'21. Het aandeel meiden in de techniek steeg van 9 procent in 2015/'16 naar 14 procent in 2020/'21 en 16 procent (in 2023/'24).

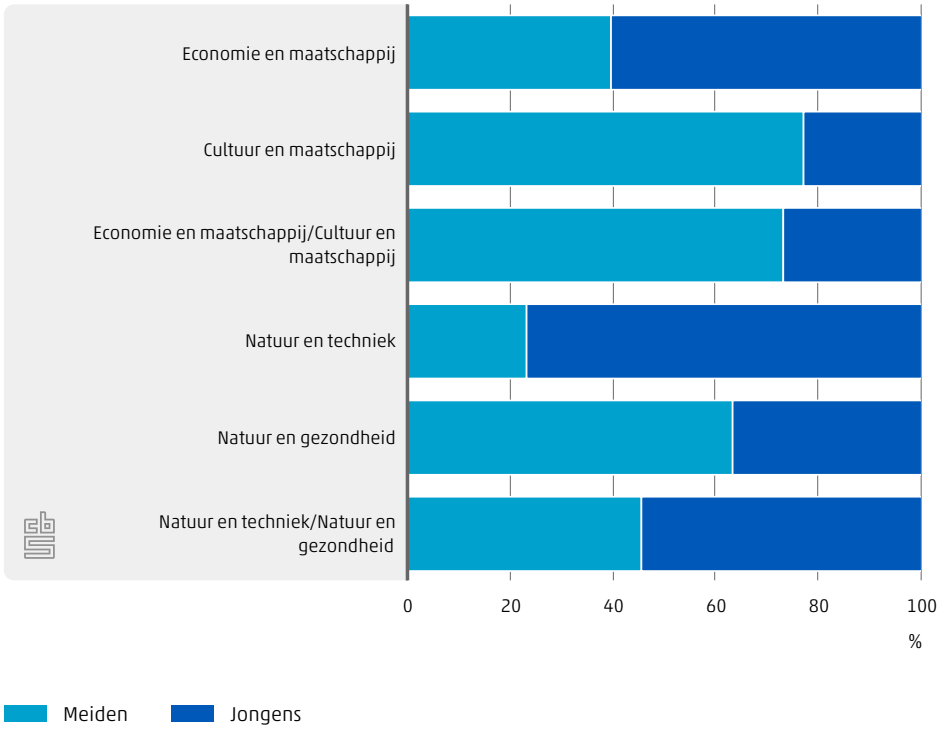
2.2.1 Leerlingen per profiel in 3 en 4 vmbo[1)], 2025/'26*

1) Exclusief leerlingen met onbekende profielkeuze.

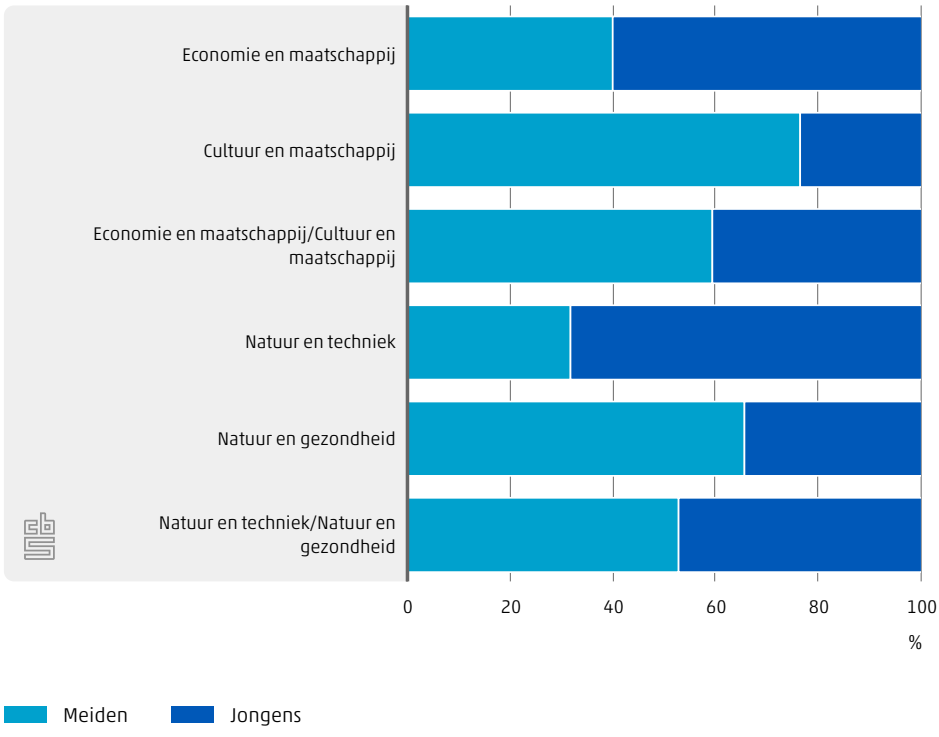
Zowel op de havo als op het vwo zijn de profielen met de meest ongelijke verhouding tussen jongens en meiden *cultuur en maatschappij* en *natuur en techniek*. Het aandeel meiden is het hoogst bij het profiel *cultuur en maatschappij*. Bij het profiel *natuur en techniek* is het aandeel jongens het hoogst. Het profiel *natuur en gezondheid* wordt ook relatief veel door meiden gekozen. Bijna 2 op de 3 leerlingen met dat profiel zijn meiden, zowel op de havo als het vwo.
In 2020/'21 lag het aandeel meiden met *cultuur en maatschappij* op 79 procent, daarna is het iets gedaald en schommelt het rond de 77 procent. Dit beeld is zowel op de havo als op het vwo te zien. Bij *natuur en techniek* op de havo ligt het aandeel meiden met ongeveer 23 procent in 2025/'26 bijna op hetzelfde niveau als in 2020/'21. Op het vwo daalde het aandeel meiden in diezelfde periode van 35 procent naar 32 procent (zie StatLine). Bij de andere profielen is zowel op de havo als op het vwo de verhouding tussen jongens en meiden niet veranderd.

2.2.2 Leerlingen per profiel1[1)] in bovenbouw voortgezet onderwijs, 2025/'26, havo (leerjaar 4 en 5)

[1)] Exclusief leerlingen met onbekende profielkeuze en met de weinig gekozen combinatie natuur en maatschappij (havo/vwo).

2.2.2 Leerlingen per profiel1[1)] in bovenbouw voortgezet onderwijs, 2025/'26, vwo (leerjaar 4, 5 en 6)

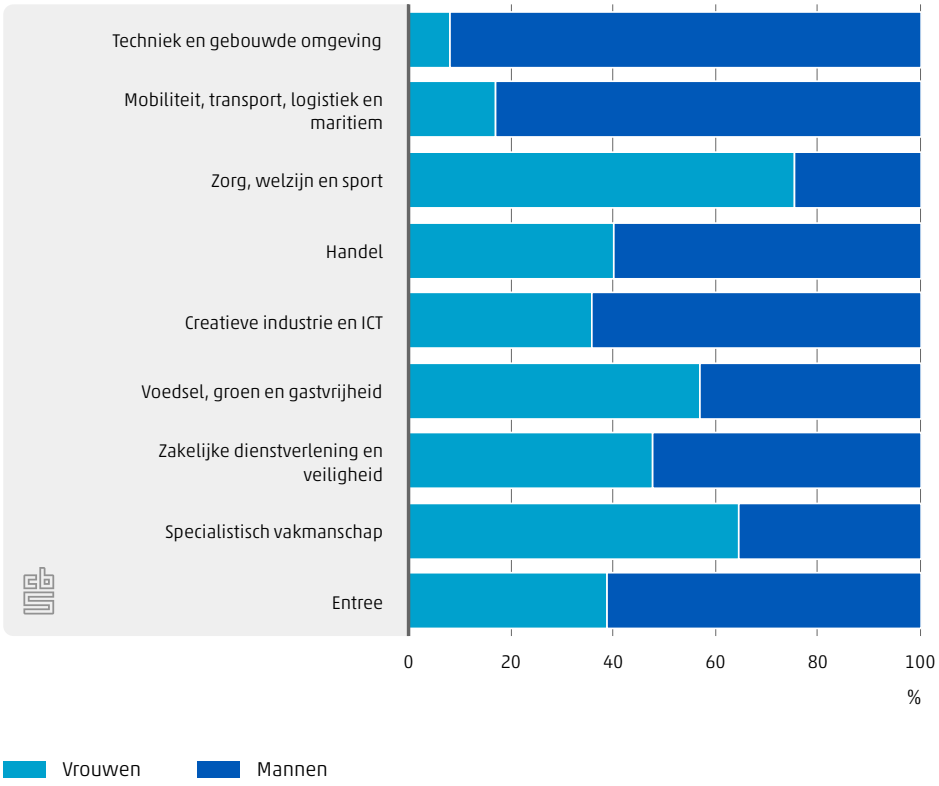

[1)] Exclusief leerlingen met onbekende profielkeuze en met de weinig gekozen combinatie natuur en maatschappij (havo/vwo).

Aandeel vrouwen in bètarichting op hbo en wo neemt toe

In het vervolgonderwijs (mbo, hbo en wo) volgen vrouwen ook veel vaker een opleiding in de zorg, het onderwijs of in een sociaal-culturele richting, terwijl mannen vaker kiezen voor informatica of een technische opleiding. Figuur 2.2.3 laat het aandeel vrouwen en mannen op alle mbo-niveaus en -leerjaren zien, voor inschrijvingen op de beroepsbegeleidende leerweg (bbl), de beroepsopleidende leerweg (bol) en extranei studenten. Op het mbo zijn de verschillende studierichtingen ingedeeld in zogeheten sectorkamers (zie Begrippen). In de sectorkamer *zorg, welzijn en sport* is het aandeel vrouwen het grootst, namelijk 76 procent in 2025/'26. Dit aandeel nam iets af vergeleken met 2020/'21, toen het ruim 77 procent was (zie StatLine). De sectorkamer waarin de man-vrouwverhouding het meest scheef is, is *techniek en gebouwde omgeving*. In deze sector is 8 procent van de studenten vrouw. Dit aandeel is al jaren stabiel.

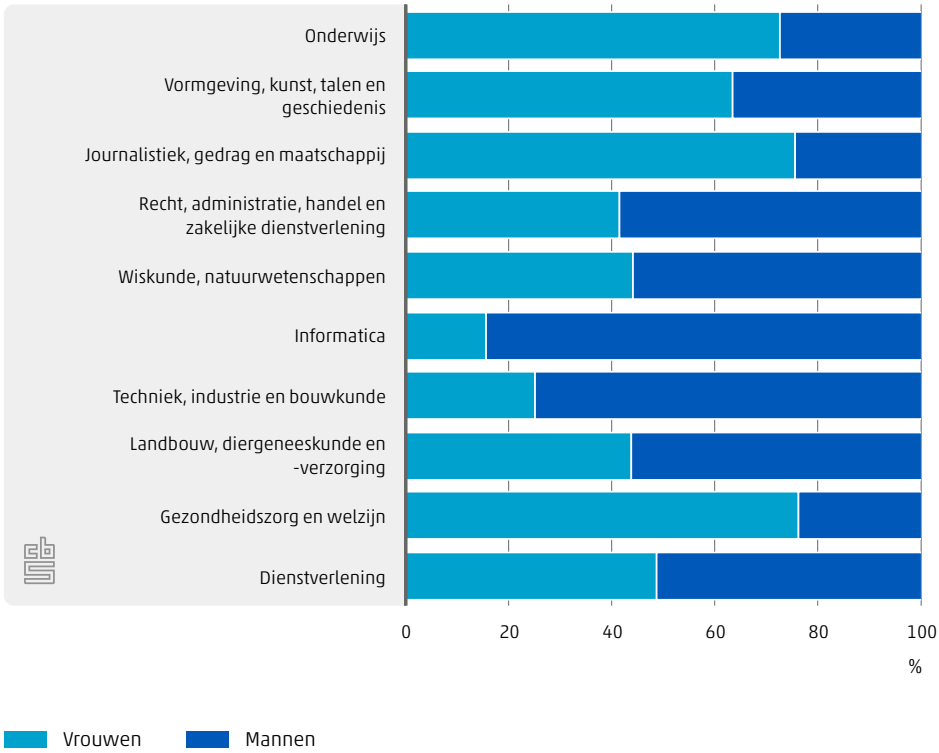
2.2.3 Studenten per sectorkamer op mbo[1)], 2025/'26*

1) Exclusief studenten met onbekende of bovensectorale sectorkamer.

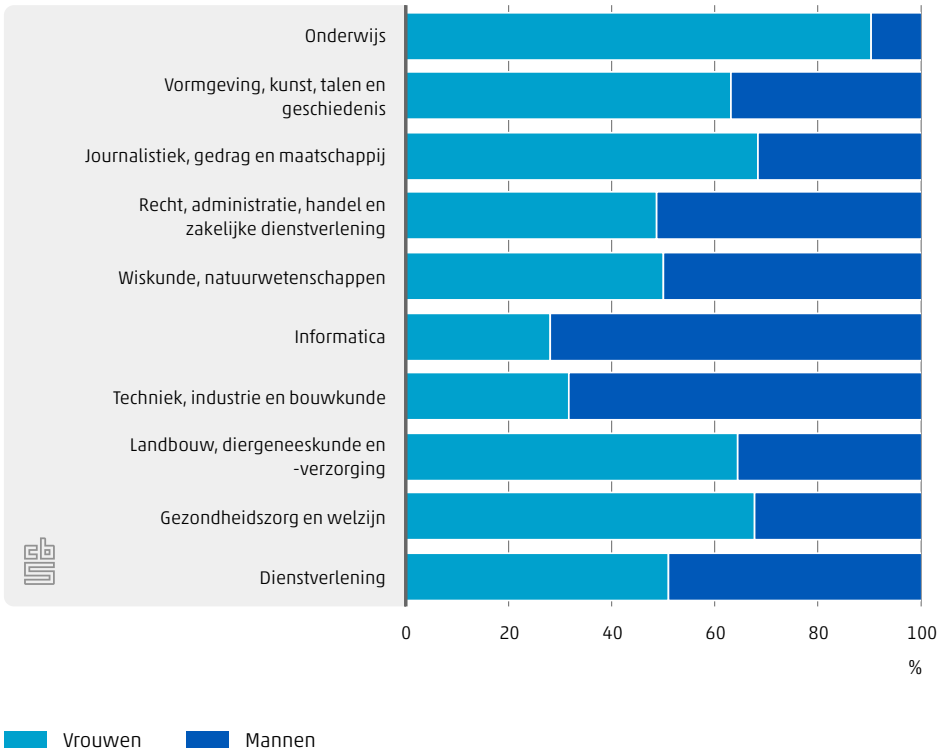
Op het hbo is het aandeel vrouwen onder eerstejaarsstudenten (zie Begrippen) in de studierichting *gezondheidszorg en welzijn* het grootst en in de studierichting *informatica* het kleinst. Het aandeel vrouwelijke informaticastudenten nam wel toe van ruim 6 procent in 2015/'16 tot bijna 10 procent in 2020/'21 en 16 procent in 2025/'26 (zie StatLine). Op het wo is het aandeel vrouwen het grootst in de studierichting *onderwijs.* Het aandeel vrouwen in deze studierichting is in de afgelopen jaren nauwelijks veranderd. Het aandeel vrouwen is in de studierichtingen *informatica* en *techniek, industrie en bouwkunde* het laagst, maar nam wel toe. In 2015/'16 was het aandeel vrouwen 22 procent voor *informatica*, daarna nam het toe tot 26 procent in 2020/'21 en 28 procent in 2025/'26. Het aandeel vrouwen in *techniek, industrie en bouwkunde* steeg van 26 procent in 2015/'16 naar 31 procent in 2020/'21 en 32 procent in 2025/'26.

2.2.4 Studenten per studierichting in vervolgonderwijs[1)], 2025/'26, eerstejaars hbo

1) Exclusief leerlingen met onbekende studierichting.

2.2.4 Studenten per studierichting in vervolgonderwijs[1)], 2025/'26, eerstejaars wo

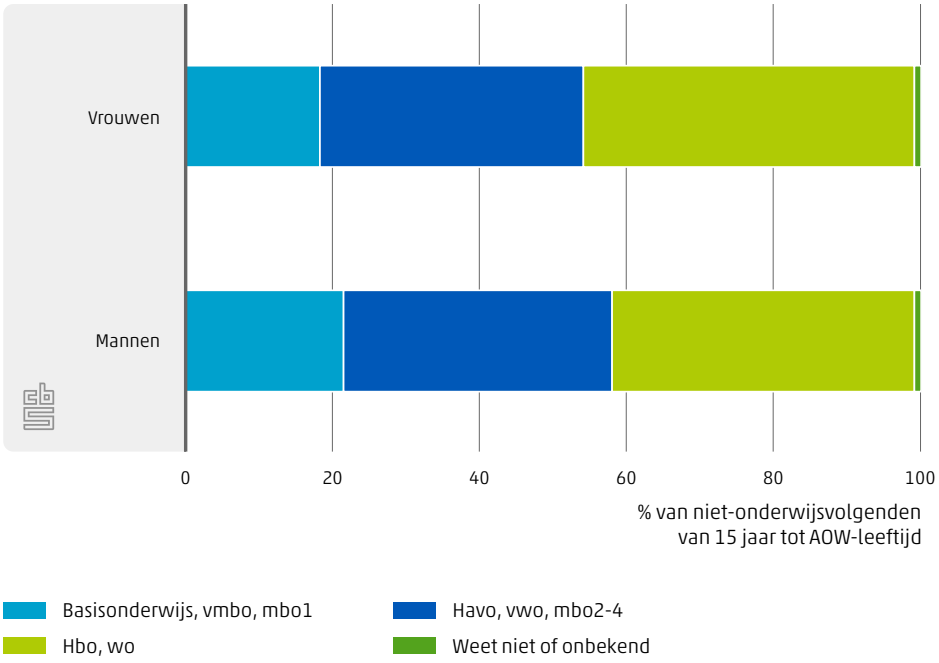
1) Exclusief leerlingen met onbekende studierichting.

2.3 Hetzelfde onderwijsniveau?

Vrouwen vaker hbo'er of universitair geschoold dan mannen

In 2025 had 45 procent van de vrouwen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd die geen onderwijs volgen een hbo- of wo-diploma (zie Begrippen). Dit percentage is de afgelopen twee jaar gestegen, in 2023 was dat nog 43 procent. Bij de mannen heeft 41 procent een hbo- of wo-diploma, in 2023 was dat 40 procent. Het percentage mannelijke hbo'ers of universitair geschoolden ligt sinds 2014 lager dan bij vrouwen. Sindsdien is bij zowel mannen als vrouwen het percentage met dit onderwijsniveau gestegen. Wel was dat sterker bij vrouwen dan bij de mannen en nam het verschil tussen beiden verder toe (zie m/v-stat).

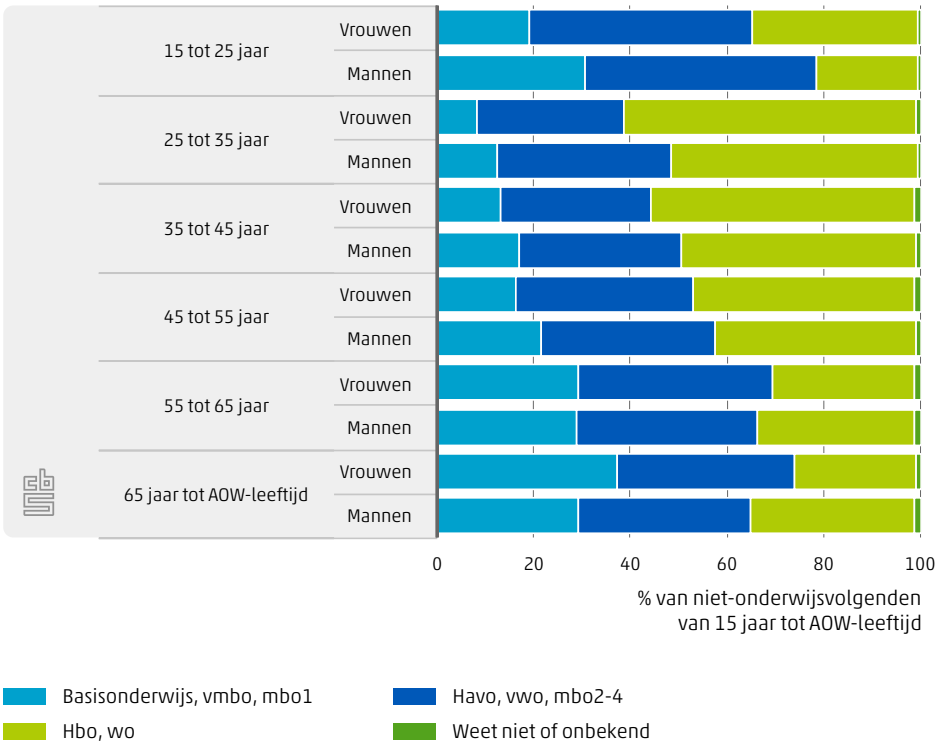
2.3.1 Onderwijsniveau bevolking, 2025

Alleen bij 55-plussers meer mannen hbo- of universitair geschoold

Bij mensen tot 55 jaar zijn vrouwen vaker hbo'er of universitair geschoold dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. Het verschil is kleiner naarmate de leeftijd hoger is. Bij de 55- tot 65-jarigen waren er naar verhouding meer mannen met een hbo- of wo-diploma dan vrouwen. In die leeftijdsgroep waren er in de periode 2013–2023 relatief meer vrouwen dan mannen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. Sinds 2024 zijn die percentages voor mannen en vrouwen gelijk (voor beide 30 procent in 2024 en 29 procent in 2025)

2.3.2 Onderwijsniveau bevolking naar leeftijd, 2025

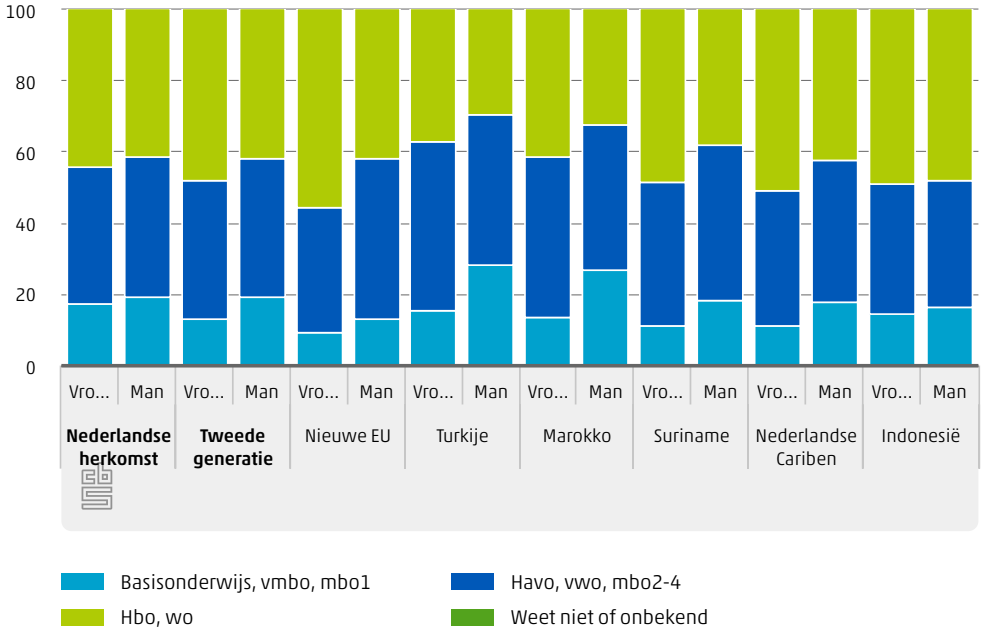

Vooral bij Turkse en Marokkaanse tweede generatie meer mannen dan vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma

Mannen hebben vaker alleen basisonderwijs of een vmbo-diploma dan vrouwen (zie figuur 2.3.1). Bij mensen geboren in Nederland met minstens een ouder elders geboren (tweede generatie, zie Begrippen) was het verschil tussen mannen en vrouwen het grootst bij een Turkse of Marokkaanse herkomst. In de periode 2023–2025 ging het bij mannen om respectievelijk 29 procent en 27 procent, tegenover 16 procent en 14 procent bij de vrouwen. Bij migranten (figuur 2.3.4) uit Turkije of Marokko verschilden de percentages van mannen en vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma nauwelijks. In alle vier de groepen lag het percentage tussen 41 procent en 46 procent. Bij migranten uit een van de nieuwste EU-landen (zie Begrippen) is het man-vrouw verschil in dit onderwijsniveau het grootst. Van de mannen had 45 procent basisonderwijs of een vmbo-diploma, van de vrouwen 30 procent. Mensen geboren in Nederland zijn juist vaker hbo- of universitair geschoold.
Voor een overzichtelijke presentatie zijn in deze paragraaf geen cijfers opgenomen over groepen van overige landen, zoals 'overig Europa' en 'overig buiten-Europa'.

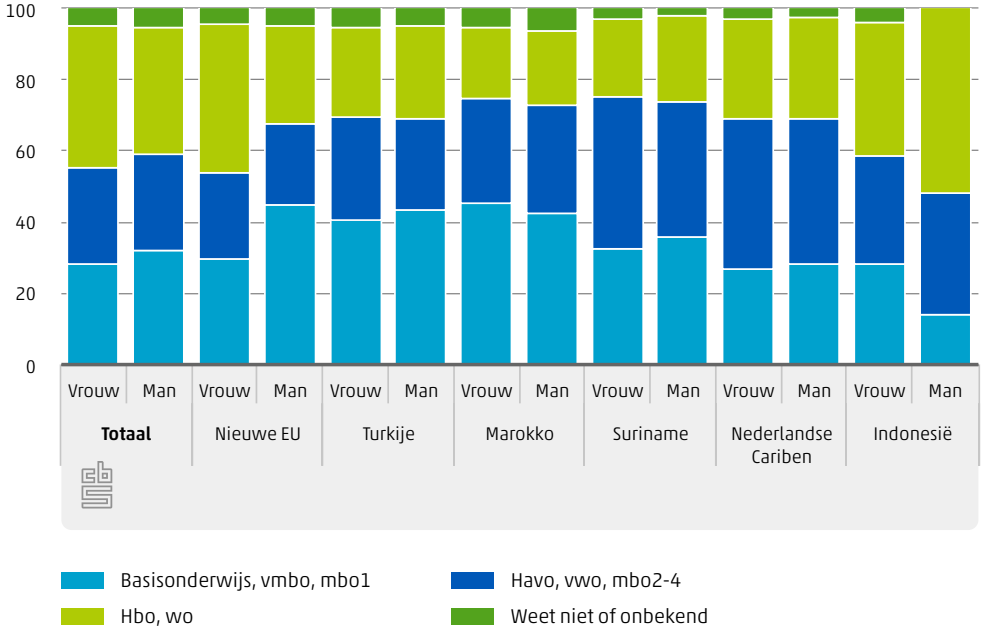
2.3.3 Onderwijsniveau, geboren in Nederland, 2023/2025

% van niet-onderwijsvolgenden van 15 jaar tot AOW-leeftijd

2.3.4 Onderwijsniveau, geboren in buitenland, 2023/2025

% van niet-onderwijsvolgenden van 15 jaar tot AOW-leeftijd

2.4 Literatuur

Bokern, P. en Menger, J. (2024). Twintigers: tegenwoordig en toen. Statistische Trends.

Buschman, E., Hogendoorn, B. en Van der Houwen, K. (2024). Technische vakken in het voortgezet onderwijs: verschillen tussen jongens en meisjes naar opleiding ouders. Statistische Trends.

CBS (2024). Emancipatiemonitor 2024.

CBS (2025). Mannen en vrouwen werkzaam in het basis- en voortgezet onderwijs, 2016–2022. Statistische Trends.

OCW (2026). Vrijheid telt! Emancipatienota 2027–2030. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

3 Werken

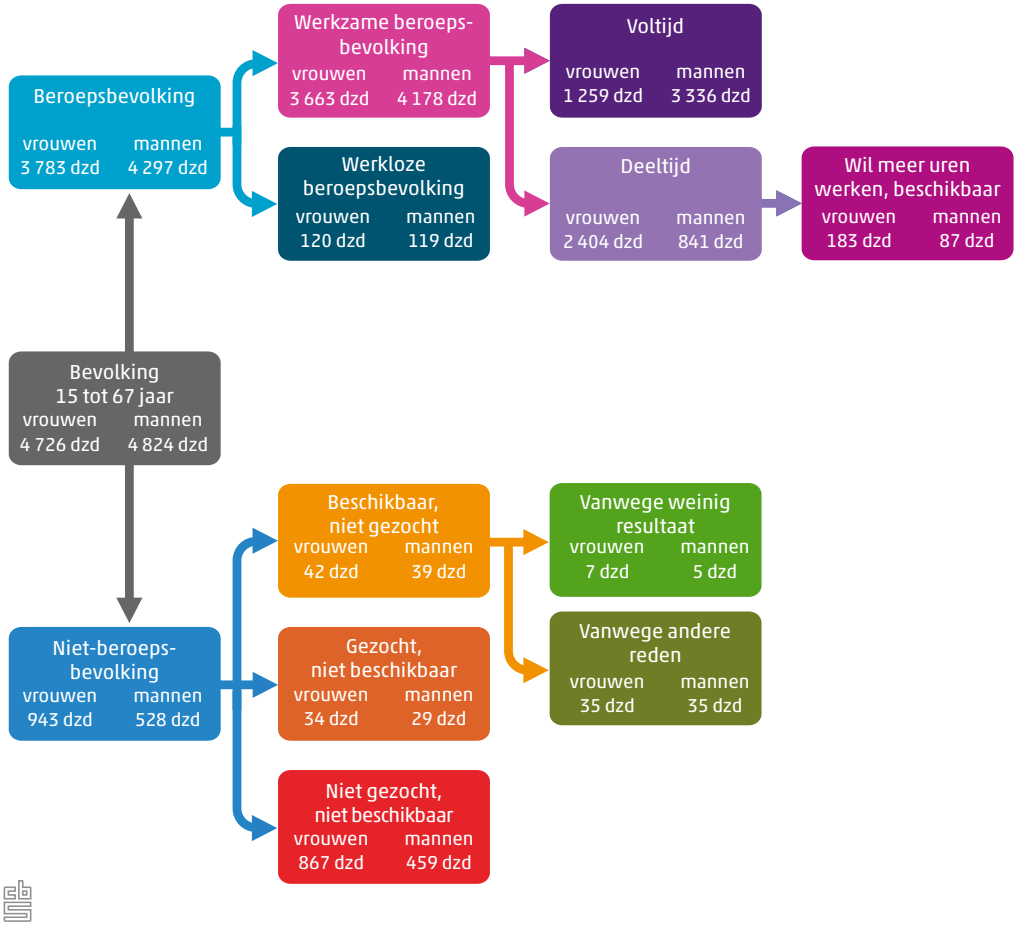
Hoeveel mannen en vrouwen hebben betaald werk? Hoeveel uur werken ze gemiddeld per week? Wat zijn de belangrijkste redenen om deeltijds te werken? Wanneer zouden mannen en vrouwen die in deeltijd werken voor meer uren aan de slag willen? In welke mate ervaren mannen en vrouwen hun werk als stressvol, of emotioneel of fysiek zwaar? Hoeveel vrouwen bekleden een topfunctie? Dit hoofdstuk geeft antwoord op deze en andere vragen over werken.

3.1 Gaan vrouwen steeds meer werken?

Vrouwen goed voor 47 procent van alle werkenden

Uit de Enquête beroepsbevolking blijkt dat Nederland in 2025 9,6 miljoen inwoners telde van 15 tot 67 jaar (in 2025 de AOW-gerechtigde leeftijd) die geen onderwijs (meer) volgden. Onder hen waren iets minder vrouwen (4,7 miljoen) dan mannen (4,8 miljoen). Iedereen die werkt en ook iedereen die dat niet doet, maar wel op zoek is naar een baan en daarvoor direct beschikbaar is, behoort tot de beroepsbevolking (zie ook Begrippen). De totale (werkzame plus werkloze) beroepsbevolking bestond uit 8,3 miljoen mensen. De werkzame beroepsbevolking bestond uit 7,8 miljoen mensen. Van die werkzame beroepsbevolking was 47 procent vrouw.

3.1.1 Niet-onderwijsvolgende (beroeps)bevolking van 15 tot 67 jaar, 2025

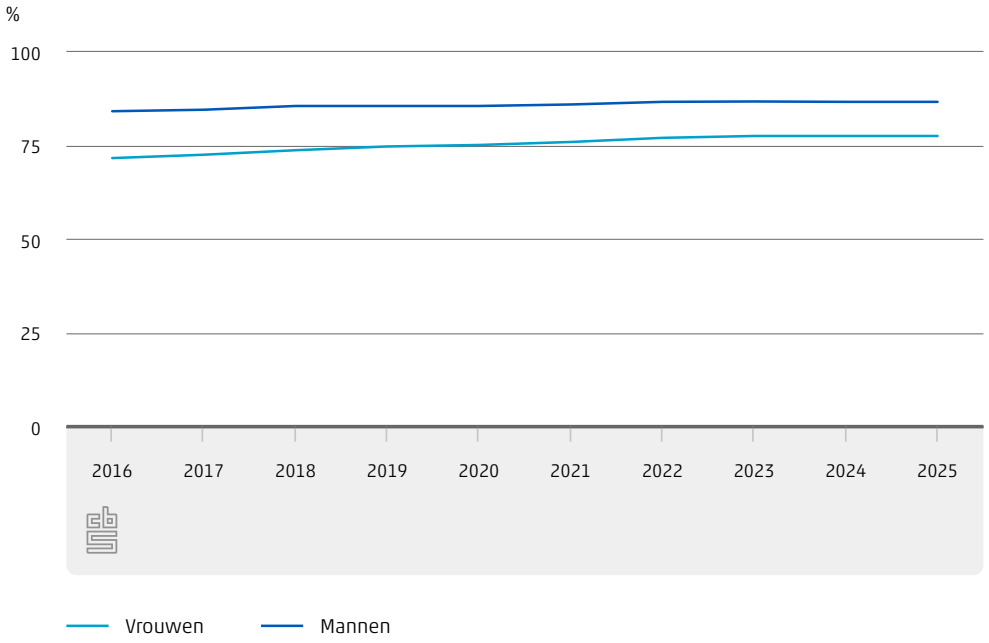

In de Emancipatienota 2027–2030 heeft het kabinet aandacht voor de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Het kabinet wil die positie verbeteren, de ongelijke verdeling tussen werk en zorg (zie hoofdstuk 5) verkleinen, en de representatie van vrouwen in sectoren waar ze zijn ondervertegenwoordigd vergroten. Verder zet het kabinet zich in om meer uren werken mogelijk en lonend te maken.

Arbeidsparticipatie afgelopen jaren gelijk gebleven bij zowel mannen als vrouwen

In 2025 had 77,5 procent van de niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd betaald werk, van de mannen was dit 86,6 procent. Sinds 2022 is de nettoarbeids-participatie bij zowel vrouwen als mannen nagenoeg gelijk gebleven. Ten opzichte van 2016 is het verschil in arbeidsdeelname tussen vrouwen en mannen afgenomen. In 2016 had 71,6 procent van de vrouwen betaald werk en 84,1 procent van de mannen. Het verschil in arbeidsdeelname slonk dus voornamelijk tussen 2016 en 2022.

3.1.2 Nettoarbeidsparticipatie, niet-onderwijsvolgenden, 15 jaar tot AOW-leeftijd

(Reguliere) CBS-cijfers over de beroepsbevolking

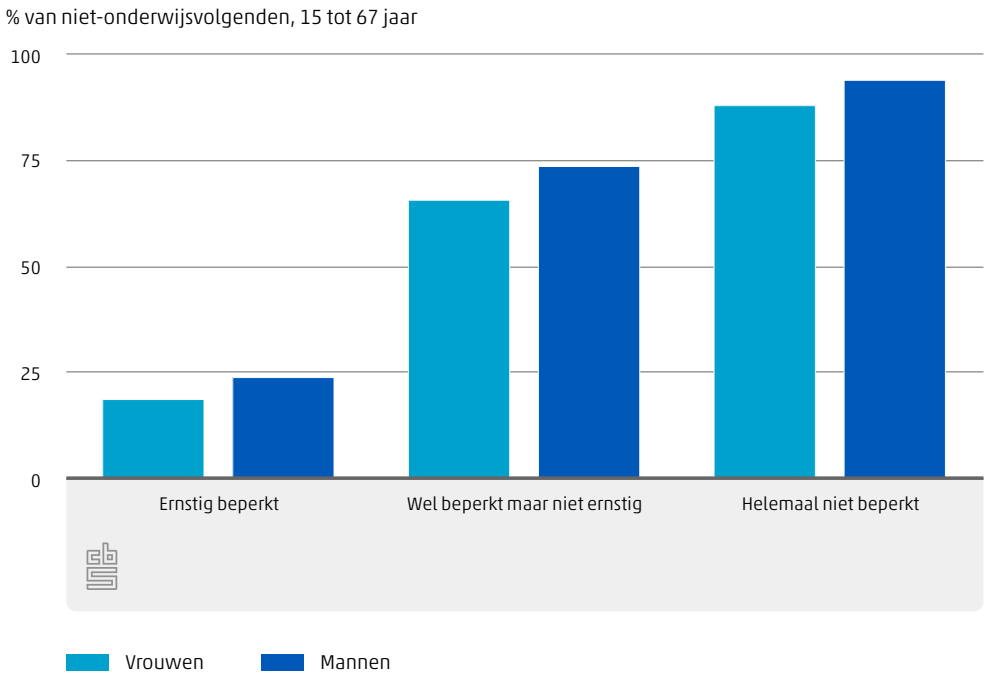
De nettoarbeidsparticipatie van niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 67 jaar (77,5 procent in 2025) is een stuk hoger dan het cijfer (69,3 procent) voor vrouwen van 15 tot 75 jaar waarmee het CBS normaliter naar buiten treedt. Bij de cijfers over de beroepsbevolking in de Emancipatiemonitor blijven de onderwijsvolgenden en de mensen van AOW-leeftijd tot 75 jaar buiten beschouwing. Van deze groepen is bekend dat hun arbeidsdeelname lager is. Doordat onderwijsvolgende jongeren doorgaans een korte werkweek hebben, komt de gemiddelde arbeidsduur van vrouwen en mannen in de Emancipatiemonitor hoger uit en zijn er minder mensen met een kleine baan.

Cijfers over de beroepsbevolking komen uit de Enquête beroepsbevolking (EBB).
Vanaf 2021 publiceert het CBS de cijfers over de beroepsbevolking op basis van een nieuwe meetmethode. Met ingang van dat jaar is een nieuwe EU-verordening van kracht die een verplichte kernvragenlijst voorschrijft, zodat alle lidstaten dezelfde enquête-vragen stellen. Daarmee zijn cijfers over de beroepsbevolking van verschillende landen beter vergelijkbaar.
Vanwege de wijzigingen in het onderzoeksdesign en de vragenlijst van de EBB zijn de cijfers over 2021 niet zonder meer vergelijkbaar met de cijfers tot en met 2020.
De kerncijfers zijn herberekend voor de periode 2013–2020 om aan te sluiten op de uitkomsten vanaf 2021. Bij verdere detaillering van de uitkomsten naar baan- en persoonskenmerken kunnen er van 2020 op 2021 desondanks verschillen zijn als gevolg van de nieuwe methode. Voor meer informatie over de revisie van de EBB-cijfers, zie dit CBS-artikel.

Lagere arbeidsparticipatie bij vrouwen met een niet-ernstige beperking

In hoofdstuk 1 van deze Emancipatiemonitor is te lezen dat meer vrouwen dan mannen te maken hebben met langdurige beperkingen als gevolg van een gezondheidsprobleem. De nettoarbeidsparticipatie van vrouwen met een niet-ernstige langdurige beperking is lager dan die van mannen met een niet-ernstige beperking: 66 procent tegen 74 procent. Dat is een verschil van 8 procentpunt. In de groep zónder beperkingen en in de groep met een ernstige beperking is het verschil kleiner: 6 procentpunt.
Bij zowel vrouwen als mannen is de arbeidsparticipatie onder mensen met een beperking lager dan onder mensen zonder beperking. In de groep met een beperking werken mannen en vrouwen met een niet-ernstige beperking ruim 3 keer zo vaak als mannen en vrouwen met een ernstige beperking.

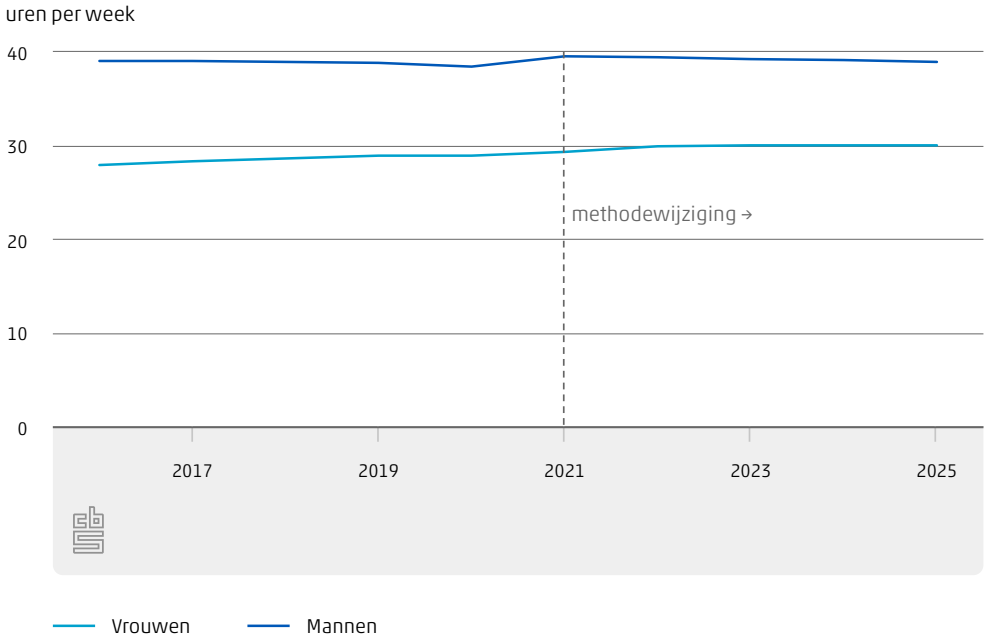
3.1.3 Nettoarbeidsparticipatie naar beperking, 2025

Werkweek van vrouwen stijgt niet meer verder

De gemiddelde arbeidsduur per week van werkende vrouwen ligt net zoals de arbeidsparticipatie in 2025 hoger dan in 2016. Sinds 2022 is het gemiddeld aantal uren dat vrouwen per week werken echter bijna niet meer veranderd. De gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van vrouwen ligt sinds dat jaar op 30 uur. Bij de mannen daalde de wekelijkse arbeidsduur in de periode 2016–2020 en tussen 2021 en 2025. Door een methodewijziging in 2021 is de arbeidsduur bij de mannen vanaf dat jaar niet vergelijkbaar met de jaren ervoor. Zowel voor als na de methodewijziging daalt de arbeidsduur en deze neemt in feite dus al negen jaar geleidelijk af. De cijfers over de arbeidsduur van vrouwen zijn minder sterk beïnvloed door de methodewijziging. Het verschil in arbeidsduur tussen mannen vrouwen is feitelijk dus sterker afgenomen dan zichtbaar is in figuur 3.1.4.

3.1.4 Gemiddelde arbeidsduur, niet-onderwijsvolgende werkenden, 15 jaar tot AOW-leeftijd

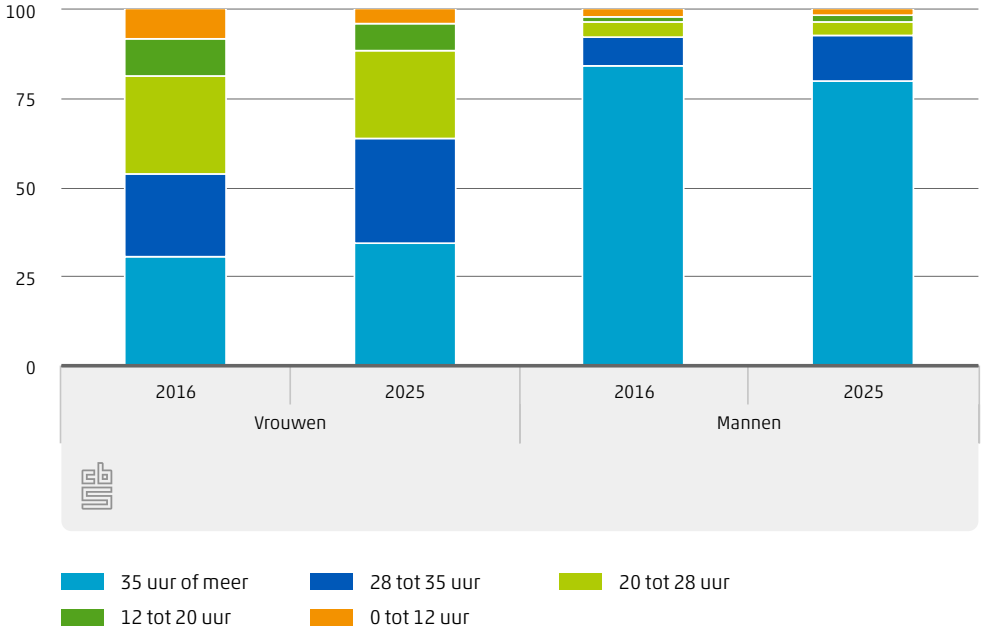

Meer vrouwen met grote deeltijdbaan

Vrouwen werken vaker in deeltijd, dat wil zeggen minder dan 35 uur per week, dan mannen. In 2025 werkte 66 procent van de werkende vrouwen in deeltijd. Twee jaar eerder was dit 65 procent en in 2016 was dit nog 69 procent. Bij mannen was een tegenovergestelde ontwikkeling zichtbaar. Daar nam het aandeel deeltijders ten opzichte van 2016 juist toe van 16 procent naar 20 procent in 2025.
Het aandeel vrouwen met een grote deeltijdbaan (28 tot 35 uur) is de laatste tien jaar gestegen van 23 procent naar 29 procent. Met deze werkweken blijven zowel vrouwen als mannen in Nederland 'EU kampioen' deeltijdwerken (zie hoofdstuk 8).

3.1.5 Wekelijkse arbeidsduur

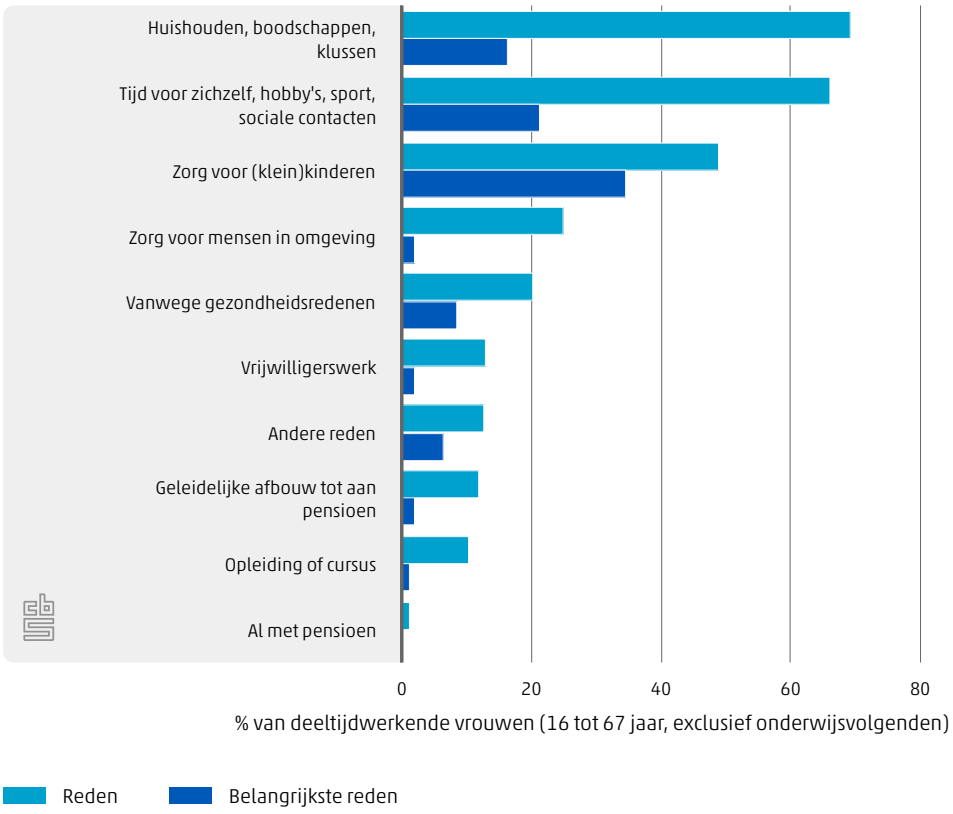
% van niet-onderwijsvolgende werkenden, 15 jaar tot AOW-leeftijd

Zorg voor kinderen belangrijkste reden voor deeltijdwerk

Het grootste deel van de werkende vrouwen werkt dus in deeltijd. Zij werken minder dan 35 uur per week en geven in meerderheid (58 procent) aan evenveel uren te willen blijven werken. De meest genoemde redenen daarvoor zijn het hebben van tijd voor het huishouden, boodschappen en andere klussen, het hebben van tijd voor zichzelf, hobby's, sport en sociale contacten en de zorg voor (klein)kinderen. Die laatste reden wordt het vaakst als belangrijkste reden genoemd. In mindere mate noemen vrouwen ook het hebben van tijd voor mensen in de omgeving en gezondheidsproblemen als redenen om in deeltijd te willen blijven werken. Die redenen zijn veelal niet de belangrijkste reden.

3.1.6 Redenen[1)] om evenveel uren te willen blijven werken, 2026

1) De belangrijkste redenen tellen niet op tot 100 procent, omdat er mensen zijn die geen enkele reden hebben genoemd

Ook aan mannen die hetzelfde aantal uren in deeltijd willen blijven werken, is gevraagd naar hun redenen. Doordat relatief weinig mannen in deeltijd werken én evenveel uren willen blijven werken, hebben hun uitkomsten een grote mate van onzekerheid. Hierdoor kunnen vrijwel geen statistisch significante verschillen met vrouwen worden vastgesteld. Alleen het hebben van tijd voor het huishouden, boodschappen en andere klussen wordt door de deeltijdwerkende mannen significant minder vaak als reden genoemd dan door vrouwen.

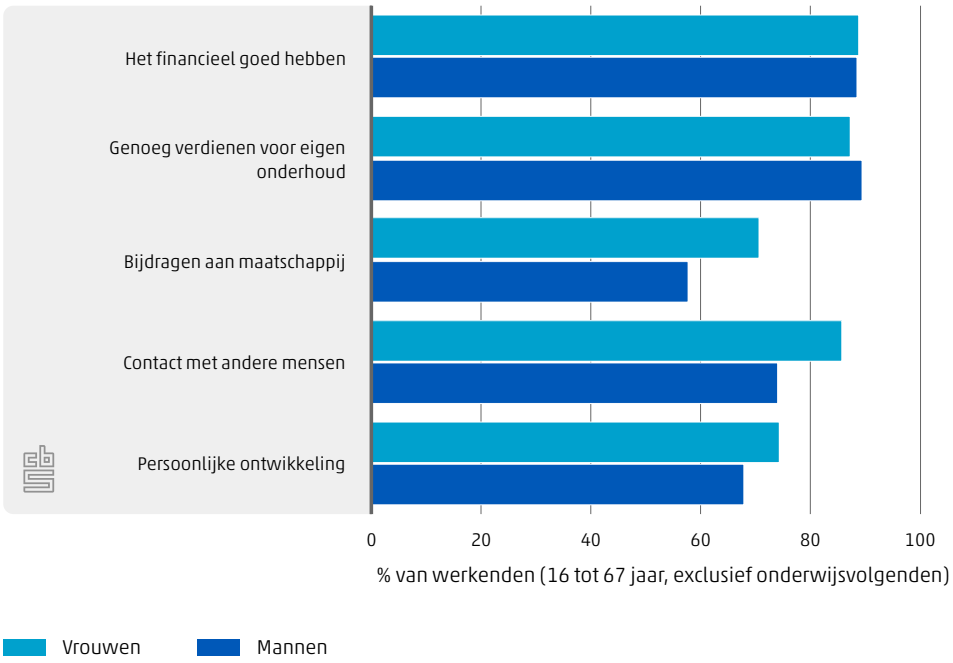
Vrouwen vaker flexwerknemer, mannen vaker zelfstandige

Van de werkende vrouwen van 15 tot 67 jaar die geen onderwijs volgen, was 87 procent werknemer in 2025. Daarbinnen heeft 77 procent een vaste arbeidsrelatie en 23 procent een flexibele. Bij een vaste arbeidsrelatie gaat het om een dienstverband voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren per week.
Bij werkende mannen is het aandeel werknemers lager (79 procent) en werken er relatief meer als zelfstandige. Van de mannelijke werknemers heeft 80 procent een vaste arbeidsrelatie en 20 procent een flexibele.

Niet-financiële redenen voor werk belangrijker voor vrouwen dan voor mannen

De belangrijkste redenen voor mensen om te werken zijn financieel van aard. Bijna 9 op de 10 werkenden (van 16 tot 67 jaar, exclusief onderwijsvolgenden) vinden betaald werk (heel) belangrijk om het financieel goed te kunnen hebben en om genoeg te kunnen verdienen om zichzelf en eventuele kinderen te kunnen onderhouden. Deze financiële redenen zijn voor werkende mannen en vrouwen vergelijkbaar vaak (heel) belangrijk.
Mannen en vrouwen verschillen wel in het belang dat zij hechten aan andere, niet-financiële redenen, namelijk het contact hebben met andere mensen, persoonlijke ontwikkeling en bijdragen aan de maatschappij. Meer vrouwen dan mannen vinden die redenen belangrijk. Mannen vinden deze niet-financiële redenen minder vaak (heel) belangrijk dan de financiële redenen. Dat geldt bij vrouwen ook voor persoonlijke ontwikkeling en bijdragen aan de maatschappij, maar niet voor het contact met andere mensen.

3.1.7 (Heel) belangrijke reden voor betaald werk, 2026

Technisch opgeleide vrouwen minder vaak werkzaam in de techniek dan mannen

Niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 tot 67 jaar met een opleiding in de techniek, industrie of bouwkunde zijn minder vaak werkzaam in een technisch beroep dan mannen met zo'n opleiding. Onder de technische beroepen vallen ingenieurs en onderzoekers in de wiskunde en de natuur- en technische wetenschappen, technici en toezichthouders bouw en industrie, procesoperators, bouw- en metaalarbeiders en voedselverwerkende beroepen.
In 2025 werkte 30 procent van de vrouwen met een technische opleiding in een dergelijk beroep en van de mannen 53 procent (zie tabel B.3.1.1). Ook onder vrouwen met een opleiding in de wiskunde of natuurwetenschappen was het aandeel met een technisch beroep iets lager dan bij de mannen (27 procent tegenover 31 procent). Mannen met een dergelijke opleiding hadden in 2025 ook vaker dan vrouwen een ICT-beroep, respectievelijk

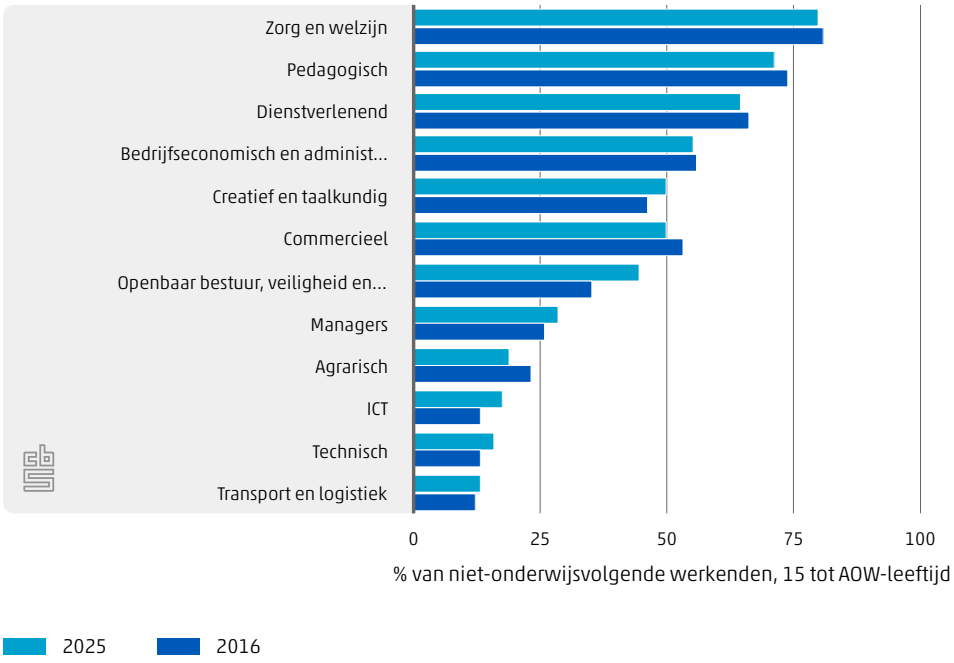
18 procent en 10 procent. Ook zijn mannen met een informaticaopleiding vaker werkzaam in een ICT-beroep dan vrouwen. Bij de mannen was dit 59 procent, bij de vrouwen 33 procent.

Vrouwen met een opleiding in de landbouw, diergeneeskunde of dierverzorging zijn weinig werkzaam in de agrarische beroepen (9 procent). Van deze vrouwen is het aandeel dat in een dienstverlenend of een zorg en welzijn beroep werkt het grootst (beide 20 procent). Bij mannen met dezelfde opleiding is dit juist andersom, 37 procent had in 2025 een agrarisch beroep en 4 procent een dienstverlenend beroep. Zowel vrouwen als mannen met een opleiding in de gezondheidszorg waren relatief vaak werkzaam in de beroepsklasse zorg en welzijn, respectievelijk 64 procent en 59 procent. Ook mensen met een opleiding in het onderwijs werken meestal in een beroep dat aansluit bij hun opleiding. Vrouwen (60 procent) doen dit wel vaker dan mannen (53 procent).

Percentage vrouwen het hoogst in zorg- en welzijnsberoepen

Het aandeel vrouwen in de werkzame beroepsbevolking was in 2025 met 47 procent iets hoger dan in 2016 (46 procent). Per beroepsklasse varieert het aandeel vrouwen echter sterk. In de zorg- en welzijnsberoepen werken relatief de meeste vrouwen (80 procent in 2025), gevolgd door de pedagogische (71 procent) en dienstverlenende (65 procent) beroepen. Vrouwen zijn minder vaak te vinden in de transport en logistieke beroepen, de technische beroepen en de ICT-beroepen. Het percentage vrouwen in deze drie beroepsklassen is ten opzichte van 2016 wel gestegen, zo steeg het bij de technische en de ICT-beroepen met respectievelijk 2 en 4 procentpunt.
Het aandeel vrouwen nam sinds 2016 het sterkst toe in de beroepsklasse openbaar bestuur, veiligheid en juridische met een groei van 9 procentpunt.

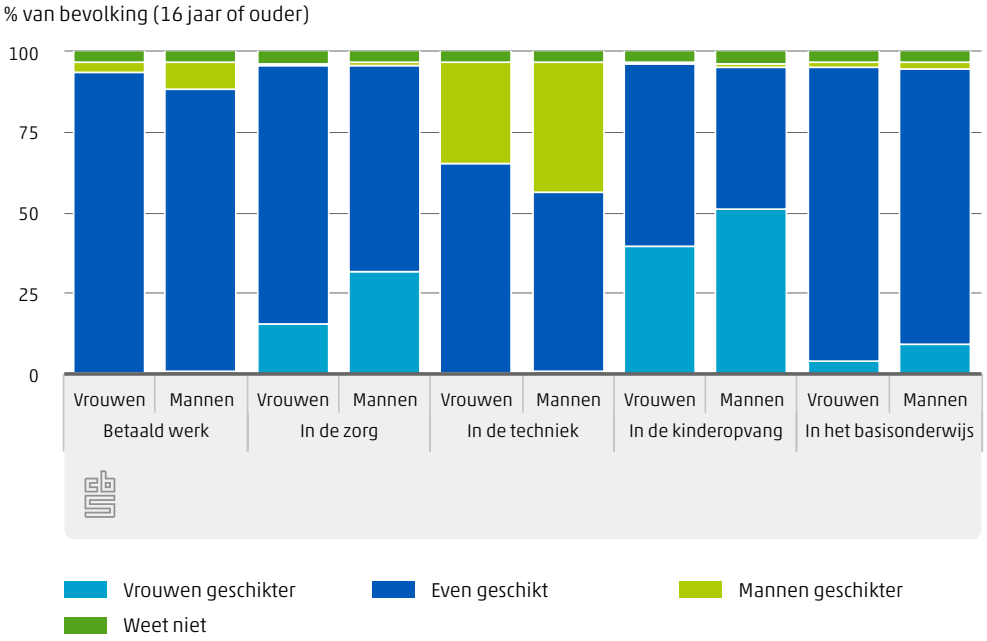
3.1.8 Vrouwen per beroepsklasse

Mannen geschikter voor techniek, vrouwen voor zorg, kinderopvang en basisonderwijs?

De mening van mannen en vrouwen over de vraag wie geschikter is voor betaald werk, loopt weinig uiteen. Verreweg de meeste mannen en nog iets meer vrouwen vinden dat beide seksen daarvoor even geschikt zijn. Iets meer mannen dan vrouwen vinden dat mannen geschikter zijn voor betaald werk.
Groter zijn de meningsverschillen tussen mannen en vrouwen als het gaat om een baan in specifieke bedrijfstakken. Vrouwen vinden vaker dan mannen dat mannen en vrouwen even geschikt zijn voor een baan in de zorg, de techniek, de kinderopvang en het basisonderwijs. Daar staat tegenover dat mannen vaker dan vrouwen van mening zijn dat vrouwen geschikter zijn om in de zorg, de kinderopvang of het basisonderwijs te werken. Van de vrouwen vinden 4 op de 10 dat vrouwen geschikter zijn dan mannen voor een baan in de kinderopvang. Bij de mannen vinden 5 op de 10 dat. Ook vindt 40 procent mannen geschikter voor een baan in de techniek. Bij de vrouwen is dat minder vaak, onder hen denkt 30 procent er zo over.

Mening over geschiktheid van mannen en vrouwen voor betaald werk, 2026

Vrouwen met een agrarisch en technisch beroep wisselden het vaakst naar een ander beroep

Gemiddeld wisselde in 2025 per kwartaal 4 procent van de niet onderwijsvolgende werkende vrouwen en mannen van beroep (zie tabel B.3.1.2). Bij gemiddeld 1 procent van de werkende vrouwen ging het om een wisseling binnen dezelfde beroepsklasse, terwijl 2 procent in een andere beroepsklasse is gaan werken. Bij de mannen ging het om nagenoeg dezelfde percentages.

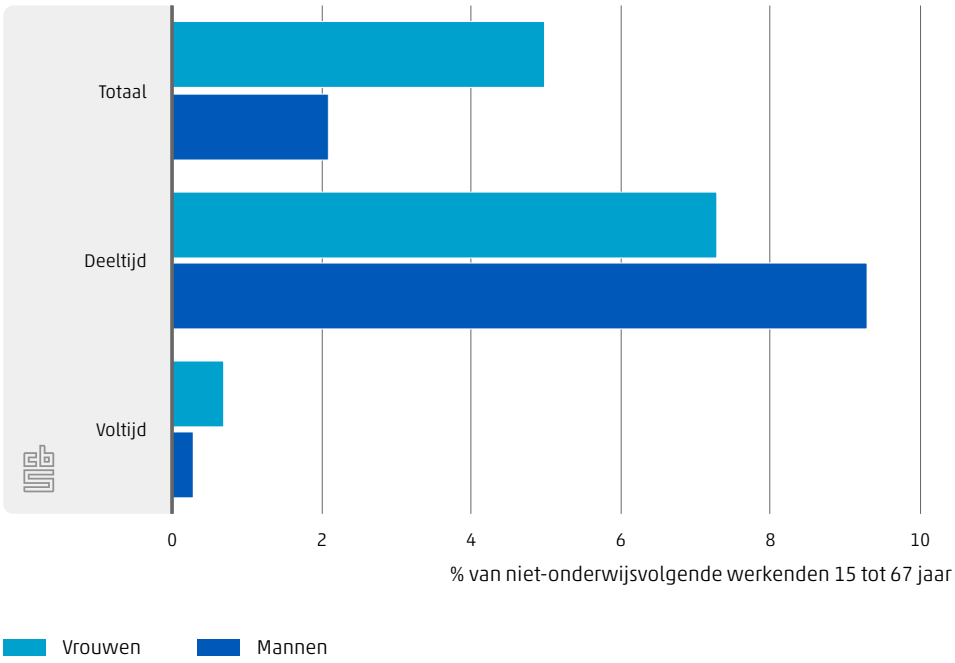
Vrouwen met een agrarisch beroep wisselden het vaakst naar een ander beroep in 2025 (9 procent). Het grootste gedeelte veranderde ook van beroepsklasse, namelijk 7 procent. Overigens werken vrouwen van alle beroepsklassen het minst vaak in een agrarisch beroep. Mannen met een agrarisch beroep veranderden relatief weinig van beroep (2 procent), maar wanneer ze dit deden dan was het voornamelijk naar een andere beroepsklasse.
Ook vrouwen met een technisch beroep wisselden bovengemiddeld vaak van beroep (5 procent) en het merendeel van hen vond een beroep in een andere beroepsklasse. Mannen met een technisch beroep wisselden minder vaak van beroep (3 procent) en deden dat ook vaker binnen de technische beroepen dan vrouwen.
Vrouwen wisselden het minst vaak van beroep in de beroepsklasse zorg en welzijn en pedagogische beroepen, namelijk 3 procent. Voor mannen gold hetzelfde.

3.2 Willen vrouwen meer werken, en mannen minder?

Meer vrouwelijke dan mannelijke deeltijders zouden meer uren willen werken

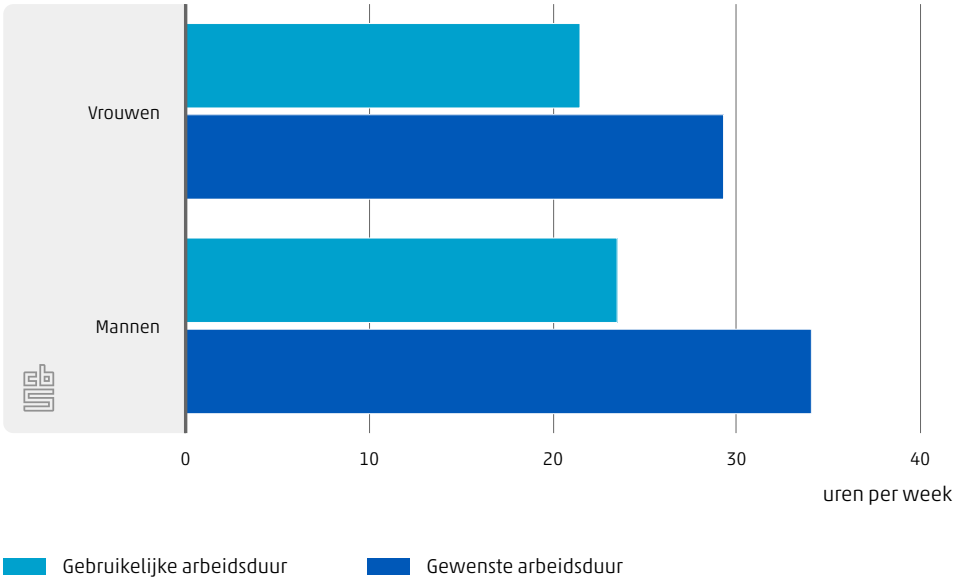
Sommige deeltijdwerkers willen meer uren werken en zijn daarvoor ook binnen twee weken beschikbaar. Dit zijn de zogenoemde onderbenutte deeltijders (zie Begrippen). In deeltijd werkende vrouwen zijn minder vaak een onderbenutte deeltijder dan in deeltijd werkende mannen: 7 procent tegenover 9 procent. Omdat vrouwen vaker in deeltijd werken, zijn er wel meer vrouwelijke (183 duizend) dan mannelijke (87 duizend) onderbenutte deeltijders (zie figuur 3.1.1). Samen met de (semi)werklozen vormen zij het onbenut arbeidspotentieel (zie Begrippen). Voor meer informatie over het onbenut arbeidspotentieel zonder werk, zie hoofdstuk 6.
Aangezien mannen vooral voltijds en vrouwen vooral deeltijds werken is het percentage onderbenutte deeltijders onder alle werkenden bij vrouwen groter: 5 procent tegen 2 procent. Onder de onderbenutte deeltijders is er ook een kleine groep voltijders (17 duizend in totaal). Of iemand meer wil werken en daarvoor beschikbaar is, wordt namelijk gevraagd als de hoofdbaan volgens de eigen opgave in deeltijd is. Een werkende die (in totaal) 35 uur of meer per week werkt, kan dus toch bij onderbenutte deeltijders meegerekend worden.

3.2.1 Onderbenutte deeltijders, 2025

Mannelijke onderbenutte deeltijders willen gemiddeld 34 uur per week werken. Dat is 11 uur meer dan hun gebruikelijke wekelijkse arbeidsduur. Als vrouwelijke onderbenutte deeltijders hun gewenste arbeidsduur zouden realiseren, dan zou de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur bij hen met 8 uur omhooggaan naar 29 uur.

3.2.2 (Gewenste) arbeidsduur onderbenutte deeltijders[1)], 2025

1) Niet-onderwijsvolgend van 15 tot 67 jaar

Werkende moeders in eenoudergezin willen en kunnen vaakst meer werken

Van de werkende moeders in een eenoudergezin zou 6,1 procent meer uren willen werken en is daar ook direct voor beschikbaar (onderbenutte deeltijders). Dat is meer dan onder vrouwen met andere huishoudenstypes en meer dan onder mannen in alle huishoudenstypes.

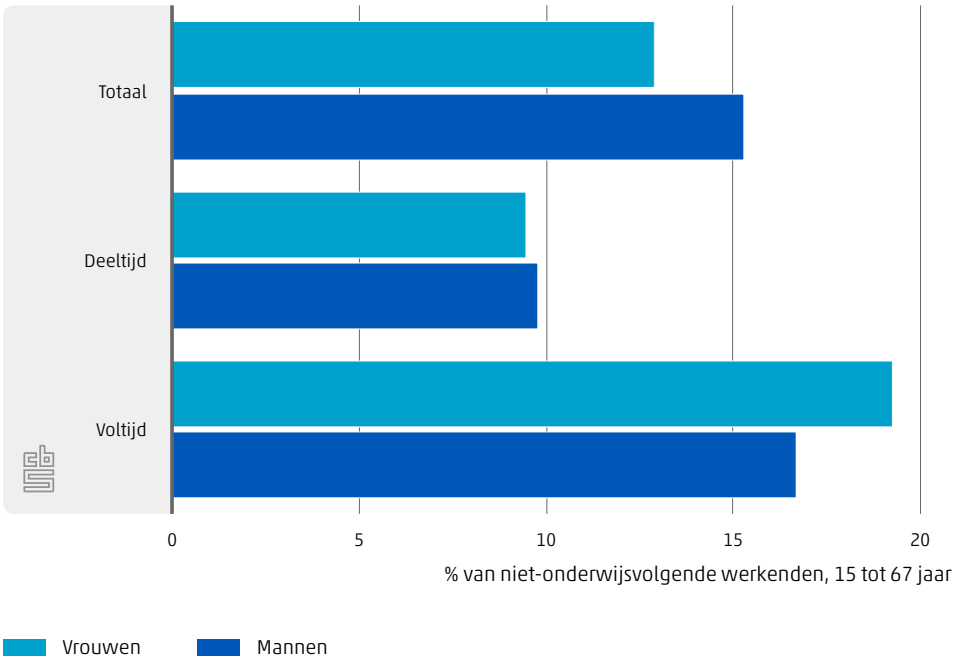
Onderbenutte deeltijders naar type huishouden, 2025

	Aandeel van niet-onderwijsvolgende werkenden, 15 tot 67 jaar	
	Vrouwen	Mannen
	%	
Alleenwonende	5,4	2,9
Ouder in eenouderhuishouden	6,1	2,1
Partiner in paar met kind(eren)	4,6	1,2
Partner in paar zonder kind(eren)	3,5	1,5

Meer mannen dan vrouwen willen een kortere werkweek

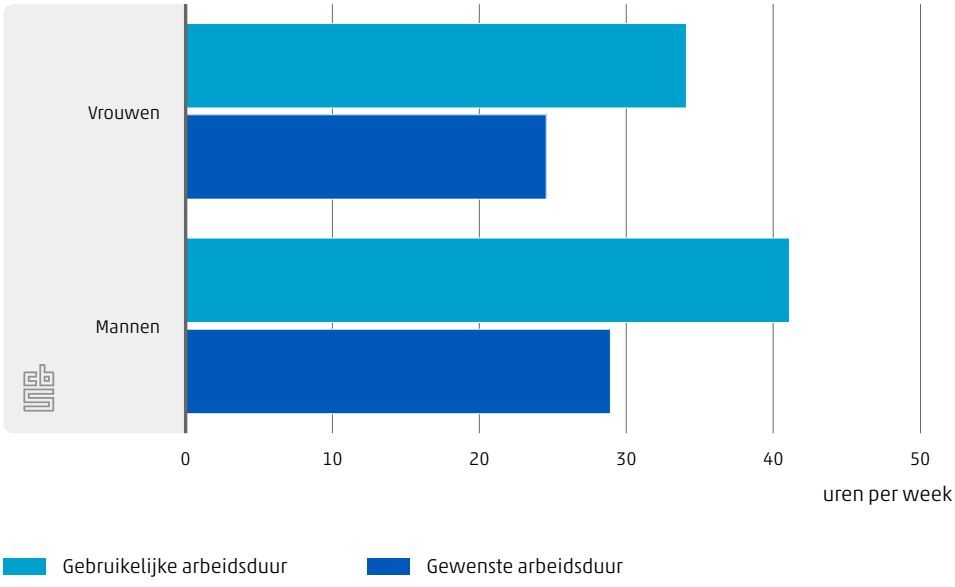
Mannen zeggen vaker dan vrouwen juist korter te willen werken dan ze nu doen: 15 procent tegenover 13 procent. Dit hangt opnieuw samen met het grotere aandeel mannen met een voltijdbaan. Binnen de groep voltijders waren er in 2025 juist wat meer vrouwen die een kortere werkweek ambiëren: 19 procent, tegen 17 procent bij de voltijd werkende mannen. Binnen de groep deeltijders is het aandeel van mensen die minder willen werken kleiner en is er nauwelijks verschil tussen mannen en vrouwen). Daarnaast is het bij 4 procent van de werkende mannen en vrouwen onbekend of ze minder willen werken.

3.2.3 Minder willen werken, 2025

Mannen die minder willen werken, zouden hun werkweek met gemiddeld 12 uur willen inkorten. Hun gewenste arbeidsduur zou dan uitkomen op 29 uur per week. Bij vrouwen die minder willen werken zou dat 25 uur per week zijn, een vermindering van 10 uur ten opzichte van hun huidige wekelijkse arbeidsduur.

3.2.4 (Gewenste) arbeidsduur bij minder willen werken[1)], 2025

1) Niet-onderwijsvolgende werkenden van 15 tot 67 jaar

Redenen om meer of minder te willen werken en situaties waarin die wens kan ontstaan

Werkenden kunnen verschillende redenen hebben waarom zij meer of juist minder willen werken. Maar ook als zij hun wekelijkse arbeidsduur eigenlijk niet willen veranderen, kunnen zich toch situaties voordoen waarin zij wel meer of minder zouden willen werken. Het vervolg van deze paragraaf laat zien welke redenen en situaties een rol spelen bij:

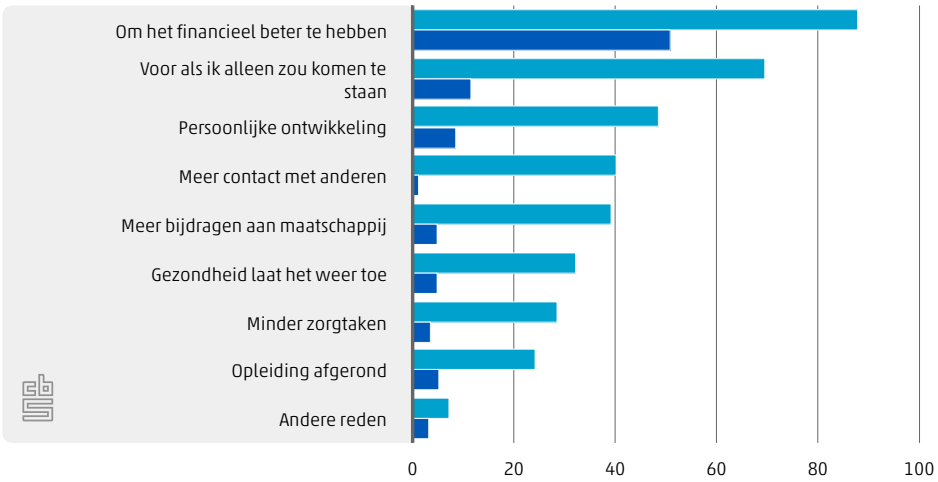
1. deeltijders die meer uren willen werken: *welke redenen hebben zij daarvoor?*
2. deeltijders die evenveel uren willen blijven werken: *in welke situaties zouden zij meer willen werken?*
3. werkenden (in deeltijd en voltijd) die minder willen werken of willen stoppen: *welke redenen hebben zij daarvoor?*
4. voltijders die evenveel uren willen blijven werken: *in welke situaties zouden zij minder willen weken?*

De uitkomsten voor deze groepen zijn soms gebaseerd op een klein aantal waarnemingen in het brononderzoek (Emancipatie-opinies 2026). Zo voldeed het aantal deeltijdwerkende mannen die meer willen werken (groep 1) niet aan de minimale richtlijn voor publicatie. Maar ook de overige cijfers hebben een vrij grote mate van onzekerheid en daarom zijn in de figuren alleen de uitkomsten voor vrouwen gepresenteerd. Statistisch significante verschillen tussen vrouwen en mannen in de groepen 2, 3 en 4 worden wel in de tekst genoemd.

Meer willen werken vooral vanwege financiële redenen

De meest genoemde redenen waarom vrouwen in deeltijd meer uren zouden willen werken, zijn financieel van aard. Zij willen meer geld verdienen om het financieel beter te hebben en om voor zichzelf (en eventuele kinderen) te kunnen zorgen voor het geval zij alleen komen te staan. In mindere mate worden ook de persoonlijke ontwikkeling, het contact met anderen en het bijdragen aan de maatschappij als redenen genoemd. Dergelijke redenen zijn zelden de belangrijkste reden. Meer geld verdienen is voor ruim de helft van de deeltijdvrouwen die meer willen werken de belangrijkste reden.

3.2.5 Redenen[1)] om meer uren te willen werken, 2026

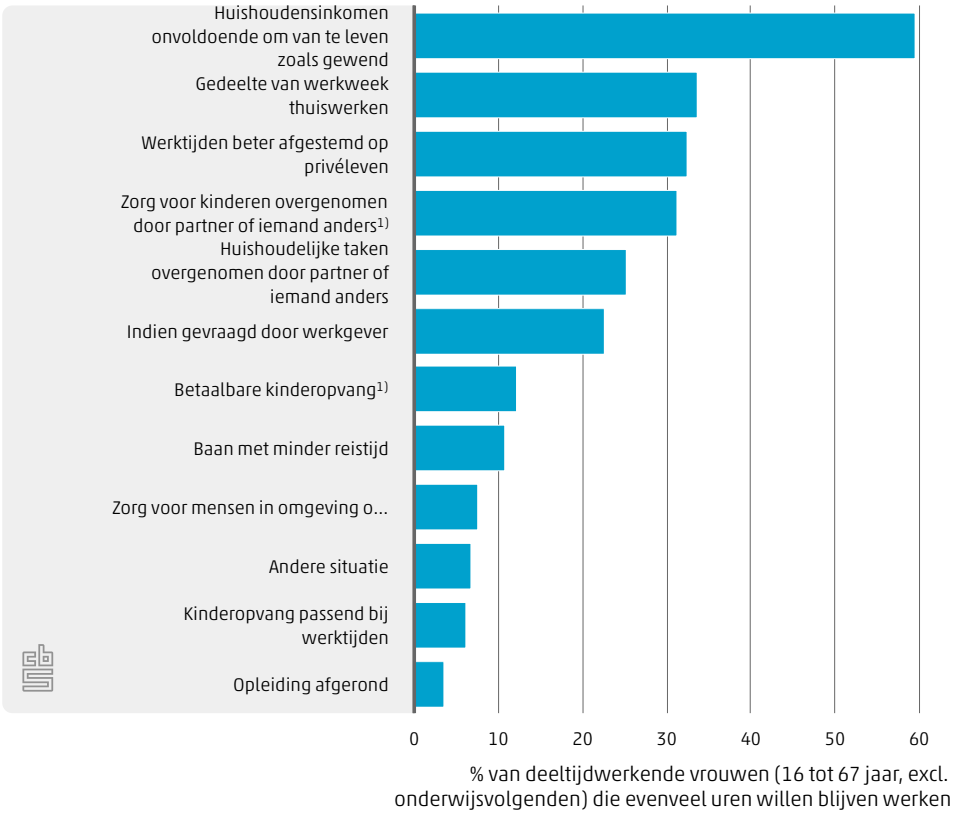

1) De belangrijkste redenen tellen niet op tot 100 procent, omdat er mensen zijn die geen enkele reden hebben genoemd

Thuiswerkmogelijkheden en werktijden medebepalend voor wens om meer te werken

Ook als er geen directe wens is om meer te gaan werken, kan die wens ontstaan door veranderende omstandigheden. Zo zegt 60 procent van de vrouwen in deeltijd die eigenlijk evenveel uren willen blijven werken, dat zij meer zouden willen gaan werken als het huishoudensinkomen niet meer genoeg is om van te leven zoals men gewend is. Andere situaties die relatief vaak worden genoemd, zijn: als men de werktijden beter zou kunnen afstemmen op het privéleven en (in geval van thuiswonende minderjarige kinderen) als de zorg voor de kinderen kan worden overgenomen door de partner of door iemand anders. Een kwart van de vrouwen met deeltijdwerk die hun arbeidsduur op dit moment niet zouden willen uitbreiden, geeft aan wel meer uren te willen werken als iemand anders hun huishoudelijke taken (deels) zou overnemen. Zij verschillen hierin van mannen die in deeltijd werken: voor hen is dat namelijk significant minder vaak aanleiding om meer te willen gaan werken. Vrouwen nemen in het algemeen een groter deel van de huishoudelijke taken op zich dan hun partners en ervaren ook meer stress van dergelijke taken (zie hoofdstuk 5).

3.2.6 Situaties waarin vrouwen meer uren zouden willen werken, 2026

1) Alleen gevraagd aan mensen met thuiswonende minderjarige kinderen.

Vrije tijd belangrijkste reden om minder te willen werken

Vrouwen die minder willen werken of willen stoppen met betaald werk, noemen verreweg het vaakst (82 procent) dat dat is omdat zij meer vrije tijd willen hebben, bijvoorbeeld voor zichzelf, hobby's, sport en sociale contacten. Voor 29 procent is dat ook de belangrijkste reden. Meer tijd voor het huishouden, boodschappen en andere klussen, en minder werkstress worden ook vaak (door ongeveer de helft) genoemd als redenen. Die redenen zijn echter minder vaak de belangrijkste reden dan bijvoorbeeld de tijd voor de zorg voor (klein)kinderen en de gezondheid. Die laatste reden wordt door vrouwen ook vaker dan door mannen genoemd als belangrijkste reden om minder te willen werken of te stoppen.

3.2.7 Redenen[1)] om minder te willen werken, 2026

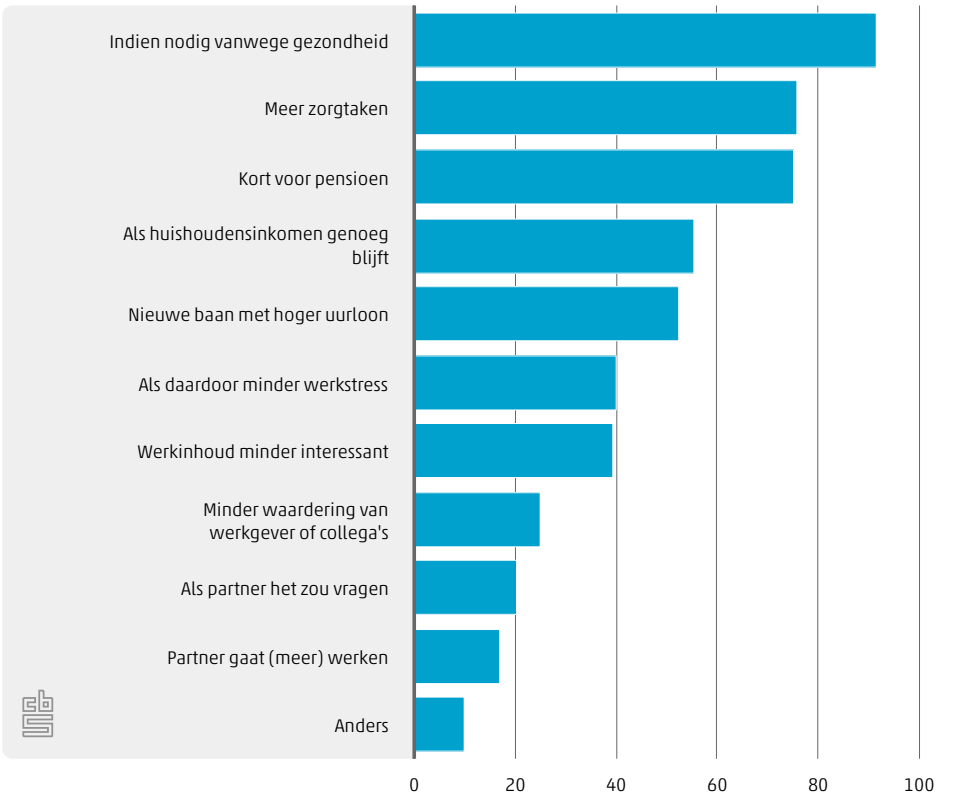

1) De belangrijkste redenen tellen niet op tot 100 procent, omdat er mensen zijn die geen enkele reden hebben genoemd

Gezondheid en zorgtaken voor voltijders bepalend bij wens om minder te werken

Ook voor voltijdwerkende vrouwen die op dit moment niet minder willen werken, zijn er situaties waarin ze dat wel zouden willen. Een gezondheidsprobleem is daarbij de meest genoemde situatie. Ook het krijgen van (meer) zorgtaken voor kind, ouder of partner, en een naderende pensioenleeftijd worden relatief veel genoemd. Er wordt ook nog regelmatig gewezen op financiële aspecten en arbeidsomstandigheden.
Vrouwen en mannen laten in twee opzichten verschillen zien. Voor vrouwen zijn het krijgen van (meer) zorgtaken vaker een omstandigheid waarin men minder wil werken dan voor mannen. Mannen geven dan weer vaker dan vrouwen aan dat ze minder zouden willen gaan werken als hun partner dat zou vragen.

3.2.8 Situaties waarin vrouwen minder uren zouden willen werken, 2026

% van voltijdwerkende vrouwen (16 tot 67 jaar, excl. onderwijsvolgenden) die evenveel uren willen blijven werken

3.3 Maakt onderwijsniveau uit?

Arbeidsdeelname vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma het laagst

De nettoarbeidsparticipatie van vrouwen (15 tot 67 jaar exclusief onderwijsvolgenden) met basisonderwijs of een vmbo-diploma is met 56,1 procent in 2025 lager dan die van vrouwen met een havo, vwo of mbo-diploma (77,3 procent) en vrouwen met een hbo- of universitair-diploma (87,8 procent). Bij de mannen was de nettoarbeidsparticipatie op alle onderwijsniveaus hoger (respectievelijk 75,2 procent, 87,6 procent en 92,0 procent) dan bij vrouwen. Op alle onderwijsniveaus is de arbeidsdeelname van vrouwen hoger dan tien jaar eerder (zie m/v-stat). De sterkste toename was te zien bij vrouwen met hoogstens een vmbo-diploma.

Vrouwen met hbo- of universitair niveau werken de meeste uren

De gemiddelde werkweek van vrouwen met een afgeronde bachelor- of masteropleiding is langer dan die van vrouwen met een havo, vwo of mbo-diploma of vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. In 2025 werd er gemiddeld 26 uur per week gewerkt door vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. Onder vrouwen met een havo, vwo of mbo-diploma was de gemiddelde arbeidsduur 28 uur en onder vrouwen met een hbo- of universitair-niveau was dit 32 uur. Daarmee werken bij de vrouwen de hbo'ers en universitair geschoolden gemiddeld 6 uur per week langer dan degenen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. Bij de mannen is er nauwelijks verschil in arbeidsduur naar onderwijsniveau. In elk van de drie onderwijsniveaus werken mannen gemiddeld 39 uur per week.

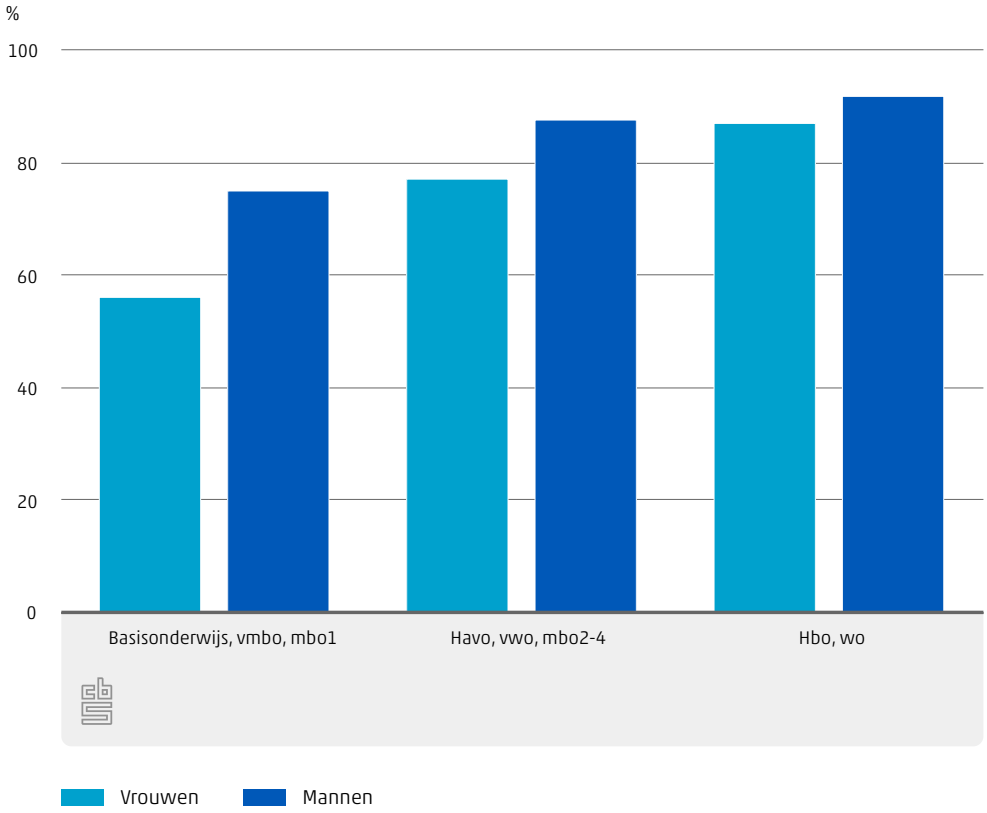
Vrouwen met een afgeronde bachelor- of masteropleiding werken vaker voltijd (werkweek van minimaal 35 uur) dan vrouwen met een havo, vwo of mbo-diploma en vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma (respectievelijk 43 procent tegenover 26 procent en 23 procent). De percentages voltijders liggen bij mannen met verschillende onderwijsniveaus dichter bij elkaar dan bij vrouwen. Van de mannen met een hbo- of universitair niveau werkt 81 procent voltijds, van de mannen met een mbo-niveau of daarmee vergelijkbaar 80 procent en van de mannen basisonderwijs of een vmbo-diploma 77 procent.

Op elk onderwijsniveau hebben mannen langere werkweken dan vrouwen en werken ze vaker voltijds. Onder hbo'ers en universitair geschoolden zijn de man-vrouwverschillen het kleinst.

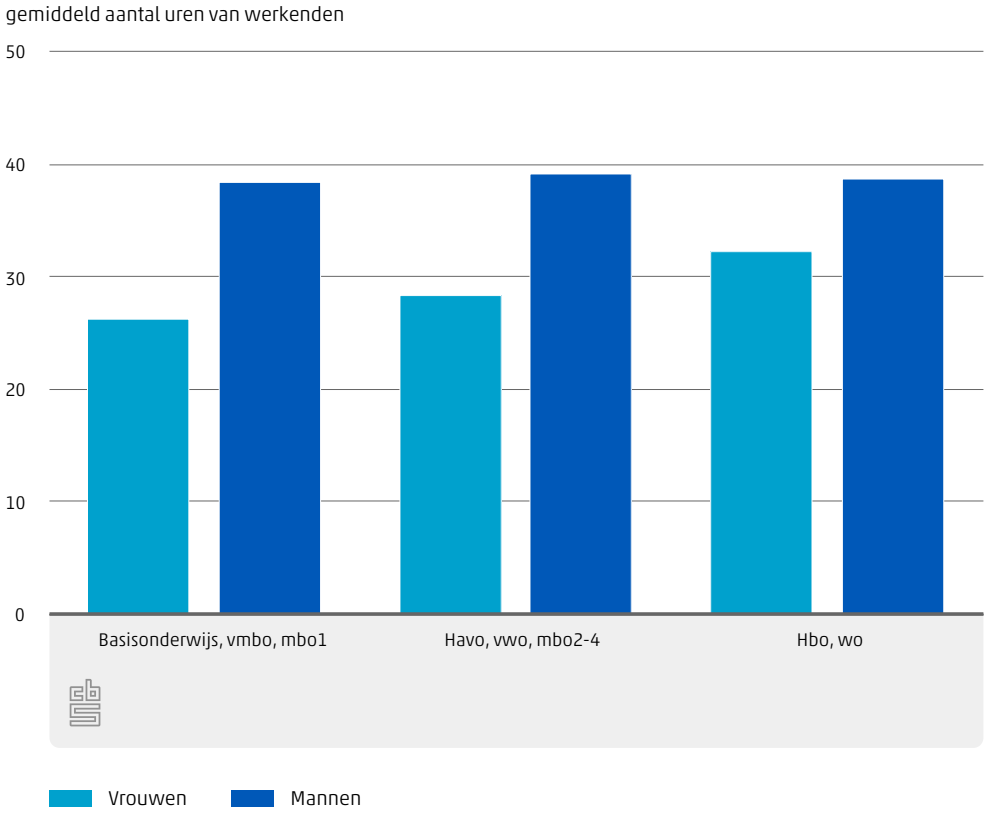
Aandeel onderbenutte deeltijders vergelijkbaar tussen onderwijsniveaus

Het aandeel onderbenutte deeltijders is vergelijkbaar tussen vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma, vrouwen met een havo-, vwo- of mbo-diploma en vrouwen met een hbo- of wo-diploma. Voor alle drie de onderwijsniveaus geldt dat 5 procent van de vrouwen meer uren willen werken dan zij op dit moment doen en zijn daarvoor op korte termijn beschikbaar.
Bij de mannen liggen de aandelen lager per onderwijsniveau. Het aandeel onderbenutte deeltijders bij de mannen is ook op alle onderwijsniveaus even groot (2 procent).

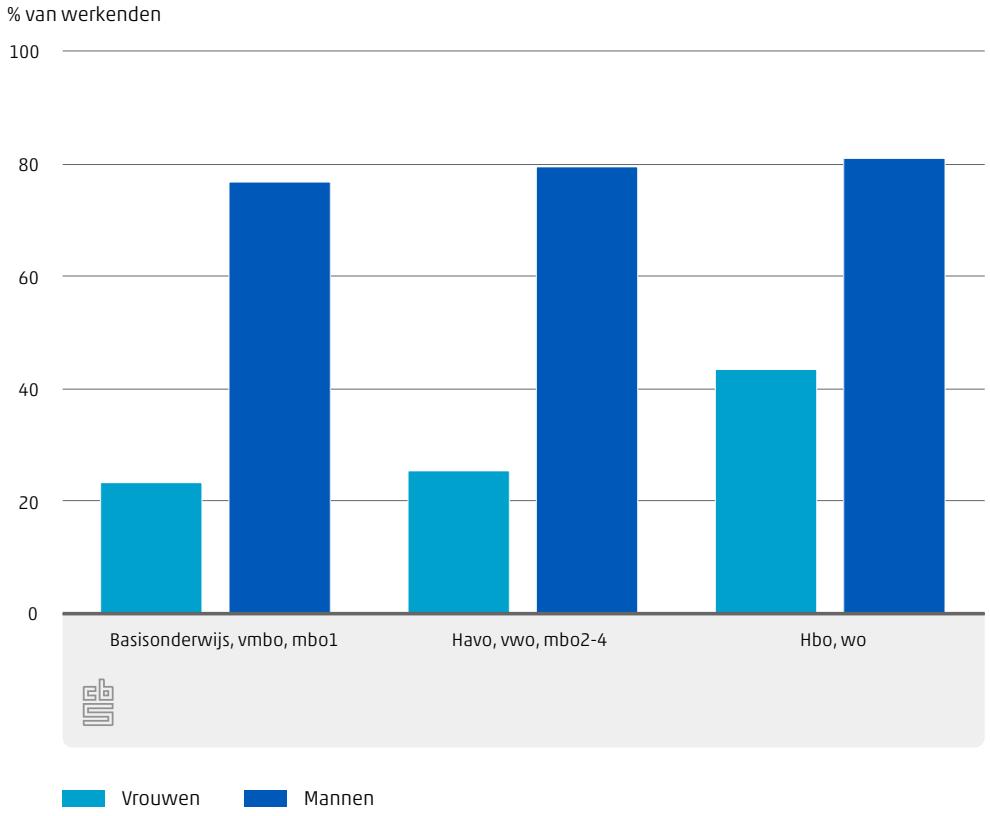
3.3.1 Arbeidsdeelname van niet-onderwijsvolgenden 15 tot 67 jaar, 2025, nettoarbeidsparticipatie

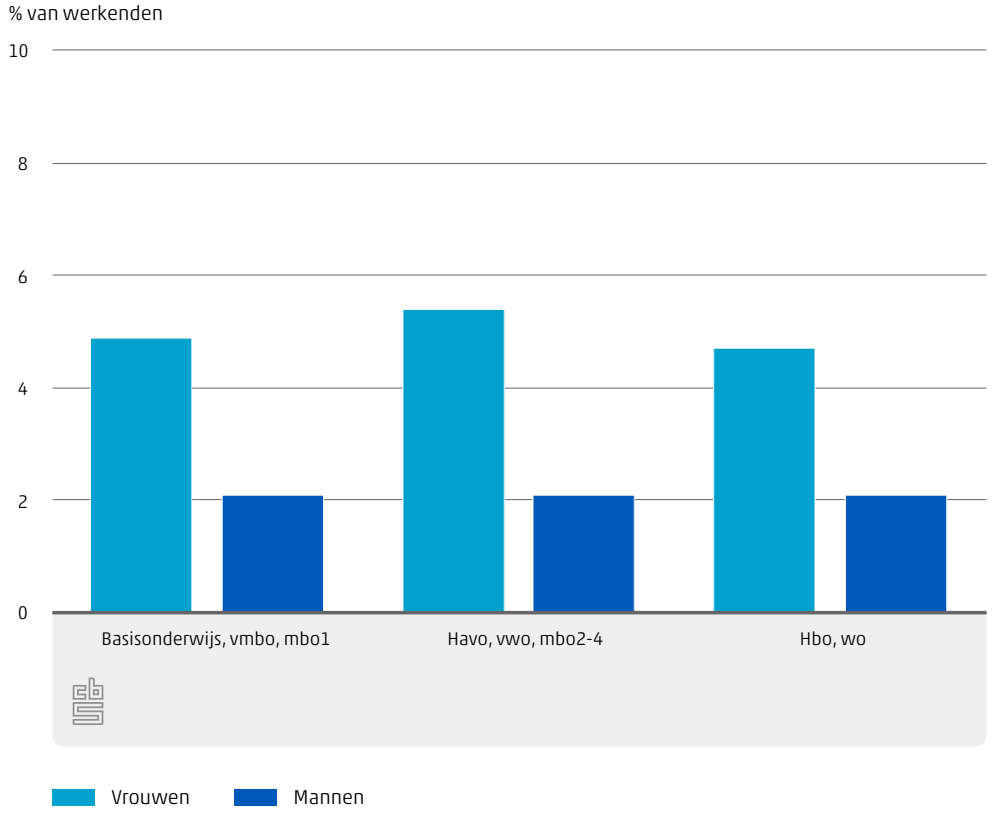
3.3.1 Arbeidsdeelname van niet-onderwijsvolgenden 15 tot 67 jaar, 2025, wekelijkse arbeidsduur

3.3.1 Arbeidsdeelname van niet-onderwijsvolgenden 15 tot 67 jaar, 2025, voltijders

3.3.1 Arbeidsdeelname van niet-onderwijsvolgenden 15 tot 67 jaar, 2025, onderbenutte deeltijders

Vrouwen met een bachelor- of masteropleiding werken meer dan mannen om niet-financiële redenen

In paragraaf 3.1 was te zien dat meer werkende vrouwen dan werkende mannen aangeven dat zij (ook) niet-financiële redenen hebben om betaald werk te doen.
Werkende vrouwen (16 tot 67 jaar, niet-onderwijsvolgend) met hbo of universiteit hebben ook vaker niet-financiële redenen voor het doen van betaald werk dan vergelijkbaar opgeleide mannen. Bij de financiële redenen is er geen verschil.
Bij werkenden met havo, vwo of mbo geven vrouwen het hebben van contact met anderen en het kunnen bijdragen aan de maatschappij vaker op als reden voor betaald werk dan mannen (zie tabel B.3.3.1).

3.4 Maakt herkomst uit?

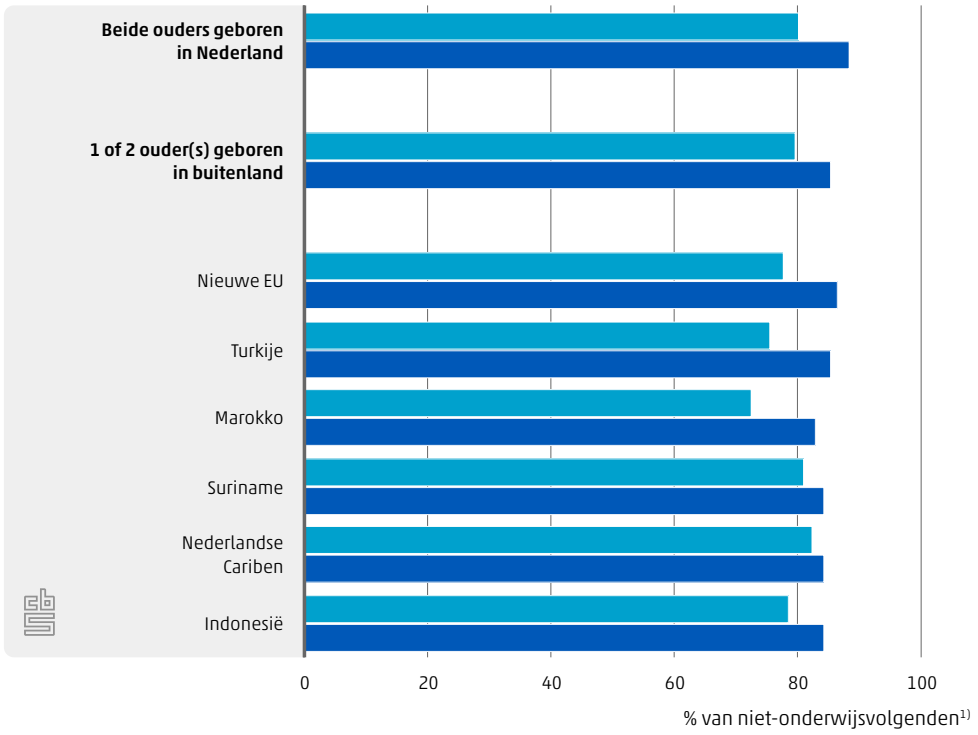
Verschil arbeidsparticipatie vrouwen en mannen relatief groot bij migranten

Mannen hebben vaker een betaald werk dan vrouwen (zie paragraaf 3.1). Het verschil tussen mannen en vrouwen is groter bij mensen die in het buitenland geboren zijn dan bij mensen die in Nederland geboren zijn. Onder degenen die in het buitenland zijn geboren (de migranten, zie Begrippen) had 66,3 procent van de vrouwen betaald werk in de periode 2023 tot en met 2025, tegenover 80,0 procent van de mannen. Vooral onder Marokkaanse en Turkse migranten is het verschil tussen vrouwen en mannen groot. Bij deze groepen gaat het om een verschil van respectievelijk 25 procentpunt en 23 procentpunt.
Bij migranten is het verschil relatief klein onder vrouwen en mannen afkomstig uit Indonesië (3 procentpunt).

In de tweede generatie, dus mensen die zelf in Nederland zijn geboren, maar een of twee ouders hebben die in het buitenland zijn geboren, is het verschil tussen vrouwen en mannen het kleinst onder mensen waarvan één of beide ouders in de Nederlandse Cariben, Suriname of Indonesië zijn geboren. Deze verschillen bedragen tussen de 2 procentpunt en 6 procentpunt. In de tweede generatie is het verschil het grootst tussen de vrouwen en mannen waarvan één of beide ouders in Marokko of Turkije zijn geboren (beide groepen 10 procentpunt).

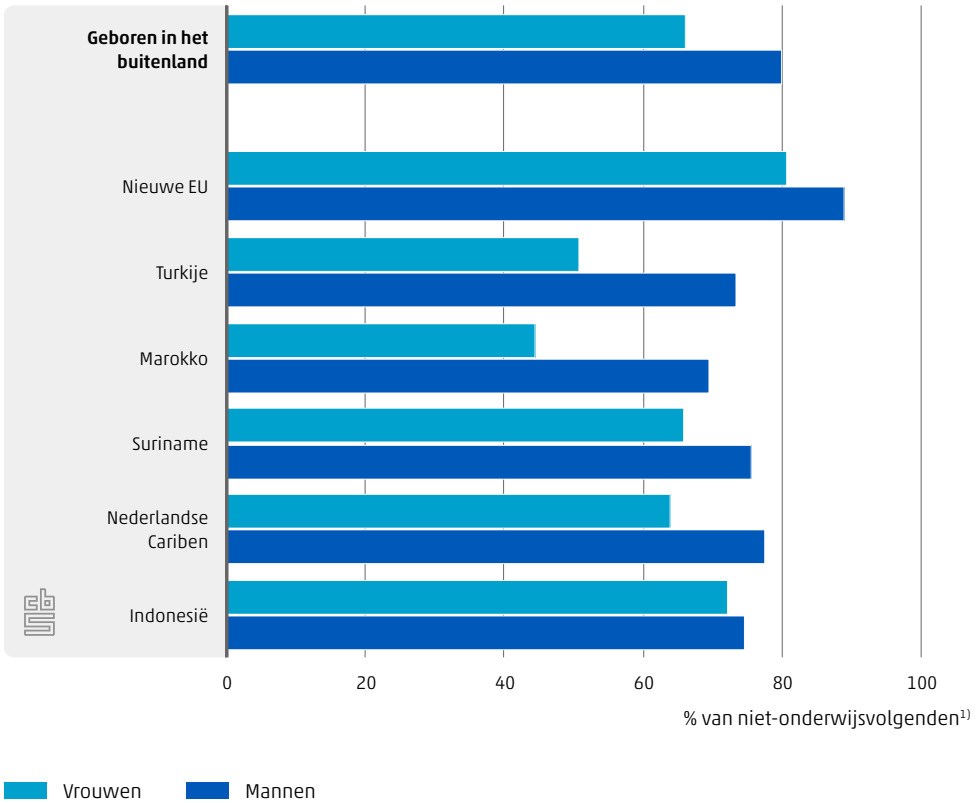
Voor cijfers over arbeid naar herkomst (zie Begrippen) zijn de data over de jaren 2023 tot en met 2025 samengevoegd. Op deze manier wordt de precisie van de cijfers verbeterd.

3.4.1 Nettoarbeidsparticipatie, 2023/2025, geboren in Nederland

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

3.4.1 Nettoarbeidsparticipatie, 2023/2025, geboren in buitenland

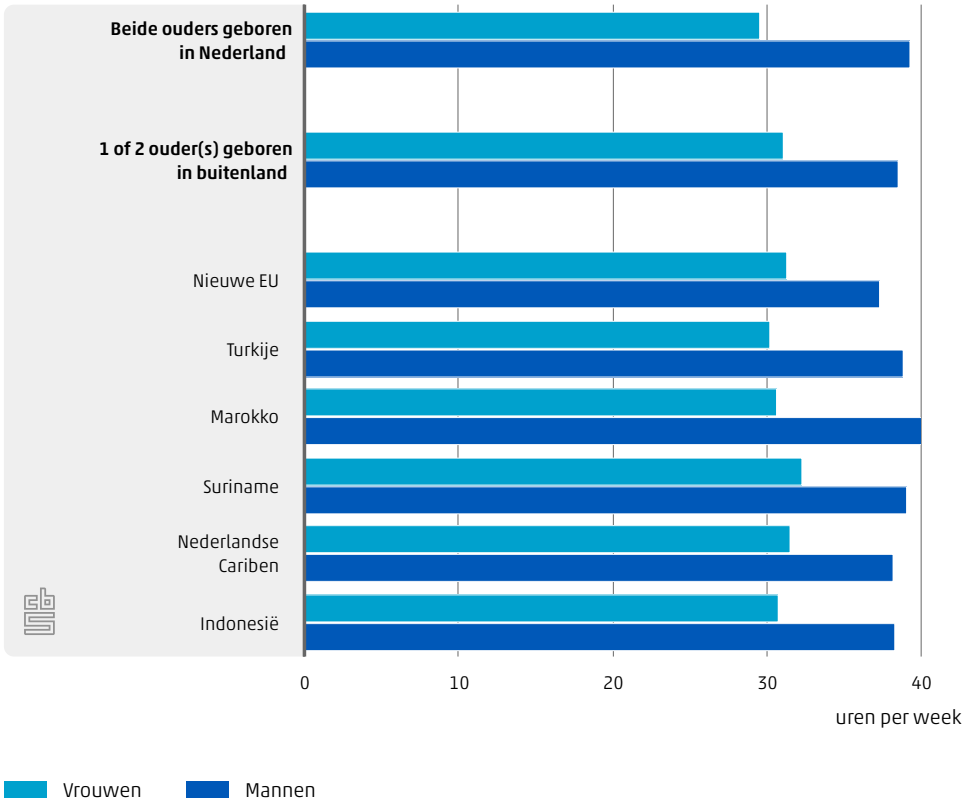

[1)] 15 jaar tot AOW-leeftijd

Man-vrouwverschil arbeidsduur het grootst bij Marokkaanse migranten

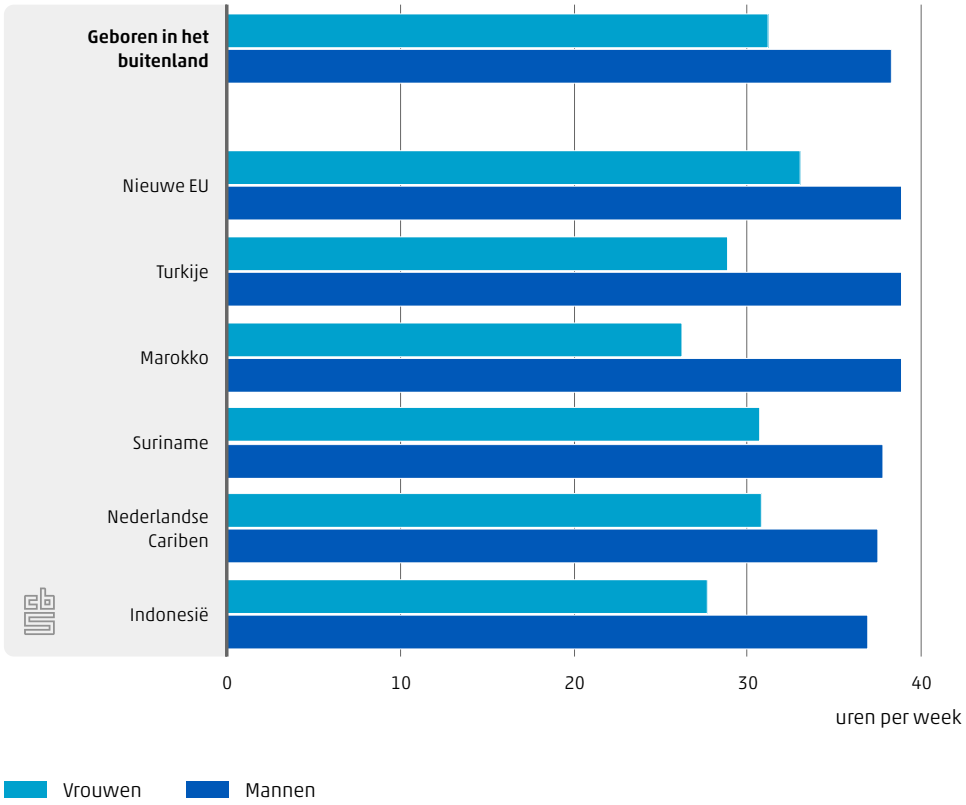
Werkenden mannen hebben een hogere gebruikelijke arbeidsduur dan vrouwen (zie figuur 3.1.3). Het man-vrouwverschil in de wekelijke arbeidsbuur is groter bij mensen met een Nederlandse herkomst dan bij mensen geboren in het buitenland. Mannen met een Nederlandse herkomst werkten gemiddeld 39 uur per week in 2023–2025. Vrouwen met die herkomst werkten gemiddeld 30 uur per week. Bij mensen geboren in het buitenland werkten mannen wekelijks gemiddeld 38 uur en vrouwen 31 uur.
Binnen de groep mensen die in het buitenland zijn geboren is het verschil in arbeidsduur tussen vrouwen en mannen het grootst bij mensen die in Marokko zijn geboren. Mannen geboren in Marokko werken gemiddeld 39 uur per week tegenover 26 uur bij de vrouwen. Het kleinste man-vrouwverschil is onder mensen die in een nieuw EU-land (landen die in of na 2004 zijn toegetreden tot de EU) zijn geboren. Binnen deze groep werken vrouwen 33 uur per week en mannen 39 uur per week.

3.4.2 Arbeidsduur werkenden[1)], 2023/2025, geboren in Nederland

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

3.4.2 Arbeidsduur werkenden[1)], 2023/2025, geboren in buitenland

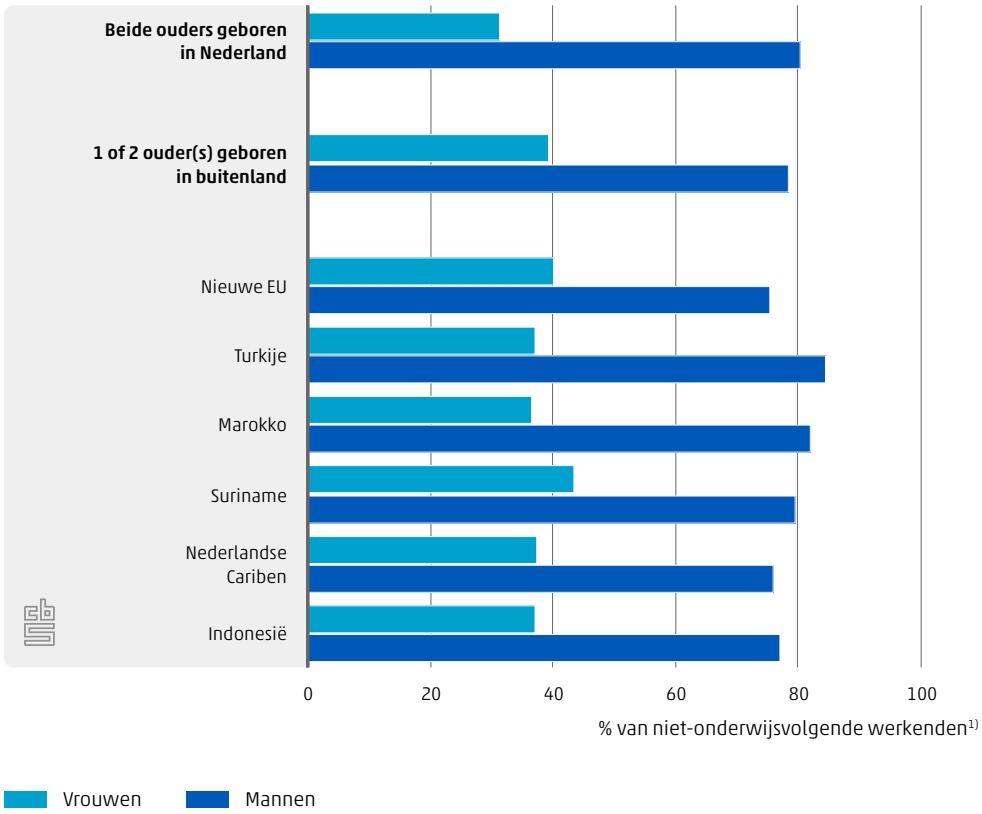

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

Relatief veel voltijders onder vrouwen met een nieuw EU-land als herkomst

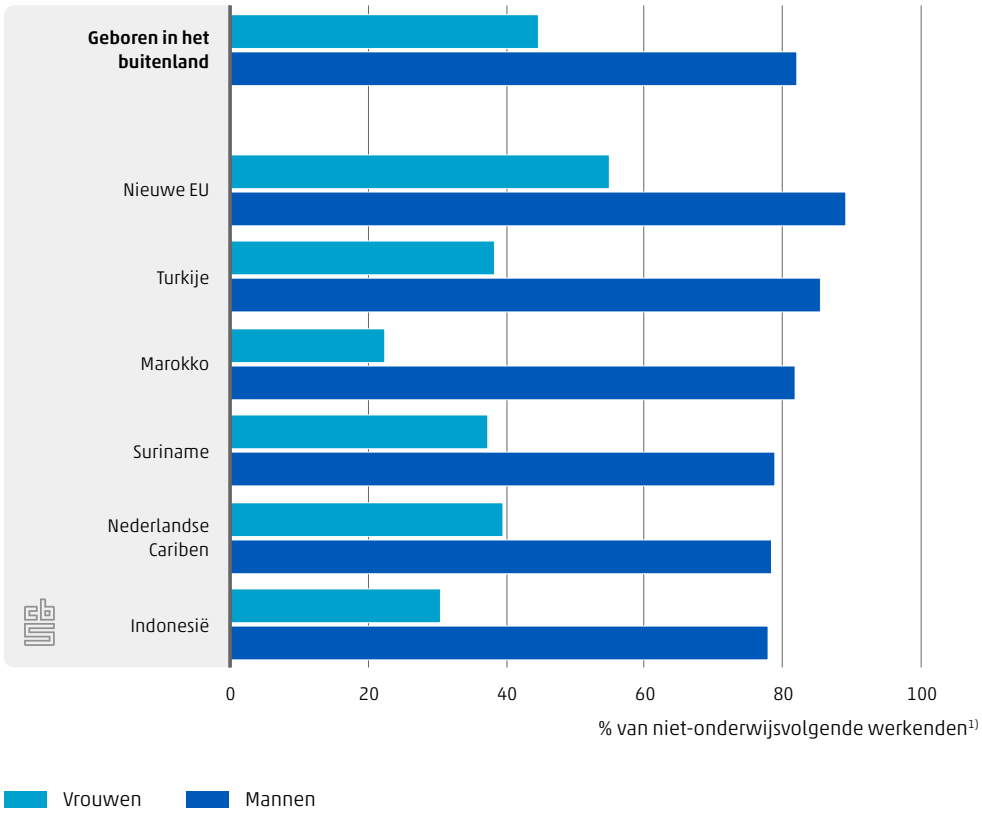
Het verschil tussen werkende vrouwen en mannen in het percentage voltijders (35 uur of meer per week) is het grootst onder mensen die in Marokko zijn geboren. Van de vrouwen in deze groep werkt 22 procent voltijds, tegenover 82 procent van de mannen. Ook bij vrouwen en mannen die geboren zijn in Nederland en waarvan beide ouders ook geboren zijn in Nederland, is het verschil in het aandeel voltijders bovengemiddeld groot. Van de vrouwen in deze groep werkt 31 procent voltijds, tegenover 80 procent van de mannen. Gekeken binnen de groep mensen die in Nederland zijn geboren is het man-vrouwverschil in het aandeel voltijdswerkenden binnen de Nederlandse herkomstgroep groter dan in alle andere herkomstgroepen.
Onder werkende vrouwen die geboren zijn in een nieuw EU-land zijn met 55 procent relatief veel voltijders. Daarmee is in die groep, ten opzichte van de andere migrantengroepen, het man-vrouwverschil het kleinst, ondanks dat 89 procent van de mannen die geboren zijn in een nieuw EU-land voltijds werkt.

3.4.3 Voltijd (minstens 35 uur per week), 2023/2025, geboren in Nederland

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

3.4.3 Voltijd (minstens 35 uur per week), 2023/2025, geboren in buitenland

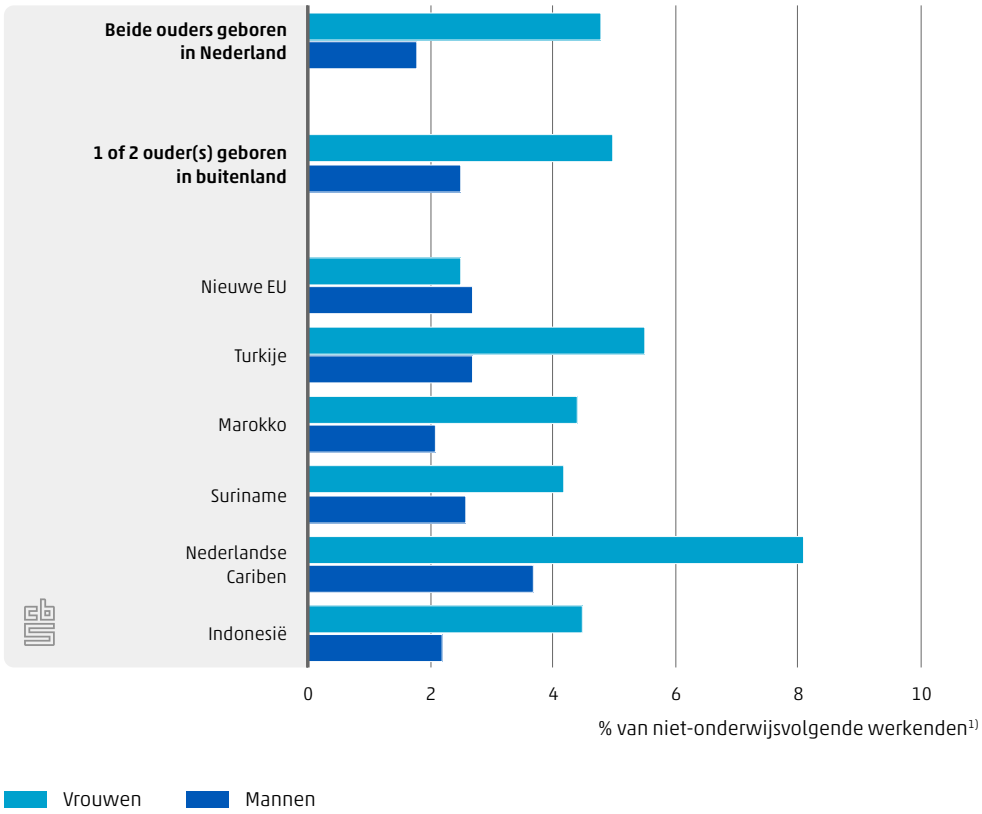

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

Man-vrouwverschil in aandeel onderbenutte deeltijders grootst bij Indonesische migranten

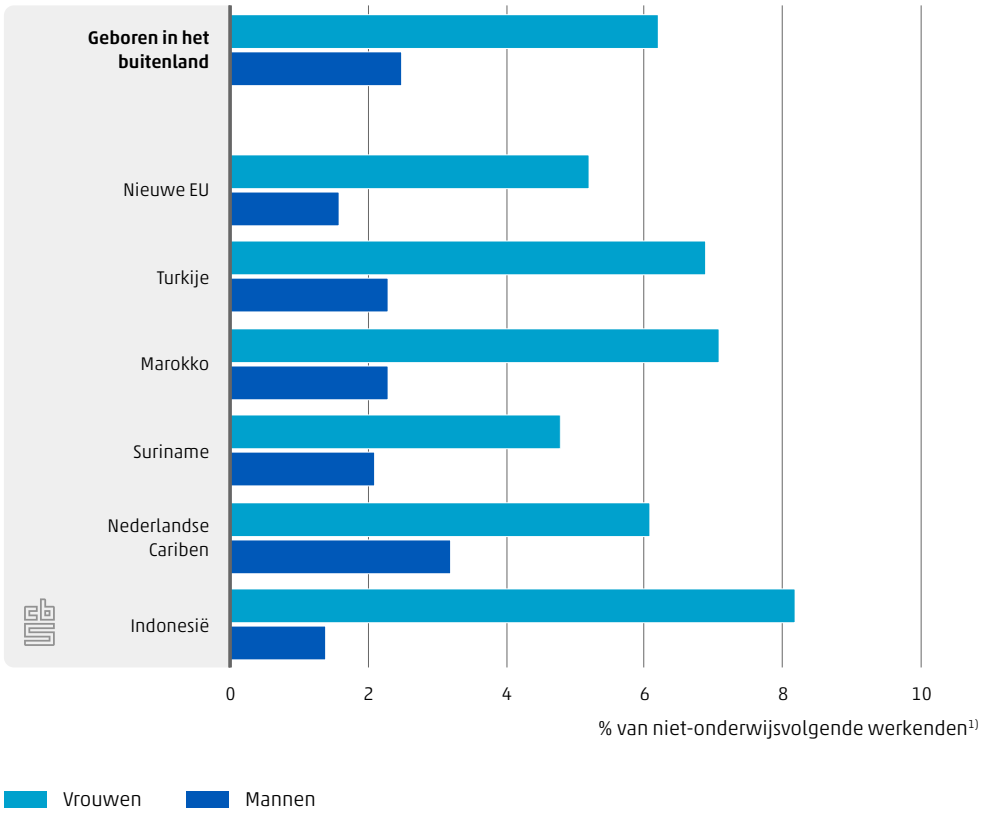
Het verschil in het aandeel onderbenutte deeltijders tussen vrouwen en mannen was het grootst onder de in Indonesië geborenen. Van de werkende vrouwen geboren in Indonesië zou 8 procent meer uren willen werken dan ze op dit moment doen en daarmee ook direct kunnen starten. Bij de mannen gaat het om 1 procent. Bij mensen geboren in het buitenland is het verschil het laagst onder de in Suriname en in de Nederlandse Cariben geborenen (3 procentpunt).
De groep mensen die geboren zijn Nederland met als herkomst een nieuw EU-land, is de enige groep waarbij het percentage onderbenutte deeltijders bij de vrouwen niet hoger lag dan bij de mannen (beiden 3 procent).

3.4.4 Onderbenutte deeltijders, 2023/2025, geboren in Nederland

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

3.4.4 Onderbenutte deeltijders, 2023/2025, geboren in buitenland

1) 15 jaar tot AOW-leeftijd

3.5 (Hoeveel) werken in elke levensfase?

Deze paragraaf laat zien dat de verschillen in arbeidsparticipatie en arbeidsduur tussen niet-onderwijsvolgende mannen en vrouwen niet gelijk zijn in verschillende fasen van het leven. De volgende groepen komen daarbij aan bod:

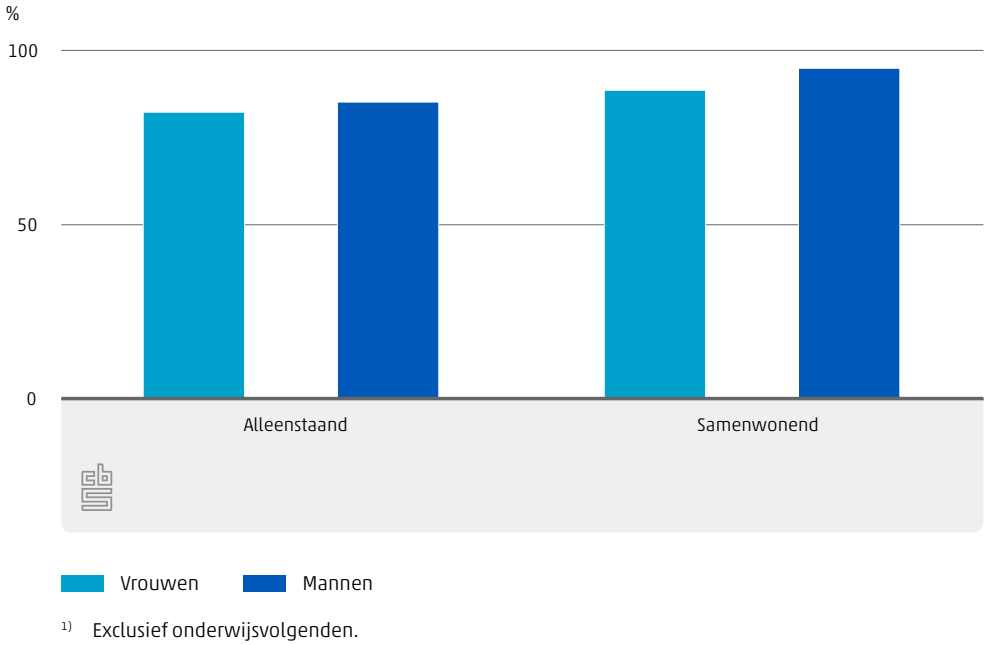
- 15- tot 45-jarigen zonder minderjarige kinderen, met daarbinnen een onderscheid tussen alleenwonenden en samenwonenden.
- Vaders en moeders met thuiswonende minderjarige kinderen die deel uitmaken van een (echt)paar, met daarbinnen een onderscheid op basis van de leeftijd van het jongste kind.
- Ouders in een eenoudergezin met thuiswonende minderjarige kinderen, met daarbinnen een onderscheid op basis van de leeftijd van het jongste kind.
- 45- tot 67-jarigen zonder thuiswonende minderjarigen kinderen, met daarbinnen een onderscheid tussen alleenwonenden en samenwonenden.

Zonder kinderen verschilt de arbeidsparticipatie aanvankelijk weinig

Tot de leeftijd van 45 jaar verschilt de arbeidsdeelname van vrouwen en mannen relatief weinig als ze (nog) geen kinderen hebben. Van de alleenwonende vrouwen heeft 82,7 procent betaald werk, voor alleenwonende mannen is dit 85,4 procent. Alleenwonende vrouwen in deze leeftijdsgroep werken wel minder uren per week dan alleenwonende

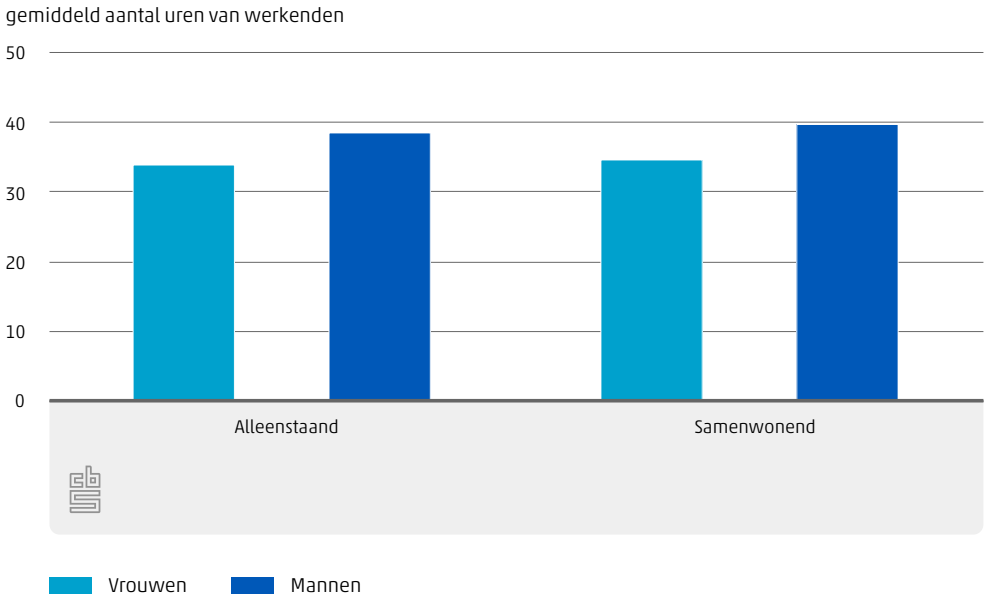
mannen (34 uur om 38 uur). Bij samenwonenden zonder kinderen is het verschil in arbeidsdeelname tussen mannen en vrouwen groter, maar ligt het percentage dat betaald werk heeft wel hoger voor zowel vrouwen (88,9 procent) als mannen (95,2 procent).

3.5.1 Arbeidsdeelname van 15- tot 45-jarigen[1)] zonder minderjarige kinderen, 2025, nettoarbeidsparticpatie

1) Exclusief onderwijsvolgenden.

3.5.1 Arbeidsdeelname van 15- tot 45-jarigen[1)] zonder minderjarige kinderen, 2025, wekelijkse arbeidsduur

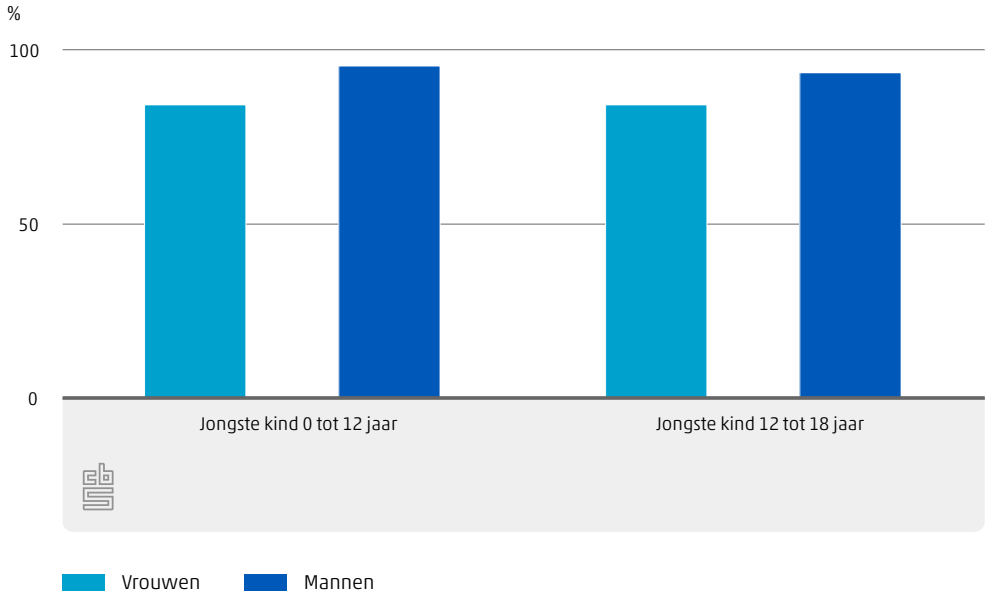

1) Exclusief onderwijsvolgenden.

Vaders met jonge kinderen hebben vaker betaald werk

Samenwonende moeders met thuiswonende kinderen tot 12 jaar en samenwonende moeders met kinderen in de middelbare schoolleeftijd (12 tot 18 jaar) hebben nagenoeg even vaak betaald werk. In 2025 werkte in beide groepen bijna 85 procent. Bij de vaders ligt de arbeidsdeelname hoger dan bij de moeders ongeacht de leeftijd van het jongste kind. Bij mannen is de arbeidsparticipatie hoger als er (ook) jongere kinderen zijn dan als er oudere kinderen zijn.
De gemiddelde arbeidsduur is bij zowel vrouwen als mannen iets hoger met een jongste kind van 12 tot 18 jaar dan met een jongste kind tot 12 jaar. Het maakt voor het man-vrouw-verschil in de wekelijkse arbeidsduur nauwelijks uit hoe oud de kinderen zijn. Zowel in het geval van jongere kinderen als bij oudere kinderen is het verschil 11 uur.

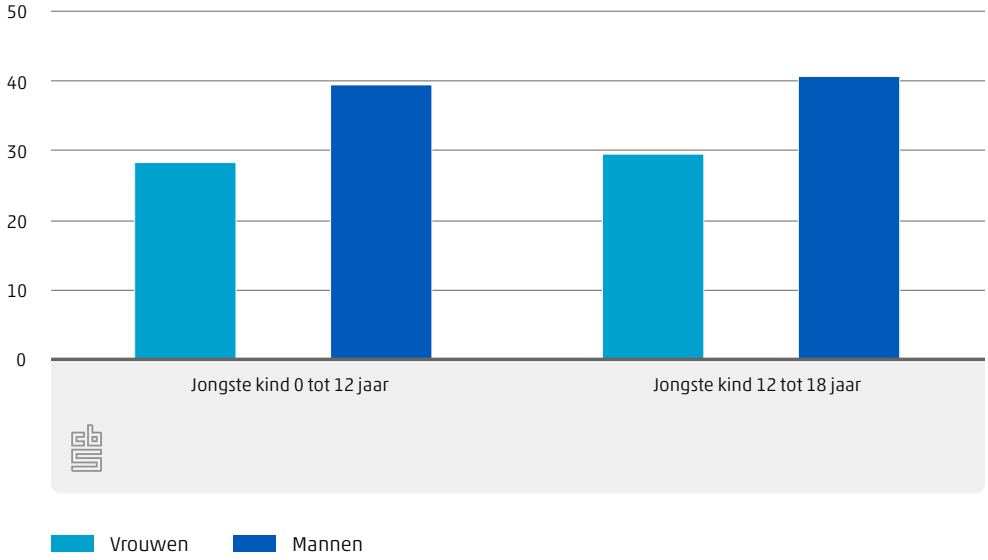
3.5.2 Arbeidsdeelname van ouders met partner[1)], 2025, nettoarbeidsparticpatie

1) 15- tot 67-jarigen exclusief onderwijsvolgenden.

3.5.2 Arbeidsdeelname van ouders met partner[1)], 2025, wekelijkse arbeidsduur

gemiddeld aantal uren van werkenden

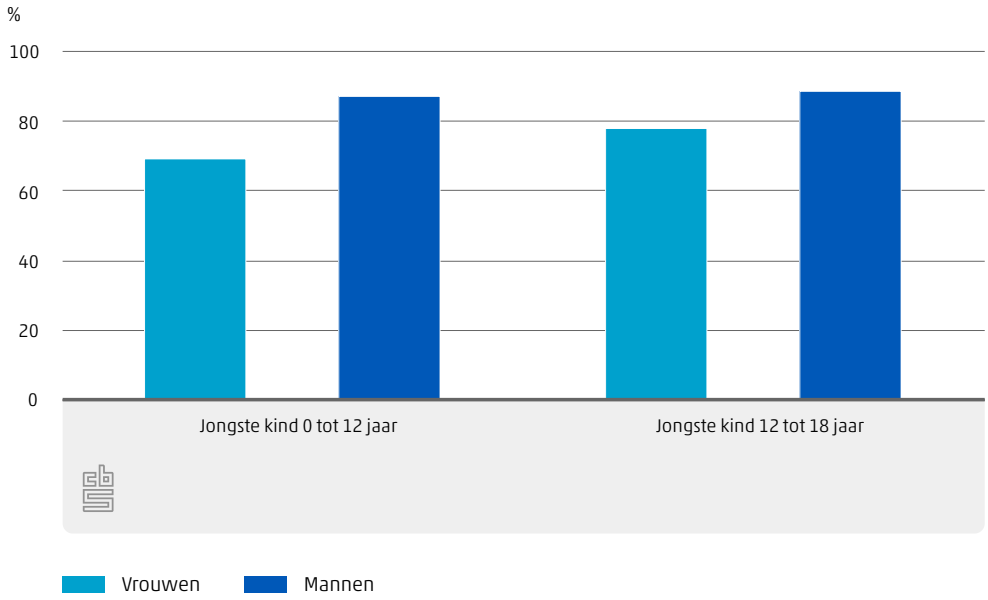

1) 15- tot 67-jarigen exclusief onderwijsvolgenden.

7 van de 10 moeders in eenoudergezin met jonge kinderen zijn werkzaam

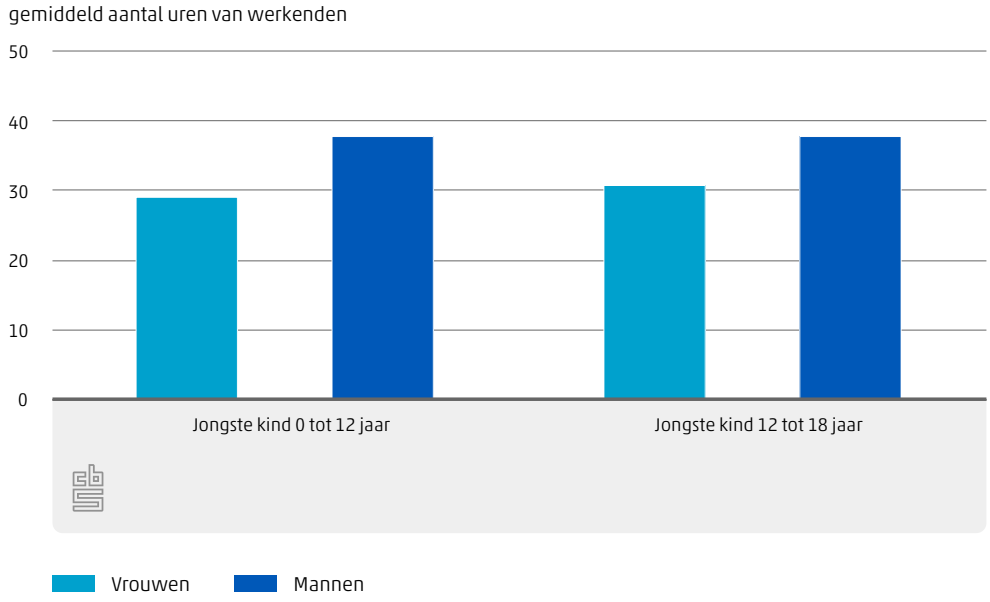
Vaders en moeders in een eenoudergezin met thuiswonende kinderen hebben minder vaak betaald werk dan samenwonende ouders met kinderen. Vooral bij moeders maakt de leeftijd van het kind of de kinderen daarbij uit. Van de moeders in een eenoudergezin met (ook) kinderen tot 12 jaar werkte 69,4 procent in 2025. Onder moeders waarbij het jongste kind ouder (12 tot 18 jaar) is, is de arbeidsparticipatie 78,0 procent. Bij vaders in een eenoudergezin is de arbeidsparticipatie hoger en is deze vrijwel even hoog bij het hebben van kind(eren) van jonger of ouder dan 12 jaar.
Vaders in een eenoudergezin werken gemiddeld iets minder uren dan vaders die deel uitmaken van een ouderpaar. Bij vrouwen ligt dat anders. Werkende moeders in een eenoudergezin werken gemiddeld iets meer uren dan werkende moeders die deel uitmaken van een ouderpaar, ongeacht de leeftijd van het jongste kind. Bij werkende ouders in een eenoudergezin is de gemiddelde arbeidsduur van moeders is wel lager dan die van vaders.

3.5.3 Arbeidsdeelname van ouders in eenouderhuishoudens[1)], 2025, netto-arbeidsparticipatie

1) 15- tot 67-jarigen exclusief onderwijsvolgenden.

3.5.3 Arbeidsdeelname van ouders in eenouderhuishoudens[1)], 2025, wekelijkse arbeidsduur

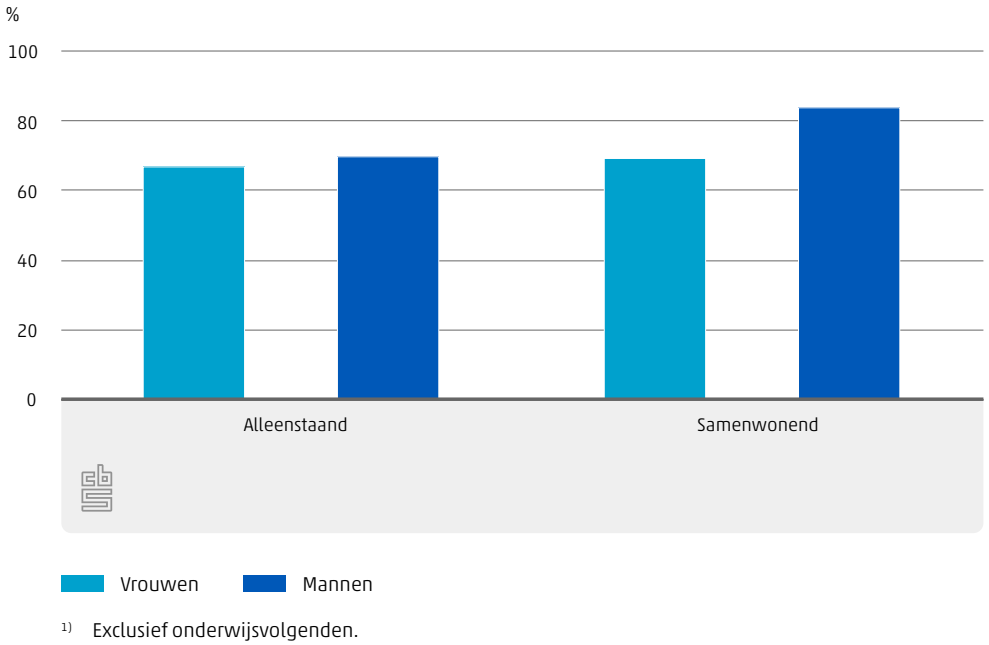
1) 15- tot 67-jarigen exclusief onderwijsvolgenden.

Man-vrouwverschil arbeidsdeelname groot bij samenwonende 45-plussers zonder kinderen

In de groep samenwonenden van 45 tot 67 jaar zonder minderjarige thuiswonende kinderen heeft 69,3 procent van de vrouwen werk, tegenover 83,9 procent van de mannen.
De gemiddelde arbeidsduur van deze samenwonende vrouwen bedraagt 28 uur, tegenover 39 uur bij de mannen. Bij de alleenwonende 45-plussers ligt de nettoarbeidsparticipatie bij de vrouwen (66,9 procent) en de mannen (69,9 procent) dichter bij elkaar. Hetzelfde geldt

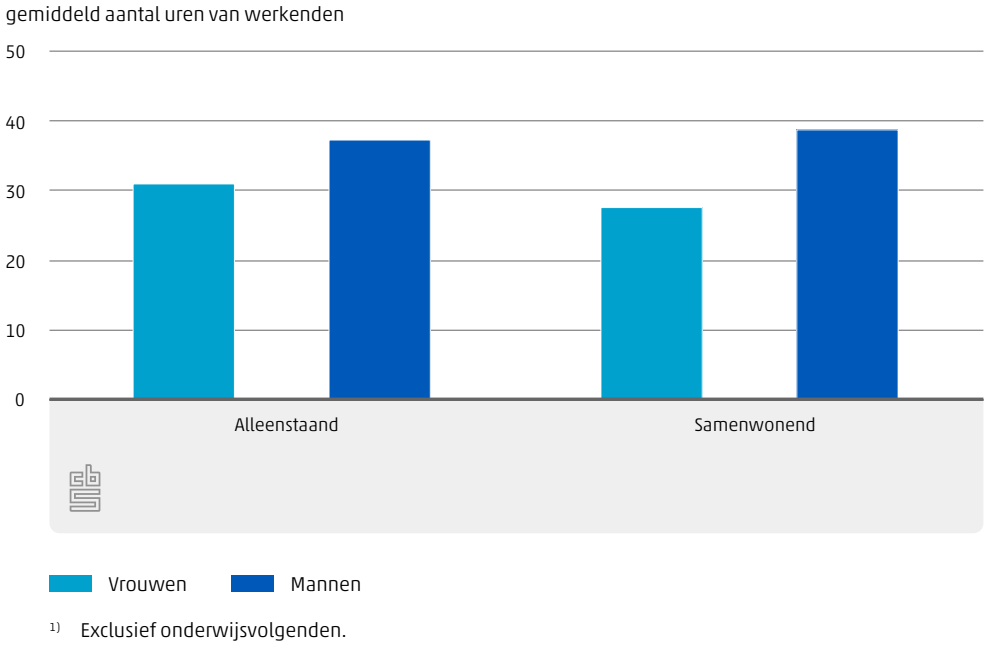
voor de gemiddelde arbeidsduur, maar het man-vrouwverschil betreft desondanks nog 7 uur per week.

3.5.4 Arbeidsdeelname van 45- tot 67-jarigen[1)] zonder minderjarige kinderen, 2025, nettoarbeidsparticipatie

1) Exclusief onderwijsvolgenden.

3.5.4 Arbeidsdeelname van 45- tot 67-jarigen[1)] zonder minderjarige kinderen, 2025, wekelijkse arbeidsduur

1) Exclusief onderwijsvolgenden.

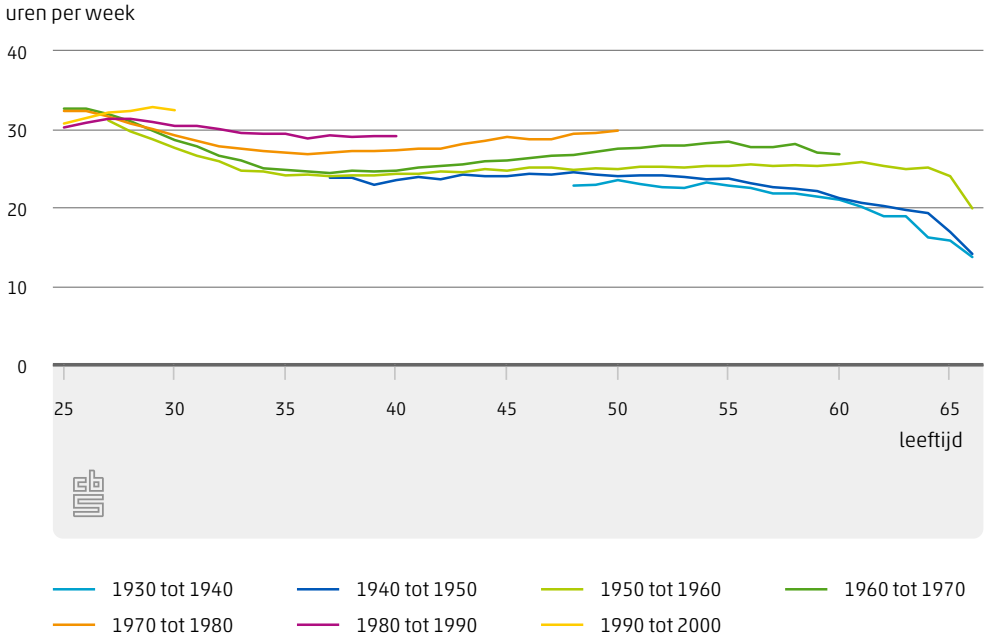
Voor cijfers over redenen om betaald te werken voor vrouwen en mannen in verschillende huishoudenstypen, zie tabel B.3.5.1.

Jongere generaties vrouwen werken meer uren dan oudere

Door naar verschillende geboortegeneraties te kijken, zijn ontwikkelingen in beeld te brengen in de wekelijkse arbeidsduur van werkende vrouwen en mannen. Hieruit blijkt dat jongere generaties vrouwen op elke leeftijd meer uren werken dan de oudere generaties, met uitzondering van 25- en 26-jarigen. Zo werkten vrouwen geboren tussen 1950 en 1960 op 35-jarige leeftijd gemiddeld 24,1 uur per week. Voor vrouwen die geboren zijn tussen 1980 en 1990 was de wekelijkse arbeidsduur 29,4 uur op dezelfde leeftijd.

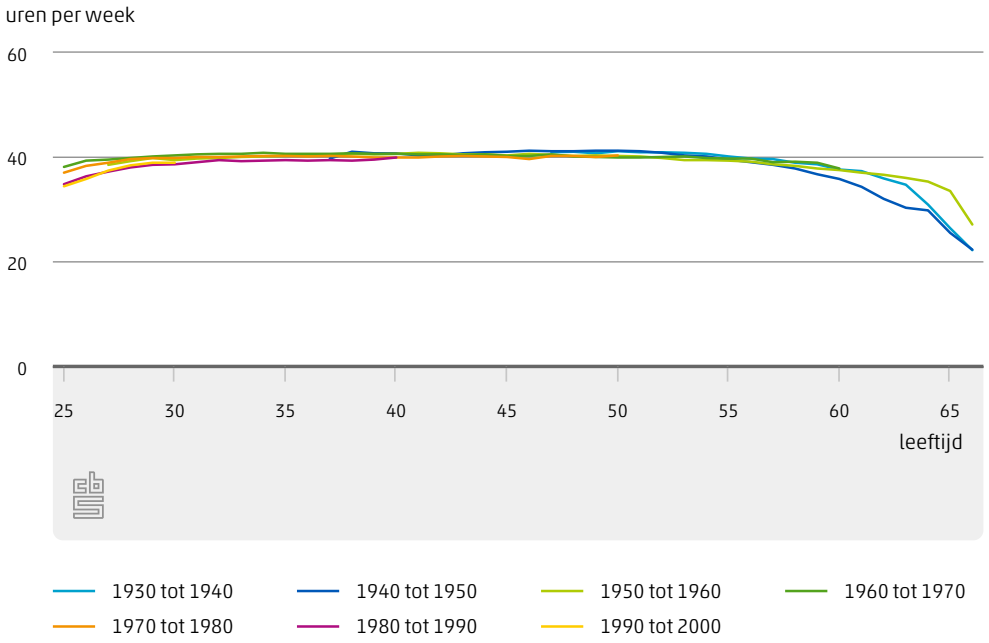
Onderwijsvolgenden blijven in deze paragraaf buiten beschouwing. De informatie of iemand onderwijsvolgend is, is echter pas sinds 2002 beschikbaar. Daarom zijn in de figuren 3.5.5 en 3.5.6 cijfers voor 25-plussers opgenomen, aangezien zij doorgaans geen regulier onderwijs meer volgen.

3.5.5 Wekelijkse arbeidsduur van werkende vrouwen per geboortecohort

Bij mannen zijn de generatieverschillen in gemiddelde arbeidsduur kleiner. Tot de leeftijd van 58 jaar werken mannen uit jongere generaties doorgaans iets minder uren dan vroeger werd gedaan. Zo werkten mannen geboren tussen 1950 en 1960 gemiddeld 40,2 uur per week op 35-jarige leeftijd. Voor mannen die geboren zijn tussen 1980 en 1990 was dit 39,4 uur per week. Vanaf 58 jaar zijn er grotere verschillen in de arbeidsduur van de verschillende mannelijke generaties. In die leeftijd maken mannen uit het jongste geboortecohort de langste werkweken.

3.5.6 Wekelijkse arbeidsduur van werkende mannen per geboortecohort

3.6 Wie doet het zware werk?

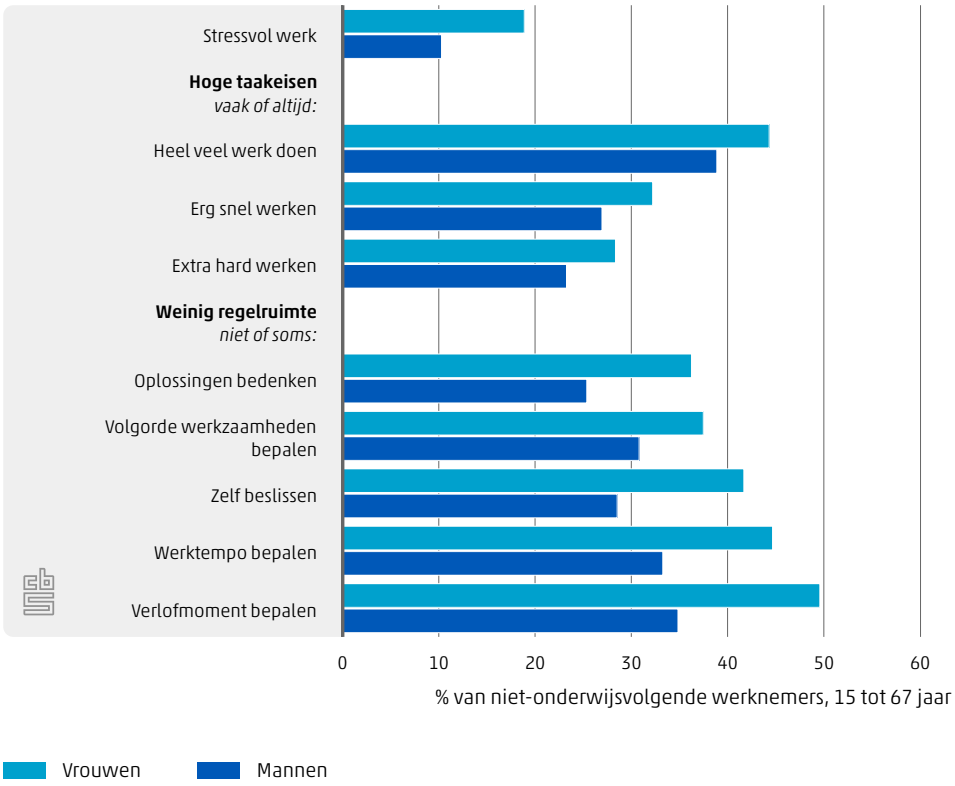
Werk kan om verschillende redenen als zwaar ervaren worden. In deze paragraaf worden drie vormen van arbeidsbelasting beschreven, namelijk stressvol werk, emotionele belasting en lichamelijke belasting.

Meer vrouwelijke dan mannelijke werknemers hebben een stressvolle baan

Vrouwelijke werknemers werken vaker dan mannelijke werknemers in een stressvolle baan. Dat wil zeggen, dat hun werk veel eist qua werktempo en hoeveelheid, maar zij zelf weinig kunnen bepalen over de uitvoering van het werk (hoge kwantitatieve taakeisen, maar weinig regelruimte). In 2025 had 19 procent van de niet-onderwijsvolgende vrouwelijke werknemers van 15 tot 67 jaar stressvol werk, tegenover 10 procent van de mannelijke.
Het verschil in stressvol werk tussen vrouwelijke en mannelijke werknemers komt door zowel hogere taakeisen als weinig regelruimte. Meer vrouwen dan mannen zeggen dat ze hoge taakeisen hebben. Tegelijk ervaren meer vrouwen dan mannen weinig regelruimte.
Hogere taakeisen voor vrouwen betekent dat 44 procent van de vrouwen in 2025 aangaf vaak of altijd heel veel werk te moeten doen, tegenover 39 procent van de mannen.
Ook moeten ze vaker erg snel werken (32 procent bij vrouwen tegenover 27 procent bij mannen) en vaker extra hard werken (28 procent tegenover 23 procent).
Weinig regelruimte bij vrouwen houdt onder meer in dat 42 procent van de vrouwelijke werknemers in 2025 niet of soms zelf kon bepalen hoe zij hun werk uitvoerden, tegenover 29 procent van de mannen. Verder kan 45 procent van de vrouwen en 33 procent van de mannen niet of soms zelf het werktempo bepalen. 36 procent heeft niet of soms de ruimte om zelf oplossingen bedenken in het werk en bij mannen is dat 25 procent.

Om stressvol werk af te bakenen zijn in dit onderzoek drie vragen over taakeisen gebruikt en vijf vragen over regelruimte. Als er gemiddeld over de drie vragen sprake is van hoge taakeisen en gemiddeld over de vijf vragen sprake is van weinig regelruimte, dan telt dit als stressvol werk.

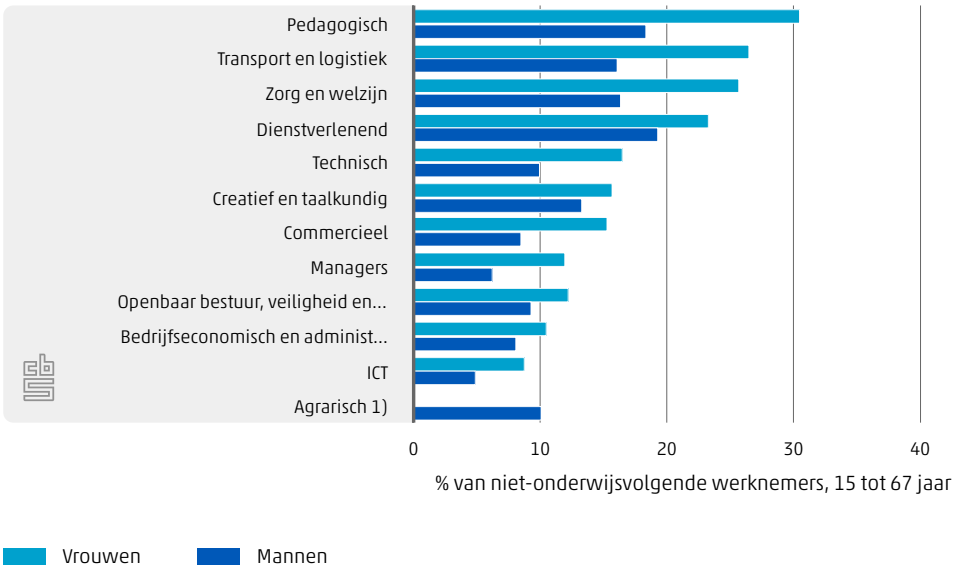
3.6.1 Stressvol werk, 2025

Bron: CBS, TNO (NEA)

Stressvol werk hangt samen met de arbeidsduur. In deeltijdbanen is er iets vaker sprake van stressvol werk, met name omdat er in dergelijke banen minder regelruimte is. Vrouwen hebben relatief vaak deeltijdbanen.
Dat vrouwen vaker een stressvolle baan hebben dan mannen, hangt ook samen met de beroepen die ze uitoefenen. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in zorg- en welzijnsberoepen, pedagogische beroepen en dienstverlenende beroepen. Dit zijn drie beroepsklassen waarin relatief veel stressvolle werknemersbanen zijn. Het werk in deze beroepen is zowel voor mannen als vrouwen relatief vaak stressvol, vergeleken met andere beroepsklassen. Voor vrouwen geldt dit echter nog sterker dan voor mannen. Dit geldt ook voor werknemers met een transport of logistiek beroep. Ook daar komt stressvol werk relatief vaak voor en vrouwen hebben daar vaker stressvol werk dan mannen. Er zijn wel meer mannen dan vrouwen met een beroep in de transport en logistiek.

3.6.2 Stressvol werk in beroepsklassen, 2025

Bron: CBS, TNO (NEA)
1) Cijfer voor vrouwen onvoldoende betrouwbaar vanwege te weinig waarnemingen

Nauwelijks verschil in stressvol werk tussen mannelijke en vrouwelijke zelfstandig ondernemers

Bij zelfstandig ondernemers geven mannen vaker (33 procent) dan vrouwen (28 procent) aan dat hun werk veeleisend is qua werktempo en hoeveelheid, maar ervaren zij in die situatie minder vaak weinig regelruimte. Onder de streep is er daardoor nauwelijks verschil in stressvol werk tussen niet-onderwijsvolgende mannelijke en vrouwelijke zelfstandig ondernemers van 15 tot 67 jaar. De combinatie van hoge eisen en weinig regelruimte komt minder voor dan bij werknemers. In 2025 had 7 procent van de vrouwelijker zelfstandig ondernemers stressvol werk en 6 procent van de mannelijke.
Zelfstandig ondernemers ervaren minder vaak dan werknemers dat zij bijvoorbeeld niet of soms zelf kunnen bepalen hoe, in welk tempo en in welke volgorde zij hun werk uitvoeren. Vrouwen en mannen verschillen daarin niet van elkaar (beide 14 procent).

Vrouwen vinden hun baan vaker emotioneel zwaar dan mannen

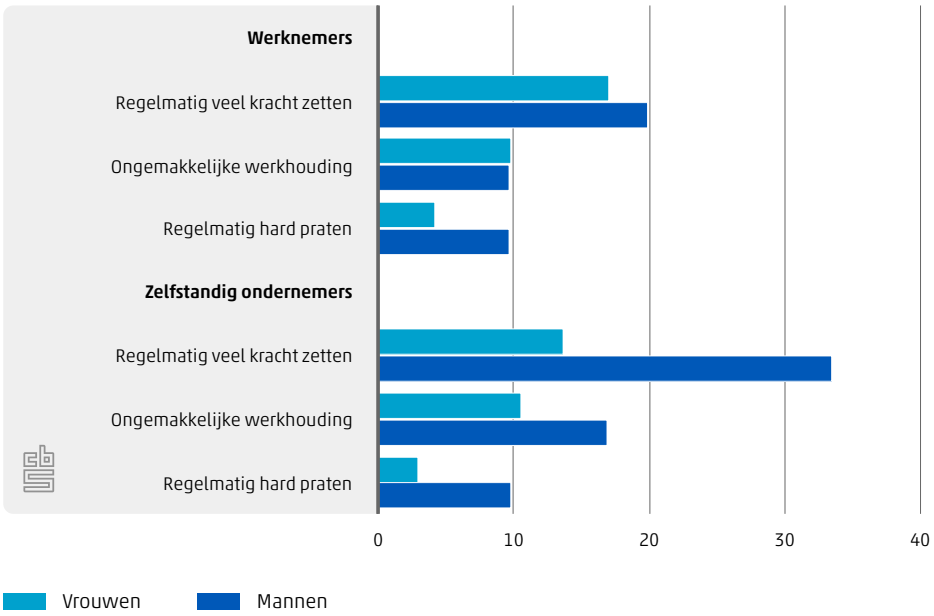
In 2025 ervoer 16 procent van de vrouwelijke werknemers hun werk als emotioneel veeleisend, tegenover 8 procent van de mannelijke werknemers. Vrouwen voelden zich ook vaker dan mannen door het werk in emotioneel moeilijke situaties gebracht (9 procent tegenover 5 procent) en raakten vaker emotioneel betrokken (16 procent tegenover 11 procent). Als mannen en vrouwen met dezelfde arbeidsduur vergeleken worden, blijft het beeld gelijk dat meer vrouwen dan mannen emotioneel zwaar werk doen.
Met name werknemers in pedagogische en zorg- en welzijnsberoepen vinden hun werk emotioneel zwaar. Dit zijn beroepsklassen waarin vrouwen oververtegenwoordigd zijn. Mannen en vrouwen die in zorg- en welzijnsberoepen werken, geven ongeveer even vaak aan dat zij hun werk emotioneel veeleisend vinden, namelijk 32 procent en 31 procent.

Ook geven evenveel mannen als vrouwen in deze beroepen (21 procent) aan dat zij vaak emotioneel betrokken raken bij het werk.
Ook binnen de pedagogische beroepen geeft een vergelijkbaar deel van de vrouwen (22 procent) en mannen (21 procent) aan dat zij hun werk vaak emotioneel veeleisend vinden. Emotioneel betrokken raakt een groter deel van de vrouwelijke werknemers (30 procent) dan van de mannelijke werknemers (22 procent) met een pedagogisch beroep. Voor zelfstandig ondernemers zijn geen cijfers beschikbaar over emotionele belasting.

Meer mannen dan vrouwen moeten regelmatig kracht zetten en in lawaai werken

Een groter deel van de mannen dan van de vrouwen moet regelmatig veel kracht zetten in hun werk. Ook werken zij vaker dan vrouwen met apparaten die trillingen of schuddingen veroorzaken en in een omgeving waar zij hard moeten praten om zich verstaanbaar te maken. Dit geldt zowel voor werknemers als zelfstandig ondernemers, maar bij zelfstandig ondernemers zijn de man-vrouw verschillen groter. In 2025 moest bijvoorbeeld 33 procent van de mannelijke zelfstandig ondernemers regelmatig veel kracht zetten, tegenover 14 procent van de vrouwelijke zelfstandig ondernemers. Bij de werknemers was dit respectievelijk 20 procent en 17 procent.
Dat meer mannen dan vrouwen lichamelijk zwaar werk doen, heeft te maken met de beroepen die ze uitoefenen. Kracht zetten, trillingen en lawaai komen het meest voor in technische, agrarische en transport- en logistieke beroepen. Dat zijn beroepsklassen waarin mannen oververtegenwoordigd zijn. In 2025 moest 44 procent van de mannelijke werknemers met een transport of logistiek beroep regelmatig veel kracht zetten. Voor vrouwelijke werknemers in deze beroepsklasse was dat hetzelfde. Binnen de technische beroepen moeten mannen vaker veel kracht zetten (36 procent) dan vrouwen (19 procent). Ook in de zorg en welzijnsberoepen moeten werknemers naar verhouding vaak veel kracht zetten. Mannen doen dat daar minder vaak dan vrouwen: 22 procent van de mannen tegenover 30 procent van de vrouwen.

3.6.3 Fysieke arbeidsbelasting, 2025

Bron: CBS, TNO (NEA)

Vrouwelijke en mannelijke werknemers even vaak in ongemakkelijke werkhouding, maar in andere beroepen

Een even groot deel van de mannelijke en vrouwelijke werknemers werkt regelmatig in een ongemakkelijke werkhouding, namelijk 10 procent. Ze doen dat echter in andere beroepen. Vrouwen werken vooral in zorg- en welzijnsberoepen en in dienstverlenende beroepen in een ongemakkelijke werkhouding. Mannen doen dit vooral in agrarische en technische beroepen. Terwijl in 2025 binnen de technische beroepen 21 procent van de mannelijke werknemers regelmatig in een ongemakkelijke werkhouding werkte, deed 8 procent van de vrouwelijke werknemers dit. Binnen de zorg- en welzijnsberoepen werkte 20 procent van de vrouwelijke werknemers regelmatig in een ongemakkelijke werkhouding, tegenover 12 procent van de mannelijke werknemers.
Voor zelfstandig ondernemers geldt dat meer mannen dan vrouwen in een ongemakkelijke werkhouding werken. In 2025 werkte 17 procent van de mannelijke ondernemers regelmatig in een ongemakkelijke houding en 11 procent van de vrouwen.

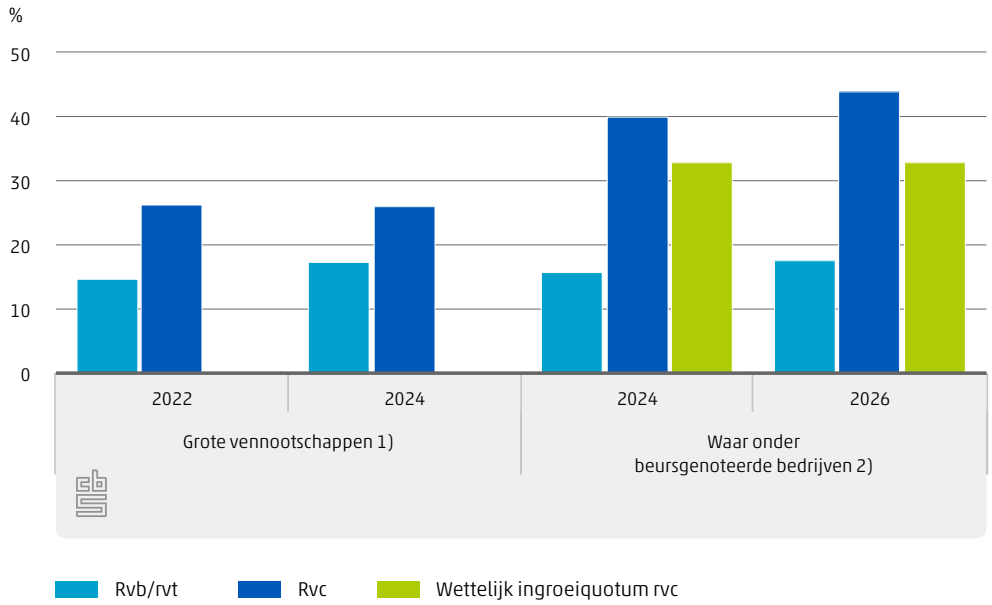
3.7 Komen er meer vrouwen in topfuncties?

Groot deel beursgenoteerde bedrijven voldoet aan ingroeiquotum

Het wettelijk ingroeiquotum voor het aandeel vrouwen in raden van commissarissen (rvc, zie kader) werd in 2026 gehaald door 71 van de 81 beursgenoteerde bedrijven voor wie deze wet geldt (Lückerath-Rovers, 2026). Het ingroeiquotum ligt op 33 procent en het

gerealiseerde percentage was 44 procent. In 2024 was dat 40 procent (Lückerath-Rovers, 2026). Voor alle circa 5 000 grote vennootschappen tezamen, waarvoor dus voor ruim tachtig het wettelijk ingroeiquotum geldt en de rest gestimuleerd wordt hierbij aan te sluiten, lag het aandeel vrouwen in de raden van commissarissen lager: 26 procent van de leden was in 2024 vrouw. Na jaren van stijging is het sinds 2022 niet meer gestegen, toen lag het percentage ook op 26 (SER Scorecard 2026).
In de raden van bestuur (rvb), die meer macht hebben dan de raden van commissarissen, nam het aandeel vrouwen wel iets toe bij het totaal van de grote vennootschappen: van 15 procent naar 17 procent tussen 2022 en 2024 (SER Scorecard 2026). Bij de beursgenoteerde bedrijven was er een stijging van 16 procent in 2024 naar 18 procent in 2026 (Lückerath-Rovers, 2026). Binnen de beursgenoteerde bedrijven lag het percentage raden van bestuur zonder vrouwen in 2026 op 68. Van de raden van commissarissen had 6 procent nog geen enkele vrouw (Lückerath-Rovers, 2026).

3.7.1 Vrouwen in top van bedrijven

1) SER Scorecard 2026
2) Female Board Index, 2026

In de top van de (semi)publieke sector was in 2025 43 procent vrouw. In 2023 was dit nog 39 procent. De genderdiversiteit in de top van de (semi)publieke sector wordt gemonitord door SEO Economisch Onderzoek (Monitor Genderdiversiteit 2025)
De publieke sector bestaat uit de onderdelen Rijk+ (denk aan ministeries, adviescolleges, agentschappen en zelfstandige bestuursorganen), decentrale overheden en politie/brandweer/OM/rechtspraak. Bij dat laatste onderdeel is het aandeel vrouwen in de top het hoogst met 47 procent.
In de semipublieke sector was er in 2025 geen verschil in het aandeel vrouwen en mannen in de top. De semipublieke sector bestaat uit de onderdelen kunst & cultuur, onderwijs, sport & recreatie, zorg & welzijn en overig maatschappelijke sectoren. In het onderwijs is het aandeel vrouwen in de top het hoogst met 57 procent.

Beleid over streefcijfers en quotumregeling voor grote bedrijven

In de wetgeving op het gebied van emancipatie wordt al langere tijd gestreefd naar meer vrouwen in de top van grote bedrijven. Daartoe gold tussen 2013 en 2020 via de Wet bestuur en toezicht een streefcijfer van minimaal 30 procent vrouwen en minimaal 30 procent mannen in de rvb en rvc bij grote vennootschappen (Burgerlijk Wetboek art. 2:166 en 2:276). Bedrijven die dit streefcijfer niet haalden, moesten in hun jaarverslag daarover uitleg geven. Deze wet leidde tot weinig groei van het aandeel topvrouwen, waardoor het toenmalige kabinet in navolging van het SER-advies *Diversiteit in de top* (SER, 2019) een wetsvoorstel indiende met verdergaande maatregelen. Dat wetsvoorstel werd aangenomen en de nieuwe wet *Ingroeiquotum en Streefcijfers* is vanaf 1 januari 2022 van kracht (BW, art 2:142b). Deze wet houdt in dat de ruim tachtig beursgenoteerde bedrijven vanaf dat moment moeten voldoen aan het zogenoemde ingroeiquotum: minstens een derde (33 procent) van de zetels in de rvc dient uit vrouwen te bestaan, en ook minstens een derde uit mannen. Slaagt een bedrijf er niet in voor een vacature, nodig om dit minimale aandeel te bereiken in de rvc, een vrouw te benoemen, dan wordt er niemand benoemd. De maatregelen houden voor de andere circa vijf duizend grote vennootschappen (niet-beursgenoteerde bedrijven) in dat ze zelf passende streefcijfers voor vrouwen in de (sub)top moeten formuleren en diversiteitsplannen moeten opstellen die in lijn zijn met deze nieuwe wet (www.ser.nl). Hiervan moeten zij rekenschap geven door de gegevens jaarlijks openbaar te maken. In de Emancipatienota 2027–2030 wordt het streven benoemd dat in 2030 30 procent van de top van het Nederlandse bedrijfsleven uit vrouwen bestaat.

Steeds meer vrouwelijke topambtenaren

Bij de rijksoverheid is het aandeel vrouwen onder de topambtenaren licht toegenomen van 46 procent in 2023 naar 47 procent in 2025 (zie ABD, 2026). Het streefcijfer van 30 procent topvrouwen dat de rijksoverheid zichzelf eerder had gesteld, was al in 2014 gerealiseerd.

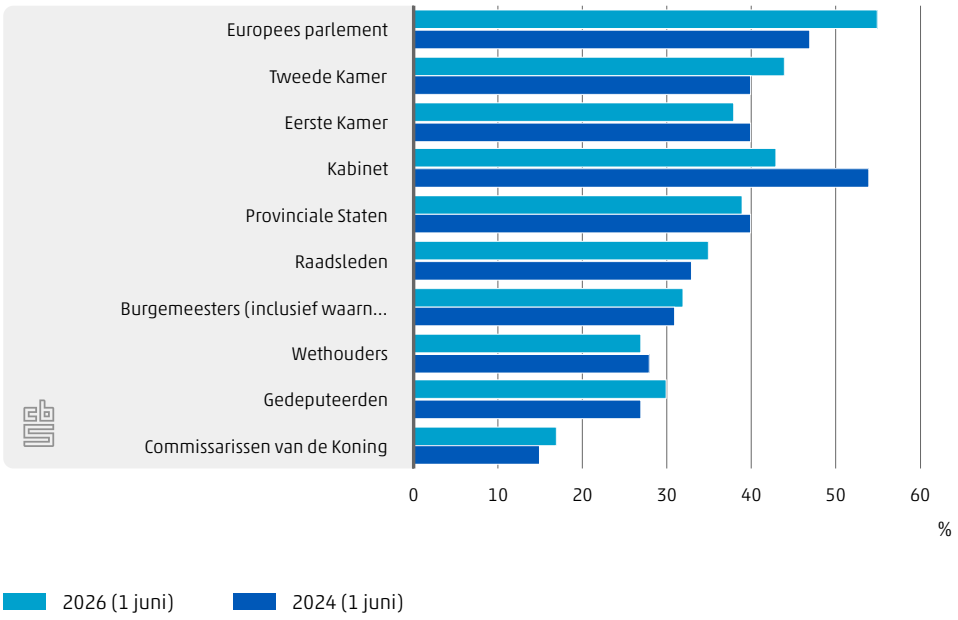
Aandeel vrouwelijke hoogleraren blijft groeien

Het aandeel vrouwelijke hoogleraren in voltijdsequivalenten (vte) is toegenomen van 29 procent eind 2023 naar 31 procent eind 2025 (zie OCW in Cijfers). Sinds 1998, het begin van de reeks, is dit percentage elk jaar (geleidelijk) toegenomen. De al eerder ingezette toename van het aandeel vrouwelijke hoogleraren is deels toe te schrijven aan de zogenoemde Westerdijk Talentimpuls, waarbij er met subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 100 'extra' vrouwelijke hoogleraren werden benoemd tussen februari 2017 en februari 2018 (LNVH, 2023). Onder universitaire docenten (UD's) en universitair hoofddocenten (UHD's) zijn met respectievelijk 48 procent en 37 procent meer vrouwen (in vte's) dan onder hoogleraren (zie OCW in Cijfers). Ook onder deze twee groepen neemt het aandeel vrouwen al jaren toe.

Meer vrouwen in Europees parlement, minder in kabinet

De vertegenwoordiging van vrouwen in politieke functies en de ontwikkeling daarin in de tijd verschilt per functie. In 2026 (peildatum 1 juni) was het grootste aandeel vrouwen te vinden in het Europees parlement. Daar was een meerderheid (55 procent) van de Nederlandse zetels bezet door een vrouw. Ten opzichte van twee jaar eerder is dit aandeel ook toegenomen.
Binnen het kabinet was het aandeel vrouwen in 2026 lager dan in 2024[1)]: 43 procent tegen 54 procent twee jaar eerder. In de Tweede Kamer lag het aandeel vrouwen op 1 juni 2026 wat hoger dan twee jaar daarvoor.
In de lokale politiek is het aandeel vrouwen hoger onder de raadsleden dan onder de wethouders en burgemeesters.
Het laagste aandeel vrouwen was te vinden onder de commissarissen van de Koning, met 17 procent, oftewel 2 van de 12.

3.7.2 Vrouwen in politieke functies

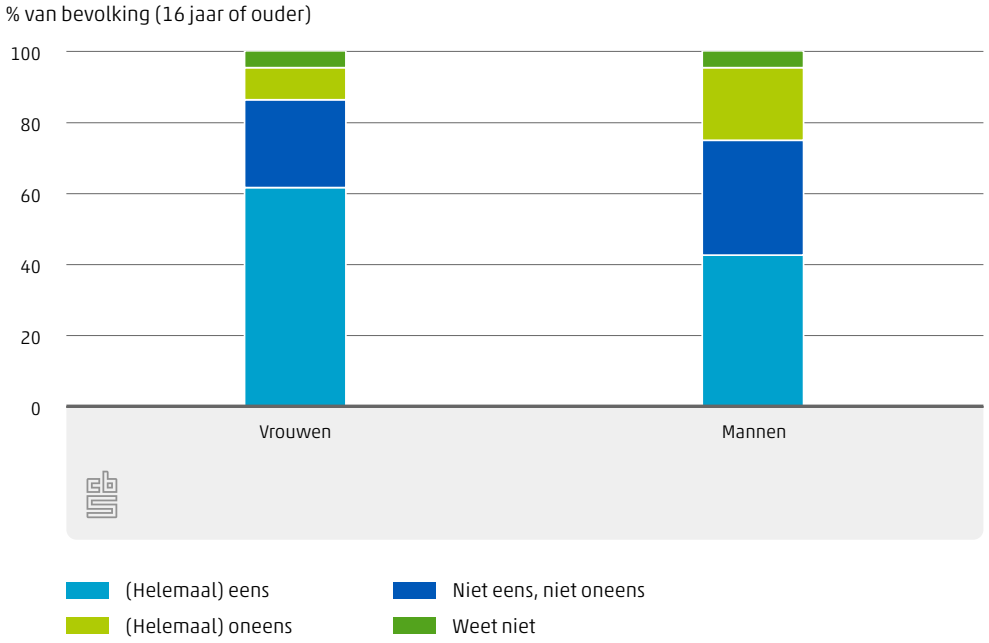
Bronnen: Overheid in Nederland; Montesquieu-instituut

Meer vrouwen dan mannen vóór gelijke vertegenwoordiging

Mannen en vrouwen (van 16 jaar of ouder) verschillen van mening over de vraag of er in de top van het bedrijfsleven en de overheid ongeveer evenveel mannen als vrouwen moeten werken. Ruim 60 procent van alle vrouwen vindt dat beide seksen ongeveer gelijk vertegenwoordigd zouden moeten zijn, van de mannen is dat ruim 40 procent. Mannen geven vaker dan vrouwen aan het niet eens maar ook niet oneens te zijn met de stelling. Ook is 21 procent van alle mannen het er (helemaal) mee oneens, tegen 9 procent van de vrouwen.

1) Er is hier gewerkt met de peildatums 1-6-2024 en 1-6-2026. Een gevolg hiervan is dat het kabinet Schoof niet in deze cijfers is opgenomen.

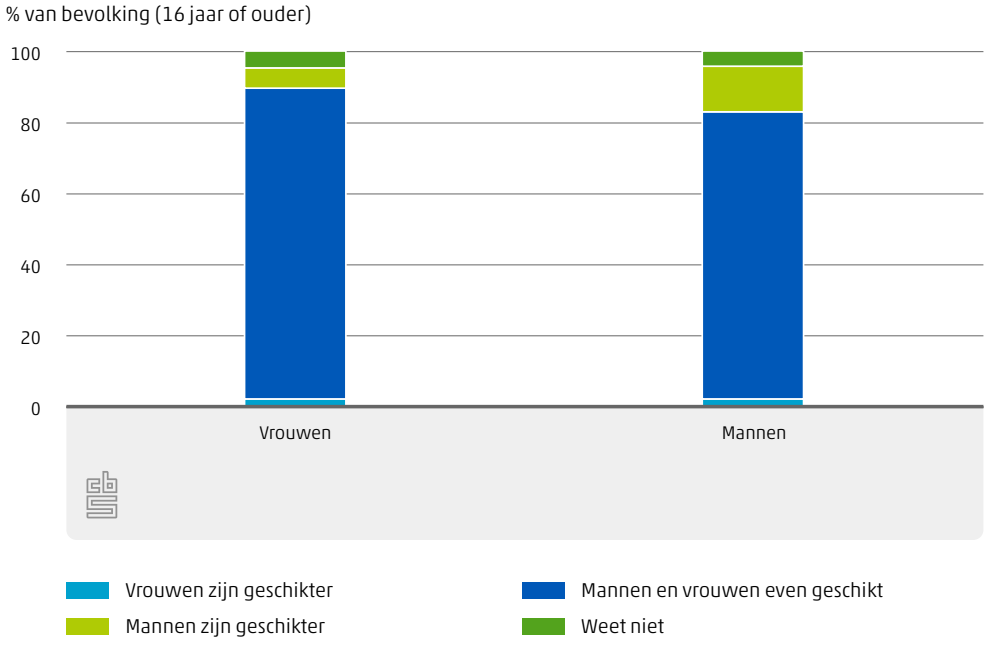
3.7.3 In topfuncties moeten ongeveer evenveel mannen als vrouwen werken, 2026

Meeste mensen vinden mannen en vrouwen even geschikt

Mannen en vrouwen oordelen ook verschillend over de geschiktheid van mannen en vrouwen voor een topfunctie. Volgens verreweg de meeste mensen zijn beiden even geschikt voor een topfunctie, maar vrouwen denken dat toch wat vaker dan mannen. Daarentegen vinden relatief veel mannen dat mannen hiervoor geschikter zijn dan vrouwen. Mannen en vrouwen denken zelden dat vrouwen geschikter zijn voor een topfunctie.

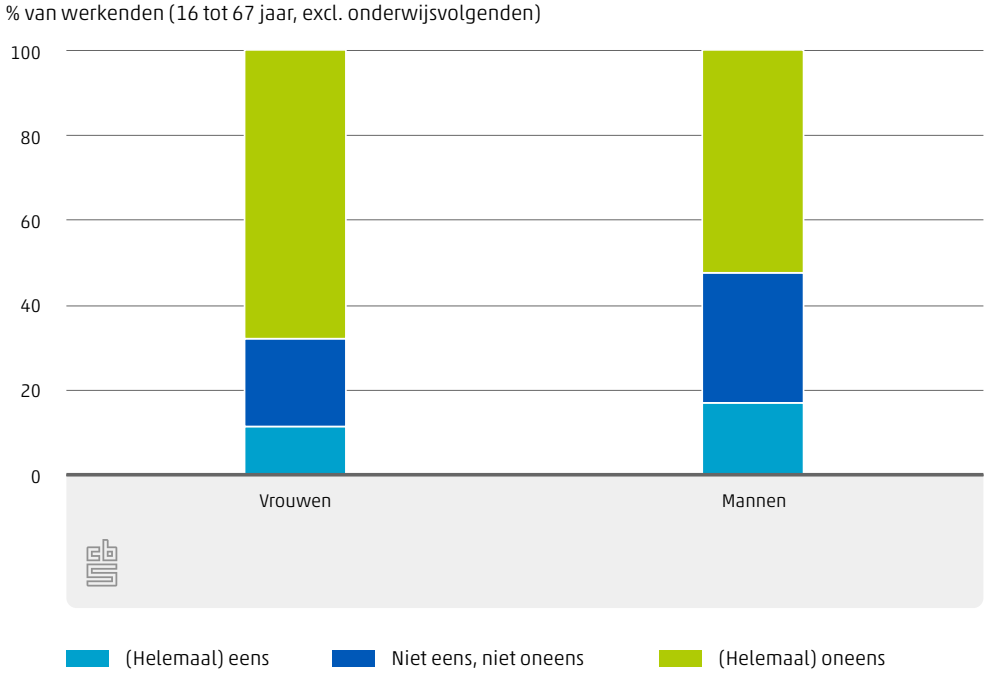
3.7.4 Zijn vrouwen of mannen geschikter voor topfunctie?, 2026

Behoefte aan topfunctie sterker bij mannen

Tussen werkende mannen en vrouwen (van 16 tot 67 jaar, exclusief onderwijsvolgenden) zijn er verschillen in de wens om zelf een topfunctie te gaan vervullen. Hoewel de meeste mannen en vrouwen met betaald werk zo'n functie niet nastreven, willen mannen toch wat vaker dan vrouwen de top bereiken. Vrouwen geven juist vaker aan dat zij dat niet willen.

3.7.5 Wil een topfunctie bereiken, 2026

3.8 Literatuur

Lückerath-Rovers, M. (2026). De Nederlandse Female Board Index 2026. Tilburg University/ TIAS School for Business and Society.

4 Verdienen

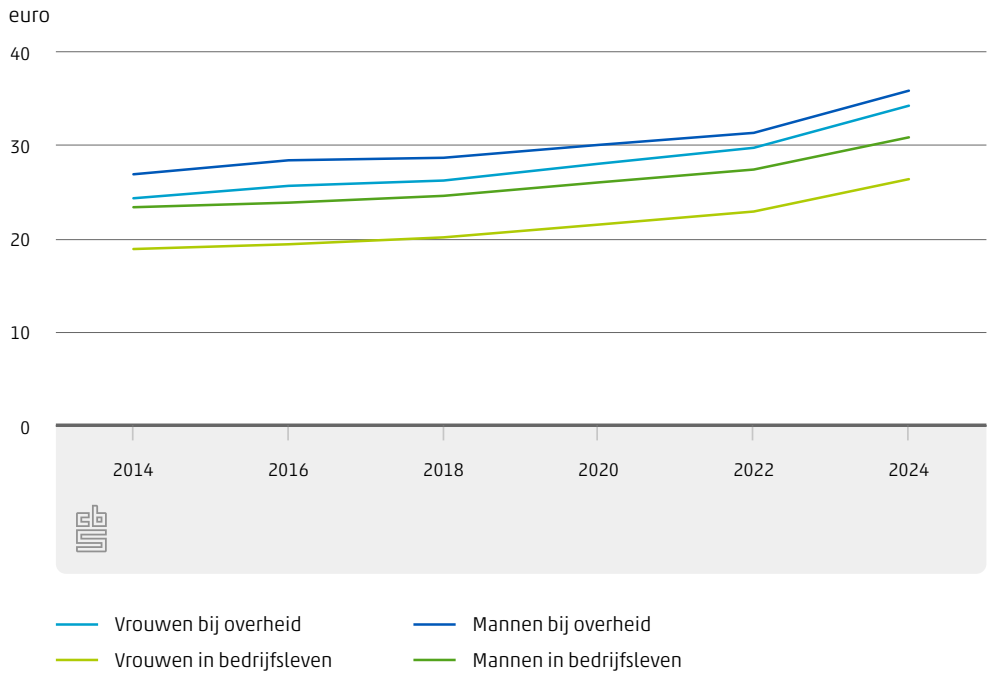
In dit hoofdstuk staat het inkomen van mannen en vrouwen centraal. Hoe groot is het uurloonverschil tussen mannen en vrouwen? Hoeveel mannen en vrouwen verdienen minimaal het bijstandsniveau en zijn daarmee economisch zelfstandig? Kunnen ze naar eigen zeggen rondkomen, ook als de partner zou wegvallen? In welke mate verandert het inkomen bij de komst van het eerste kind? Hoe groot is het pensioenverschil tussen mannen en vrouwen? En hebben vrouwen vaker financiële problemen dan mannen?

4.1 Neemt het loonverschil tussen mannen en vrouwen af?

Verschil in uurloon groter in bedrijfsleven dan bij de overheid

In 2024 lag binnen de overheid het gemiddelde bruto-uurloon (zie Begrippen) van vrouwen 1,61 euro lager dan dat van mannen. Dit verschil is vrijwel even groot als in 2022. In 2014 was het verschil een euro meer.
In het bedrijfsleven ligt het bruto-uurloon van vrouwen alle onderzochte jaren ongeveer 4,50 euro lager dan dat van mannen. Het procentuele loonverschil is tussen 2014 en 2024 wel kleiner geworden, omdat de lonen van zowel vrouwen als mannen ook in het bedrijfsleven zijn gestegen.

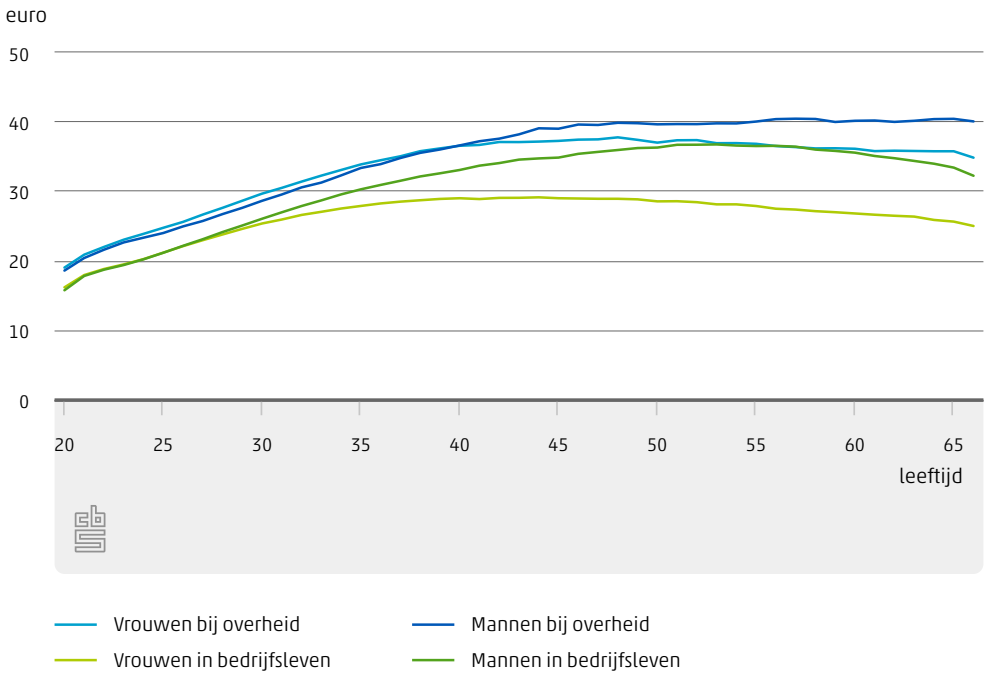
4.1.1 Gemiddeld bruto-uurloon werknemers

Op hogere leeftijd grotere loonverschillen

Op jongere leeftijden verdienen vrouwen gemiddeld meer per uur dan mannen. In het bedrijfsleven ligt het omslagpunt bij 26 jaar. Vanaf die leeftijd verdienen mannen meer dan vrouwen, en dit verschil loopt op met de leeftijd tot een verschil van 9 euro op de leeftijd van 56 en 57 jaar. Daarna wordt het verschil weer iets kleiner. Bij de overheid hebben vrouwen tot 40 jaar gemiddeld een hoger uurloon dan mannen. Wel zijn de verschillen in uurloon kleiner dan die op hogere leeftijden, waarop mannen gemiddeld meer verdienen dan vrouwen. De loonverschillen op hogere leeftijden zijn bij de overheid kleiner dan in het bedrijfsleven.

4.1.2 Gemiddeld bruto-uurloon werknemers, 2024

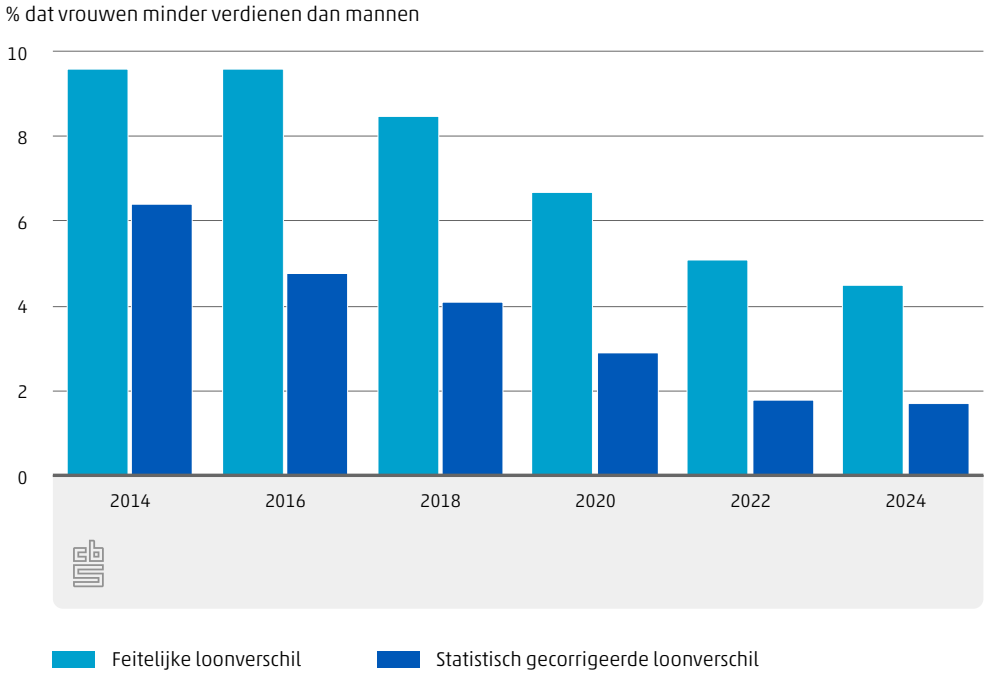

Afname loonverschil bij de overheid vertraagt

Bij de overheid neemt het feitelijke loonverschil tussen vrouwen en mannen af. Tussen 2014 en 2024 is het meer dan gehalveerd tot 4,5 procent. Wel nam het loonverschil tussen 2022 en 2024 minder sterk af dan in de periodes van twee jaar tussen 2016 tot 2022. Bij de berekening van dit gemiddelde loonverschil is geen rekening gehouden met verschillen tussen persoons- en baankenmerken van vrouwen en mannen. Verschillen in bijvoorbeeld leeftijd, ervaring of beroepsniveau kunnen een deel van de loonverschillen verklaren (zie kader 'Feitelijke en statistisch gecorrigeerde loonverschillen'). Als met deze (en andere) achtergrondverschillen rekening gehouden wordt, zijn de loonverschillen tussen vrouwen en mannen die bij de overheid werken minder groot. In 2014 was het statistisch gecorrigeerde loonverschil 6,4 procent; in 2024 was dit loonverschil afgenomen tot 1,7 procent. Dit is vergelijkbaar met het statistisch gecorrigeerde loonverschil in 2022. Daarmee is een einde gekomen aan de dalende trend sinds 2014 van het statistisch gecorrigeerde verschil in uurloon tussen vrouwen en mannen bij de overheid.

Een sterk verklarende factor voor het loonverschil tussen mannen en vrouwen die bij de overheid werken is dat vrouwen een relatief groot deel van hun arbeidsverleden in deeltijd gewerkt hebben (CBS, 2025a). Zij bouwen hierdoor minder werkervaring op. Ook bekleden vrouwen bij de overheid minder vaak een leidinggevende functie dan mannen. Beide factoren zorgen voor een groter loonverschil tussen mannen en vrouwen. Hier staat tegenover dat vrouwen bij de overheid gemiddeld hoger opgeleid zijn dan mannen en vaker een baan op een hoger beroepsniveau hebben. Dit verkleint juist het loonverschil met mannen.

4.1.3 Loonverschillen tussen werknemers bij de overheid

Feitelijke en statistisch gecorrigeerde loonverschillen

Het CBS berekent feitelijke en statistisch gecorrigeerde loonverschillen voor werknemers in het bedrijfsleven en bij de overheid. Het feitelijke loonverschil is het procentuele verschil tussen het gemiddelde bruto-uurloon van mannen en het gemiddelde bruto-uurloon van vrouwen.
Bij de berekening van het statistisch gecorrigeerde loonverschil is getracht uurlonen te vergelijken tussen mannen en vrouwen met vergelijkbare achtergrondkenmerken en vergelijkbare banen. Het statistisch gecorrigeerde loonverschil is berekend met behulp van regressieanalyse. In deze analyse is gekeken in welke mate geslacht nog een rol speelt in de verloning van werknemers wanneer er rekening wordt gehouden met diverse factoren waarvan bekend is dat ze invloed hebben op de hoogte van lonen, zoals gevolgde opleiding, leidinggeven en de bedrijfstak waarin werknemers werkzaam zijn.

In het onderzoek zijn de loonverschillen tussen mannen en vrouwen statistisch gecorrigeerd voor de volgende factoren:

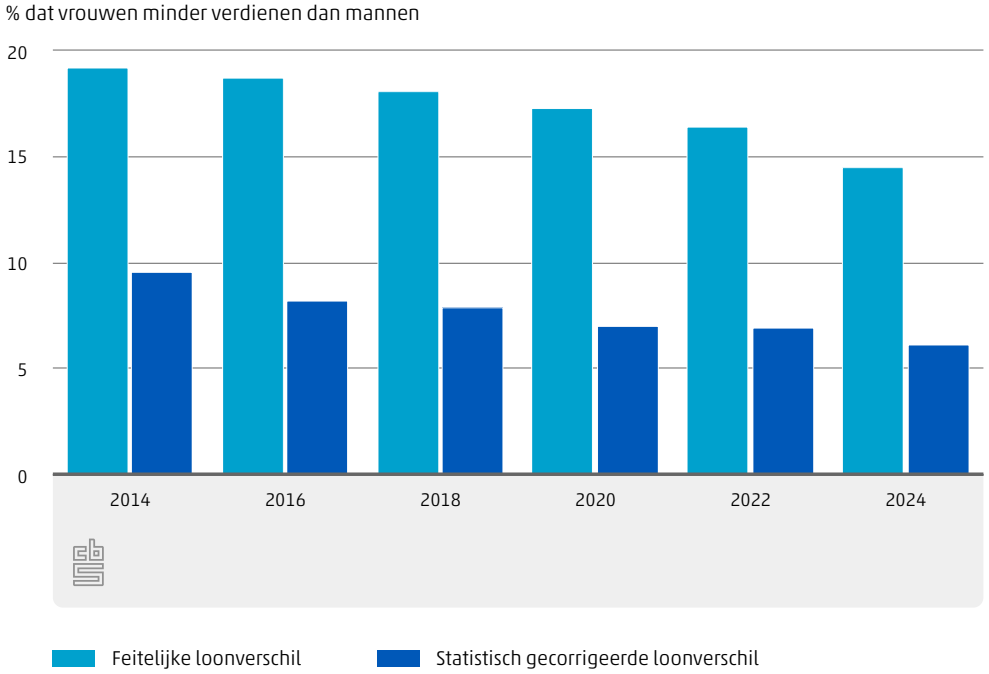
- **Kenmerken van de werknemer: leeftijd, herkomst, onderwijsniveau, onderwijsrichting, aantal jaren in dienst bij huidige werkgever, loopbaanonderbrekingen, gemiddelde deeltijdfactor per maand in de afgelopen vijftien jaar, woonregio, stedelijkheid van de woongemeente;**
- **Kenmerken van de werkgever: bedrijfstak, aantal werkzame personen in de organisatie;**
- **Kenmerken van de baan: beroepsniveau, beroepsrichting, contract voor bepaalde/onbepaalde tijd, voltijd/deeltijd, soort arbeidsrelatie, leidinggevende functie.**

Als er loonverschillen overblijven na statistische correctie voor verschillen in achtergrondkenmerken van werknemers, betekent dit niet zonder meer dat er sprake is van beloningsdiscriminatie. Beloningsdiscriminatie houdt in dat er geen 'gelijk loon voor arbeid van gelijke waarde' wordt toegepast. Het is met de beschikbare onderzoeksgegevens echter niet exact meetbaar wat 'arbeid van gelijke waarde' en wat 'gelijke beloning' is. Een loonverschil betekent dus niet per se dat er sprake is van beloningsdiscriminatie. Voor meer informatie zie CBS (2025a).

Loonverschil in het bedrijfsleven neemt af

In het bedrijfsleven is het feitelijke loonverschil tussen vrouwen en mannen groter dan bij de overheid en het is sinds 2014 minder sterk afgenomen. In 2014 was het gemiddelde uurloon van vrouwen 19,2 procent lager dan dat van de mannen; in 2024 was dat 14,5 procent. Rekening houdend met verschillen in achtergrondkenmerken, zijn de loonverschillen tussen vrouwen en mannen kleiner. In 2014 lag het statistische gecorrigeerde uurloon van vrouwen in het bedrijfsleven 9,6 procent lager dan dat van mannen; in 2024 was dat 6,1 procent. Ook in vergelijking met 2022 is het statistisch gecorrigeerde loonverschil tussen vrouwen en mannen in het bedrijfsleven in 2024 afgenomen.
Net als bij de overheid is een arbeidsverleden van deeltijdwerk een sterke verklarende factor voor het loonverschil tussen mannen en vrouwen in het bedrijfsleven (CBS, 2025a). En ook in het bedrijfsleven bekleden vrouwen minder vaak een leidinggevende functie dan mannen. Anders dan bij de overheid hebben in het bedrijfsleven mannen gemiddeld een hoger beroepsniveau dan vrouwen. Ook dit zorgt voor een groter loonverschil tussen mannen en vrouwen.

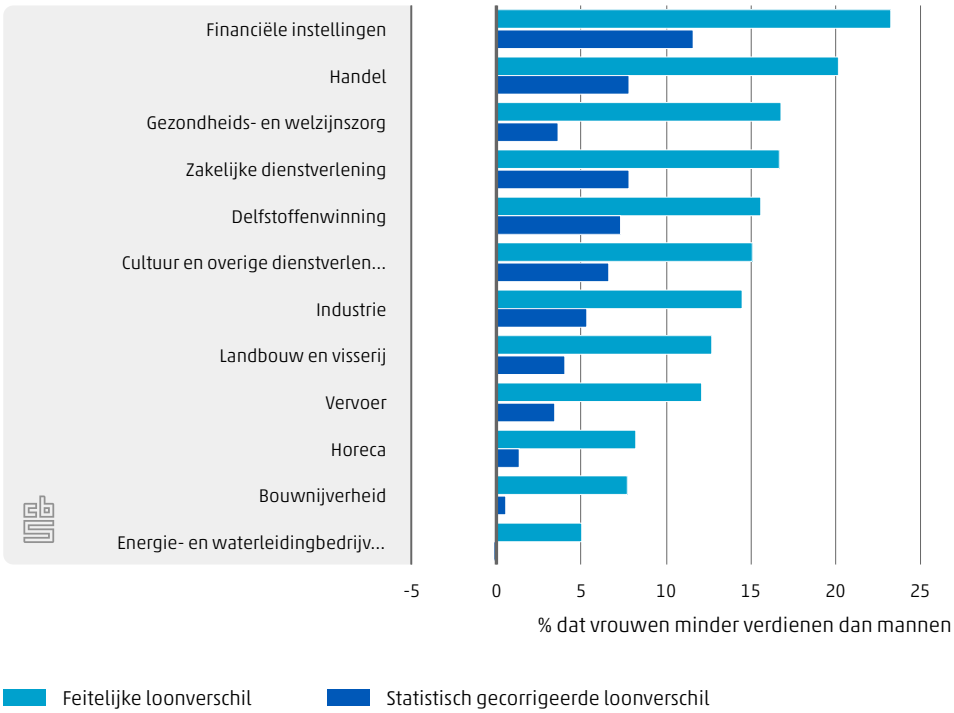
4.1.4 Loonverschillen tussen werknemers in het bedrijfsleven

Grootste loonverschillen binnen financiële instellingen en handel

De loonverschillen tussen mannen en vrouwen in het bedrijfsleven zijn niet in elke bedrijfstak even groot. De feitelijke loonverschillen zijn het grootst binnen de financiële instellingen en de handel. In deze bedrijfstakken ligt het gemiddelde loon van vrouwen meer dan 20 procent lager dan het gemiddelde loon van mannen. In de bouwnijverheid en de kleinere bedrijfstak van energie- en waterleidingbedrijven is het loonvoordeel van mannen ten opzichte van vrouwen het kleinst. Als rekening gehouden wordt met verschillen in achtergrondkenmerken blijft dit beeld van de bedrijfstakken met de grootste en kleinste verschillen in uurloon tussen vrouwen en mannen bestaan. Wel zijn de statistisch gecorrigeerde loonverschillen in alle bedrijfstakken een stuk kleiner dan de feitelijke loonverschillen. In de bouwnijverheid verdienen vrouwen na statistische correctie 0,6 procent minder dan mannen. In de kleinere bedrijfstak van energie- en waterleiding-bedrijven is het gemiddelde uurloon van vrouwen en mannen dan nagenoeg gelijk.

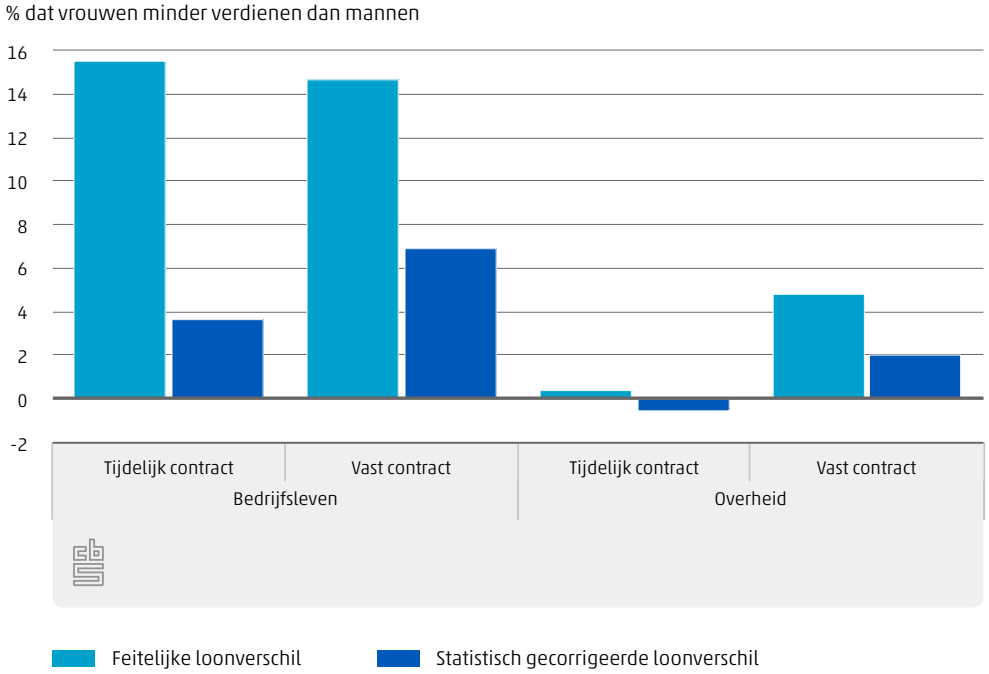
4.1.5 Loonverschillen werknemers in het bedrijfsleven naar bedrijfstak, 2024

Nauwelijks loonverschil bij tijdelijk contracten binnen de overheid

In het bedrijfsleven verdienden vrouwen in 2024 met zowel een tijdelijk als vast contract ongeveer 15 procent minder per uur dan mannen. Bij de overheid verdienden vrouwen en mannen met een tijdelijk contract ongeveer evenveel. Er is bij de overheid wel een feitelijk verschil in uurloon bij vaste banen, waarbij vrouwen ongeveer 5 procent per uur minder verdienen dan mannen. Als rekening wordt gehouden met verschillen in persoons- en werkkenmerken was het verschil in uurloon tussen vrouwen en mannen in het bedrijfsleven met een tijdelijke baan in 2024 minder dan 4 procent. Ook het verschil in uurloon tussen mannen en vrouwen met een vaste baan in het bedrijfsleven is kleiner na de statistische correctie, maar is wel bijna twee keer zo groot als bij tijdelijke banen. Bij de overheid is er alleen een statistisch gecorrigeerd verschil in uurloon tussen vrouwen en mannen bij vaste banen (2 procent).

4.1.6 Loonverschillen werknemers naar contractsoort, 2024

Wet implementatie Richtlijn loontransparantie mannen en vrouwen

Op 21 mei 2026 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het wetsvoorstel 'Wet implementatie Richtlijn loontransparantie mannen en vrouwen' ingediend bij de Tweede Kamer (Tweede Kamer, 2026). Het is de nationale uitwerking van de in 2023 door het Europees parlement en de Europese raad vastgestelde richtlijn 'ter versterking van de toepassing van het beginsel van gelijke beloning van mannen en vrouwen voor gelijke of gelijkwaardige arbeid door middel van beloningstransparantie en handhavingsmechanismen' (EU, 2023). Het wetsvoorstel regelt dat werknemers meer inzicht krijgen in de loonverschillen tussen mannen en vrouwen op hun eigen werkvloer (SZW, 2026). Ook moeten werkgevers, als de wet in werking treedt, een objectief systeem hebben voor het waarderen en indelen van de functies in hun organisatie. En er komt dan een verbod om in gesprekken over arbeidsvoorwaarden te vragen naar het laatst-verdiende salaris. Als het wetsvoorstel wordt aangenomen moeten bedrijven en organisaties met meer dan 100 werknemers regelmatig gaan rapporteren over het loonverschil tussen mannen en vrouwen in hun organisatie (SZW, 2026).

In hoofdstuk 8 is een internationale vergelijking van loonverschillen tussen mannen en vrouwen te vinden.

4.2 Neemt de economische zelfstandigheid toe?

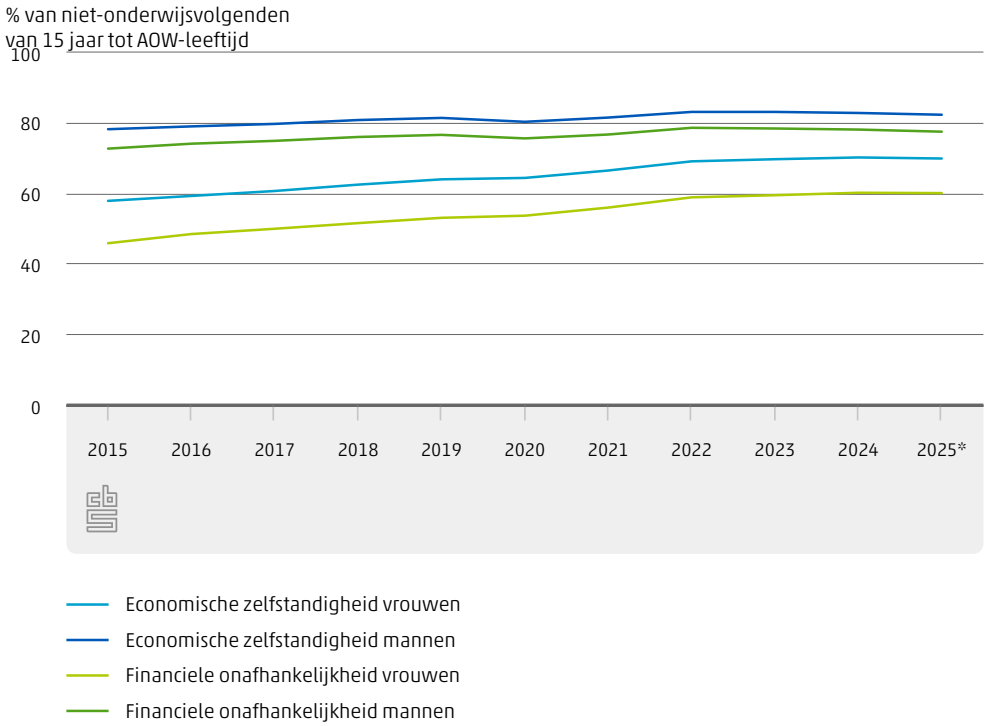
Economische zelfstandigheid vrouwen neemt laatste jaren niet toe

In 2025 was 69,9 procent van alle niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd economisch zelfstandig (zie Begrippen), zo blijkt uit gegevens uit het Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV). Deze vrouwen verdienen met arbeid of een eigen onderneming netto minstens het bijstandsniveau (1 360 euro per maand in 2025). Tot 2023 groeide het aandeel economische zelfstandige vrouwen. Alleen in coronajaar 2020 vlakte de groei bij vrouwen wat af, maar dat herstelde zich. In 2023 stegen de lonen minder sterk dan het minimumloon (CBS, 2024a) en de daaraan gekoppelde bijstand. Het verdiende inkomen kwam daardoor minder snel boven de bijstand uit. Ook is de arbeidsparticipatie van vrouwen nagenoeg gelijk gebleven, en de gemiddelde werkweek bleef vrijwel even lang (zie paragraaf 3.1). Het aandeel economisch zelfstandige vrouwen veranderde daardoor nauwelijks.
Van de mannen was 82,3 procent economisch zelfstandig in 2025. Bij hen volgt het aandeel economisch zelfstandigen de conjunctuur. In 2020 daalde het aandeel. Daarna steeg dit aandeel weer, maar de groei stokte in 2023 en sindsdien is het aandeel nagenoeg niet veranderd.

Ook aandeel vrouwen met minstens het minimumloon blijft gelijk

De grens voor economische zelfstandigheid gaat uit van een inkomensminimum voor een alleenwonende. Om ook met kinderen te kunnen rondkomen, hanteert de overheid een tweede maat voor het meten van de vordering van het emancipatiebeleid: financiële onafhankelijkheid. Daarbij ligt de drempelwaarde hoger: het netto verdiende inkomen moet minstens het minimumloon (1 940 euro per maand in 2025) bedragen. In het huidige overheidsbeleid is vergroten van de financiële onafhankelijkheid van vrouwen een belangrijke doelstelling (OCW, 2026). De financiële onafhankelijkheid laat bij vrouwen en mannen dezelfde trends zien als de economische zelfstandigheid. De aandelen groeiden tussen 2015 en 2023 en daarna niet meer. Mannen zijn vaker financieel onafhankelijk dan vrouwen (77,5 procent tegen 60,1 procent), maar het verschil is kleiner geworden. Met name moeders met een partner werden vaker financieel onafhankelijk (zie m/v-stat).

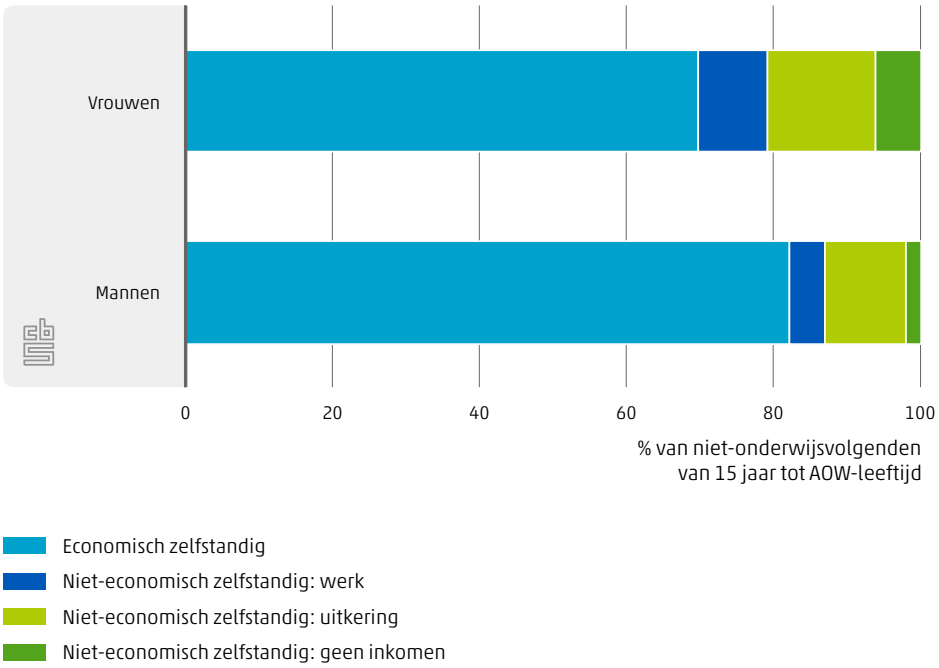
4.2.1 Economische zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid

Van de niet-economisch zelfstandigen hebben vrouwen vaker werk

Van de vrouwen en mannen die niet-economisch zelfstandig zijn, is het grootste deel voornamelijk afhankelijk van een uitkering. Een kleinere groep heeft voornamelijk inkomen uit betaald werk, maar verdient daarmee minder dan het bijstandsniveau. Dat is bij vrouwen vaker zo dan bij mannen. Dit komt vooral doordat vrouwen vaker in deeltijd werken (zie paragraaf 3.1) en gemiddeld een lager uurloon hebben (zie paragraaf 4.1). Verder hebben onder de niet-economisch zelfstandigen vrouwen vaker dan mannen helemaal geen inkomen. Deze vrouwen hebben vaak een partner met inkomen.

4.2.2 Economische zelfstandigheid en sociaaleconomische categorie[1)], 2025*

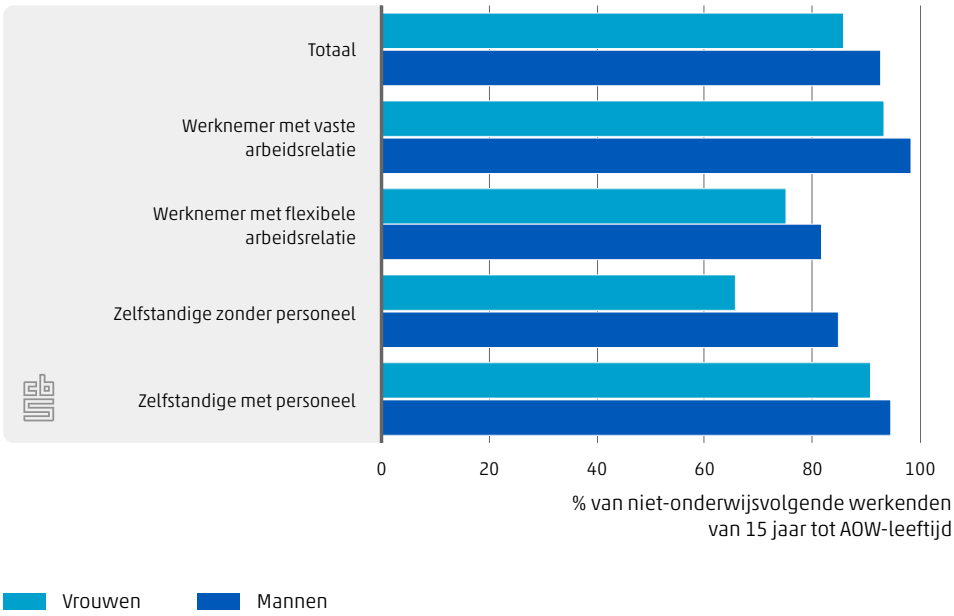

1) Zie Begrippen voor uitleg over de sociaaleconomische categorie.

Werkende mannen vaker economisch zelfstandig dan werkende vrouwen

Van de mannen met inkomen uit betaald werk (niet per se hun voornaamste inkomstenbron) was 92 procent in 2025 economisch zelfstandig, tegenover 85 procent van de werkende vrouwen. In 2024 waren die percentages vrijwel hetzelfde (zie figuur 4.2.3). Een vast arbeidscontract levert vrijwel altijd een inkomen boven het bijstandsniveau op. Met een flexibel contract zijn bijna 8 op de 10 werkenden economisch zelfstandig, vrouwen met 75 procent minder vaak dan mannen (82 procent). Vrouwen die actief zijn als zelfstandige zonder personeel, zijn met 66 procent het minst vaak economisch zelfstandig. Dit heeft te maken met de relatief korte werkweek van vrouwelijke zzp'ers (zie StatLine). Ook de doorgaans laagbetaalde beroepen waarin zij verhoudingsgewijs vaak werken, zoals kapper, schoonheidsspecialist of exploitant van een webwinkel, spelen een rol (zie StatLine).

4.2.3 Economische zelfstandigheid werkenden, 2024*[1)]

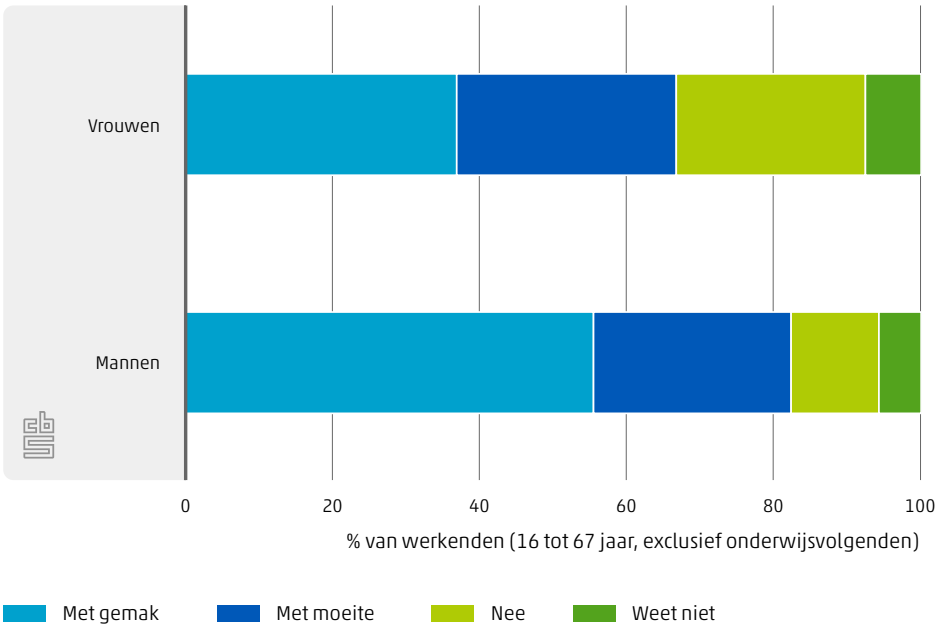

1) Meest recente cijfers over positie in de werkkring betreffen 2024.

Ruim 1 op 4 vrouwen vindt inkomsten uit werk onvoldoende om van te leven

Van de vrouwen met betaald werk was 73 procent financieel onafhankelijk in 2025, van de werkende mannen 87 procent. In het onderzoek Emancipatie-opinies is aan werkende vrouwen en mannen gevraagd of ze zelf vinden dat ze genoeg verdienen met betaald werk om met eventuele kinderen van te kunnen leven, ook als iemand geen partner met een inkomen heeft. In de vraagstelling is daarbij aangegeven dat ze moeten denken aan bijvoorbeeld de dagelijkse boodschappen, de huur of hypotheek en verzekeringen. Vrouwen geven minder vaak aan hiervoor voldoende te verdienen dan mannen. In 2026 zei 67 procent van alle werkende vrouwen van 16 jaar tot de AOW-leeftijd (67 jaar) exclusief onderwijsvolgenden dat zij genoeg verdienen om van te kunnen leven. 37 procent kan dit met gemak, 30 procent met moeite. Van de werkende mannen geeft 83 procent aan genoeg te verdienen. 56 procent kan er met gemak van leven, 27 procent met moeite. In de praktijk zijn werkende mannen en vooral vrouwen vaker financieel onafhankelijk dan ze denken. Ruim een kwart van de werkende vrouwen (26 procent) verdient naar eigen zeggen niet genoeg. Dat is ruim 2 keer zoveel als van werkende mannen (12 procent). Zie ook de tabellen 4.2.1 en 4.2.2 van de Tabellenbijlage.

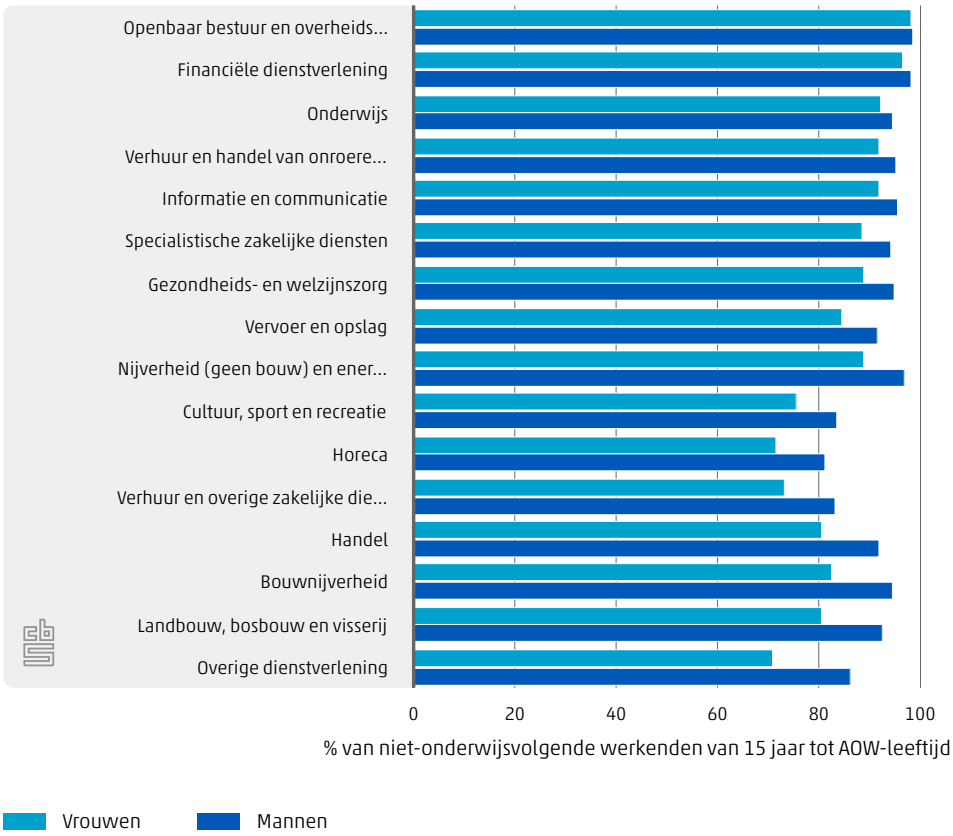
4.2.4 Verdient genoeg met werk om van te kunnen leven, 2026

Man-vrouwverschil economische zelfstandigheid het grootst in overige dienstverlening

Het verschil in economische zelfstandigheid tussen werkende mannen en vrouwen bedroeg 7 procentpunt in 2024. Het man-vrouwverschil is relatief klein in het openbaar bestuur en overheidsdiensten, de financiële dienstverlening en in het onderwijs. Met 16 procentpunt is het verschil het grootst in de overige dienstverlening. Tot die bedrijfstak horen bijvoorbeeld kappers en schoonheidsspecialisten, beroepen met een relatief laag inkomen en waarin relatief veel vrouwen werken.
Werkenden in het openbaar bestuur en overheidsdiensten en in de financiële dienstverlening zijn het vaakst economisch zelfstandig. Bijna iedereen heeft in deze bedrijfstakken een inkomen boven het bijstandsniveau. Werkenden in de cultuur, sport en recreatie, verhuur en overige zakelijke dienstverlening, overige dienstverlening en horeca zijn het minst vaak economisch zelfstandig. In deze bedrijfstakken is het aandeel economisch zelfstandige vrouwen minder dan 76 procent, onder mannen is het aandeel minder dan 85 procent.

4.2.5 Economische zelfstandigheid werkenden per bedrijfstak, 2024*[1)]

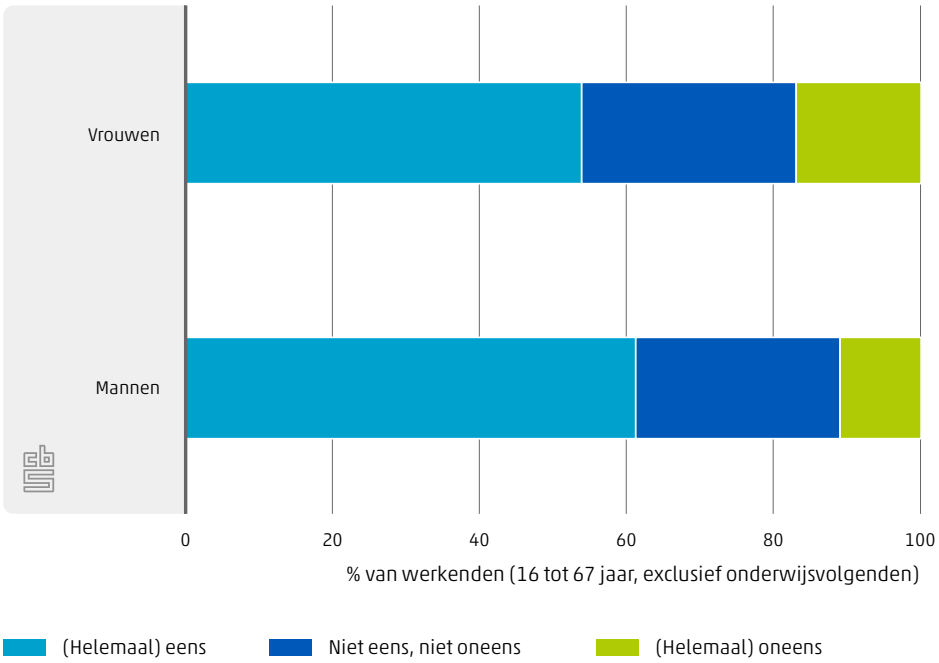

1) Meest recente cijfers over bedrijfstak betreffen 2024.

Meer mannen dan vrouwen willen doorgroeien in salaris

In hoofdstuk 3 bleek dat financiële redenen om te werken voor vrouwen en mannen vrijwel even belangrijk zijn. Maar vrouwen en mannen verschillen wel in de wens om in hun werk door te groeien naar een hoger salaris. Van de werkende vrouwen zegt 54 procent dat te willen en 17 procent wil het niet. Van de mannen wil 61 procent doorgroeien in salaris en 11 procent niet. Zie ook de tabellen 4.2.3 en 4.2.4 van de Tabellenbijlage.

4.2.6 Wil doorgroeien naar hoger salaris, 2026

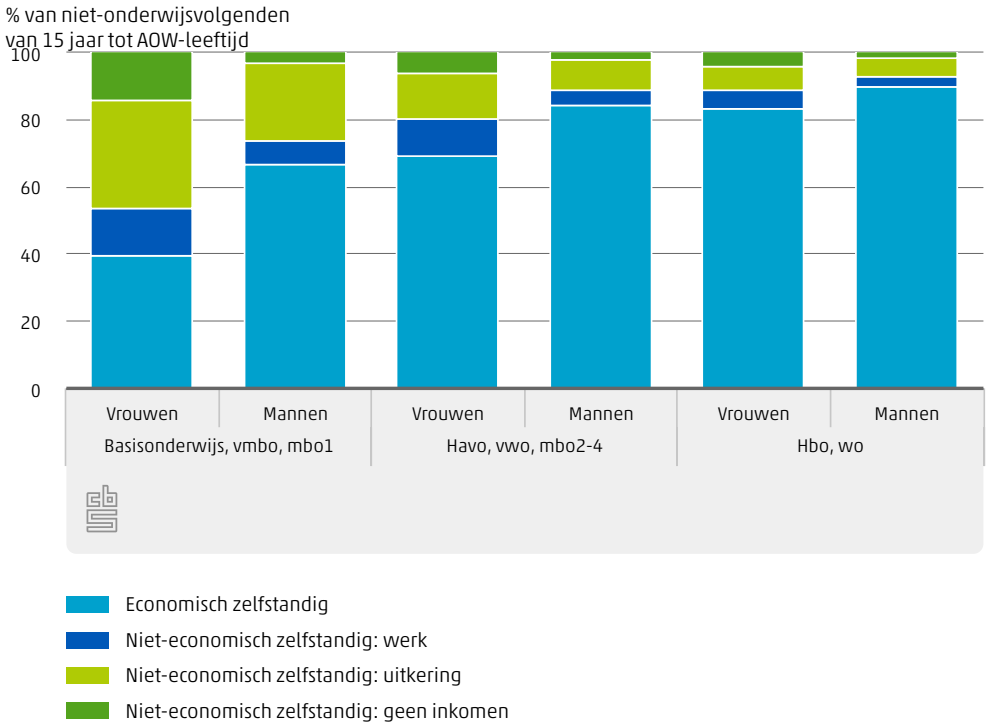

4.3 Maken onderwijsniveau en herkomst uit?

Hbo- en universitair geschoolde vrouwen vaakst economisch zelfstandig

In 2025 was het aandeel economisch zelfstandigen onder vrouwen 12 procentpunt lager dan onder mannen. Op elk onderwijsniveau zijn mannen vaker economisch zelfstandig dan vrouwen. Het kleinst is het man-vrouwverschil bij hbo- en universitair geschoolden, het grootst bij degenen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. In die laatste groep is het man-vrouwverschil in het aandeel economisch zelfstandigen 27 procentpunt.
Het aandeel economisch zelfstandigen is met 83 procent onder vrouwen met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding hoger dan onder vrouwen met een havo, vwo of mbo-diploma (69 procent). Bij vrouwen met alleen basisonderwijs of een vmbo-diploma is het met 40 procent een stuk lager. Hbo- en universitair geschoolden werken vaker en meer uren, en verdienen per uur meer (zie CBS, 2025a). Vrouwen met basisonderwijs of een vmbo-diploma leven verreweg het vaakst voornamelijk van een uitkering, meestal is dat een bijstandsuitkering. Ook hebben ze het vaakst geen eigen inkomen. Bij vrouwen met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding komt werken zonder economisch zelfstandig te zijn het minst vaak voor.

4.3.1 Economische zelfstandigheid en sociaaleconomische categorie, 2025*

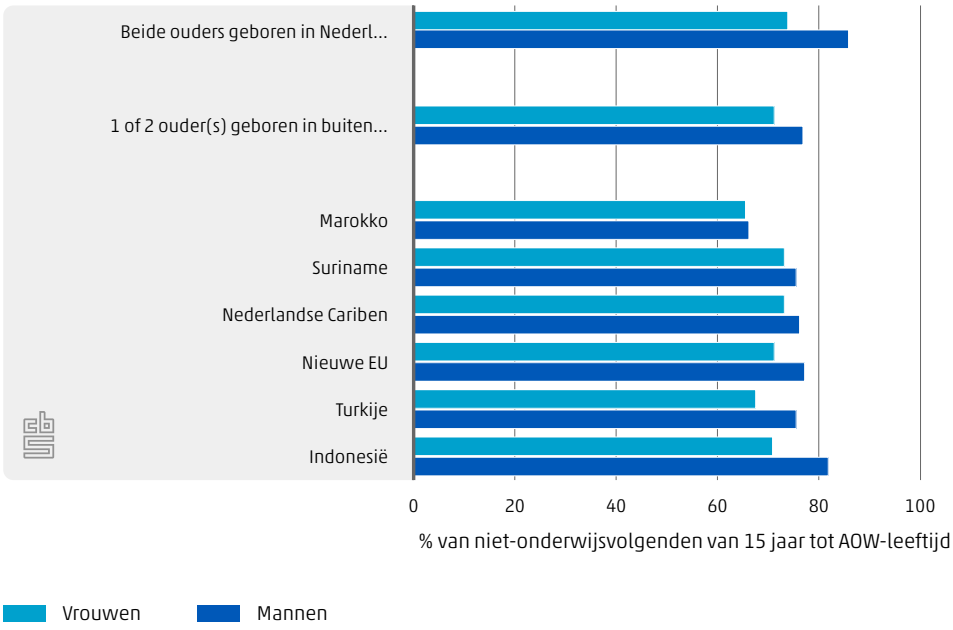

Vrouwen met Nederlandse herkomst vaakst economisch zelfstandig

Mannen zijn vaker economisch zelfstandig dan vrouwen en dat is in de verschillende herkomstgroepen niet anders. Bij degenen die in Nederland geboren zijn is het verschil in economische zelfstandigheid tussen mannen en vrouwen het grootst bij een Nederlandse herkomst (beide ouders geboren in Nederland). Binnen deze groep is 74 procent van de vrouwen economisch zelfstandig tegenover 86 procent van de mannen. Ook in de tweede generatie, dus zelf in Nederland geboren maar de ouder(s) niet, met een Indonesische herkomst is het man-vrouwverschil relatief groot. In de Surinaamse en Marokkaanse tweede generatie zijn de verschillen in economische zelfstandigheid tussen mannen en vrouwen het kleinst.

Tweedegeneratievrouwen afkomstig uit Indonesië, Suriname, Nederlands-Cariben of de laatst tot de EU toegetreden lidstaten (zie Begrippen) zijn door hun gemiddeld hoge arbeidsparticipatie en lange werkweek relatief vaak economisch zelfstandig, ongeveer even vaak als vrouwen met een Nederlandse herkomst. Tweedegeneratie vrouwen met een Turkse of Marokkaanse herkomst hebben in verhouding vaak een uitkering of geen eigen inkomen (zie CBS, 2024b) en zijn daardoor wat minder vaak economisch zelfstandig.

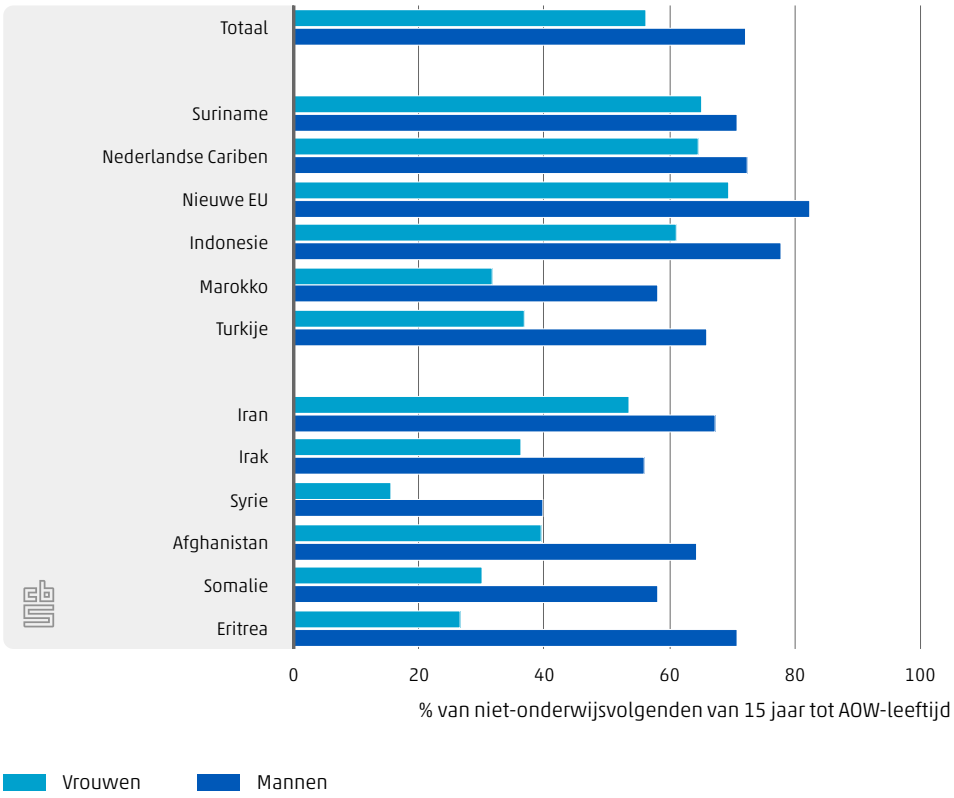
4.3.2 Economische zelfstandigheid bij in Nederland geborenen, 2025*

Man-vrouwverschil economische zelfstandigheid relatief groot bij migranten

Onder de in het buitenland geborenen is het verschil in economische zelfstandigheid tussen mannen en vrouwen groter dan gemiddeld. Bij de migranten was 56 procent van de vrouwen economisch zelfstandig in 2025 en 72 procent van de mannen, een verschil van 16 procentpunt.
Bij de migranten is het man-vrouwverschil het grootst onder degenen met als herkomst Eritrea, met 44 procentpunt. Het aandeel economisch zelfstandigen onder migrantenmannen uit Eritrea is bijna 3 keer zo hoog als onder migrantenvrouwen met deze herkomst. Van de vrouwen uit de vluchtelingenlanden Syrië, Somalië en Eritrea heeft de meerderheid een uitkering, meestal een bijstandsuitkering (zie CBS, 2024b). Deze vrouwen zijn minder vaak economisch zelfstandig dan vrouwen met een Iraakse, Iraanse of Afghaanse herkomst.
De man-vrouwverschillen bij migranten uit Irak, Iran en Afghanistan zijn kleiner dan die bij migranten uit Syrië, Somalië en Eritrea. Onder migranten met als herkomst Suriname of de Nederlandse Cariben zijn de verschillen in economische zelfstandigheid tussen mannen en vrouwen het kleinst (respectievelijk 6 en 8 procentpunt).

4.3.3 Economische zelfstandigheid bij in buitenland geborenen, 2025*

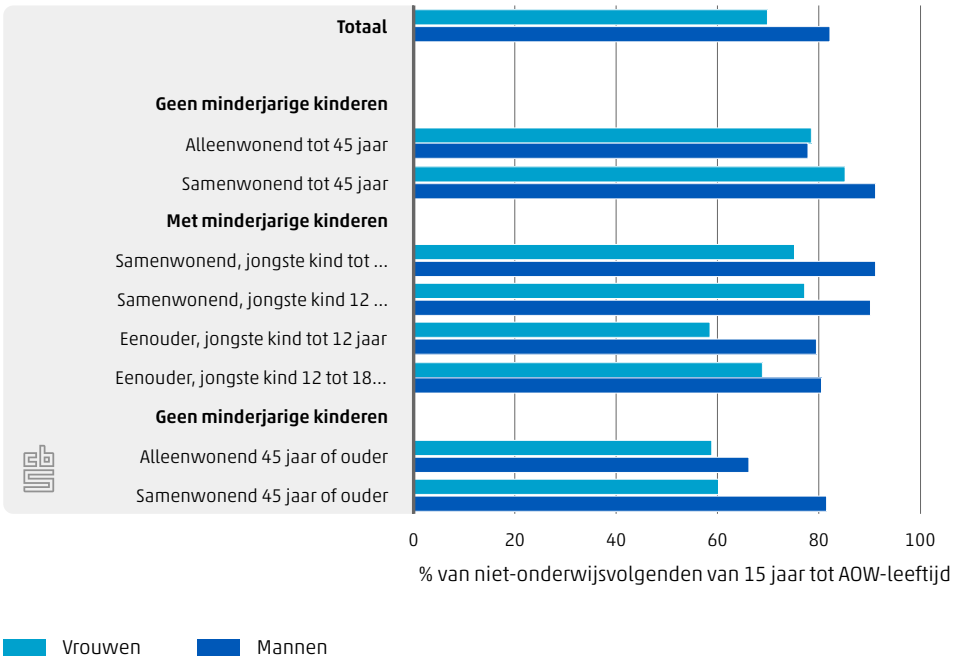

4.4 Maakt levensfase uit?

Zonder kinderen weinig man-vrouwverschil in economische zelfstandigheid

Tot de leeftijd van 45 jaar zijn alleenwonende vrouwen iets vaker economisch zelfstandig dan alleenwonende mannen als ze (nog) geen kinderen hebben. Hierbij speelt het hogere uurloon van jonge vrouwen een rol (zie paragraaf 4.1). Bij samenwonenden zonder kinderen loopt de economische zelfstandigheid van mannen en vrouwen iets meer uiteen dan bij alleenwonenden, maar de verschillen in economische zelfstandigheid zijn een stuk kleiner dan die tussen mannen en vrouwen met kinderen.

4.4.1 Economisch zelfstandig, 2025*

9 van de 10 vaders met partner zijn economisch zelfstandig

Drie kwart van de samenwonende moeders met een jongste kind tot 12 jaar was in 2025 economisch zelfstandig, tegenover ruim 90 procent van de samenwonende vaders met een kind in die leeftijd. Met een jongste kind van 12 tot 18 jaar was dit verschil bijna even groot. Het man-vrouwverschil heeft vooral met arbeidsduur te maken. Vaders werken doorgaans voltijds, terwijl moeders meestal een deeltijdbaan hebben (zie paragraaf 3.5).

Man-vrouwverschil relatief klein bij eenouders met ouder kind

Bijna 6 op de 10 alleenwonende moeders van wie het jongste kind jonger is dan 12 jaar waren economisch zelfstandig in 2025, tegenover bijna 8 op de 10 alleenwonende vaders met een kind in die leeftijd. Die aandelen zijn minder dan gemiddeld en dat heeft te maken met de verhoudingsgewijs lage arbeidsdeelname van alleenwonende vaders en moeders met een kind tot 12 jaar (zie paragraaf 3.5). Het verschil tussen vaders en moeders is kleiner als het jongste kind 12 tot 18 jaar is.

Man-vrouwverschil grootst bij samenwonende 45-plussers zonder minderjarige kinderen

In de groep samenwonenden van 45 jaar of ouder zonder minderjarige kinderen is 60 procent van de vrouwen economisch zelfstandig, tegenover 82 procent van de mannen. Dit man-vrouwverschil is groter dan dat in de jongere generaties, waar vrouwen vaker en meer uren aan het werk zijn. Onder alleenwonende 45-plussers ontlopen mannen en

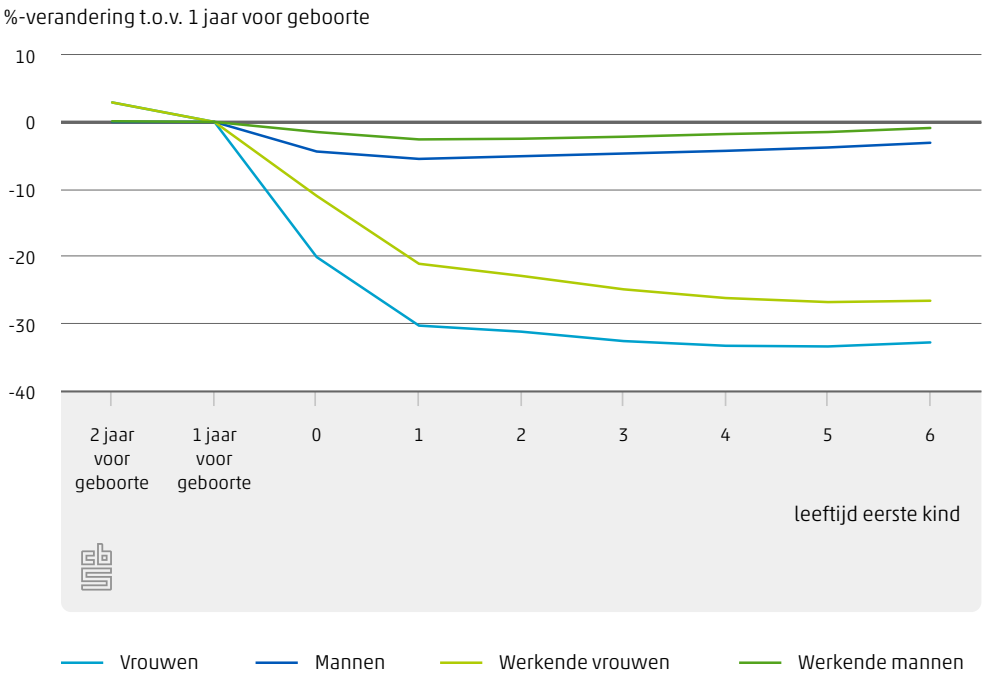
vrouwen elkaar minder, maar bij beide is het aandeel economisch zelfstandigen substantieel kleiner dan bij alleenwonende 45-minners.

4.5 Wat verandert financieel na de komst van een kind?

Vrouwen verdienen een derde minder na geboorte eerste kind

Gemiddeld werkten moeders met een partner en minderjarige kinderen iets minder dan 30 uur per week in 2025 (paragraaf 3.5). Bij vrouwen tot 45 jaar met een partner en zonder kinderen was dat 35 uur. Bij mannen met een partner is er weinig verschil in arbeidsduur tussen vaders en niet-vaders. De gemiddeld kortere werkweek van vrouwen als er kinderen zijn, gaat samen met minder verdienen na de geboorte van het eerste kind. Van de vrouwen die in de periode 2016–2018 hun eerste kind kregen en voor de geboorte werkten, was het inkomen (zie Begrippen) zes jaar na de geboorte 33 procent lager dan in het jaar voor de geboorte. Bij mannen is de 'babyboete' (zie kader) een stuk kleiner. Hun inkomen was zes jaar na de geboorte 3 procent lager.
Het inkomen van vrouwen daalt het meest in het jaar van de geboorte en het jaar erna. Daarna is er nog enkele jaren een afname, maar minder sterk. In de periode kort na de geboorte maakt een deel van de vrouwen gebruik van (onbetaald of deels betaald) ouderschapsverlof (zie paragraaf 5.5). Dat verlof bij een eerste kind in 2016–2018 duurde gemiddeld 1 tot 1,5 jaar (CBS, 2022) en pas daarna schroeven moeders hun arbeidsduur eventueel terug.

4.5.1 Inkomen uit werk bij geboorte eerste kind in 2016-2018

Van de vrouwen die moeder werden in 2016–2018 en na de geboorte bleven werken, was het inkomen zes jaar later met bijna 27 procent afgenomen. Bij mannen was het inkomen toen 1 procent lager.

Berekening 'babyboete'

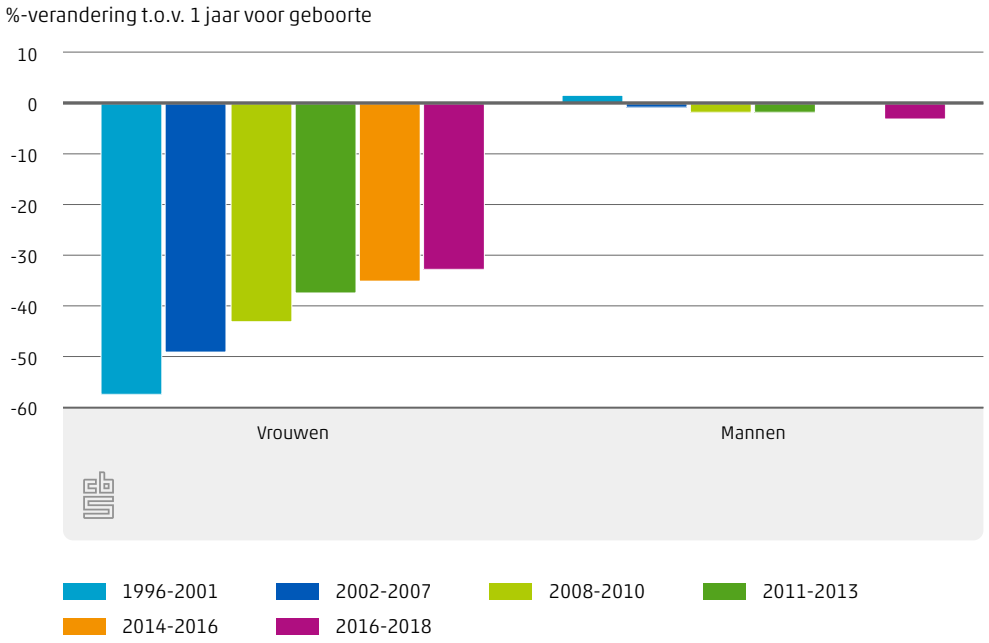
Om de inkomensverandering bij de geboorte van het eerste kind te bepalen, is gebruikgemaakt van de CBS-Inkomensstatistiek van de jaren 1994–2024 met fiscale gegevens over de inkomens van de bevolking in Nederland. De onderzoekspopulatie bestaat uit mannen en vrouwen die in de periode 1996–2018 hun eerste kind (eventueel een meerling) kregen en voor de geboorte werkzaam waren. Van deze populatie is voor mannen en vrouwen afzonderlijk het inkomen uit werk bestudeerd in de twee jaren voor de geboorte (vanwege anticipatie-effecten), het jaar van de geboorte en de zes jaren erna. Met een periode van zes jaar houden we rekening met de grootste ontwikkelingen. Zo vinden bij vrouwen aanpassingen in arbeidsduur vooral in de eerste jaren na de geboorte plaats (CBS, 2022). Ook het effect van eventuele volgende kinderen is met een periode van zes jaar voldoende afgedekt. De meeste mensen hebben immers twee kinderen, en het tweede kind wordt doorgaans binnen enkele jaren na het eerste geboren (zie StatLine).
Voor de analyse is de event study methode toegepast (zie Kleven, Landais en Søgaard, 2019). Dit houdt in dat veranderingen in het inkomen van mannen en vrouwen rondom de geboorte geschat worden met een lineaire regressieanalyse, waarbij rekening gehouden is met loopbaanverschillen (via de leeftijd van de ouder) en conjuncturele ontwikkelingen. Om de ontwikkeling van de inkomensverandering in beeld te brengen, zijn zes geboortecohorten tussen 1996 en 2018 bestudeerd. De 'babyboete' (internationaal aangeduid met 'child penalty') relateert het uit de analyse geschatte inkomen na de geboorte aan het inkomen dat mannen en vrouwen naar verwachting zouden hebben gehad als er geen kind was geboren. De geboorte van een kind hoeft overigens geen negatief effect op het huishoudensinkomen te hebben. Weliswaar zijn er door de komst van de baby meer uitgaven, maar kinderbijslag en eventueel een kindgebonden budget kunnen een teruggang in inkomen (deels) compenseren.

Steeds minder inkomensachteruitgang bij moeders

Het inkomen van vrouwen loopt steeds minder terug na de geboorte van het eerste kind. Dat komt vooral door de gestegen arbeidsduur van vrouwen. Bij vrouwen die in 1996–2001 voor het eerst moeder werden en voor de geboorte werkten, was de achteruitgang na zes jaar 57 procent. Hoe recenter het eerste kind geboren werd, hoe kleiner de inkomensterugloop van vrouwen was. Wel gaat de afname steeds langzamer. Bij vrouwen die hun eerste kind kregen in 2016–2018 is de afname van de 'babyboete' ten opzichte van de geboorteperiode ervoor kleiner dan bij vrouwen die eerder moeder werden.
Vergeleken met moeders veranderde er bij vaders sinds midden jaren '90 weinig.
Het inkomen in het zesde levensjaar van het eerste kind ten opzichte van het jaar voor de geboorte varieerde tussen 3 procent achteruitgang (2016–2018) en bijna 2 procent vooruitgang (1996–2001). Het verschil in de 'babyboete' tussen vaders en moeders is dus kleiner geworden. Dat is vooral terug te voeren op de gestegen arbeidsduur van vrouwen. Ook speelt mee dat prille moeders minder vaak stopten met werken (CBS, 2022), waardoor

hun arbeidsdeelname steeds minder verschilt met die van vaders. Het afgenomen uurloonverschil tussen mannen en vrouwen (paragraaf 4.1) speelt eveneens een rol.

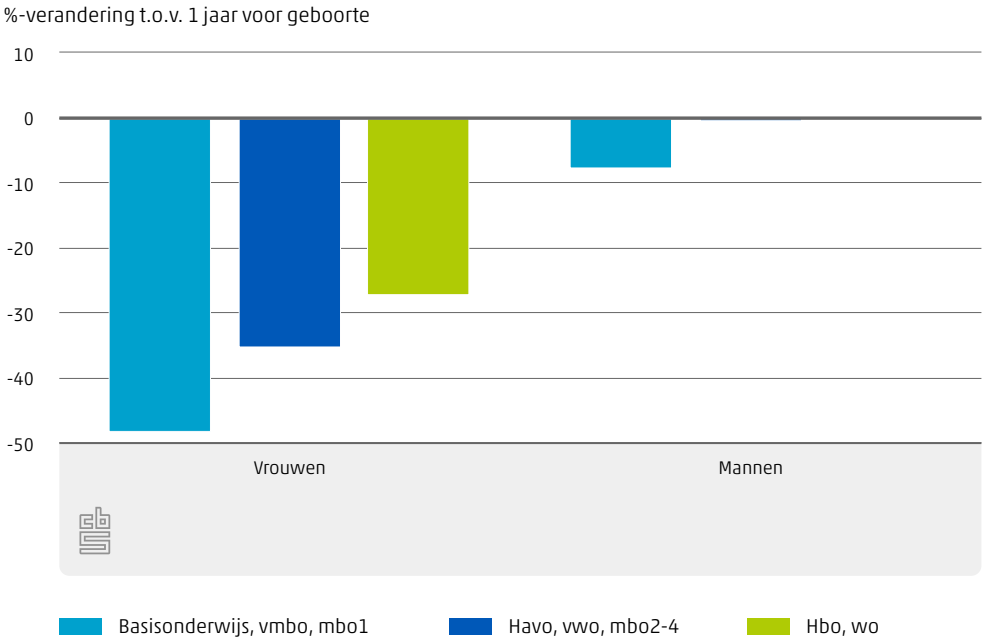
4.5.2 Inkomen uit werk na 6 jaar, per geboorteperiode eerste kind

‘Babyboete’ vrouwen kleinst bij hbo- of wo-geschoolden

Vrouwen met een afgeronde hbo- of wo-opleiding die in 2016–2018 hun eerste kind kregen en voor de geboorte werkten, gingen er gemiddeld 27 procent in inkomen op achteruit. Bij vrouwen met een vmbo- of daarmee vergelijkbaar diploma was dat 48 procent, en bij vrouwen met een havo-, vwo- of mbo-diploma 35 procent. Het verschil komt vooral doordat hbo- of universitair opgeleide vrouwen hun arbeidsduur na de geboorte van de eerste het minst terugschroefden (CBS/SCP, 2020). Hun ‘babyboete’ ligt dan ook het dichtst bij die van mannen met hetzelfde onderwijsniveau.
Bij mannen waren de verschillen tussen de drie onderwijsniveaus kleiner. Met basisonderwijs of een vmbo-diploma was de ‘babyboete’ bijna 8 procent. Met mbo-, hbo- of universitair of vergelijkbaar niveau veranderde het inkomen van mannen niet of nauwelijks.

4.5.3 Inkomen uit werk na 6 jaar bij geboorte eerste kind in 2016-2018

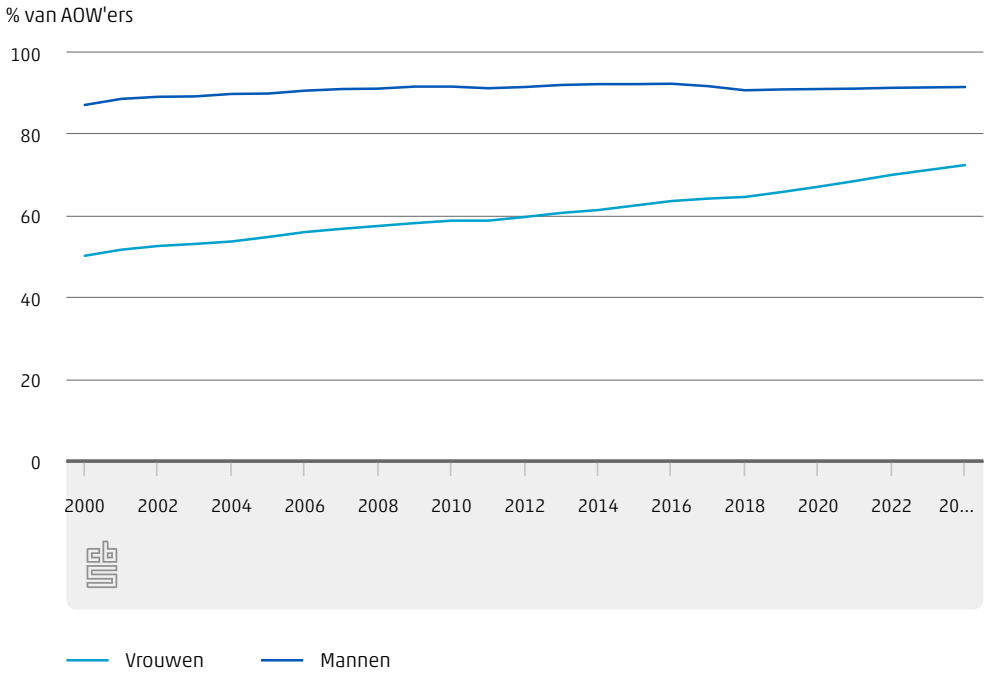

4.6 Hoe groot is het pensioenverschil?

Steeds meer vrouwen met aanvullend pensioen

In 2024 ontvingen 3,1 miljoen mensen het gehele jaar door een AOW-uitkering: bijna 1,5 miljoen mannen en 1,7 miljoen vrouwen. Van de vrouwen met AOW had 72 procent een aanvullend pensioen (zie kader), bij mannen met AOW was dat 92 procent. Het verschil tussen mannen en vrouwen werd vanaf 2000 voortdurend kleiner, doordat steeds meer vrouwen een aanvullend pensioen ontvangen. In de recentste jaren, vanaf 2019, nam het percentage bij vrouwen wat meer toe dan in de jaren ervoor. Bij mannen ligt het percentage sinds begin deze eeuw rond 90.

4.6.1 AOW'ers met aanvullend pensioen

Pensioen

In Nederland bestaat het pensioenstelsel uit drie pijlers: de eerste pijler is de AOW-uitkering, de tweede pijler is het aanvullend pensioen en de derde pijler bestaat uit individuele pensioenvoorzieningen. Iedereen die in Nederland woont of werkt, bouwt AOW op. Vanaf de AOW-leeftijd (67 jaar in 2024) ontvangen mensen maandelijks een AOW-uitkering (eerste pijler). De hoogte hangt af van de huishoudenssituatie. Voor een alleenwonende bedroeg de bruto AOW-uitkering 1 630 euro per maand in 2024. Een AOW-paar ontving samen 2 223 euro.
Tot het aanvullend pensioen (tweede pijler) behoren het ouderdomspensioen en het nabestaandenpensioen. Beide worden opgebouwd via de werkgever. Ouderdomspensioen ontvangen mensen bij pensionering, ook als die voor de AOW-leeftijd plaatsvindt. Het nabestaandenpensioen is een uitkering voor de partner en/of de kinderen bij overlijden. Vanaf 2018 kan het CBS onderscheid maken in ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Voor die tijd ontbrak data hiervoor en werd het aanvullend pensioen anders afgeleid, waardoor eerdere uitkomsten over de hoogte van de pensioenen (zie CBS, 2024c) niet vergelijkbaar zijn met de uitkomsten in deze paragraaf.
Tot de derde pijler horen de pensioenvoorzieningen die iemand zelf opbouwt zoals lijfrenteproducten, eigen spaargeld of beleggingen. De derde pijler is vooral voor mensen die te weinig of geen pensioen opbouwen via een werkgever, zoals zelfstandigen. Zo betaalt ongeveer een tiende van de zelfstandigen een lijfrentepremie als pensioenvoorziening (CBS, 2024c). In deze paragraaf ligt de focus op periodieke pensioenuitbetalingen en komt van de derde pijler alleen de lijfrente-uitkering aan bod. Hierover heeft het CBS gegevens vanaf 2018.

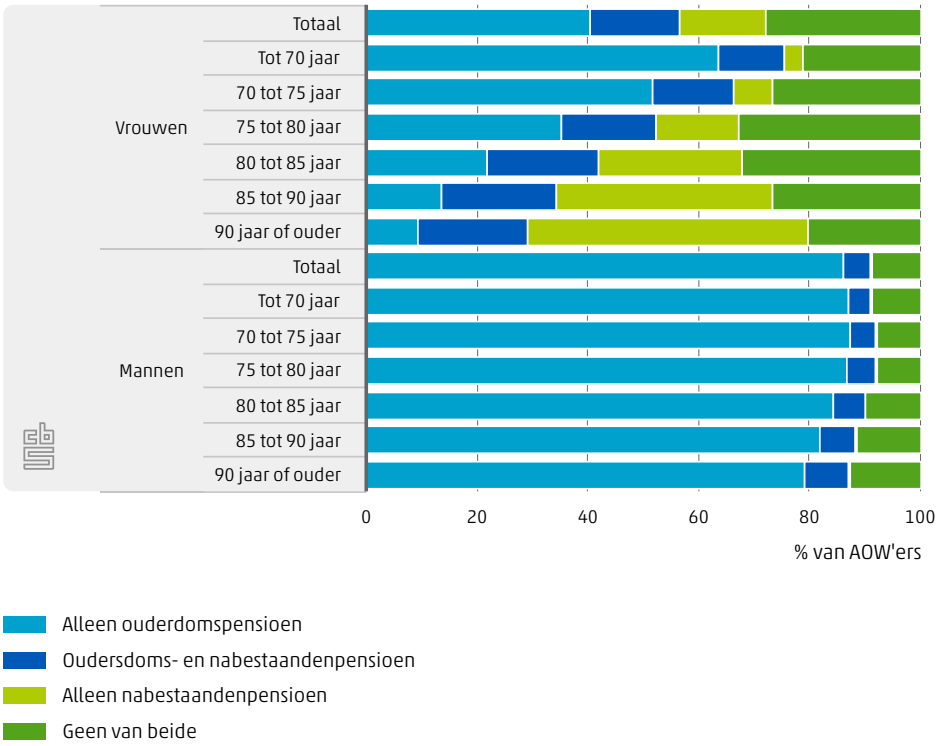
Drie kwart vrouwen tot 70 jaar heeft ouderdomspensioen

Het percentage vrouwen met aanvullend pensioen groeide doordat steeds meer vrouwen een ouderdomspensioen ontvangen. Jongere generaties vrouwen die de AOW instromen hebben vaker betaald gewerkt dan oudere (zie m/v-stat) en bouwden daarmee vaker ouderdomspensioen op. Van de vrouwen tot 70 jaar, die sinds een paar jaar AOW krijgen, had 75 procent een ouderdomspensioen in 2024. Dat percentage is lager bij vrouwen van 70 tot 75 jaar (66 procent) die al wat langer AOW hebben. Bij vrouwen van 90 jaar of ouder, die een kwart eeuw of langer recht op AOW hebben, had 29 procent een ouderdomspensioen.
Bij mannen met AOW verschillen de leeftijdsgroepen een stuk minder in het ontvangen van een ouderdomspensioen.

Meer vrouwen dan mannen met nabestaandenpensioen

Bij mannen is het aanvullend pensioen doorgaans een ouderdomspensioen. Bij vrouwen gaat het niet alleen om ouderdomspensioen. In 2024 ontving ruim 30 procent een nabestaandenpensioen, bij mannen was dat 5 procent. Een nabestaandenpensioen komt meer voor bij oudere AOW'ers en logischerwijs vooral onder alleenwonenden. Bovendien wonen vrouwen op latere leeftijd vaker alleen dan mannen (zie hoofdstuk 1). Van de alleenwonende vrouwen had 60 procent in 2024 een nabestaandenpensioen, tegen 15 procent van de alleenwonende mannen. Hier speelt mee dat meer mannen dan vrouwen een arbeidsverleden hebben en pensioen voor hun nabestaanden opbouwden.

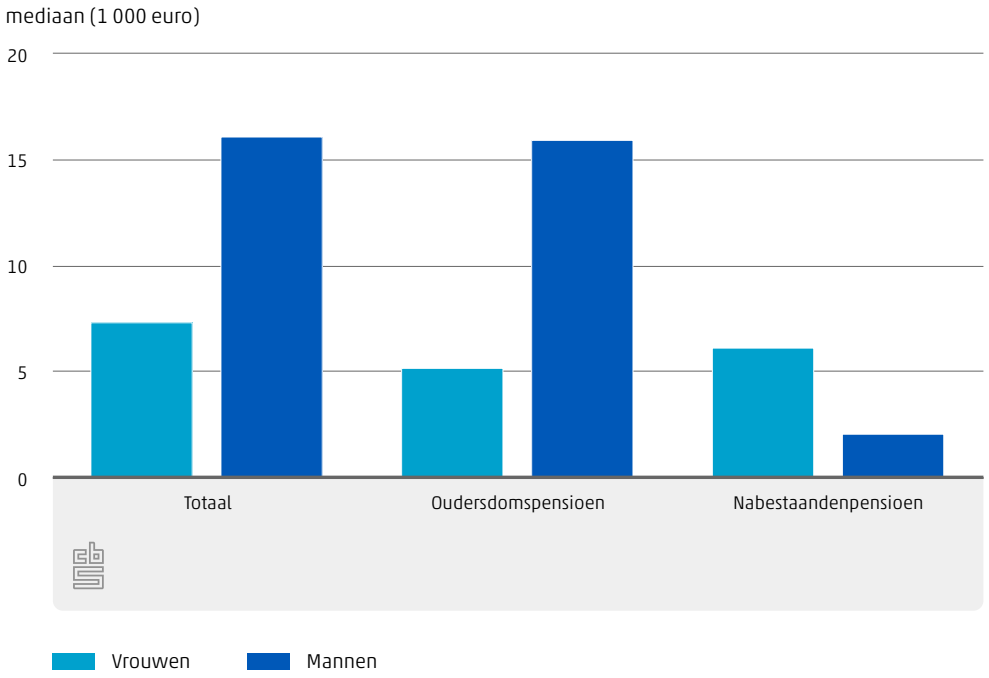
4.6.2 Type aanvullend pensioen van AOW'ers, 2024*

Vrouw heeft minder aanvullend pensioen dan man

Voor vrouwen met een aanvullend pensioen is het ontvangen bedrag per jaar in doorsnee lager dan voor mannen. In 2024 hadden ze met 7 300 euro aan bruto aanvullend pensioen minder dan de helft (45 procent) van het mediane bedrag van mannen (16 100 euro). Het verschil in ouderdomspensioen is groter. Het ouderdomspensioen van vrouwen is een derde van dat van mannen. Het nabestaandenpensioen pakt bij vrouwen hoger uit: in doorsnee 6 100 euro per jaar, tegen 2 100 euro bij mannen met zo'n pensioen.

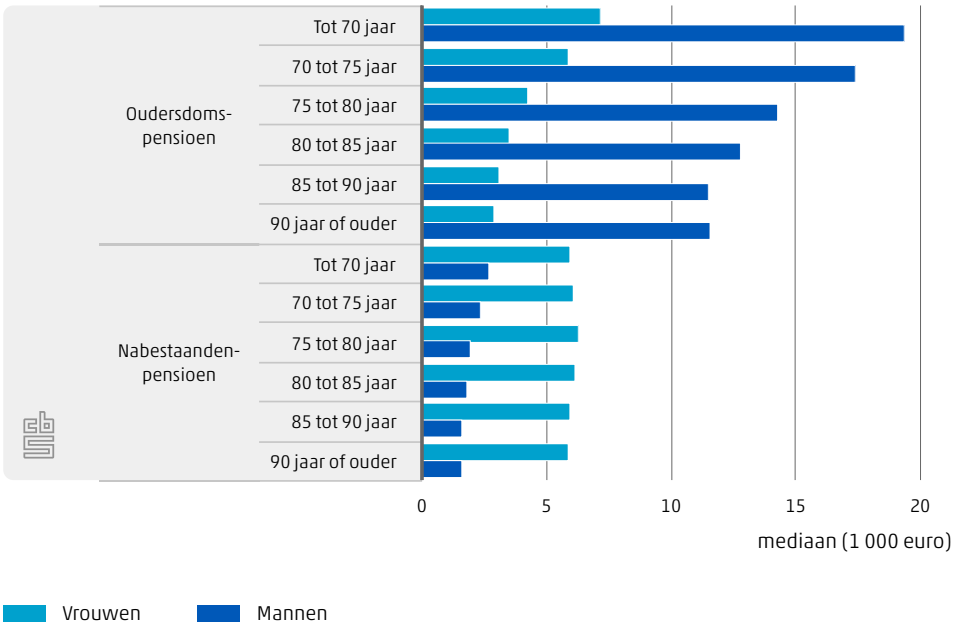
4.6.3 Bruto aanvullend pensioen, 2024*

Kleinste verschil in ouderdomspensioen bij mannen en vrouwen jonger dan 70

Het ouderdomspensioen van vrouwen tot 70 jaar met zo'n pensioen bedroeg met 7 200 euro 37 procent van dat van mannen van die leeftijd. Bij AOW'ers vanaf 90 jaar is dat 25 procent. Dat vrouwen in oudere leeftijdsgroepen minder ouderdomspensioen hebben, komt doordat ze minder lange werkweken maakten dan vrouwen die recenter de AOW instroomden (zie StatLine). Het verschil in ouderdomspensioen tussen jongere en oudere AOW'ers komt deels ook voor rekening van een groter aandeel hoog opgeleiden in de jongere generatie.
De hoogte van het nabestaandenpensioen verschilt bij vrouwen nauwelijks tussen de leeftijdsgroepen. Bij mannen is dat wel zo. Het pensioen is hoger als mannen jonger zijn. Dat heeft opnieuw te maken met de toegenomen arbeidsduur van vrouwen. Jongere generaties vrouwen bouwen daarmee meer pensioen op voor hun nabestaanden.

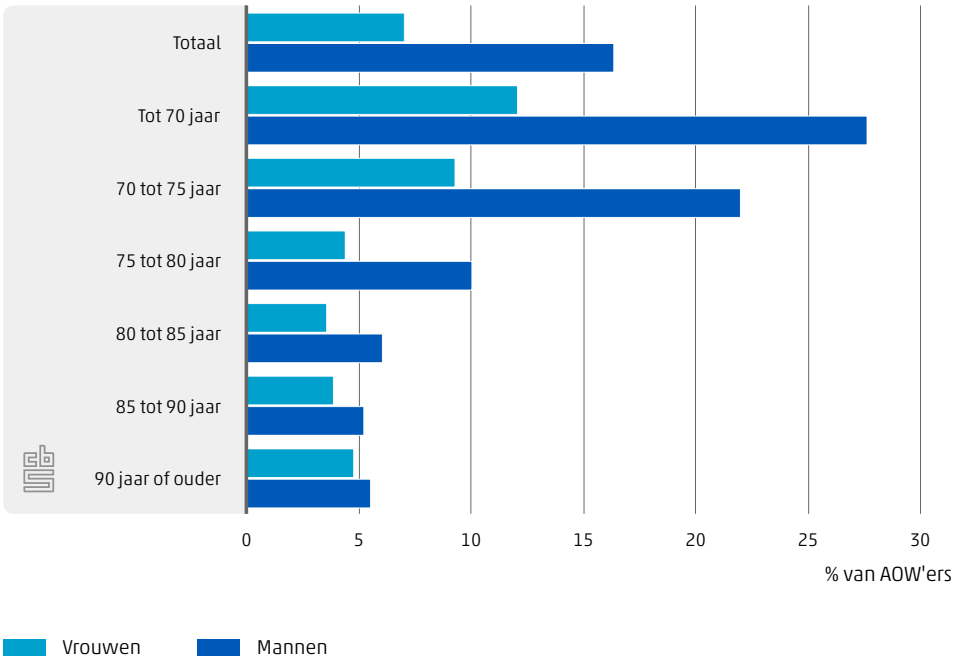
4.6.4 Bruto ouderdoms- en nabestaandenpensioen, 2024*

Meer mannen dan vrouwen met uitkering lijfrente

Van alle AOW'ers ontving 16 procent van de mannen en 7 procent van de vrouwen een lijfrente-uitkering in 2024. Deze pensioenvoorziening hebben zij zelf opgebouwd door lijfrentepremie te betalen en valt onder de derde pensioenpijler (zie kader). Tot 75 jaar komt een lijfrente-uitkering – mede door het deze eeuw sterk gegroeide aantal zelfstandigen (CBS, 2024c) – in verhouding vaak voor en ook dan is dat ruim 2 keer zo vaak onder mannen als vrouwen. Oudere generaties hebben minder vaak zo'n uitkering en vanaf 80 jaar is het verschil tussen mannen en vrouwen kleiner.

4.6.5 AOW'ers met lijfrente-uitkering (derde pijler), 2024*

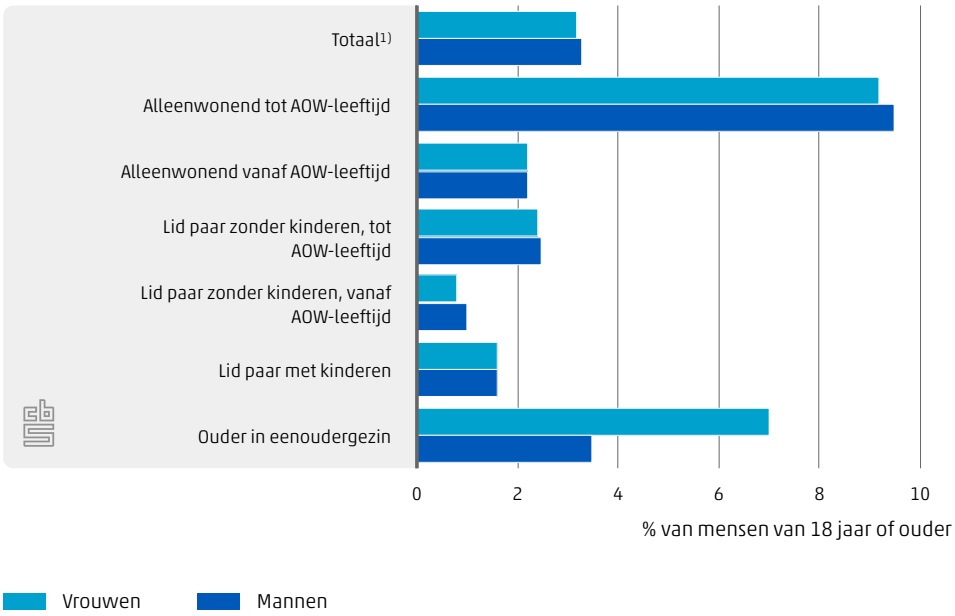
In doorsnee was de lijfrente-uitkering op jaarbasis bij mannen met zo'n uitkering 4 400 euro en bij vrouwen 3 200 euro in 2024. De hoogte van de uitkering verschilt weinig tussen de leeftijdsgroepen. Alleen mannen van 75 tot 80 jaar ontvingen met 5 100 euro in doorsnee wat meer.

4.7 Wie heeft meer financiële problemen?

Moeders in eenoudergezin relatief vaak arm

Vrouwen en mannen van 18 jaar of ouder zijn vrijwel even vaak arm: 3,2 en 3,3 procent in 2024. Wel verschilt de armoede (zie Begrippen) tussen vaders en moeders in eenoudergezinnen. Moeders in eenoudergezinnen zijn 2 keer zo vaak arm als vaders. Hier speelt mee dat vrouwen bij een scheiding flink aan koopkracht verliezen (zie kader) en dat moeders in eenoudergezinnen vaker moeten rondkomen van een bijstandsuitkering. In 2024 was voor 17 procent van de moeders in eenoudergezinnen een bijstandsuitkering of andere sociale voorziening de belangrijkste bron van inkomsten. Bij de vaders was dat 5 procent.
Ook werken in eenoudergezinnen moeders minder vaak dan vaders en hebben ze gemiddeld kortere werkweken (zie hoofdstuk 3).
Armoede komt het meest voor bij alleenwonenden tot de AOW-leeftijd. Bijna 1 op de 10 alleenwonenden is arm, mannen net iets vaker dan vrouwen. Alleenwonenden tot de AOW-leeftijd die van de bijstand leven en huur- en zorgtoeslag krijgen, komen niet boven de armoedegrens uit. Voor ouders in eenoudergezinnen is dat wel zo (CBS, 2025b). Zijn deze ouders arm, dan komt dat deels doordat ze geen huurtoeslag of kindgebonden budget ontvangen. Ook kunnen hoge woon- en energielasten een rol spelen.

4.7.1 Armoede bij volwassenen, 2024*

1) Inclusief thuiswonende kinderen en overige huishoudensleden.

Bij echtscheiding verliezen vrouwen een vijfde aan koopkracht

Bij de meeste vrouwen vermindert de koopkracht sterk bij een echtscheiding, terwijl die bij mannen meestal toeneemt of niet verandert. Bij vrouwen die in 2023 scheidden, was de koopkracht het jaar na de scheiding in doorsnee 21 procent lager dan in het jaar ervoor. Dit betekent dat de helft van de gescheiden vrouwen meer verlies had, de andere helft had minder verlies of ging erop vooruit. Bij mannen die in 2023 scheidden, veranderde de koopkracht nauwelijks. Bij zowel mannen als vrouwen beweegt de koopkrachtverandering bij een scheiding mee met de ontwikkeling van de koopkracht in de bevolking. Bij een relatief gunstige koopkrachtontwikkeling (zoals in 2016, 2017, 2020, 2021 en 2024) is het koopkrachtverlies na een scheiding bij vrouwen bijvoorbeeld kleiner dan in jaren met een relatief ongunstige koopkrachtontwikkeling. Bij gescheiden mannen ontwikkelde de koopkracht zich tot 2022 gunstiger dan in de bevolking. In de jaren daarna was dat niet meer zo. Of dit een omslag is, zal de komende jaren blijken. Hoewel steeds meer vrouwen economisch zelfstandig zijn (paragraaf 4.2), wijst de trend bij hen niet op minder koopkrachtverlies bij een echtscheiding. Dat komt doordat het wegvallen van dat inkomen van de partner vooral economisch zelfstandige vrouwen hard in de portemonnee raakt. Meer economische zelfstandigheid van de vrouw gaat namelijk meestal samen met een hoger inkomen van de partner (Van den Brakel, Herbers en Arts, 2020).

Koopkrachtverandering

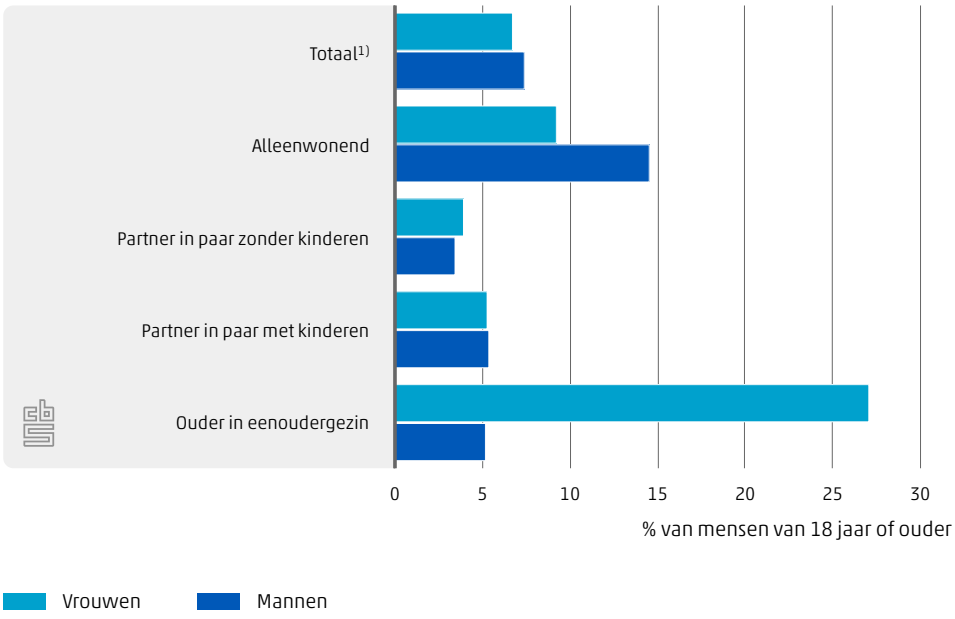

Ook bij verweduwing gaat de koopkracht van vrouwen meestal achteruit en die van mannen vooruit. Vrouwen tot de AOW-leeftijd van wie in 2023 de partner overleed, hadden in 2024 in doorsnee ruim 6 procent minder koopkracht dan in 2022. Mannen tot de AOW-leeftijd die hun partner in 2023 kwijtraakten, hadden bijna 10 procent meer koopkracht dan voor de verweduwing. Vanaf de AOW-leeftijd verbetert bij zowel mannen als vrouwen de koopkracht bij verweduwing. Bij mannen was dat met in doorsnee 16 procent bijna 2 keer zoveel als bij vrouwen (CBS, 2026; Van den Brakel, Arts en Herbers, 2021).

Alleenwonende mannen komen vaker moeilijk rond dan alleenwonende vrouwen

Volgens uitkomsten uit de EU-Statistics on Income and Living Conditions (zie EU-SILC) geeft 15 procent van de alleenwonende mannen aan (zeer) moeilijk rond te kunnen komen. Bij alleenwonende vrouwen is dit aandeel lager, namelijk 9 procent. Alleenwonende mannen hebben dan ook iets vaker betalingsachterstanden dan alleenwonende vrouwen (7 tegen 4 procent). Omgekeerd geven moeders in eenoudergezinnen met 27 procent meer dan 5 keer zo vaak aan (zeer) moeilijk rond te kunnen komen dan vaders in eenouder-gezinnen (5 procent). Van de vrouwen in eenoudergezinnen heeft 13 procent te maken met betalingsachterstanden. Tussen mannen en vrouwen in paren met of zonder thuiswonende kinderen zijn geen verschillen in het (zeer) moeilijk rond kunnen komen.

4.7.2 (Zeer) moeilijk rondkomen, 2025

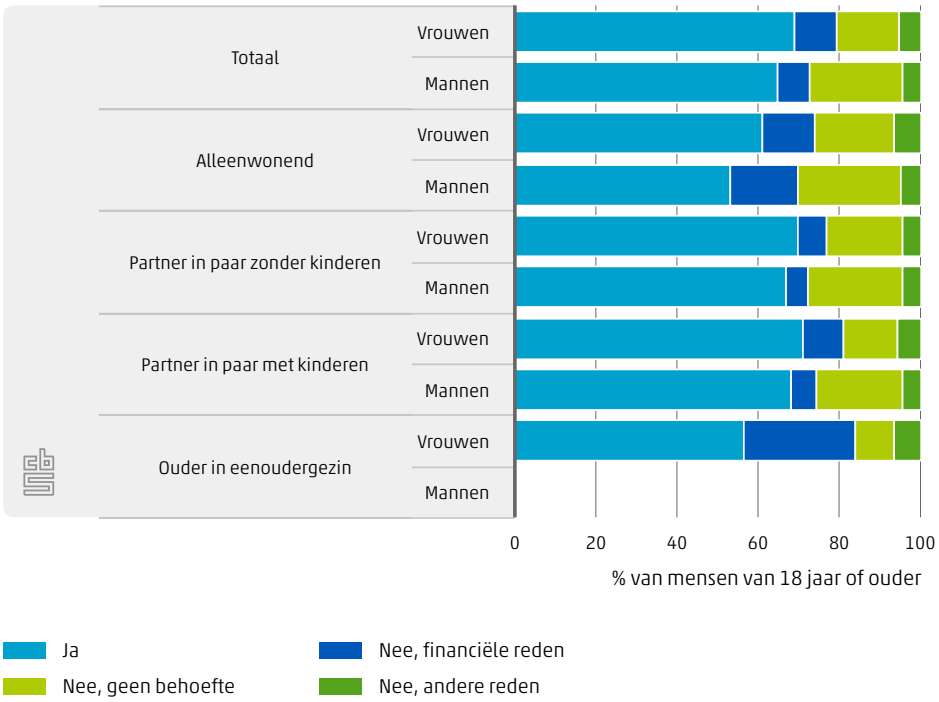
1) Inclusief thuiswonende kinderen en overige huishoudensleden.

Vrouwen geven vaker wekelijks een klein bedrag uit aan iets leuks dan mannen

Van de vrouwen (van 18 jaar of ouder) geeft 69 procent aan iedere week een klein bedrag uit te geven om voor zichzelf iets leuks te kopen of om iets leuks te doen. Bij mannen is dat aandeel iets lager, namelijk 65 procent. Mensen die zo'n kleine uitgave niet wekelijks doen, kunnen daar verschillende redenen voor hebben. Mannen geven vaker dan vrouwen aan geen behoefte te hebben aan dergelijke uitgaven.

Vooral onder alleenwonenden verschillen mannen en vrouwen in het wekelijks uitgeven van een klein bedrag aan iets leuks. Alleenwonende vrouwen doen dit vaker dan alleenwonende mannen: 61 tegen 54 procent. Het verschil zit vooral in de behoefte: alleenwonende mannen hebben hier vaker geen behoefte aan dan alleenwonende vrouwen. Tussen mannen en vrouwen in paren zijn er geen verschillen in het wekelijks uitgeven van een klein bedrag om iets leuks te kopen of te doen.

4.7.3 Wekelijks klein bedrag uitgeven voor iets leuks[1)], 2025

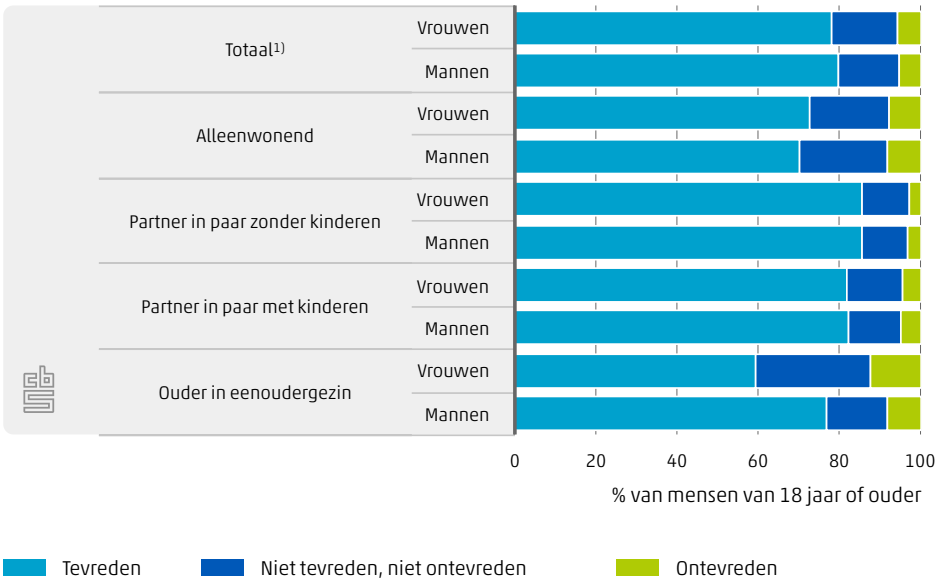

1) Totaalcijfers zijn inclusief thuiswonende kinderen en overige huishoudensleden. De steekproef van EU-SILC bevat onvoldoende vaders in eenoudergezinnen voor betrouwbare uitspraken over deze groep.

Vooral moeders in een eenoudergezin ontevreden over financiële situatie

Mannen en vrouwen waren in 2024/2025 even tevreden met de financiële situatie van hun huishouden. Uit het CBS-onderzoek Sociale samenhang en welzijn blijkt dat gemiddeld 79 procent van de 18-plussers tevreden is over hun financiële situatie, 5 procent is niet tevreden. Wel zijn moeders in een eenoudergezin minder vaak tevreden met de huidige financiële situatie dan vaders in een eenoudergezin. Van de moeders in een eenoudergezin is 60 procent tevreden met de financiële situatie en 12 procent ontevreden, terwijl dat bij vaders 77 procent en 8 procent is. Het verschil tussen deze moeders en vaders hangt samen met inkomen. Vaders in eenoudergezinnen hebben gemiddeld een hoger inkomen dan moeders in die situatie. Vrouwen in eenoudergezinnen zijn ook minder vaak tevreden met hun financiële situatie dan vrouwen uit andere soorten huishoudens. Bij mannen is er nauwelijks verschil.

4.7.4 Tevredenheid met huidige financiële situatie, 2024/2025

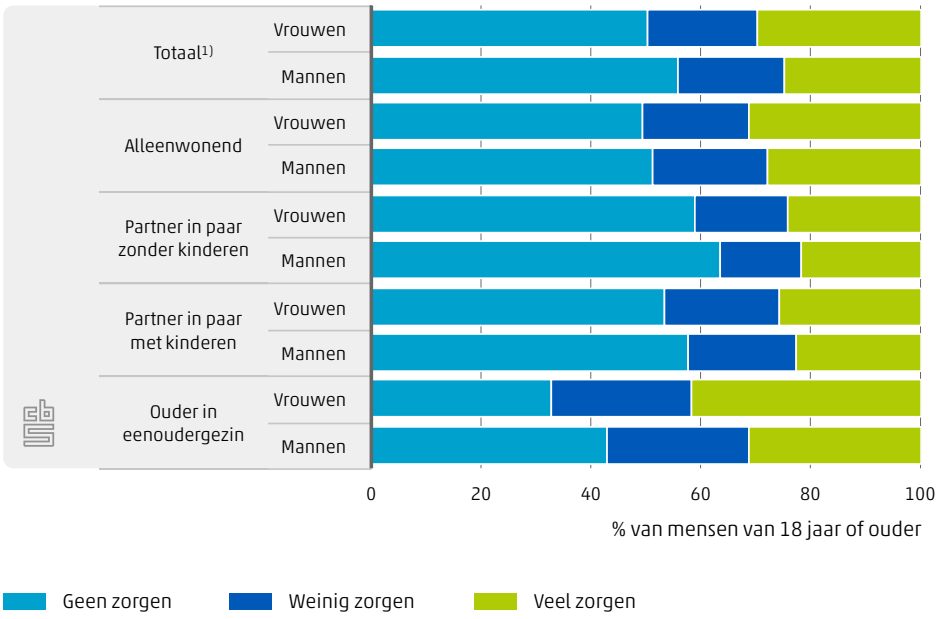

1) Inclusief thuiswonende kinderen en overige huishoudensleden.

Vrouwen hebben meer zorgen over hun financiële toekomst dan mannen

In 2024/2025 maakte 29 procent van de vrouwen zich veel zorgen over de financiële toekomst, terwijl 50 procent zich hierover geen zorgen maakte. Bij mannen maakte 26 procent zich veel zorgen over de financiële toekomst, 56 procent maakte zich geen zorgen. Deze verschillen hangen deels – maar niet volledig – samen met inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen.
Ondanks het ogenschijnlijke verschil tussen moeders en vaders in een eenoudergezin bestaat er tussen hen geen statistisch aantoonbaar verschil in de zorgen over hun financiële toekomst. Dat komt doordat er relatief weinig vaders in een eenoudergezin zijn en de onzekerheidsmarges rond de cijfers voor deze groep groot zijn. Gemiddeld maakt 40 procent van de ouders in een eenoudergezin zich veel zorgen over hun financiële toekomst, 35 procent maakt zich geen zorgen.

4.7.5 Zorgen over financiële toekomst, 2024/2025

1) Inclusief thuiswonende kinderen en overige huishoudensleden.

4.8 Literatuur

Brakel, M. van den, K. Arts en D. Herbers (2021). Financiële gevolgen van verweduwing. Statistische Trends, april.

Brakel, M. van den, D. Herbers en K. Arts (2020). Financiële gevolgen van echtscheiding. Statistische Trends, juli.

CBS (2022). Emancipatiemonitor 2022.

CBS (2024a). Verdiende lonen in 2023 meer gestegen dan cao-lonen.

CBS (2024b). Rapportage Integratie en Samenleven 2024.

CBS (2024c). Materiële welvaart in Nederland 2024.

CBS (2025a). Monitor Loonverschillen mannen en vrouwen, 2024 | CBS.

CBS (2025b). Leven in armoede 2025.

CBS (2026). Financiële gevolgen van verweduwing | CBS. CBS-maatwerk.

CBS/SCP (2020). Emancipatiemonitor 2020.

EU (2023). Richtlijn (EU) 2023/970 van het Europees parlement en de raad. Publicatieblad van de Europese Unie, 17 mei.

Kleven, H., C. Landais en J.E. Søgaard (2019). Children and gender inequality: evidence from Denmark. American Economic Journal: Applied Economics, 11(4), 181–209.

OCW (2026). Vrijheid telt! – Emancipatienota 2027–2030. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 14 september.

SZW (2026). Meer openheid over loonkloof tussen mannen en vrouwen. Nieuwsbericht, 21 mei, 08:30.

Tweede Kamer (2026). Wetsvoorstel Wet implementatie Richtlijn loontransparantie mannen en vrouwen. Kamerstuk 36949, 27 mei.

5 Werken en zorgen

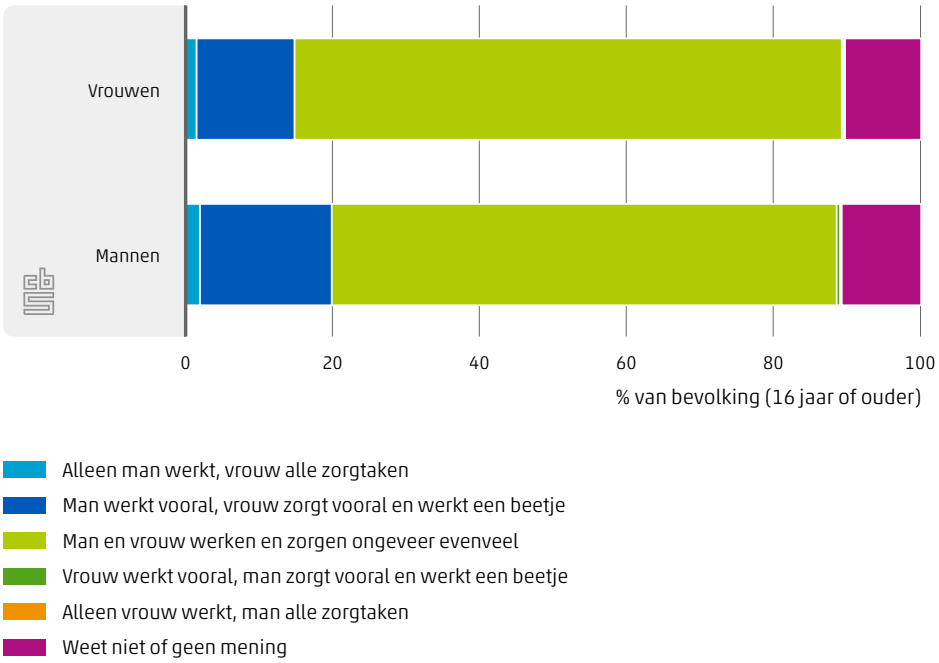
Dit hoofdstuk beschrijft welke voorkeuren vrouwen en mannen hebben bij de verdeling van werk en zorg en het laat zien hoe man-vrouwkoppels dat in de praktijk doen. Werkt de een meer en zorgt de ander meer voor het huishouden en de kinderen? Of zijn werk en zorg gelijk verdeeld? Sluit de werk-zorgverdeling aan bij wat mannen en vrouwen willen? Hoeveel ouders maken gebruik van voorzieningen om werken en zorg voor de kinderen te kunnen combineren, zoals kinderopvang en verlofregelingen? Naast de zorg thuis, is er soms ook de zorg voor een zieke naaste. Verlenen mannen en vrouwen even vaak mantelzorg? En hoe belastend zijn deze zorgtaken?

5.1 Welke rolverdeling heeft de voorkeur?

Ongeveer gelijke verdeling tussen man en vrouw heeft meestal de voorkeur

De meeste mensen (van 16 jaar of ouder) vinden dat betaald werk en zorgtaken, zoals het huishouden, de zorg voor kinderen en mantelzorg, ongeveer gelijk verdeeld moeten zijn tussen een man en een vrouw die samen een paar vormen. Vrouwen vinden dat wel vaker (74 procent) dan mannen (69 procent). Bij mensen tot 40 jaar is het verschil tussen vrouwen en mannen met 74 procent en 64 procent het grootst. Mannen zeggen vaker (20 procent tegen 15 procent) dat de man hoofdzakelijk betaald werk moet doen en de vrouw vooral zorgtaken, eventueel in combinatie met een kleine betaalde baan. Bij mensen tot 40 jaar is dat 23 procent tegen 15 procent. Maar weinig mannen en vrouwen hebben een voorkeur voor een rolverdeling waarbij alleen de man werkt en de vrouw uitsluitend zorgt. Ook een verdeling waarbij vooral of alleen de vrouw betaald werk doet en de man zorgt, wordt door zowel mannen als vrouwen vrijwel niet genoemd.

5.1.1 Voorkeur rolverdeling, 2026

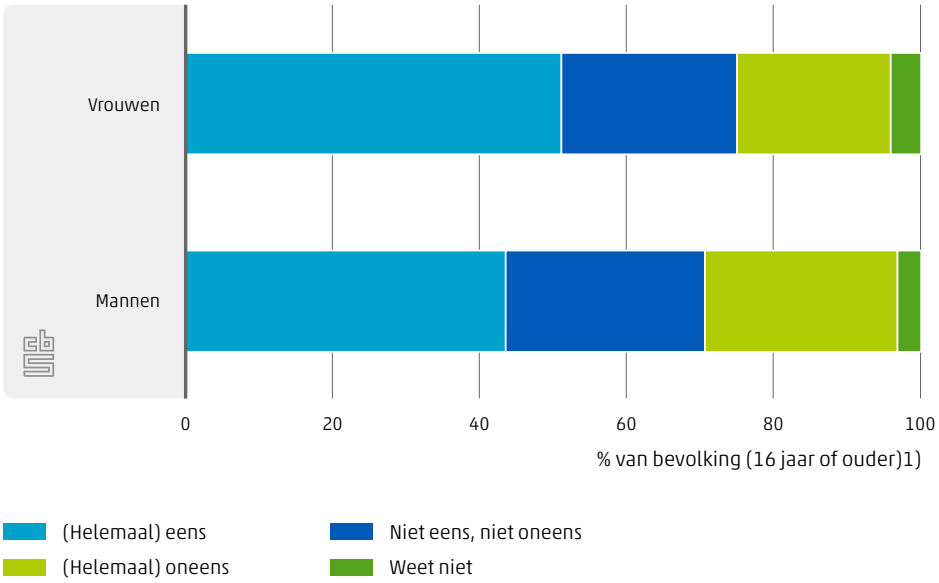

Of het soort huishouden en het onderwijsniveau uitmaken bij de voorkeuren over de rolverdeling en of dat verschilt tussen vrouwen en mannen is te zien in de bijlagetabellen 5.1.1 en 5.1.2.

Uiteenlopende meningen over taak overheid bij rolverdeling man en vrouw

Aan mensen die aangeven hoe ze de rolverdeling tussen vrouwen en mannen voor zich zien, is ook gevraagd of de overheid in hun ogen een taak heeft om die rolverdeling aan te moedigen. De meningen daarover lopen uiteen. Iets minder dan de helft van alle mannen en vrouwen vindt het een overheidstaak, bijna een kwart vindt dat juist (helemaal) niet. Mannen en vrouwen denken hierover enigszins verschillend. Vrouwen vinden het vaker een taak van de overheid om de door hen genoemde rolverdeling aan te moedigen. Mannen vinden het iets vaker geen overheidstaak.

5.1.2 Overheid moet gewenste rolverdeling tussen mannen en vrouwen aanmoedigen, 2026

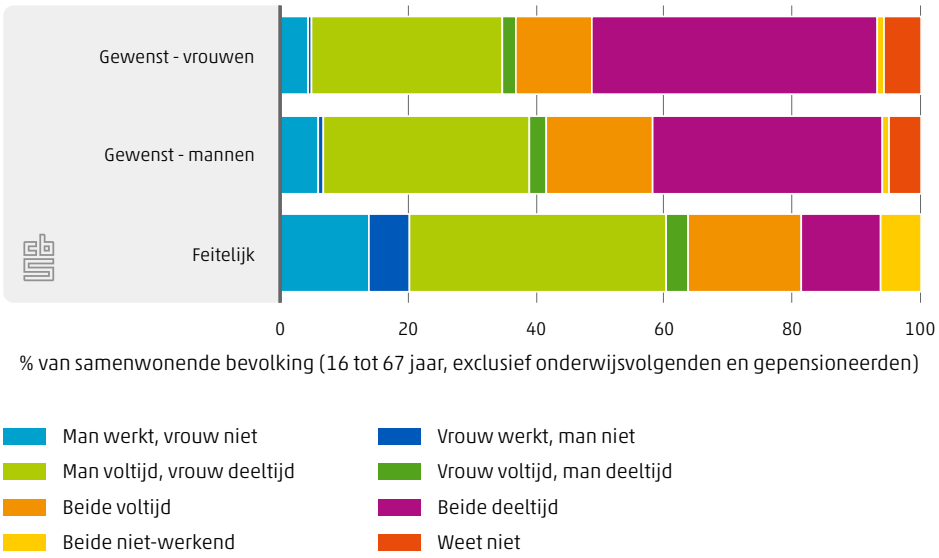
1) Exclusief personen zonder voorkeur voor een rolverdeling

5.2 Hoe wordt het betaalde werk verdeeld?

Vrouwen vaker dan mannen voorkeur om beide deeltijd te werken

In hoofdstuk 3 was te lezen dat er tussen mannen vrouwen weinig verschil is in de mening over de vraag wie geschikter is voor betaald werk. Mannen en vrouwen denken echter niet helemaal hetzelfde over de gewenste verdeling van betaald werk met hun partner. Ook wijkt de feitelijke verdeling van het betaalde werk af van de gewenste verdeling en dat geldt meer nog voor vrouwen dan voor mannen.
Vrouwen van 16 tot 67 jaar, die samenwonen met een mannelijke partner, die geen onderwijs meer volgen en ook nog niet gepensioneerd zijn, hebben relatief vaak (45 procent) de wens om beide in deeltijd te werken. Van de mannen geeft 36 procent daaraan de voorkeur. Zij zien juist liever dan vrouwen dat beide voltijd werken (17 procent versus 12 procent). Het percentage met als voorkeur dat de man voltijd werkt en de vrouw in deeltijd is voor mannen (32 procent) en vrouwen (30 procent) vrijwel gelijk.
Feitelijk wijkt de verdeling van betaald werk binnen man-vrouwkoppels op een aantal punten af van de gewenste verdeling. Vaker dan gewenst werkt de man wel en de vrouw niet, of werkt de man in voltijd en de vrouw in deeltijd. Daarentegen werken man-vrouwkoppels aanzienlijk minder vaak dan gewenst beide in deeltijd. Vooral daardoor is het verschil tussen de daadwerkelijke en de gewenste verdeling van betaald werk groter voor vrouwen dan voor mannen.

5.2.1 Verdeling betaald werk in samenwonende man- vrouwkoppels

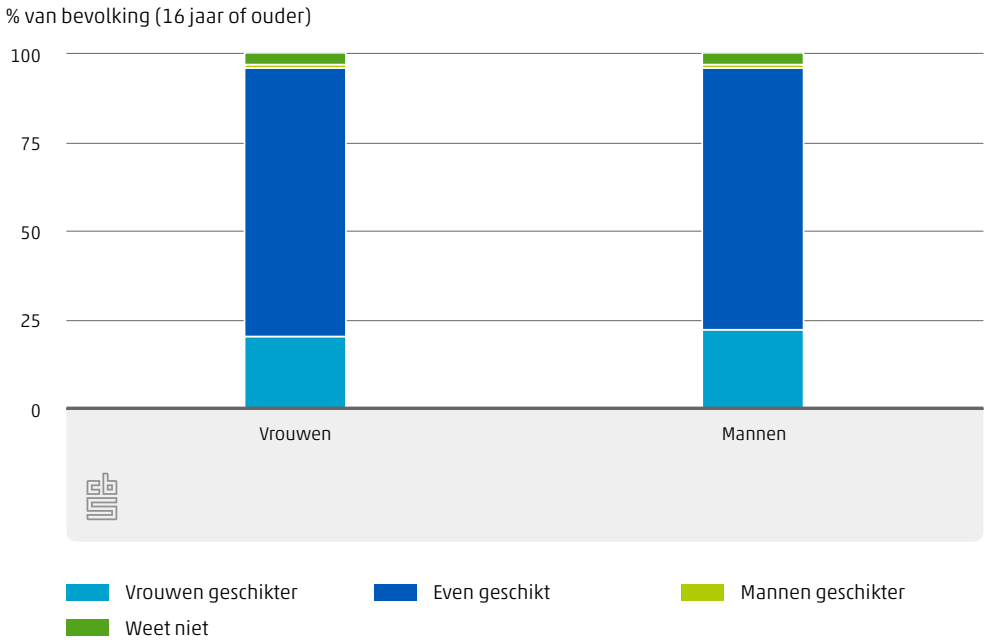
Bron feitelijke verdeling: CBS, Enquête beroepsbevolking 2025
Bron gewenste verdeling: CBS, Emancipatie-opinies 2026

5.3 Wie zorgt voor het huishouden?

Meeste mensen vinden beide seksen even geschikt voor huishoudelijke taken

Een meerderheid van alle mannen en vrouwen (van 16 jaar of ouder) is van mening dat beide seksen even geschikt zijn voor huishoudelijke taken, zoals boodschappen doen, koken, de was doen en schoonmaken. Wel zijn er aanzienlijk meer mensen (mannen én vrouwen) die vinden dat vrouwen hiervoor geschikter zijn, dan mensen die mannen geschikter vinden. Mannen en vrouwen denken vrijwel hetzelfde over wie er geschikter is voor huishoudelijke taken.

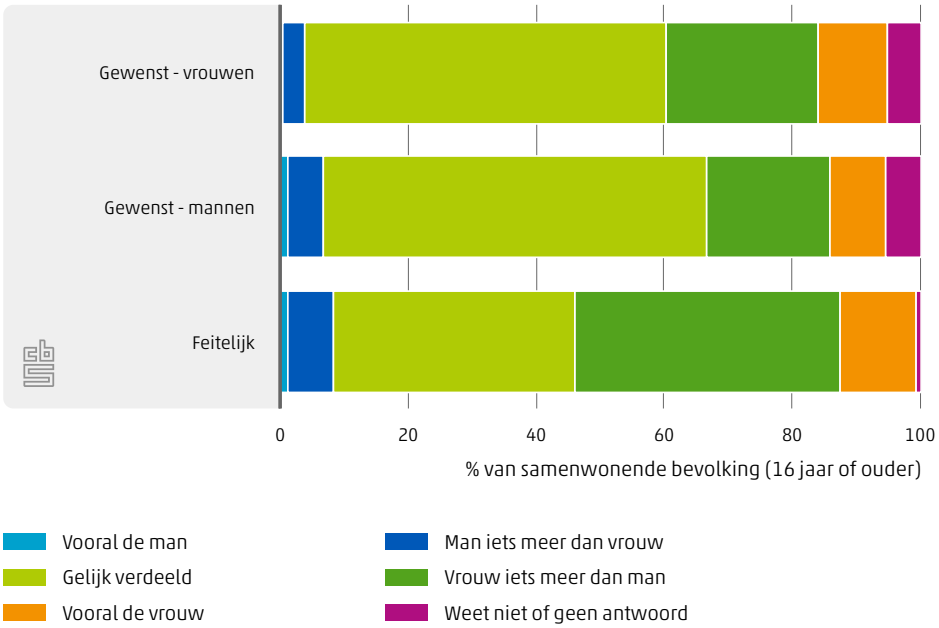
5.3.1 Mening over geschiktheid van mannen en vrouwen voor huishoudelijke taken, 2026

Voorkeur voor gelijke verdeling bij ruim de helft van man-vrouwkoppels

Niet alleen oordelen mannen en vrouwen vrijwel hetzelfde over elkaars geschiktheid voor huishoudelijke taken, ook is er maar weinig verschil van mening tussen partners over de gewenste verdeling van die taken. Ruim de helft van de mannen en vrouwen die samenwonen met een partner van het andere geslacht, zou de huishoudelijke taken liefst gelijk verdelen. Van de groep die niet aan een gelijke verdeling de voorkeur geeft, heeft het grootste deel – vrouwen meer dan mannen – als voorkeur dat de vrouw meer doet dan de man. Maar weinig partners willen dat de man meer aan het huishouden doet dan de vrouw. Feitelijk wijkt de verdeling van de huishoudelijke taken binnen man-vrouwkoppels af van de gewenste verdeling. Iets minder dan 4 op de 10 samenwonenden hebben de taken gelijk verdeeld. Daarmee komt een gelijke verdeling in de praktijk minder vaak voor dan gewenst. Daarentegen doen vrouwen juist vaker dan gewenst – namelijk in ruim de helft van de koppels – meer huishoudelijke taken dan mannen.

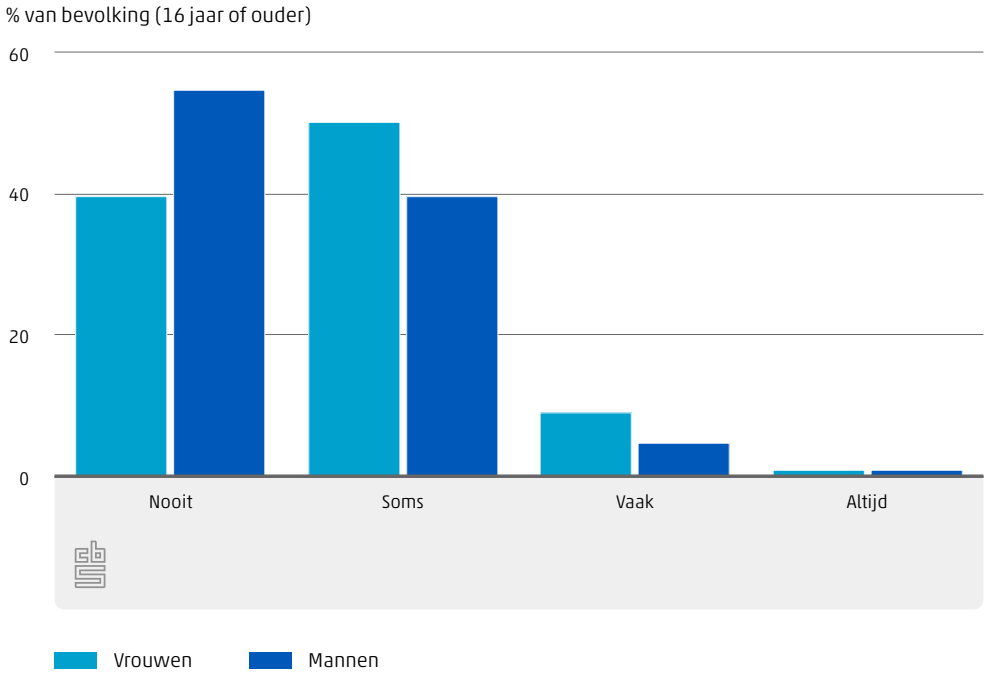
5.3.2 Verdeling van huishoudelijke taken in samenwonende man-vrouwkoppels, 2026

Meer vrouwen dan mannen met stress van huishoudelijke taken

Vrouwen doen dus meer in het huishouden dan mannen en huishoudelijke taken kunnen gepaard gaan met stress. Vrouwen ervaren vaker stress van huishoudelijke taken: 51 procent heeft die ervaring soms en 9 procent vaak. Van de mannen is dat respectievelijk 40 procent en 5 procent. Ruim de helft van de mannen zegt nooit stress te hebben van huishoudelijke taken. Van de vrouwen is dat een minderheid.

5.3.3 Ervaren stress van huishoudelijke taken, 2026

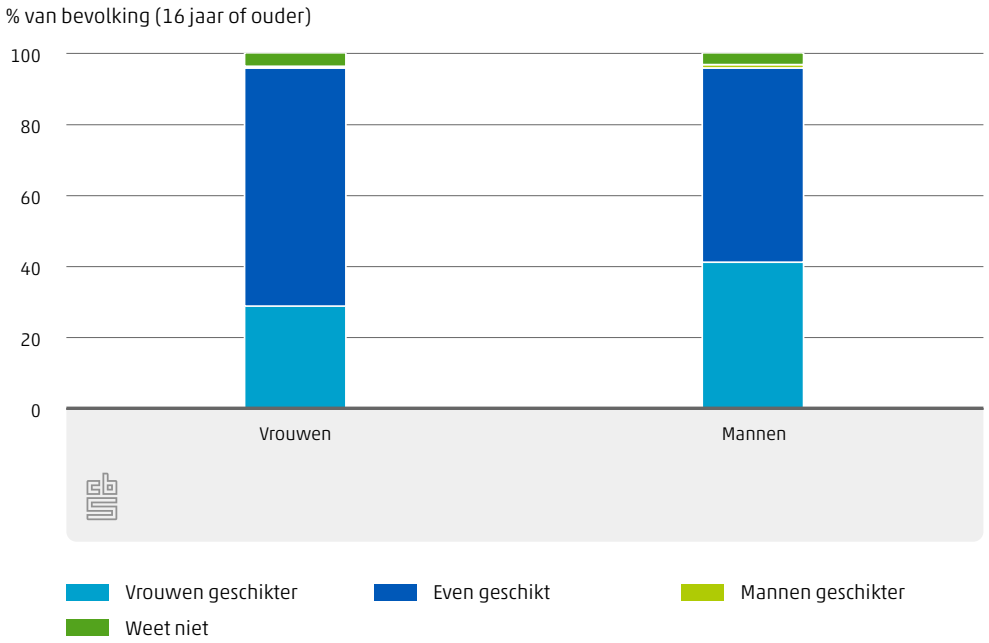

5.4 Wie zorgt voor de kinderen?

Meer mannen dan vrouwen vinden vrouwen geschikter voor zorg voor kinderen

Zorg voor jonge kinderen omvat een groot aantal taken en activiteiten, zoals het in bad doen en naar bed brengen, spelletjes doen en praten met het kind, naar opvang, school en vriendjes brengen en halen, en, bij oudere kinderen, helpen met huiswerk. De meeste mensen vinden mannen en vrouwen even geschikt voor de zorg voor kinderen. Vrouwen vinden dit wel vaker dan mannen: 67 procent tegen 55 procent. Ruim 4 op de 10 mannen vinden vrouwen geschikter. Bijna 3 op de 10 vrouwen vinden vrouwen geschikter voor de zorg voor kinderen. Bijna niemand – bij zowel vrouwen als mannen – geeft aan dat mannen hiervoor geschikter zijn.

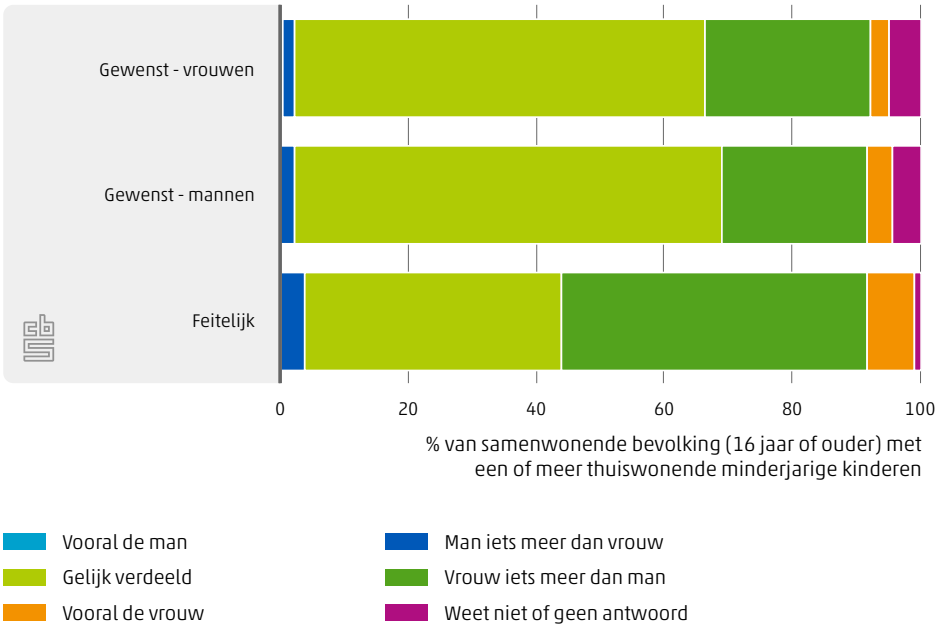
5.4.1 Mening over geschiktheid van mannen en vrouwen voor zorg voor kinderen, 2026

Voorkeur voor gelijke verdeling, maar praktijk is anders

Het grootste deel van de vrouwen en mannen die samen een paar vormen en die thuiswonende kinderen hebben, zou de zorg voor die kinderen gelijk willen verdelen. Vrouwen en mannen verschillen daarbij niet van elkaar. Bij zowel de vrouwen als de mannen is er ook een aanzienlijke groep die aangeeft een voorkeur te hebben dat de vrouw meer doet dan de man. Een voorkeur waarbij de man meer doet dan de vrouw wordt zelden genoemd.
De feitelijke verdeling van de zorg voor kinderen wijkt af van de gewenste verdeling. Meer dan de helft van de vrouwen en mannen geeft aan dat de vrouw meer doet rond de zorg voor kinderen. Een gelijke verdeling komt in de praktijk juist minder voor dan gewenst.

5.4.2 Verdeling zorg voor kinderen in samenwonende man-vrouwkoppels, 2026

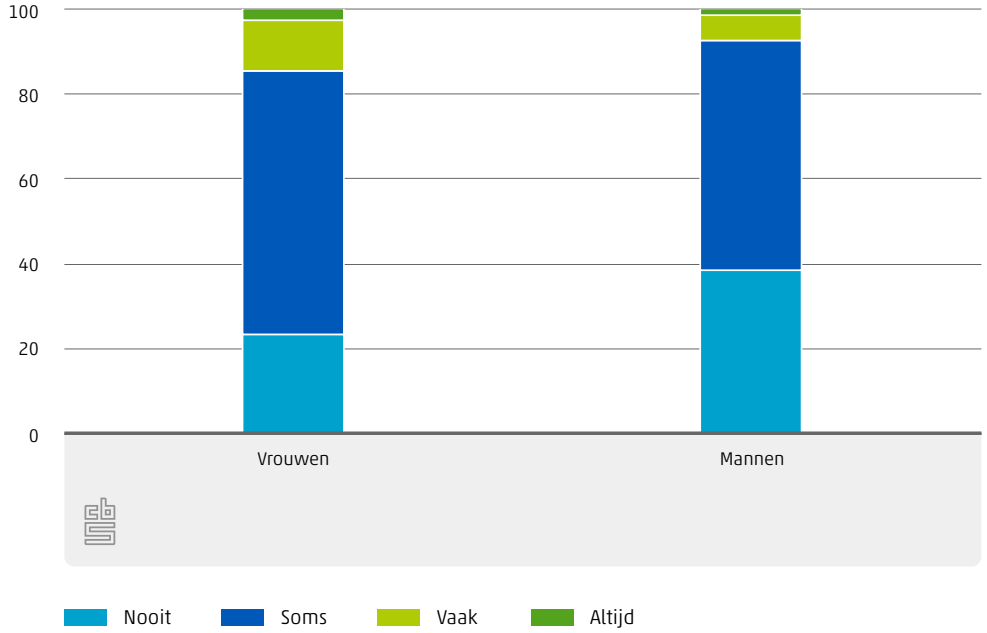

Meer vrouwen dan mannen met stress van zorg voor kinderen

De zorg voor kinderen kan gepaard gaan met gevoelens van stress. Vrouwen nemen een groter deel van de zorg op zich en hebben ook relatief vaak te maken met stress van deze zorg. Bijna 15 procent van alle vrouwen met thuiswonende minderjarige kinderen rapporteert dat zij vaak of altijd stress ervaren van de zorg voor hun kind(eren). Dat is 2 keer zo veel als van de mannen. Mannen daarentegen hebben vaker dan vrouwen nooit last van stress, maar ook bij hen geldt dat voor een minderheid. Net als vrouwen ervaren de meeste mannen soms stress van de zorg voor kinderen.

5.4.3 Ervaren stress van zorg voor kind(eren)

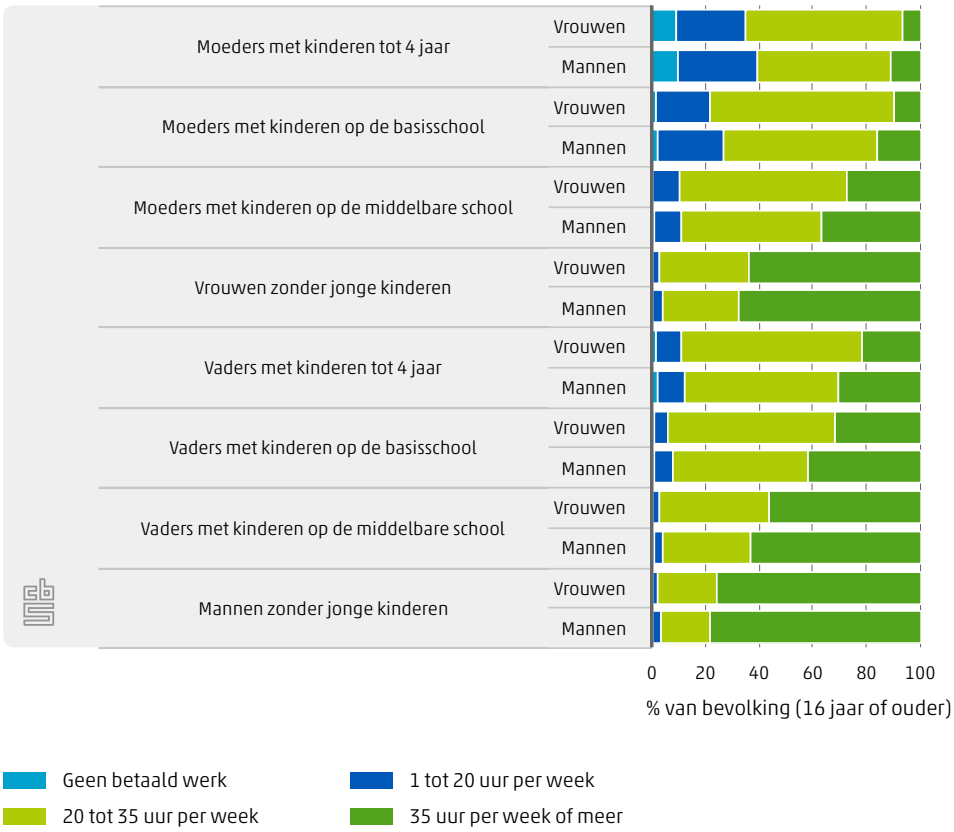
% van bevolking (16 jaar of ouder) met thuiswonend minderjarig kind

Passende arbeidsduur afhankelijk van leeftijd kinderen

Volgens zowel mannen als vrouwen hangt de best passende arbeidsduur per week samen met de aanwezigheid en de leeftijd van kinderen in het huishouden. Voor moeders wordt het vaker dan voor vaders passend gevonden om niet te werken of in een kleine deeltijdbaan van minder dan 20 uur. Voor moeders met kinderen tot 4 jaar vindt zelfs 35 procent van de vrouwen dat passend en 40 procent van de mannen.
Voltijdwerk vinden mensen in het algemeen het best passen bij mannen en vrouwen zonder jonge kinderen. Naarmate de kinderen jonger zijn, vinden mensen een voltijdbaan voor zowel vaders als moeders minder geschikt. Overigens vinden meer mannen dan vrouwen dat voltijd werken passend is, ook als er jonge kinderen zijn. Vrouwen daarentegen vinden een grote deeltijdbaan in het algemeen vaker geschikt.

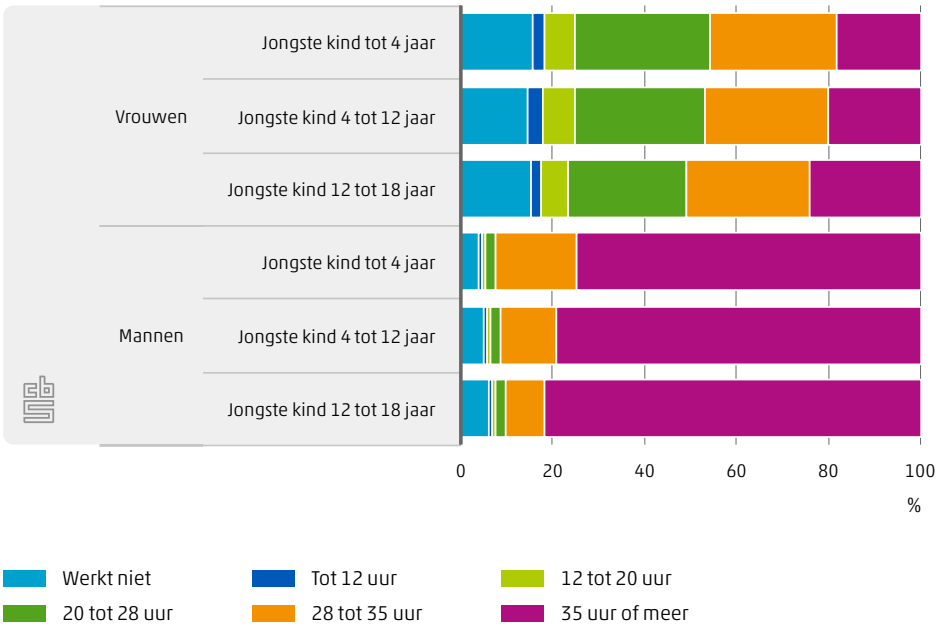
5.4.4 Best passende arbeidsduur, 2026

Meeste moeders werken 20 tot 35 uur per week

In de praktijk werkt meer dan de helft (55 procent) van de moeders met partner en minderjarige kinderen 20 tot 35 uur per week. Een minderheid van de moeders werkt voltijds (minstens 35 uur per week). Hoe ouder het jongste kind, des te groter is het aandeel moeders dat voltijds werkt.
Vaders met partner en kinderen jonger dan 18 jaar werken voor het overgrote deel voltijds. Een grote deeltijdbaan (28 tot 35 uur) komt het meest voor bij vaders van kinderen die nog niet naar school gaan.

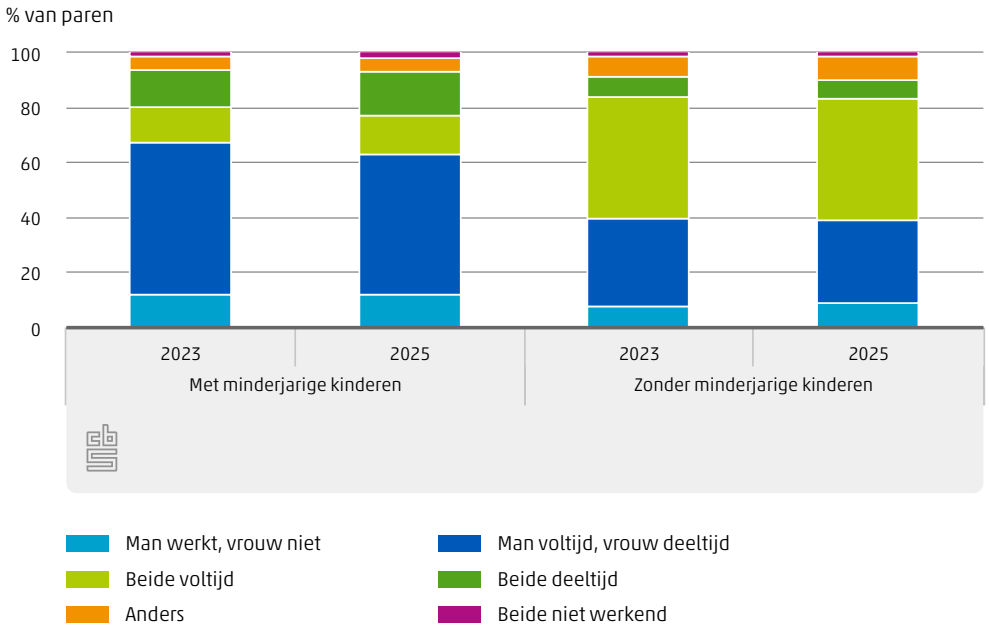
5.4.5 Arbeidsduur (per week) van ouders met partner, 2025

Ruim helft werkende ouderstellen is 'anderhalfverdiener'

Het aandeel paren waar beide partners (elk 25 tot 50 jaar) voltijds werken was in 2025 iets groter dan in 2023. Deze werkverdeling komt het meest voor bij paren zonder minderjarige kinderen. In beide jaren had 44 procent van deze stellen een dergelijke werkverdeling.
Zijn er kinderen jonger dan 18, dan werkten beide partners in 14 procent van de gevallen voltijds, tegen 13 procent in 2023. De combinatie van een voltijd werkende man en deeltijd werkende vrouw komt in die groep het meest voor. In paragraaf 3.5 kwam al naar voren dat jonge vrouwen die (nog) geen kinderen hebben gemiddeld meer uren werken dan vrouwen met kinderen.
In situaties waarin de ene partner voltijds en de andere deeltijds werkt, spreken we van 'anderhalfverdieners'. Dit is dus de meest voorkomende werkverdeling bij paren met minderjarige kinderen. Wel is het aandeel binnen paren met minderjarige kinderen lager dan twee jaar eerder: 51 procent in 2025 tegen 55 procent in 2023. Het komt daarentegen steeds vaker voor dat paren met minderjarige kinderen beide deeltijds of voltijds werken (zie StatLine).

5.4.6 Werkpatroon paren[1)] (beide 25 tot 50 jaar)

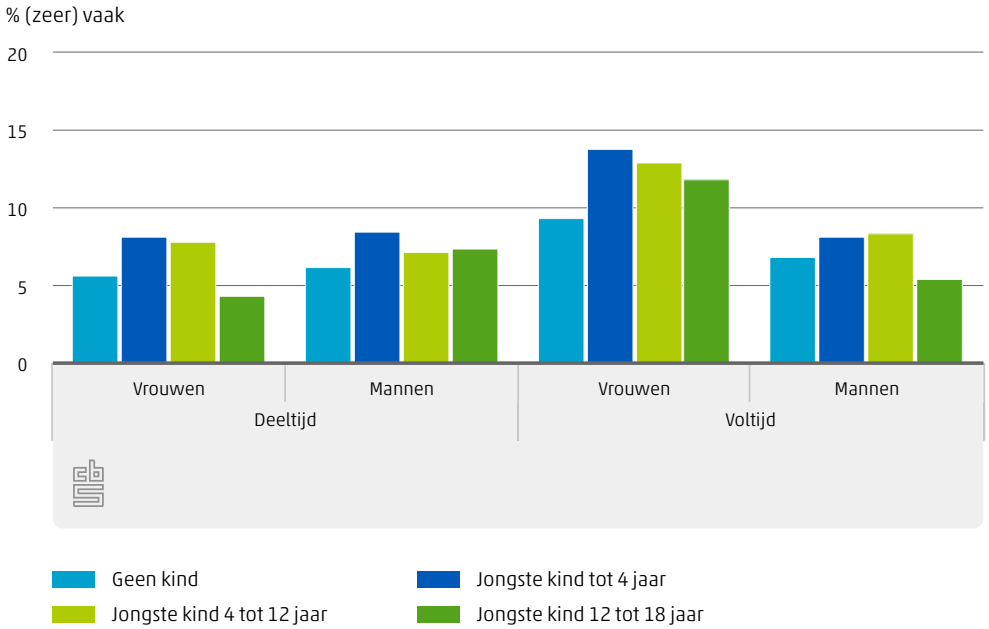

1) Alleen man-vrouwkoppels

Bij voltijds werkende moeders vaakst disbalans werk en privé

Sommige werkenden ervaren een disbalans tussen werk en privé. Onder disbalans tussen werk en privé wordt het (zeer) vaak verwaarlozen van familie- of gezinsactiviteiten door het werk verstaan (TNO/CBS, 2026). Bij in deeltijd werkende vrouwelijke werknemers is de ervaren disbalans kleiner dan bij voltijd werkende vrouwen. Bij mannen zijn de verschillen tussen deeltijders en voltijders relatief klein. Vrouwelijke werknemers met een voltijdbaan van wie het jongste kind jonger dan 4 jaar is, ervaren het vaakst een disbalans tussen werk en privé (14 procent in 2025). Voltijds werkende mannen ervaren het vaakst een disbalans tussen werk en privé wanneer het jongste kind tussen de 4 en 12 jaar is. Bij zowel voltijds werkende moeders als vaders is de disbalans tussen werk en privé het kleinst wanneer het kind 12 tot 18 jaar is.

5.4.7 Disbalans werk en privé bij werknemers, 2025

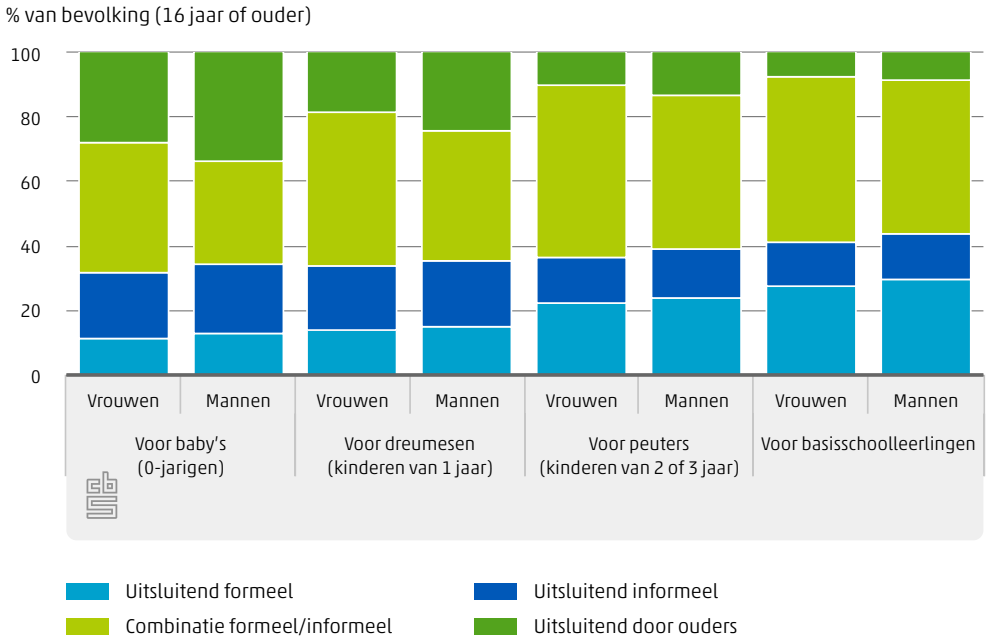
Bron: CBS, TNO (NEA)

5.5 Hoeveel ouders gebruiken kinderopvang en verlof?

Mening over beste vorm van kinderopvang afhankelijk van leeftijd kind

Voor kinderopvang op doordeweekse dagen en buiten schooltijden kunnen ouders een beroep doen op formele opvang, zoals een peuterspeelzaal, kinderdagverblijf, gastouder of buitenschoolse opvang (bso). Maar opvang kan ook informeel worden geregeld, door een beroep te doen op familie, vrienden, kennis, oppas of nanny. Mannen en vrouwen vinden een combinatie van formele en informele opvang beter voor de ontwikkeling van kinderen dan uitsluitend formele opvang of uitsluitend informele opvang. Een dergelijke combinatie heeft veelal ook de voorkeur boven opvang door uitsluitend de ouders, behalve voor mannen als het gaat om de opvang van baby's.
Het oordeel over de meest geschikte vorm van kinderopvang varieert met de leeftijd van de kinderen. Voor hele jonge kinderen wordt opvang die uitsluitend informeel wordt geregeld of alleen door de ouders zelf wordt verzorgd, vaker als de beste vorm gezien dan voor oudere kinderen. Uitsluitend formele kinderopvang of een combinatie van formele en informele opvang ziet men voor kinderen tot 2 jaar juist minder vaak als geschikt.
De meningen van mannen en vrouwen over de vraag welke vorm van kinderopvang het best is voor de ontwikkeling van kinderen, zijn ongeveer gelijk. Wel zien vrouwen een combinatie van formele en informele kinderopvang vaker dan mannen als beste optie voor kinderen tot aan de basisschoolleeftijd. Mannen zijn vaker van mening dat kinderen tot die leeftijd het best uitsluitend door hun ouders kunnen worden opgevangen.

5.5.1 Beste vorm van kinderopvang voor ontwikkeling kinderen, 2026

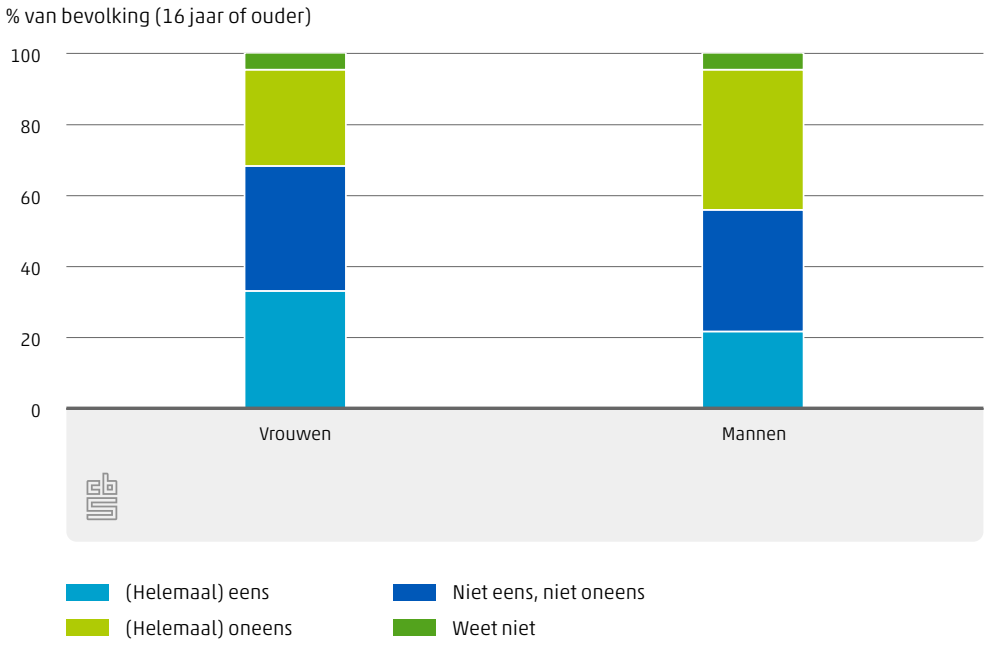

Of het soort huishouden en het onderwijsniveau uitmaken bij de voorkeuren over de beste vorm van kinderopvang en of dat verschilt tussen vrouwen en mannen is te zien in de bijlagetabellen 5.5.1 en 5.5.2.

Minderheid vindt dat in kinderopvang evenveel mannen als vrouwen moeten werken

Waar in hoofdstuk 2 te lezen was dat de meeste mensen de stelling ondersteunen dat in het onderwijs evenveel mannen als vrouwen zouden moeten werken, denkt men daar bij kinderopvang anders over. Slechts een derde van de vrouwen is het eens met de stelling dat er in de kinderopvang ongeveer evenveel mannen als vrouwen moeten werken. Van de mannen is 22 procent het daarmee eens. Mannen zijn het vaker dan vrouwen oneens met de stelling: 39 procent, tegen 27 procent van de vrouwen.

5.5.2 In kinderopvang moeten ongeveer evenveel mannen als vrouwen werken, 2026

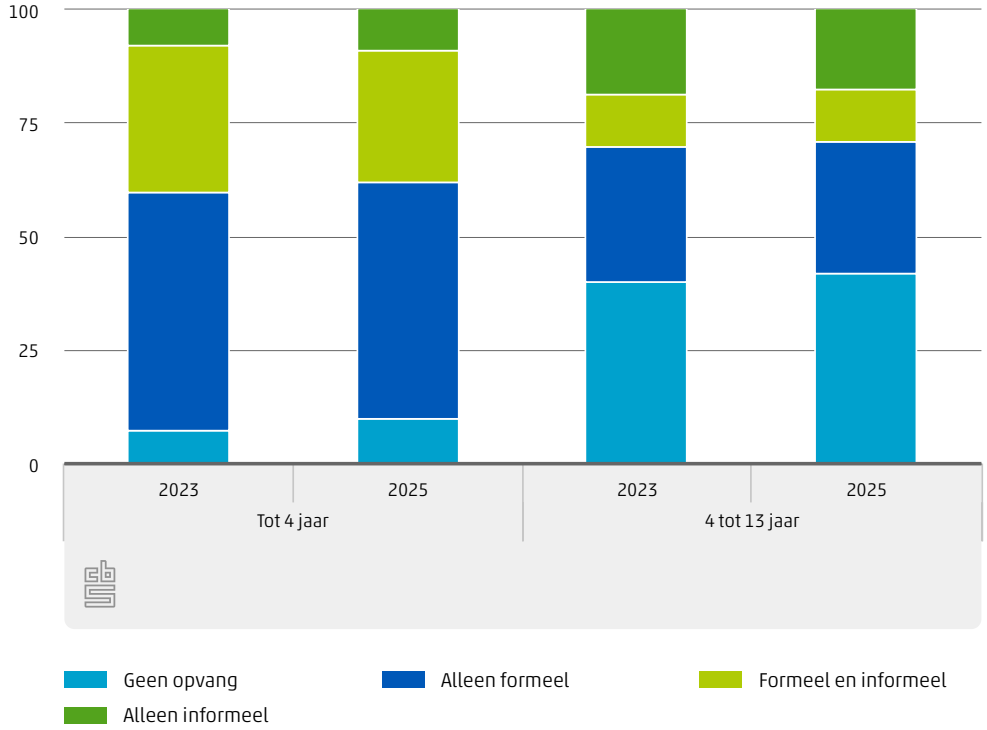

Gebruik van formele opvang vooral bij kinderen tot 4 jaar

In 2025 maakte 81 procent van de werkende ouders van wie het jongste kind jonger is dan 4 jaar gebruik van formele opvang. Onder formele opvang wordt verstaan: kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. 52 procent gebruikte alleen formele opvang, 29 procent combineerde deze opvang met (on)betaald oppassen door familie, vrienden of buren (informele opvang). Ouders met een jongste kind in de basisschoolleeftijd gebruiken minder vaak formele opvang en laten hun kind(eren) juist vaker alleen informeel opvangen. De grootste groep (42 procent) heeft geen opvang als de jongste 4 tot 13 jaar is. In het gebruik van kinderopvang zijn bij zowel kinderen tot 4 jaar als oudere kinderen vrijwel geen verschuivingen vergeleken met 2023. Wel gaan er meer kinderen naar kindercentra en minder naar een gastouder (CBS, 2026a).
Werkende mannen met een kind tot 13 jaar zeggen vaker dan werkende vrouwen met een kind in die leeftijd dat de opvang (ook) gebeurt door de partner (CBS, 2026b). Dat komt vooral doordat moeders meestal in deeltijd werken en vaders meestal voltijds (zie hoofdstuk 3).

5.5.3 Gebruik kinderopvang naar leeftijd jongste kind

% van huishoudens met werkende ouder(s)1)

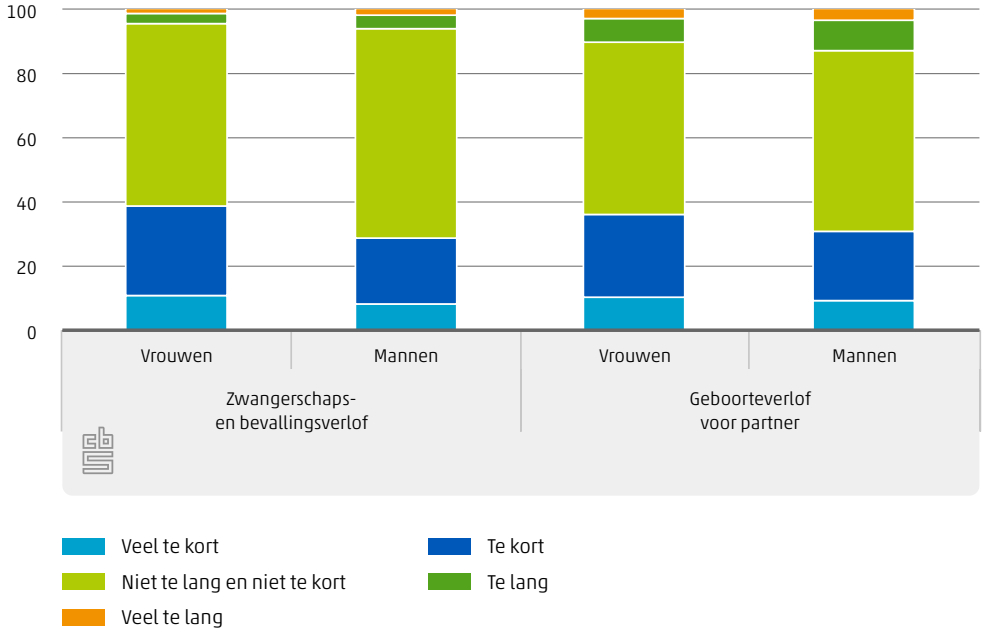
1) Tweeoudergezinnen waarin beide ouders werken en eenoudergezinnen waarin de ouder werkt.

Bijna 4 op de 10 vrouwen vinden duur zwangerschaps- en geboorteverlof te kort

Een vrouw met betaald werk die zwanger is en bevalt van een kind, heeft in Nederland recht op minstens zestien weken zwangerschaps- en bevallingsverlof. En als een vrouw eenmaal bevallen is van een kind, dan heeft haar partner recht op één werkweek geboorteverlof. Dit wordt ook wel kraamverlof, vaderschapsverlof of partnerverlof genoemd. Bovendien kan de partner vijf weken aanvullend geboorteverlof opnemen. In totaal gaat het voor de partner dus om zes weken geboorteverlof (zie ook Begrippen).
Ruim de helft van alle mannen en vrouwen vindt de duur van het zwangerschaps- en bevallingsverlof en van het geboorteverlof voor de partner niet te lang en ook niet te kort. Wel zijn er meer mensen die duur van deze verloven (veel) te kort vinden dan mensen die ze (veel) te lang vinden. Van alle vrouwen zijn bijna 4 op de 10 van mening dat beide vormen van verlof te kort duren. Dat is een groter deel dan van de mannen, van wie ongeveer 3 op de 10 die mening hebben.

5.5.4 Mening over duur van verlof, 2026

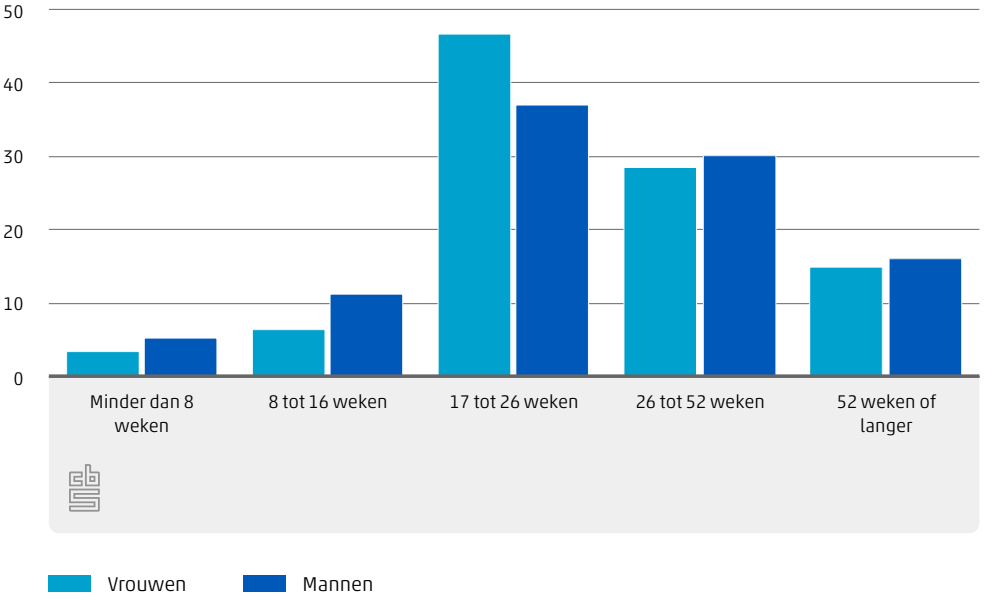
% van bevolking (16 jaar of ouder)

Een aanzienlijk deel van de mensen die zich niet kunnen vinden in de huidige duur van het zwangerschaps- en bevallingsverlof, vindt dat het een langere duur tot 26 weken moet hebben. Vrouwen vinden dat vaker dan de mannen: 47 procent versus 37 procent.
Een kleiner deel vindt dat de duur 26 tot 52 weken zou moeten zijn en 15 procent denkt aan een jaar of langer. Iets meer mannen dan vrouwen denken aan een kortere duur dan de huidige zestien weken.

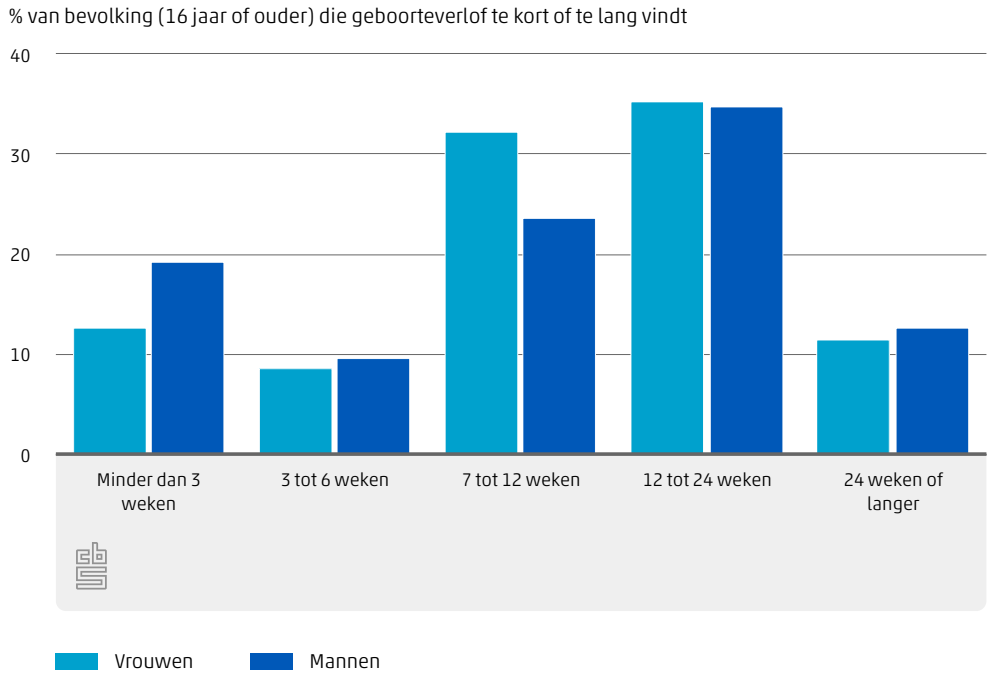
5.5.5 Gewenste duur van zwangerschaps- en bevallingsverlof, 2026

% van bevolking (16 jaar of ouder) die verlof te kort of te lang vindt

Bijna de helft van alle mensen is van mening dat het geboorteverlof voor de partner van in totaal zes weken (veel) te kort of (veel) te lang is. Van hen vindt bijna 1 op de 4 mannen en bijna 1 op de 3 vrouwen dat het verlof 7 tot 12 weken zou moeten duren. En bijna de helft van de mannen en vrouwen vindt dat het ten minste twaalf weken zou moeten zijn. Overigens vindt ook bijna 1 op de 5 mannen die zich niet kunnen vinden in de huidige duur, dat het geboorteverlof minder dan drie weken zou moeten zijn.

5.5.6 Gewenste duur van geboorteverlof voor partner, 2026

Ruim helft vaders met geboorteverlof neemt dit volledig op

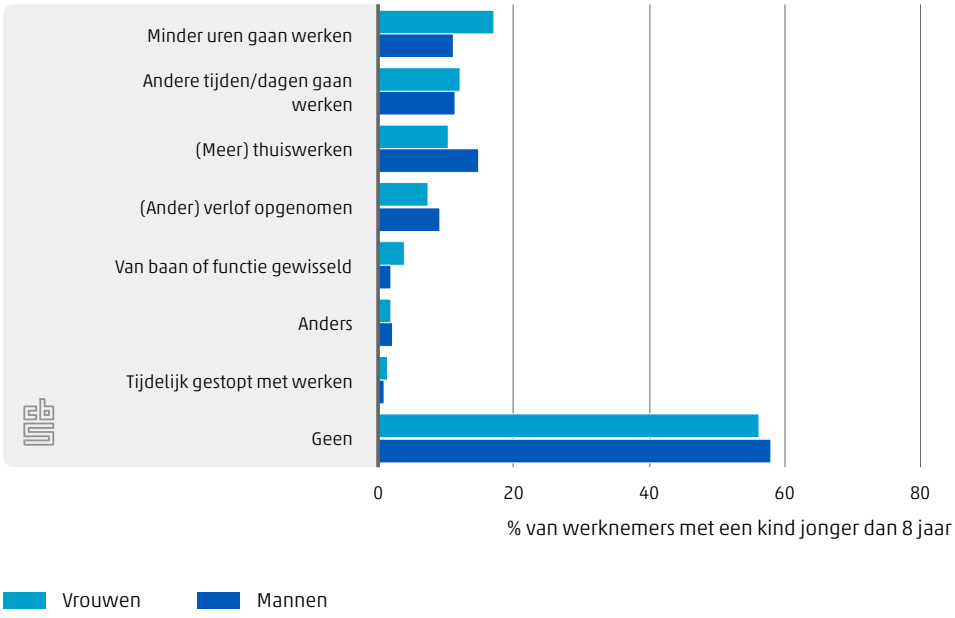
In 2025 nam 92 procent van de vaders direct na de geboorte van het kind geboorteverlof op, iets meer dan in 2023 (89 procent). Het geboorteverlof werd in 2019 ingevoerd. Toen konden werknemers maximaal een week verlof opnemen in de vier weken na de geboorte van hun kind. Sinds 1 juli 2020 kan ook aanvullend geboorteverlof worden opgenomen, voor maximaal vijf weken in de eerste zes maanden na de geboorte. Ruim de helft (51 procent) van de mannen met geboorteverlof heeft in 2025 gebruikgemaakt van de volledige zes weken geboorteverlof, 12 procent nam vijf weken geboorteverlof, 9 procent vier weken en de rest was ongeveer gelijk verdeeld over een tot en met drie weken.
Van de vaders met een kind tot 1 jaar heeft 7 procent geen (aanvullend) geboorteverlof opgenomen in 2025. Redenen die vaders hiervoor noemen, zijn dat het financieel niet mogelijk is, dat het op het werk niet kan en dat het slecht kan zijn voor de carrière.

Moeders nemen iets vaker ouderschapsverlof dan vaders

In 2025 had 34 procent van de vrouwelijke werknemers (niet onderwijsvolgend van 15 jaar tot AOW-leeftijd) met kinderen tot 8 jaar maximaal een jaar geleden ouderschapsverlof opgenomen. Van de mannen in deze situatie nam 32 procent ouderschapsverlof op. Bij zowel vrouwen als mannen is het aandeel dat ouderschapsverlof opnam groter dan in 2023. Toen

nam 32 procent van de vrouwelijke werknemers met kinderen tot 8 jaar ouderschapsverlof op en 27 procent van de mannen. Het verschil tussen vrouwen en mannen was in 2025 dus kleiner dan in 2023.
Het opnemen van ouderschapsverlof is niet de enige aanpassing die werknemers in het werk kunnen doen om voor een kind te zorgen. Van de vrouwelijke werknemers met kinderen tot 8 jaar gaf 17 procent aan dat zij de afgelopen twaalf maanden minder uren zijn gaan werken. Bij de mannen was dit 11 procent. Mannen geven juist vaker aan dat zij (meer) zijn gaan thuiswerken (15 procent tegenover 10 procent van de vrouwen). Ook geven zij iets vaker aan dat ze (ander) verlof hebben opgenomen (9 procent tegenover 8 procent van de vrouwen). Bij zowel vrouwen als mannen komt het relatief weinig voor dat zij van baan of functie zijn gewisseld of tijdelijk stopten met werken om voor hun kind te kunnen zorgen. Bijna 6 op de 10 van de vrouwen en mannen hebben (behalve eventueel ouderschapsverlof) geen aanpassingen gedaan in het werk.

5.5.7 Aanpassingen in het werk[1)], 2025

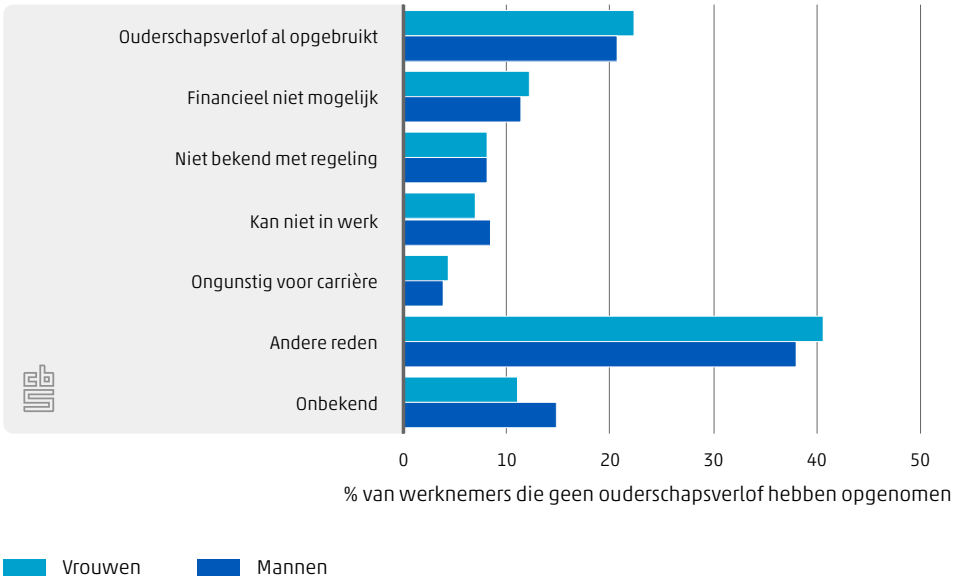
1) Behalve eventueel ouderschapsverlof.

Ruim 1 op de 10 neemt om financiële redenen geen ouderschapsverlof

Dat het verlof al opgebruikt is, was op andere (niet bekende) redenen na bij zowel mannen als vrouwen de meest genoemde reden om in het afgelopen jaar geen ouderschapsverlof te nemen. Bij de vrouwen ging het om 22 procent, bij de mannen om 21 procent. Van de mannen gaf 11 procent aan dat het financieel niet mogelijk was om ouderschapsverlof op te nemen, van de vrouwen 12 procent. Andere redenen die werden genoemd om geen ouderschapsverlof op te nemen, waren dat dit niet mogelijk was in het werk (9 procent van de mannen en 7 procent van de vrouwen), dat het ongunstig was voor de carrière (4 procent van zowel de mannen als de vrouwen) en niet bekend zijn met de regeling (8 procent van zowel de mannen als de vrouwen).

Wordt er verder ingezoomd op de groep die aangeeft dat het in het werk niet mogelijk was om ouderschapsverlof te nemen, dan is de vaakst genoemde reden voor zowel vrouwelijke als mannelijke werknemers dat het te druk was op het werk om ouderschapsverlof op te nemen. Een andere reden die relatief vaak wordt genoemd (26 procent) door vrouwelijke werknemers is dat het ongebruikelijk is op het werk om ouderschapsverlof op te nemen. Mannen geven juist relatief vaak aan dat er niemand was met de kennis of ervaring om het werk over te kunnen nemen (33 procent).

5.5.8 Reden geen ouderschapsverlof[1)] bij werknemers met kind tot 8 jaar, 2025

1) Meerdere antwoorden mogelijk.

5.6 Wie zorgt voor de zieke naaste?

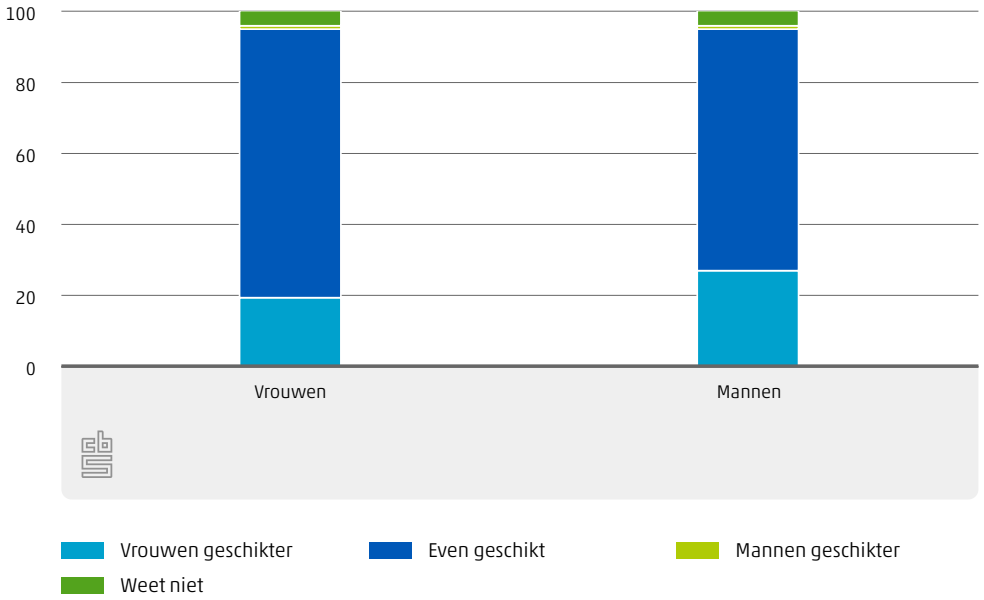
Veel mensen hebben of krijgen ooit te maken met een situatie waarin naasten mantelzorg nodig hebben. Mantelzorg is onbetaalde zorg die iemand geeft aan een bekende uit de omgeving, zoals partner, ouders, kind, buren of vrienden, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze paragraaf gaat over mantelzorg en beschrijft daarvan de volgende aspecten:

- Wie is geschikter voor het geven van mantelzorg?
- Hoe zouden vrouwen en mannen eventuele mantelzorg voor iemand buiten hun huishouden het liefst verdelen?
- Wie geeft er daadwerkelijk mantelzorg en wordt dat als belastend ervaren?
- Welke werknemers geven langdurige zorg en maken daarbij gebruik van verlofregelingen?

Zelden worden mannen geschikter gevonden voor mantelzorg dan vrouwen

De meeste mensen vinden vrouwen en mannen even geschikt voor het geven van mantelzorg. Vrouwen vinden dat wel vaker dan mannen. Andersom zijn er meer mannen dan vrouwen die aangeven dat vrouwen geschikter zijn voor mantelzorg. Vrijwel niemand, vrouwen noch mannen, geeft aan dat mannen hiervoor geschikter zijn.

5.6.1 Mening over geschiktheid van vrouwen en mannen voor mantelzorg, 2026

Vrouwen willen mantelzorg vaker zelf doen dan mannen

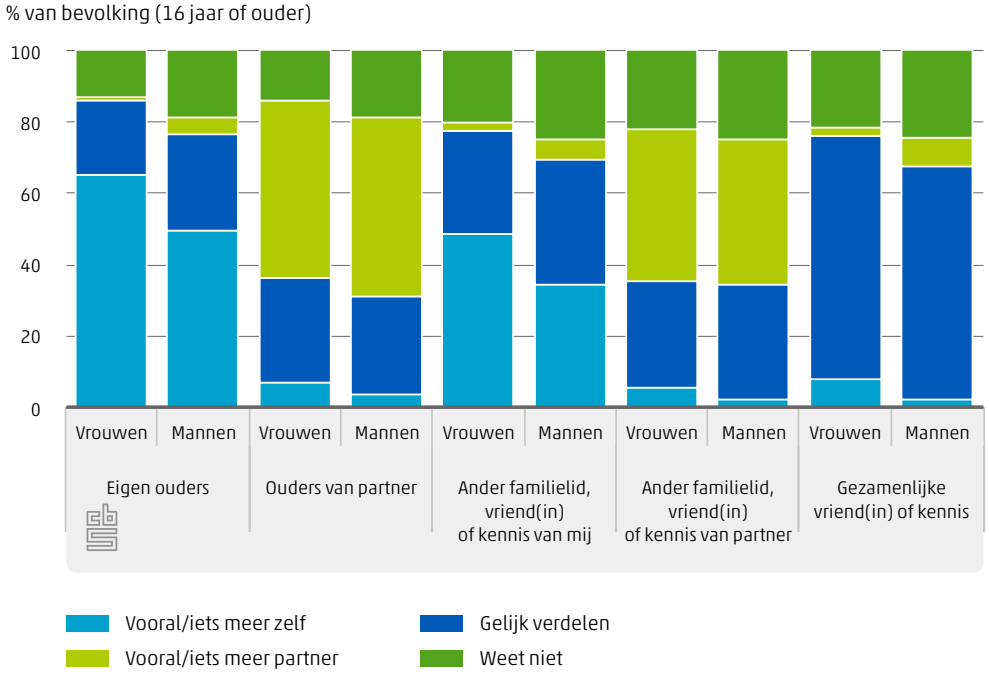
In het onderzoek Emancipatie-opinies 2026 is gevraagd hoe mensen de zorgtaken voor iemand buiten hun eigen huishouden zouden willen verdelen met hun samenlevingspartner. Daarbij is aan alleenwonenden gevraagd hoe zij dat zouden willen doen als zij met een partner zouden samenwonen. Er is apart gevraagd naar de gewenste taakverdeling bij mantelzorg voor:

- Eigen ouder(s)
- Ouder(s) van de partner
- Een eigen familielid (niet ouder), vriend(in) of kennis
- Een familielid (niet ouder), vriend(in) of kennis van de partner
- Een gezamenlijke vriend(in) of kennis

Alleen als het gaat om een gezamenlijke vriend(in) of kennis, geven de meeste mensen aan de mantelzorg gelijk te willen verdelen. Over de zorg voor eigen ouders, familieleden, vrienden of kennissen zeggen mensen vaker vooral zelf of iets meer dan hun partner te willen doen dan dat ze die zorg aan hun partner over te laten. En omgekeerd geven mensen vaker aan dat zij de zorg vooral of meer aan hun partner willen overlaten, als het gaat om diens ouders, familieleden, vrienden of kennissen. Overigens zegt ook een aanzienlijk deel van de mensen niet te weten hoe ze de zorg zouden willen verdelen.

Tussen mannen en vrouwen zijn er wel verschillen in de wijze waarop zij mantelzorgtaken zouden willen verdelen. Vrouwen geven vaker dan mannen aan de zorg vooral zelf of iets meer dan hun partner op zich te willen nemen. Als het gaat om eigen ouders, familieleden, vrienden of kennissen zeggen mannen vaker dan vrouwen dat ze de zorg gelijk zouden willen verdelen. Ook zeggen iets meer mannen dan vrouwen niet te weten hoe ze mantelzorgtaken zouden willen verdelen met hun (eventuele) partner.

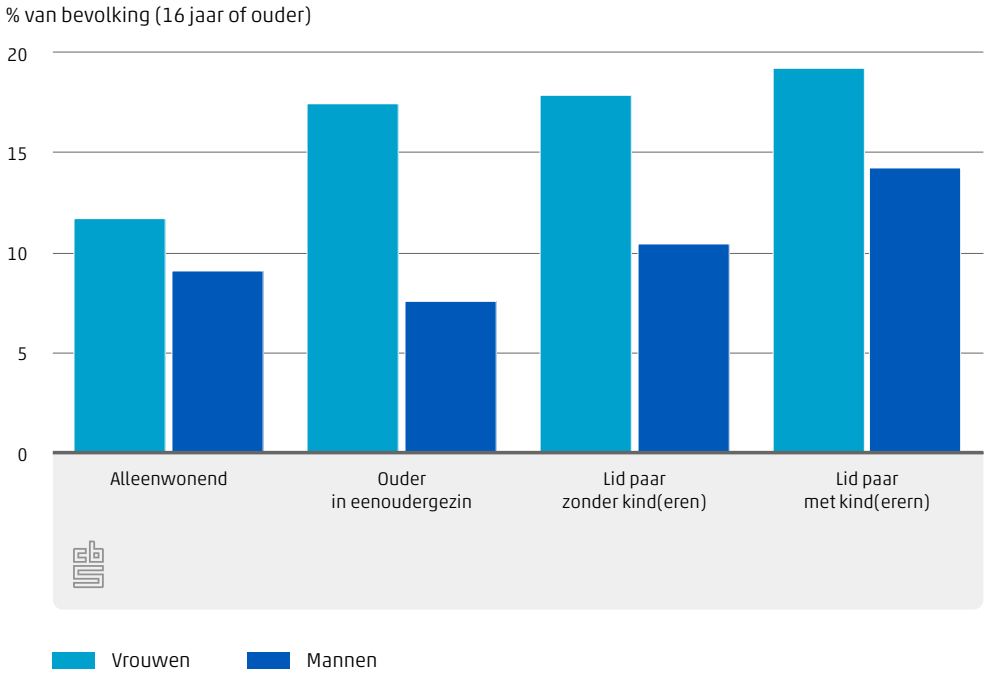
5.6.2 Gewenste verdeling van mantelzorg, 2026

Meer vrouwen dan mannen geven mantelzorg

Mantelzorg is gedefinieerd als onbetaalde zorg die iemand geeft aan een bekende uit de omgeving, zoals partner, ouders, kind, buren of vrienden, als deze persoon voor langere tijd ziek hulpbehoevend of gehandicapt is. Iemand is voor de CBS-statistieken een mantelzorger als deze al minimaal drie maanden of minimaal acht uur per week mantelzorg geeft (zie ook Begrippen).
In 2025 was 14 procent van de bevolking van 16 jaar of ouder mantelzorger. Vrouwen zijn dit vaker dan mannen: 16 procent tegen 12 procent. In de afgelopen tien jaar was het percentage van de vrouwen dat mantelzorger is steeds ongeveer anderhalf keer zo groot als het percentage van de mannen. Ook tussen vrouwen en mannen die in een vergelijkbaar type huishouden leven, bestaan er verschillen in het percentage mantelzorgers. In de periode 2023/2025 was bijvoorbeeld 18 procent van de vrouwen die deel uitmaken van een paar zonder kind(eren) mantelzorger, tegen 10 procent van de mannen in zo'n huishouden. Tussen vrouwen en mannen die deel uitmaken van een paar met kind(eren) is er ook verschil, maar dat is minder groot. Een groot verschil in mantelzorgen is te zien bij ouders in eenoudergezinnen. Onder vrouwelijke ouders in eenoudergezin is het percentage mantelzorgers ruim 2 keer zo hoog als onder mannelijke (18 procent tegen 8 procent).

5.6.3 Mantelzorg geven, 2023/2025

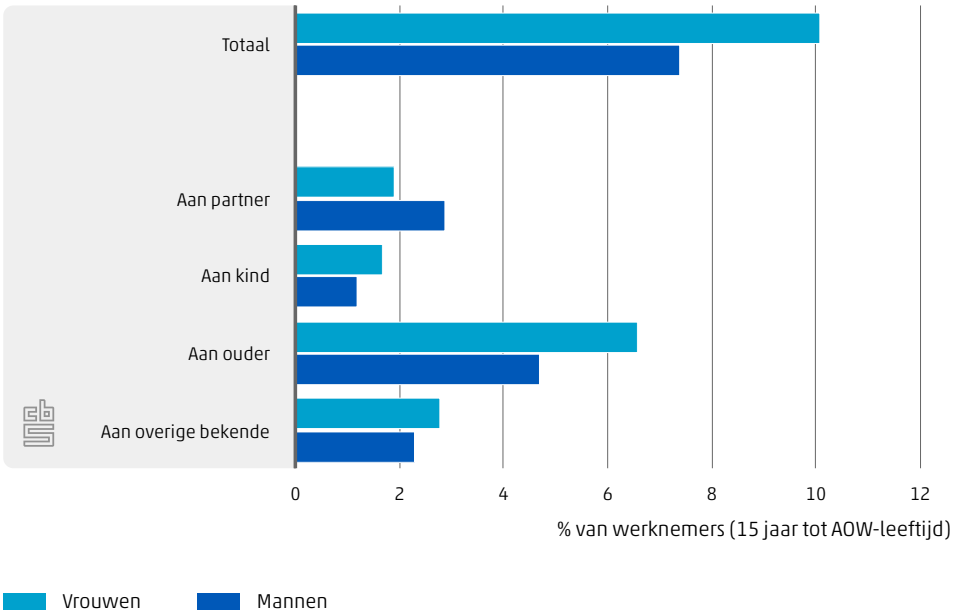
Vrouwen zwaarder belast door mantelzorg

Gemiddeld geven mantelzorgers 11 uur per week mantelzorg. Daarin is geen verschil tussen vrouwen en mannen. Mantelzorg kan belastend zijn voor degene die het geeft. In 2025 gaven vrouwelijke mantelzorgers vaker dan mannelijke mantelzorgers aan dat ze redelijk zwaar belast, erg zwaar belast of overbelast waren door de mantelzorg: 23 procent van de vrouwelijke mantelzorgers zei dit, tegen 16 procent van de mannelijke. Zie ook StatLine.

Vrouwelijke werknemers zorgen vaker dan mannelijke langdurig voor zieke ouder

Vrouwelijke werknemers gaven in 2025 vaker langdurige zorg dan mannen: 10 procent tegen 7 procent. Daarbij geldt zorg als langdurig als het meer dan twee weken is (zie ook Begrippen). Verreweg het vaakst gaat langdurige zorg naar een ouder. Langdurige zorg voor een partner, een kind of een bekende, kwam minder vaak voor. Vrouwen verlenen vaker dan mannen zorg aan een zieke ouder, kind of bekende, terwijl mannen vaker zorg verlenen aan een zieke partner.

5.6.4 Verlenen van langdurige zorg[1)], 2025

1) Iemand kan voor meer mensen zorgen.

Werknemers met zieke naaste doen weinig beroep op zorgverlofregelingen

In 2025 verleende 8 procent van de werknemers voor korte duur (maximaal twee weken) zorg aan een zieke naaste. Bij de vrouwen is dit 10 procent en bij de mannen 7 procent. De meeste werknemers die dergelijke zorg verlenen, nemen daarvoor geen verlof op. Van degenen die kortdurend zorgen, maakt 15 procent van de vrouwen en 12 procent van de mannen gebruik van het daartoe bestemde kortdurend zorgverlof (zie Begrippen). Mannen maken vaker dan vrouwen gebruik van adv- of vakantiedagen.
Werknemers die gedurende een langere periode voor een zieke naaste zorgen, maken zelden gebruik van de regeling voor langdurend (niet betaald) zorgverlof (zie Begrippen). Als ze verlof opnemen, dan is dat vooral het wel doorbetaalde, kortdurend zorgverlof, adv- of vakantieverlof of een andere verlofsoort, zoals calamiteitenverlof of bijzonder verlof. Het merendeel (59 procent) van de vrouwelijke werknemers met een langdurige zorgtaak neemt echter geen verlof op om te zorgen. Van de mannelijke werknemers met een dergelijke zorgtaak doet 44 procent dit niet.

5.6.5 Gebruik van (zorg)verlof door niet-onderwijsvolgende werknemers van 15 jaar tot AOW-leeftijd, 2025

	Vrouwen	Mannen
	x 1 000	
Langdurig zorg verleend	323	243
waarvan[1)]	%	
Kortdurend zorgverlof	14	15
Langdurig zorgverlof	1	2
Adv/vakantieverlof	20	34
Calamiteiten-, bijzonder of overige verlofsoorten	13	18
Geen verlof	59	44
	x 1 000	
Kortdurend zorg verleend	309	234
waarvan[1)]	%	
Kortdurend zorgverlof	15	12
Adv/vakantieverlof	14	22
Calamiteiten-, bijzonder, langdurend verlof of overige verlofsoorten	11	15
Geen verlof	61	58

1) Iemand kan meerdere soorten verlof hebben opgenomen

5.7 Literatuur

CBS (2026a). Vergoeding kinderopvang verder gestegen in 2025.

CBS (2026b). Monitor Arbeid, zorg en kinderopvang 2025.

TNO/CBS (2026). Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2025. Resultaten in vogelvlucht. Leiden/Heerlen: TNO/CBS.

6 Niet werken

In dit hoofdstuk staan mannen en vrouwen zonder betaald werk centraal. Het maakt uit of iemand op zoek is naar werk en daarvoor beschikbaar is, of niet. Daarom is er onderscheid in drie groepen: de werklozen (op zoek naar werk en beschikbaar), de semiwerklozen (op zoek naar werk maar niet beschikbaar, of omgekeerd), en de mensen die niet op zoek en niet beschikbaar zijn. Neemt de werkloosheid af? Hoeveel mannen en vrouwen werken niet? Waarom hebben zij geen betaald werk en in welke situaties zouden zij dat wel willen?

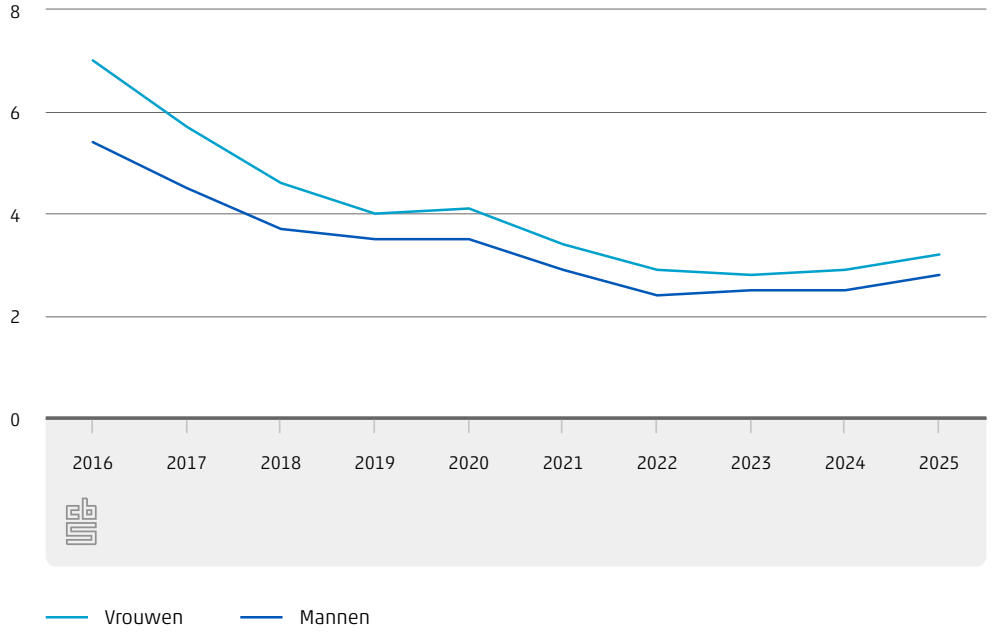
6.1 Hoeveel mannen en vrouwen zijn werkloos?

Vrijwel evenveel werkloze vrouwen als mannen

Uit de Enquête beroepsbevolking blijkt dat 1,7 miljoen niet-onderwijsvolgenden van 15 tot AOW-leeftijd (67 jaar) geen betaald werk hadden in 2025. Daarvan waren er 239 duizend op zoek naar werk en daarvoor op korte termijn beschikbaar en dus werkloos. De rest, 1,5 miljoen, wordt niet tot de beroepsbevolking gerekend (zie figuur 3.1.1). Het aantal werkloze vrouwen en mannen is bijna even groot: respectievelijk 120 duizend en 119 duizend. Als percentage van de beroepsbevolking is de werkloosheid bij de vrouwen wel iets hoger dan bij mannen, namelijk 3,2 om 2,8. Er zijn meer mannen dan vrouwen met betaald werk (zie hoofdstuk 3).
Het werkloosheidspercentage bij vrouwen ligt lager dan in 2016 (7,0 procent). Sindsdien daalde het percentage tot 2,8 in 2023, met uitzondering van 2020 toen de coronapandemie begon. Na 2023 steeg het werkloosheidspercentage naar 3,2 in 2025. Bij de mannen is eenzelfde trend te zien. Wel ligt het werkloosheidpercentage lager bij de mannen, maar het verschil met vrouwen is afgenomen door de jaren heen: van 1,6 procentpunt in 2016 naar 0,4 procentpunt in 2025. Vooral in de jaren 2016–2019 werd het verschil kleiner, doordat de werkloosheid bij vrouwen sterker daalde. Daarna lag het steeds rond 0,4 procentpunt.

6.1.1 Werkloosheid

% van niet-onderwijsvolgende beroepsbevolking van 15 jaar tot AOW-leeftijd

CBS-cijfers over de (niet-) beroepsbevolking

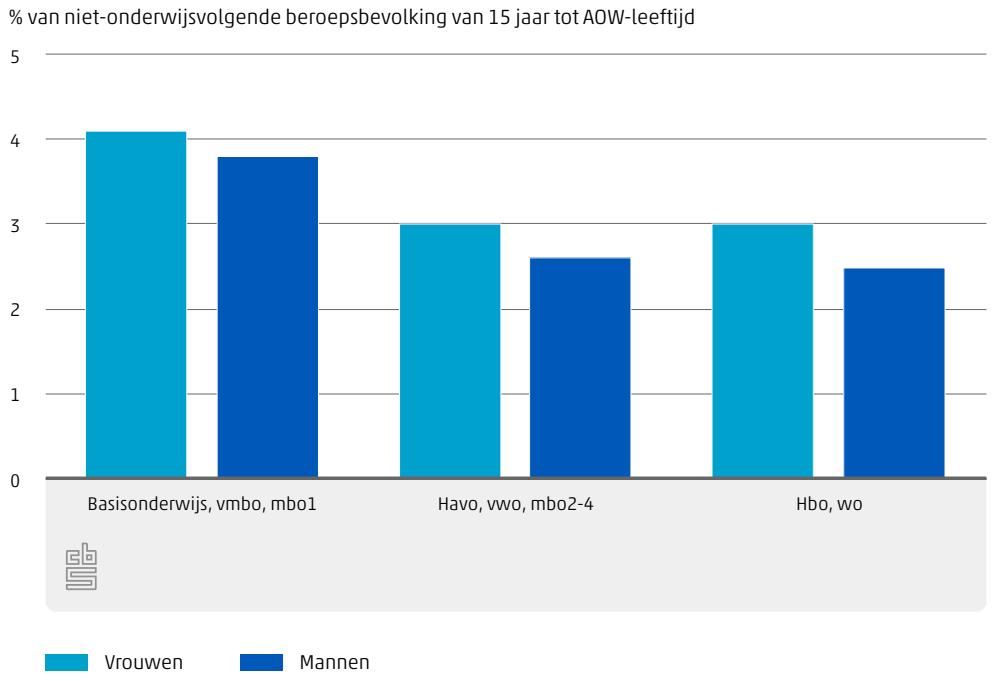
De cijfers die in de Emancipatiemonitor worden getoond over de werkloosheid en de niet-beroepsbevolking verschillen met de reguliere cijfers die het CBS over dit onderwerp publiceert. Het verschil komt door de afbakening van de populatie. In tegenstelling tot de reguliere cijfers worden in de monitor de onderwijsvolgenden en personen vanaf de AOW-leeftijd tot 75 jaar niet gerekend tot de doelpopulatie. Zo is het reguliere werkloosheidspercentage iets hoger doordat de werkloosheid bij onderwijsvolgende jongeren relatief hoog is.
Bij cijfers naar herkomst zijn de data over de jaren 2023 tot en met 2025 samengevoegd. Op deze manier wordt de precisie van de cijfers verbeterd.

Op elke onderwijsniveau meer vrouwen dan mannen werkloos

In 2025 was 3,0 procent van de vrouwelijke beroepsbevolking met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding werkloos. Bij mannen met hetzelfde onderwijsniveau ging het om 2,5 procent. Dit man-vrouwverschil is net iets groter dan bij de (v)mbo- en vergelijkbaar geschoolden. Bij zowel mannen als vrouwen is het werkloosheidspercentage het hoogst onder mensen met basisonderwijs of een vmbo-diploma. Bij de vrouwen lag dit in 2025 op 4,1 procent en bij de mannen op 3,8 procent.
Ten opzichte van 2023 is het werkloosheidspercentage bij zowel mannen als vrouwen gestegen (figuur 6.1.1). Ook voor elk van de onderwijsniveaus is dit het geval.
Het percentage steeg het meest bij vrouwen met een havo-, vwo- of mbo-diploma, en bij mannen bij de hbo'ers en universitair geschoolden en degenen met basisonderwijs of een

vmbo-diploma. In elke van de onderscheiden onderwijsniveaus was de stijging 0,5 procentpunt.

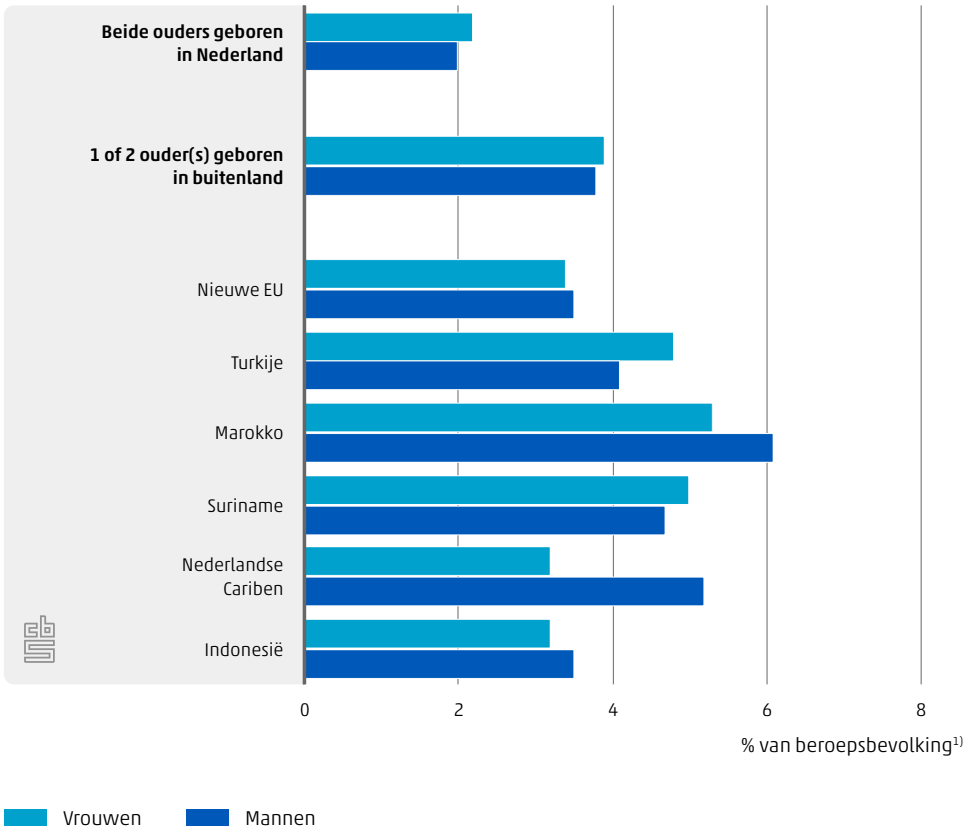
6.1.2 Werkloosheid naar onderwijsniveau, 2025

Vooral in het buitenland geboren vrouwen vaker werkloos dan mannen

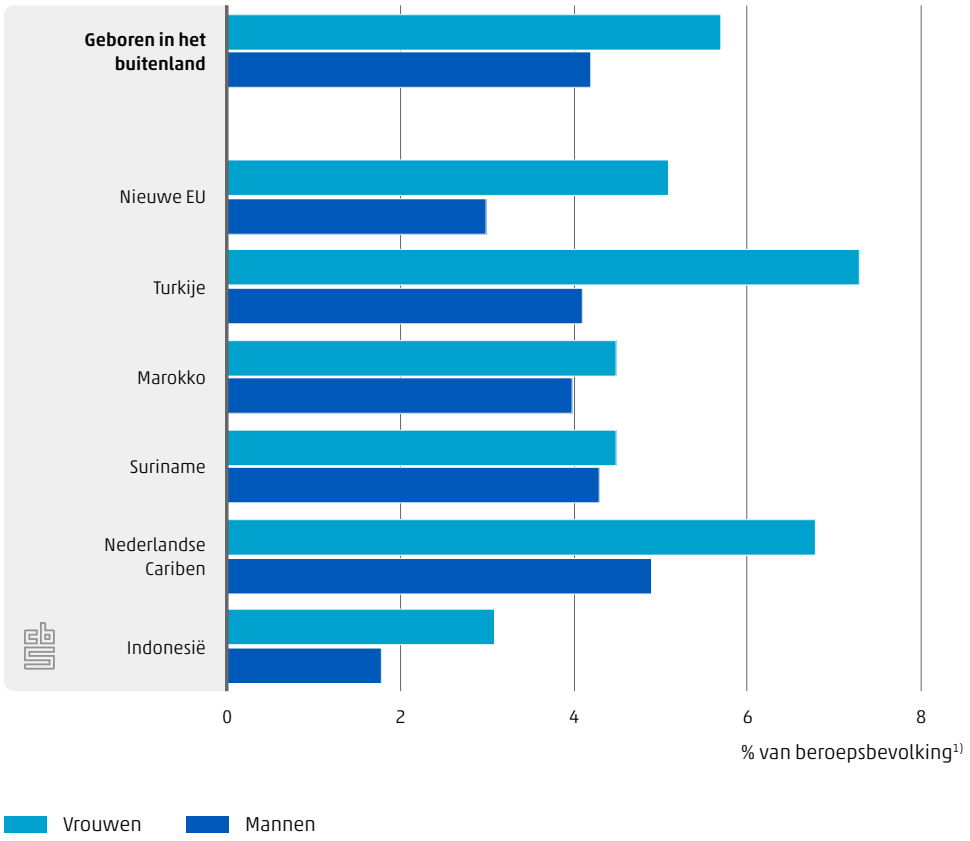
Het werkloosheidspercentage van vrouwen die geboren zijn in Nederland en waarvan beide ouders geboren zijn in Nederland lag in de periode 2023/2025 met 2,2 iets hoger dan bij mannen met dezelfde herkomst (2,0). Voor vrouwen en mannen die geboren zijn in Nederland, maar met minstens een in het buitenland geboren ouder (de tweede generatie, zie Begrippen) was het werkloosheidspercentage bijna gelijk in dezelfde periode (3,9 om 3,8). Binnen de tweede generatie zijn in sommige herkomstgroepen wel verschillen. Zo is het werkloosheidspercentage in de tweede generatie met de Nederlandse Cariben als herkomst bij mannen (5,2) hoger dan bij de vrouwen (3,2). Dit is ook het geval bij de tweede generatie Marokkanen (6,1 procent tegenover 5,3 procent). Bij mensen met een Turkse herkomst is het tegenovergesteld, hier zijn in verhouding meer werkloze vrouwen in de beroepsbevolking (4,8 procent) dan mannen (4,1 procent).
Het verschil in werkloosheid tussen mannen en vrouwen geboren in het buitenland is groter dan tussen mannen en vrouwen die in Nederland geboren zijn (met of zonder Nederlandse herkomst). Bij de migranten was 5,7 procent van de vrouwelijke beroepsbevolking werkloos in de periode 2023/2025 en 4,2 procent van de mannelijke beroepsbevolking. Het grootste man-vrouwverschil is bij migranten uit Turkije en migranten uit de nieuwste EU-lidstaten, gevolgd door migranten uit de Nederlandse Cariben.

6.1.3 Werkloosheid, 2023/2025, geboren in Nederland

1) Niet-onderwijsvolgend, 15 jaar tot AOW-leeftijd

6.1.3 Werkloosheid, 2023/2025, geboren in buitenland

1) Niet-onderwijsvolgend, 15 jaar tot AOW-leeftijd

6.2 Wie zijn niet op zoek of beschikbaar voor werk, en waarom?

De arbeidsparticipatie van vrouwen is lager dan die van mannen (hoofdstuk 3). Zijn mannen en vrouwen om andere redenen niet (of in deeltijd) aan het werk? En onder welke voorwaarden zouden ze aan het werk willen of meer uren willen werken? Voor de onderbenutte deeltijders staan de antwoorden op deze vragen in paragraaf 3.2. Deze paragraaf gaat in op de mannen en vrouwen die niet tot de beroepsbevolking horen.

Bijna twee keer zoveel vrouwen als mannen in de niet-beroepsbevolking

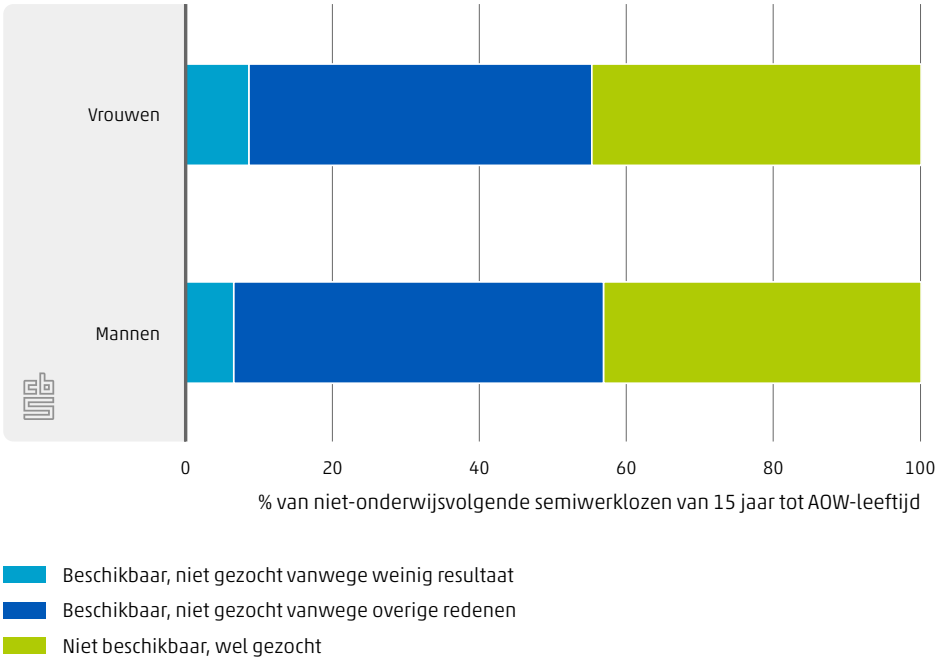
Naast de werkloze beroepsbevolking waren er 1,5 miljoen andere niet-onderwijsvolgende mensen van 15 tot 67 jaar die geen betaald werk hadden in 2025, waarvan 943 duizend vrouwen en 528 duizend mannen. In tegenstelling tot de werklozen hebben deze mensen niet recent gezocht naar werk en/of waren ze niet direct beschikbaar voor werk en behoren daarom niet tot de beroepsbevolking. In deze paragraaf wordt deze zogenoemde niet-beroepsbevolking in verschillende groepen onderscheiden, zie ook figuur 3.1.1. De semi-werklozen zijn mensen die gezocht hebben naar werk maar niet beschikbaar zijn, of ze hebben niet gezocht maar zijn wel beschikbaar voor werk. In 2025 waren er 144 duizend

semiwerklozen, waarvan ruim de helft vrouw was (76 duizend). De rest van de niet-beroepsbevolking zijn mensen die niet naar werk hebben gezocht en niet beschikbaar zijn.

Mannen iets vaker semiwerkloos omdat ze minder vaak naar werk zoeken

In 2025 is het aantal semiwerklozen bij zowel mannen als vrouwen licht gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Bij beiden kwamen er 3 duizend semiwerklozen bij. Voor die tijd daalde het aantal semiwerklozen van 276 duizend in 2016 naar 139 duizend in 2024. Bij vrouwen was de daling sterker met 103 duizend dan bij mannen (47 duizend).
Bij de semiwerkloze vrouwen was 45 procent semiwerkloos in 2025 doordat ze niet beschikbaar waren voor werk, maar wel hadden gezocht. Dit percentage ligt iets lager bij de mannen (43 procent). Mannelijke semiwerklozen zijn dus iets vaker beschikbaar, maar ze zochten minder vaak naar werk.

6.2.1 Reden semiwerkloosheid, 2025

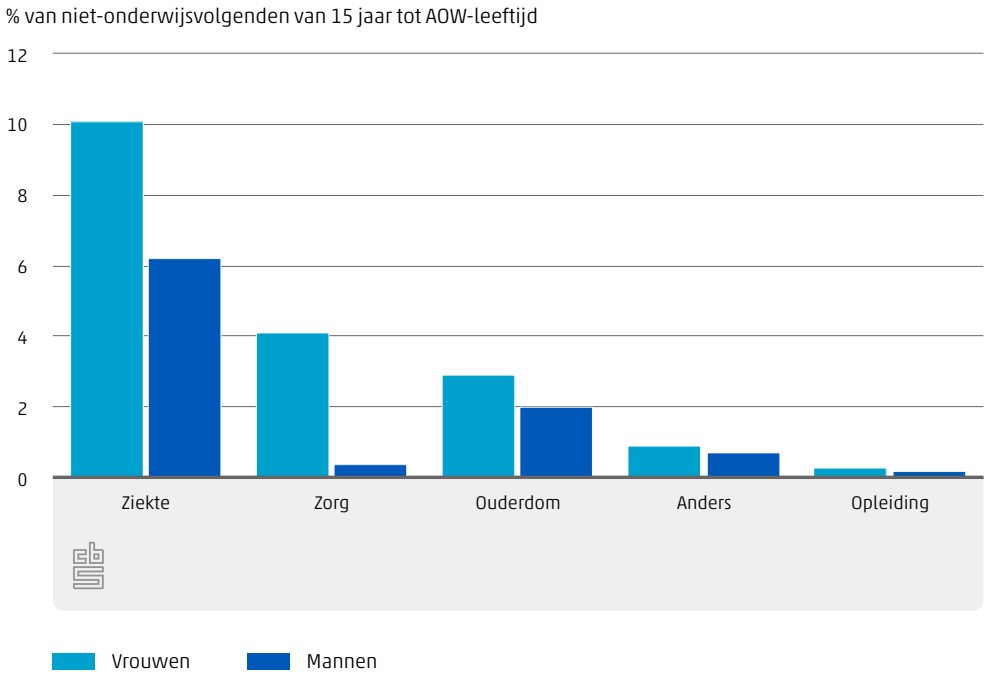

Zorgtaken vooral bij vrouwen reden om niet te werken

In 2025 gaf 18 procent van de niet-onderwijsvolgende vrouwen van 15 jaar tot AOW-leeftijd aan niet naar werk te zoeken en niet beschikbaar te zijn. Dit percentage is gelijk aan dat in 2023, de vorige keer dat deze cijfers in de Emancipatiemonitor zijn beschreven.
Het percentage is bij vrouwen hoger dan bij mannen. Van de mannen was 10 procent niet op zoek en niet beschikbaar voor werk in 2025. Ook bij hen was het percentage gelijk met dat in 2023.
De meest voorkomende reden dat vrouwen niet naar werk zoeken en niet beschikbaar zijn, is ziekte: 10 procent van vrouwen gaf dit in 2025 aan. De afgelopen tien jaar is dit percentage geleidelijk toegenomen. Vrouwen hebben over het algemeen een minder goede gezondheid (zie paragraaf 1.2) en hun lagere arbeidsparticipatie houdt hiermee verband

(Harbers en Hoeymans, 2013; Cai, 2020). Ook voor mannen is ziekte de voornaamste reden om niet te zoeken of beschikbaar te zijn voor werk. Bij hen ging het om 6 procent in 2025. Niet werken vanwege zorg voor het gezin of het huishouden stond bij vrouwen met 4 procent op de tweede plek. Bij de mannen kwam dit minder vaak voor (minder dan 1 procent).
In tegenstelling tot de reguliere CBS-cijfers over de niet-beroepsbevolking zijn ouderdom en opleiding nauwelijks redenen om niet te werken. Dit komt doordat AOW'ers en onderwijsvolgenden hier buiten beschouwing blijven (zie kader in paragraaf 6.1).

6.2.2 Reden niet gezocht en niet beschikbaar voor werk, 2025

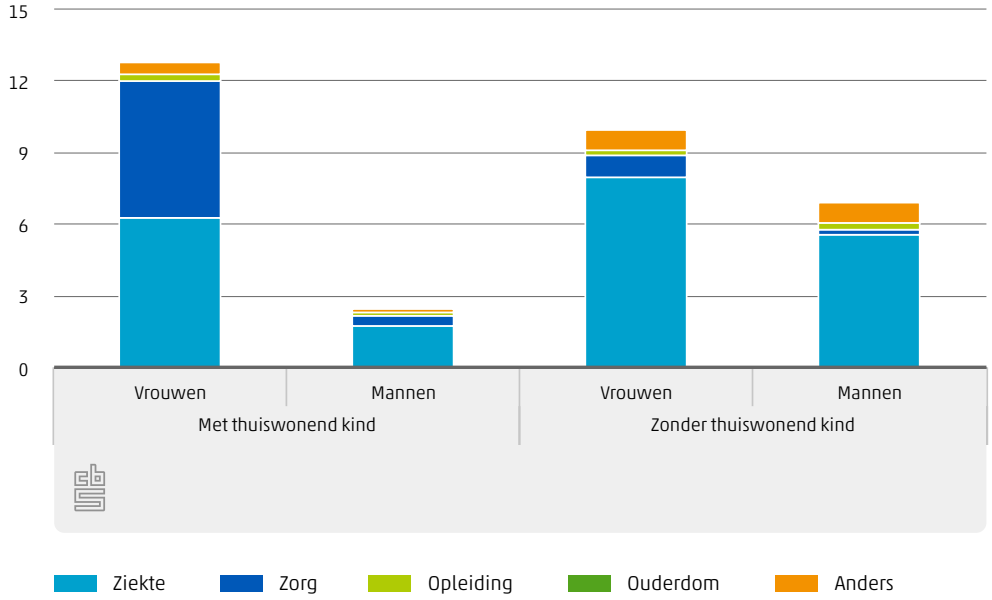

Vrouwen met kinderen vaker om ziekte dan om zorgtaken niet aan het werk

Van de 25- tot 50-jarige vrouwen zonder thuiswonende kinderen had 10 procent niet gezocht naar werk en was ook niet beschikbaar. Bij 25- tot 50-jarige mannen zonder thuiswonende kinderen was dit 7 procent. In beide groepen zijn de meeste mensen niet aan het werk vanwege ziekte, maar zijn er naar verhouding meer vrouwen vanwege zorg voor het huishouden of gezin niet aan het werk. Bij mannen en vrouwen van dezelfde leeftijd met kinderen is de verdeling anders. Bij de moeders is in totaal 13 procent niet beschikbaar en niet op zoek naar werk en werkt 6 procent niet vanwege zorg. In vergelijking met 2023 zijn er in 2025 meer vrouwen met thuiswonende kinderen die niet werken vanwege ziekte en minder die niet werken vanwege zorg. Bij de mannen met thuiswonende kinderen ligt het totale percentage op 2 en werkt minder dan 1 procent niet vanwege zorg.
Voor een vergelijking van niet-werkende vrouwen en mannen met of zonder thuiswonende kinderen is de doelpopulatie hier ingeperkt tot 25- tot 50-jarigen. Hoewel de groepen hierdoor beter vergelijkbaar zijn qua leeftijd, ligt de gemiddelde leeftijd bij mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen desondanks lager dan bij ouders met thuiswonende kinderen (34 jaar om 40 jaar).

6.2.3 Reden niet gezocht en niet beschikbaar voor werk naar kinderen, 2025

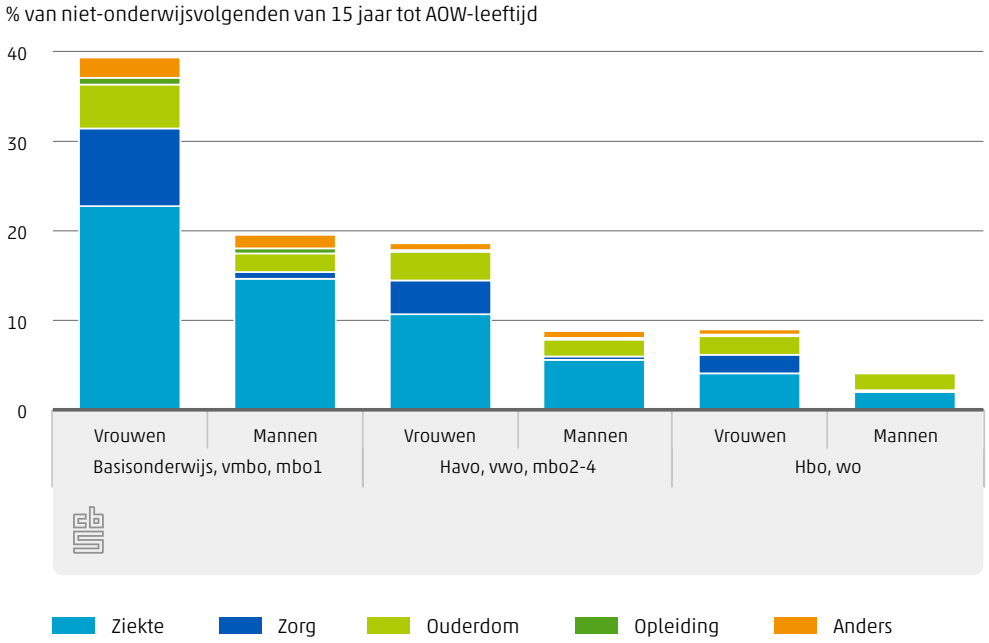
% van niet-onderwijsvolgenden van 25 tot 50 jaar

Bijna 4 op 10 vrouwen met vmbo of vergelijkbaar niveau niet beschikbaar en niet op zoek naar werk

Bij elk van de drie onderwijsniveaus was het percentage vrouwen dat niet gezocht heeft en niet beschikbaar is voor werk in 2025 ongeveer 2 keer zo hoog als bij de mannen. Bij mensen met basisonderwijs of een vmbo-diploma is het percentage dat niet beschikbaar is en niet gezocht heeft het hoogst en bij hbo'ers en universitair geschoolden het laagst. Daarnaast is bij alle onderwijsniveaus ziekte de meest genoemde reden om niet te werken, zowel bij de mannen als de vrouwen. Bij de vrouwen zijn zorgtaken telkens de tweede voornaamste reden om niet te werken, terwijl dit bij de mannen ouderdom is.

6.2.4 Reden niet gezocht en niet beschikbaar voor werk naar onderwijsvniveau, 2025

Vrouwen geboren in het buitenland werken vaker niet vanwege zorg

Bij zowel in Nederland als in het buitenland geboren mannen en vrouwen (15 jaar tot AOW-leeftijd, exclusief onderwijsvolgenden) was ziekte de voornaamste reden om niet naar werk te zoeken of beschikbaar te zijn in 2023/2025. Bij vrouwen geboren in het buitenland was zorg voor het huishouden of het gezin bij 9 procent de reden om niet te werken. Dat is ruim 2 keer zo veel als gemiddeld bij alle vrouwen. Bij de migrantenmannen ligt dit percentage op 1 procent. In totaal is 26 procent van de migrantenvrouwen niet beschikbaar en niet op zoek naar werk, wat ook aanmerkelijk meer is dan bij de mannen (14 procent).
In alle onderscheiden herkomstgroepen (zie daarvoor figuur 6.1.3), ligt het percentage vrouwen dat vanwege zorg niet werkt hoger dan bij de mannen. De grootste man-vrouwverschillen doen zich voor bij migranten met een Marokkaanse (21 procent om 1 procent) of een Turkse herkomst (12 procent om 1 procent). Bij mensen die geboren zijn in Nederland zitten de grootste verschillen ook bij mensen met een Marokkaanse (6 procent om minder dan 1 procent) en Turkse afkomst (7 procent om minder dan 1 procent).

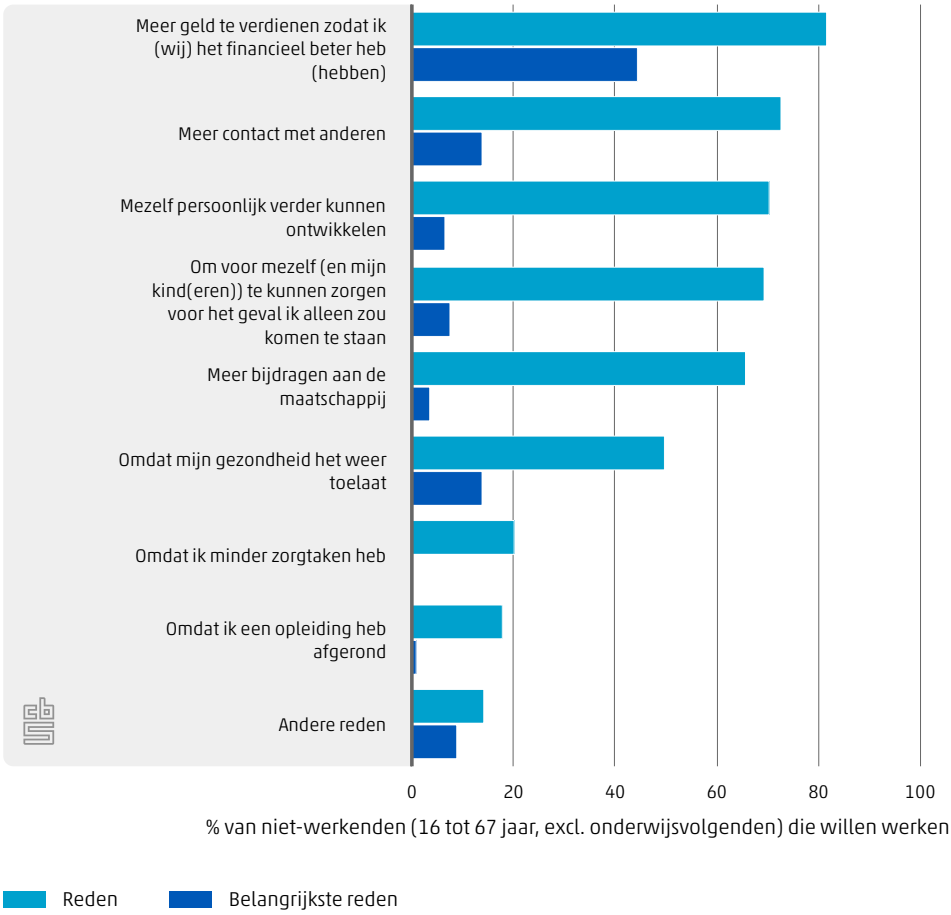
6.3 Wanneer wel aan het werk?

Geld belangrijkste reden om aan het werk te willen

Ruim 1 op de 3 niet-werkenden (van 16 tot 67 jaar, exclusief onderwijsvolgenden) zegt in het onderzoek Emancipatie-opinies (EMOP) wel aan het werk te willen gaan. Zij hebben daarvoor uiteenlopende redenen, maar aan het onderzoek namen te weinig mensen deel om deze redenen naar sekse te kunnen detailleren.

De meest genoemde reden om aan het werk te willen gaan is om meer geld te verdienen en het daardoor financieel beter te hebben. Het is van alle genoemde redenen ook verreweg het vaakst de belangrijkste reden. Daarnaast worden ook het contact met anderen, de persoonlijke ontwikkeling, het kunnen voorzien in het eigen onderhoud en een bijdrage leveren aan de maatschappij relatief vaak als redenen genoemd.

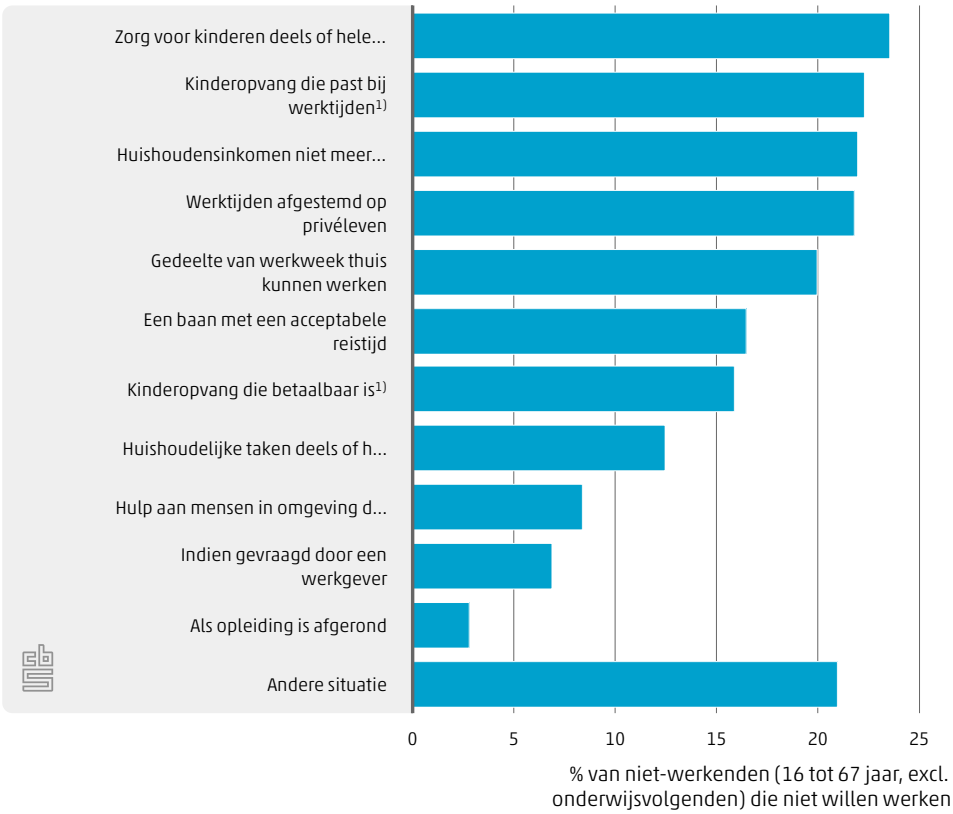
6.3.1 Redenen om aan het werk te willen gaan, 2026

Ruim 1 op de 5 zou bij te weinig inkomen toch willen werken

Ook als er op dit moment geen behoefte is om te gaan werken, kan die wens onder andere omstandigheden toch ontstaan. Een relatief groot deel van alle niet-werkenden (22 procent) zegt dat een terugval in het huishoudensinkomen aanleiding kan zijn om aan de slag te willen gaan. En niet-werkenden met minderjarige kinderen zeggen relatief vaak te willen gaan werken als de zorg voor de kinderen deels of volledig kan worden overgenomen door iemand anders, zoals de partner. Ook de tijden en de kosten van formele kinderopvang spelen bij een deel van de niet-werkenden met jonge kinderen een rol. De balans tussen werk- en privétijd, de mogelijkheid om thuis te werken en een acceptabele reistijd, worden ook geregeld genoemd als medebepalend om te gaan werken.

6.3.2 Situaties waarin niet-werkenden zouden willen gaan werken, 2026

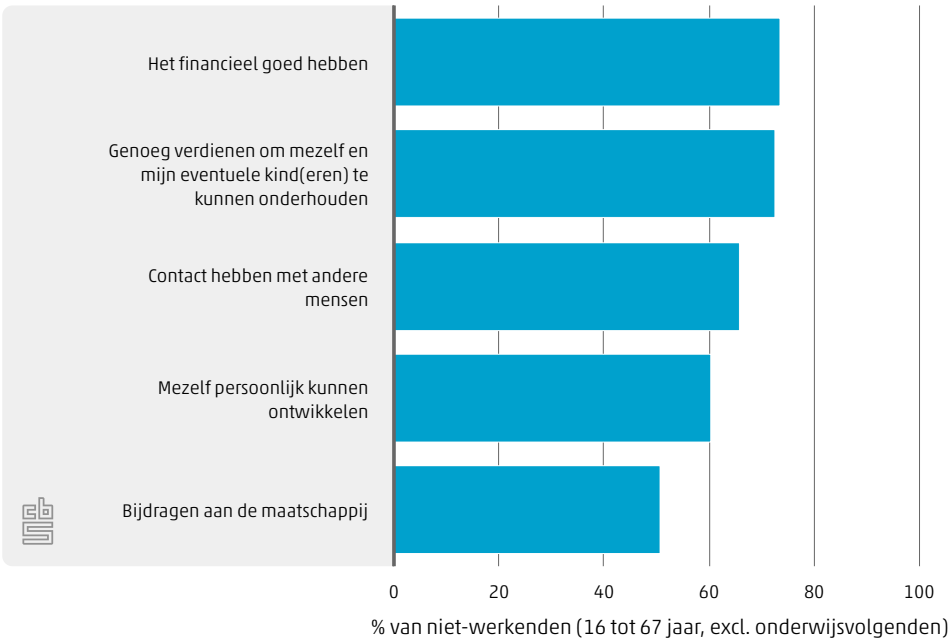

1) Alleen gevraagd aan mensen met thuiswonende minderjarige kinderen.

Niet-werkenden zien geld als belangrijkste reden voor werk

Hoewel minder uitgesproken dan werkenden (zie paragraaf 3.1), vinden ook niet-werkenden financiële redenen het belangrijkst voor het doen van betaald werk. Ruim 7 op de 10 niet-werkenden (van 16 tot 67 jaar, exclusief onderwijsvolgenden) vinden betaald werk (heel) belangrijk om het financieel goed te kunnen hebben en om genoeg te kunnen verdienen om zichzelf en eventuele kinderen te kunnen onderhouden. Andere redenen, zoals het contact met andere mensen, de persoonlijke ontwikkeling en een bijdrage leveren aan de maatschappij, vinden niet-werkenden minder belangrijk. In het onderzoek rapporteerden te weinig mensen deze redenen om man-vrouwverschillen betrouwbaar aan te kunnen tonen.

6.3.3 (Heel) belangrijke reden voor betaald werk, 2026

6.4 Literatuur

Cai, L. (2020). Effects of Health on the Extensive and Intensive Margins of Labour Supply. Journal of the Royal Statistical Society, Volume 184, Issue 1, January 2021, Pages 87–117.

Harbers, M.M. en N. Hoeymans (red.) (2013). Gezondheid en maatschappelijke participatie. Themarapport Volksgezondheid Toekomstverkenning 2014. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

7 Sociaal veilig leven

In dit hoofdstuk staan slachtofferschap van geweld en veiligheidsbeleving van mannen en vrouwen centraal. Zijn er meer mannen of juist meer vrouwen slachtoffer van geweld? Waar vindt dit plaats en door wie? Naast mishandeling, bedreiging en seksueel geweld wordt ook ingegaan op huiselijk geweld, seksueel grensoverschrijdend gedrag en ongewenst gedrag op het werk. Bovendien komt aan bod hoe vaak mannen en vrouwen verdacht worden van een geweldsmisdrijf. Verder wordt beschreven hoe veilig mannen en vrouwen zich voelen, bijvoorbeeld in de eigen buurt en 's avonds alleen thuis. Tot slot komen opvattingen van mannen en vrouwen over seksuele omgangsvormen aan bod.

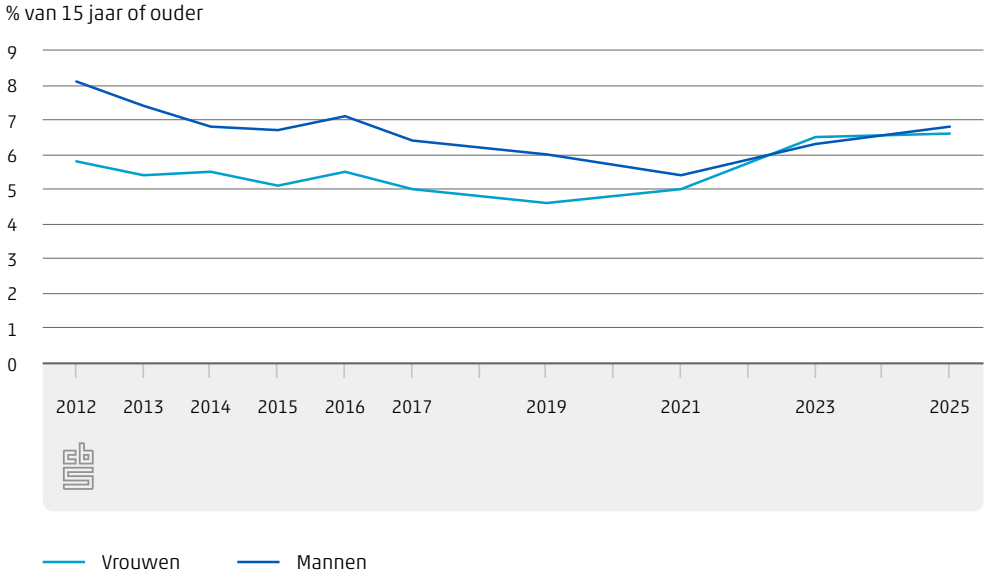
7.1 Neemt geweld tegen vrouwen af?

Evenveel vrouwen als mannen geweldsslachtoffer

Uit cijfers van de Veiligheidsmonitor (CBS, 2026a) blijkt dat in 2025 6,7 procent van de inwoners van Nederland (15 jaar of ouder) in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer is geworden van één of meerdere geweldsdelicten. Onder geweldsdelicten vallen mishandeling, bedreiging en seksueel geweld. Evenveel mannen als vrouwen werden slachtoffer van geweld: 505 duizend mannen en 505 duizend vrouwen.

Er zijn wel verschillen tussen mannen en vrouwen in slachtofferschap wanneer wordt gekeken naar verschillende types geweldsdelicten. Zo zijn meer mannen dan vrouwen slachtoffer van bedreiging (5,8 procent bij mannen, 3,9 procent bij vrouwen) en mishandeling (1,6 procent tegen 1,0 procent). Vrouwen worden daarentegen 5 keer vaker slachtoffer van seksueel geweld dan mannen (3,1 tegenover 0,6 procent).

7.1.1 Slachtoffers geweld[1)]

1) De Veiligheidsmonitor is sinds 2017 een tweejaarlijkse enquête. In 2021 is de onderzoeksopzet gewijzigd. Cijfers over 2012-2019 zijn met omrekenfactoren vergelijkbaar gemaakt met cijfers over 2021 en daarna.

Tussen 2012 en 2021 is het slachtofferschap door geweld bij mannen afgenomen. In 2012 werd 8 procent van de mannen slachtoffer van een geweldsdelict, in 2021 was dit ruim 5 procent. Tussen 2021 en 2025 vond echter een stijging plaats, al bleef het percentage lager dan in 2012. Bij vrouwen was er een daling tussen 2012 en 2019, maar minder sterk dan bij mannen (van 6 naar 5 procent). Tussen 2019 en 2023 steeg het percentage vrouwen dat slachtoffer werd van een geweldsdelict. In 2025 bleef het gelijk en was het hoger dan in 2012.

Vooral jonge vrouwen slachtoffer van geweld

Jonge vrouwen zijn vaker slachtoffer van geweld dan jonge mannen: 14 procent tegen 11 procent van de 15- tot 25-jarigen. Jonge vrouwen en mannen zijn bovendien vaker slachtoffer dan oudere leeftijdsgroepen. Bij vrouwen is het leeftijdsverschil groter dan bij mannen. Van de vrouwen van 65 jaar of ouder is 2 procent slachtoffer van geweld, bij mannen in die leeftijd is dat 3 procent (zie m/v-stat).

Jonge vrouwen zijn vooral vaker slachtoffer van seksueel geweld: 10 procent van de 15- tot 25-jarige vrouwen geeft aan hier in 2025 slachtoffer van geweest te zijn tegenover 2 procent van de jonge mannen. Van bedreiging en mishandeling zijn jonge mannen het meest slachtoffer met respectievelijk 9 procent en 3 procent, tegenover respectievelijk 5 procent en 2 procent bij jonge vrouwen.

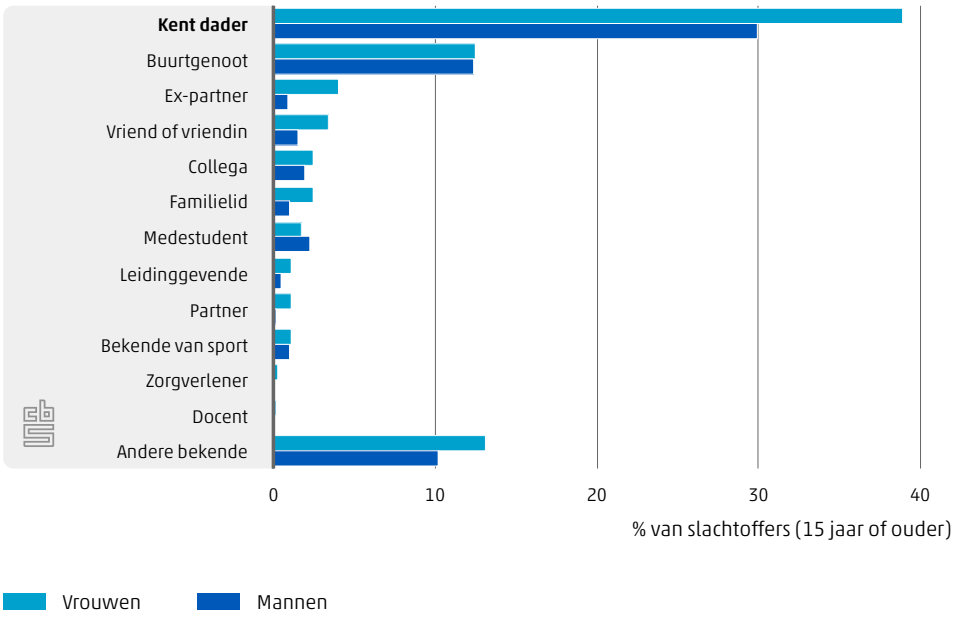
Bij zowel mensen die in Nederland zijn geboren (Nederlandse herkomst of tweede generatie; zie Begrippen) als in het buitenland geboren mensen (migranten) worden vrouwen vaker slachtoffer van seksueel geweld dan mannen. Tweedegeneratievrouwen worden bovendien vaker slachtoffer van seksueel geweld dan migrantenvrouwen en vrouwen met een Nederlandse herkomst (4 procent tegenover beide 3 procent in 2025). Bij mannen is er geen verschil in slachtofferschap van seksueel geweld tussen de

herkomstgroepen. Van bedreiging zijn mannen met een Nederlandse herkomst en tweedegeneratiemannen vaker slachtoffer dan vrouwen met deze herkomst. Daarbij zijn tweedegeneratiemannen vaker slachtoffer dan mannen met een Nederlandse herkomst en mannelijke migranten (7 procent tegenover respectievelijk 6 procent en 5 procent).

Meeste geweld tegen vrouwen en mannen door onbekende

Ruim een derde (35 procent) van de geweldsslachtoffers gaf in 2025 aan dat ze de dader kennen. De ruime meerderheid kent de dader niet. Een buurtgenoot of een andere bekende is een relatief veelgenoemde dader bij geweldsdelicten. Daders die relatief weinig genoemd worden bij geweldsdelicten zijn onder meer docenten en zorgverleners. Vrouwen kennen de dader vaker dan mannen (39 procent tegenover 30 procent), en dan vooral als het gaat om bedreiging of mishandeling (zie tabel B7.1.1). Bij die twee delicten geven zowel mannen als vrouwen relatief vaak aan dat de bekende dader een buur of een andere bekende was. Hetzelfde geldt voor seksueel geweld, maar ook een vriend of een collega worden dan genoemd. Geweld tegen vrouwen wordt ook relatief vaak door een ex-partner gepleegd.

7.1.2 Dader [1] geweldsdelicten, 2025

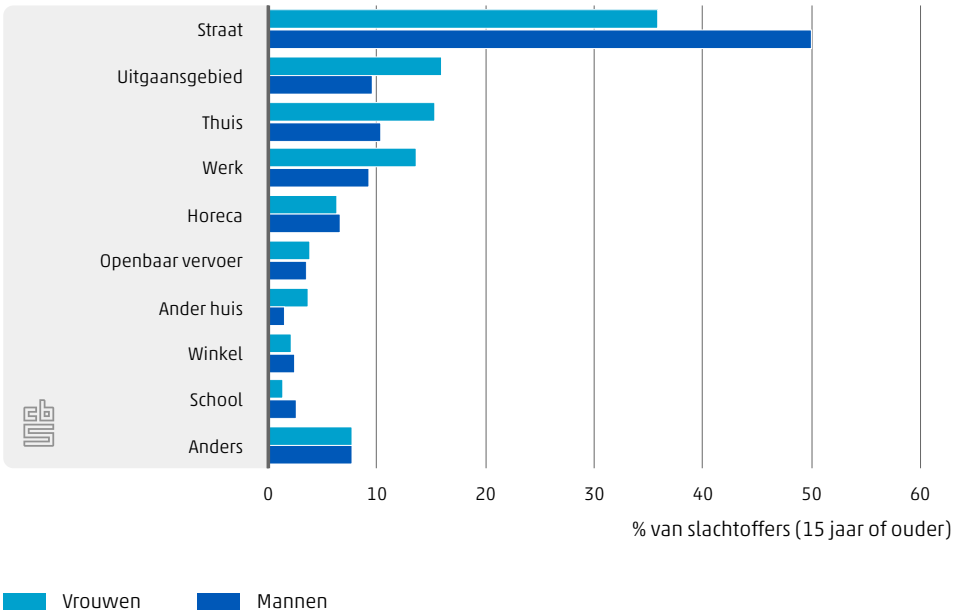

1) Meerdere antwoorden mogelijk.

Geweldsdelicten gebeuren het vaakst op straat

Mannen en vrouwen die slachtoffer van geweld werden, geven het vaakst aan dat dit geweld op straat plaatsvond (zie tabel B7.1.2). Vooral bij mannen is dit het geval (50 procent, en 36 procent bij vrouwen). Ook uitgaansgebied, het eigen huis en het werk worden door mannen en vrouwen relatief veel genoemd als de locatie waar het incident voorviel.
Het minst vermelden slachtoffers een school of winkel als locatie (elk 2 procent).
In vergelijking met mannen werden vrouwen vaker slachtoffer thuis, in uitgaansgebied, op het werk of bij iemand anders thuis.

7.1.3 Locatie[1)] geweldsdelicten, 2025

1) Meerdere antwoorden mogelijk.

Mishandeling bij vrouwen meer dan bij mannen in de thuissituatie

Mishandeling en bedreiging vinden het vaakst plaats op straat, met name mannen worden vaker bedreigd op straat dan vrouwen (zie tabel B7.1.2). Ook ervaren mannen meer dan vrouwen bedreiging in uitgaansgebied of horecagelegenheid, en mishandeling vindt bij hen ook vaker dan vrouwen plaats in de horeca. Vrouwen ondervinden mishandeling en bedreiging relatief vaak thuis. Daarnaast worden vrouwen meer op het werk bedreigd dan mannen. Seksueel geweld vindt het vaakst plaats in uitgaansgebied, zowel bij mannen als vrouwen.

Vrouwen vaker slachtoffer van huiselijk geweld

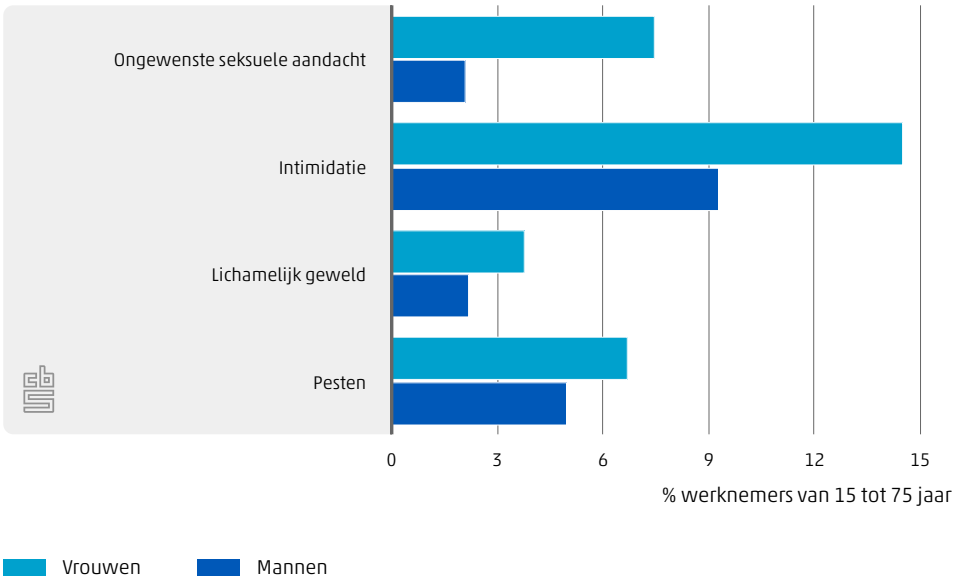
In de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag (CBS, 2024) geeft 10 procent van de vrouwen (16 jaar of ouder) aan slachtoffer te zijn geweest van een of meerdere vormen van huiselijk geweld. Bij mannen in die leeftijd is dat 7 procent. Het gaat daarbij om fysiek of seksueel geweld of dwingende controle in huiselijke kring, of om stalking door een ex-partner. Huiselijk geweld wordt het vaakst door een partner of ex-partner gepleegd.

Vrouwen vaker te maken met ongewenst gedrag op het werk

Vrouwelijke werknemers melden vaker dan mannelijke werknemers dat ze op het werk te maken hebben met ongewenst gedrag van een klant, leidinggevende of collega. Dat blijkt uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) van TNO en CBS (2026). Het verschil is vooral groot bij ongewenste seksuele aandacht. Vrouwen hebben hier met een kleine

8 procent in 2025 bijna 4 keer zo vaak last van als mannen. Bovendien zijn meer vrouwelijke dan mannelijke werknemers slachtoffer van intimidatie (15 procent tegen 9 procent) en lichamelijk geweld (4 procent tegen 2 procent). Dit hangt ermee samen dat vrouwen vaker werken in beroepen met veel externe contacten, zoals verzorgenden, verpleegkundigen, apothekersassistenten, maatschappelijk werkers en artsen (zie StatLine). Werknemers ervaren vaker ongewenst gedrag van klanten, patiënten en dergelijke dan van collega's en leidinggevenden. Ook vrouwelijke zelfstandig ondernemers melden in 2025 vaker dan mannen last te hebben van ongewenste seksuele aandacht, intimidatie en pestgedrag, terwijl mannelijke ondernemers iets vaker last hebben van lichamelijk geweld (zie ook StatLine).

7.1.4 Slachtoffers van ongewenst gedrag op het werk, 2025

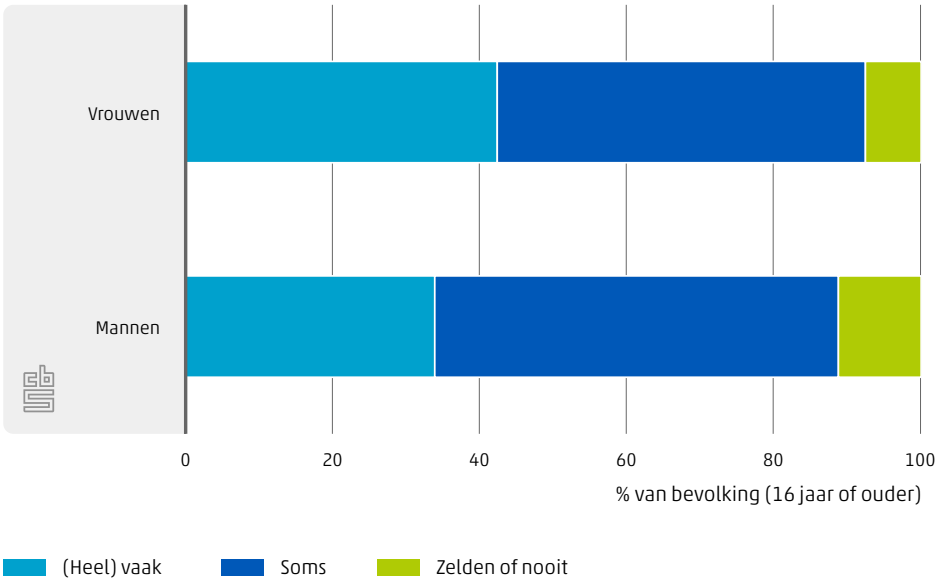

Bron: CBS, TNO (NEA)

Volgens meerderheid komt discriminatie om gezinsvorming voor op het werk

In Nederland mag een werkgever iemand die een kinderwens heeft, zwanger is of al kinderen heeft, om die redenen niet minder kansen geven dan andere werknemers. Als dat toch gebeurt, dan is er sprake van discriminatie. Verreweg de meeste mensen denken dat deze vorm van discriminatie in Nederland soms of (heel) vaak voorkomt. Vrouwen zijn daarbij vaker van mening dat werknemers vanwege gezinsvorming worden gediscrimineerd dan mannen. Ongeveer 1 op de 10 zegt dat er zelden of nooit sprake is van dergelijke discriminatie, mannen iets vaker dan vrouwen.

7.1.5 Denkt dat werknemers in Nederland worden gediscrimineerd vanwege gezinsvorming[1)], 2026

1) Kinderwens, zwangerschap of ouderschap

Beleidsdoelen geweld tegen vrouwen

De overheid erkent dat vrouwen in vergelijking met mannen een sociaal onveiliger leven leiden in Nederland. Om deze ongelijkheid te verkleinen neemt de overheid verschillende maatregelen (zie OCW, 2026; Rijksoverheid), waaronder de volgende:

- **Het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (NAP) is een meerjarige brede aanpak van het kabinet in samenwerking met andere organisaties om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen, te herkennen, aan te pakken en hulp te bieden aan de slachtoffers.**
- **Door het aanstellen van een Nationaal Coördinator Geweld tegen Vrouwen en Huiselijk Geweld en het invoeren van een nationaal telefoonnummer 116 wil het kabinet meer landelijke sturing geven bij het aanpakken van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.**
- **Volgens de Wet seksuele misdrijven kunnen slachtoffers van aanranding en verkrachting sinds juli 2024 aangifte doen als duidelijk was dat ze geen seks wilden. Om verkrachting of aanranding aan te tonen, is volgens de wet geen bewijs nodig dat iemand is gedwongen. Het is strafbaar als duidelijk was dat de ander geen seks wilde, maar iemand toch heeft doorgezet. Als er bewijs is van dwang, dan kan de dader een zwaardere straf krijgen. Ook seksuele intimidatie in het openbaar en het sturen van seksueel getinte berichten aan kinderen (sexchatting) zijn strafbaar volgens de Wet seksuele misdrijven. Hiermee wordt bijgedragen aan betere bescherming tegen seksueel geweld.**
- **Het kabinet werkt aan een wetsvoorstel voor strafbaarstelling van onder meer psychisch geweld en online intimidatie en aan verbetering van de strafrechtelijke aanpak van plegers en medeplichtigen van eergerelateerd geweld.**

- **De overheid wil ook huiselijk geweld aanpakken en voorkomen, mede door voorlichting. In publiekscampagnes roept de overheid slachtoffers, maar ook omstanders of plegers van geweld op om advies en hulp te zoeken. Ook kunnen plegers van huiselijk geweld een huisverbod krijgen. Daarnaast werkt de overheid samen met gemeenten om huiselijk geweld te bestrijden.**
- **Met de nieuwe subsidieregeling Mannenalliantie worden mannen betrokken bij het voorkomen, signaleren en bestrijden van geweld tegen vrouwen, waaronder femicide. De mannenalliantie zal onder andere inzetten op bewustwordings- en gedragsinterventies.**
- **De Europese Raad besloot op 1 juni 2023 tot bekrachtiging van het Verdrag van Istanbul. Ook Nederland heeft dit verdrag ondertekend en zich zo gecommitteerd aan het leveren van data over geweld tegen vrouwen. Voor een aantal lidstaten zijn uitkomsten over 2021 terug te vinden op de website van Eurostat en in hoofdstuk 8.**
- **Het project 'Veilige Steden' is een samenwerkingsverband tussen gemeenten in Nederland en zet zich in voor veiligheid van vrouwen in de openbare ruimte en bij het uitgaan.**
- **Het Rijk ondersteunt verschillende programma's die zich inzetten voor een veiligere samenleving voor vrouwen, zoals Act4Respect en Emancipator.**

Daarnaast zijn er naar aanleiding van recente gebeurtenissen van geweld tegen vrouwen ook andere initiatieven die zich inzetten voor een veilige toekomst voor vrouwen. 'Wij eisen de nacht op' is ontstaan nadat de 17-jarige Lisa in augustus 2025 werd vermoord na het uitgaan. Naar aanleiding van deze moord nemen gemeenten verschillende maatregelen zoals onveilige plekken in kaart brengen, straatverlichting verbeteren en meer toezicht.

Meer vrouwen dan mannen slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag

In 2024 gaf 16 procent van de vrouwen van 16 jaar of ouder aan in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer te zijn geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag (CBS, 2024). Dat percentage is meer dan 2 keer zo hoog als bij mannen (7 procent). Het gaat hierbij voornamelijk om offline seksuele intimidatie, die plaatsvindt in de 'echte' wereld (en dus niet online) maar waarbij geen fysiek contact is (bijvoorbeeld ongewenst aangestaard worden op een seksuele manier). Van offline seksuele intimidatie was 12 procent van de vrouwen slachtoffer, tegenover 4 procent van de mannen. Ook bij online seksuele intimidatie zijn vrouwen vaker slachtoffer dan mannen (6 procent tegenover 4 procent). Hetzelfde geldt voor fysiek seksueel geweld, waarvan 5 procent van de vrouwen slachtoffer was in 2024 (tegenover 2 procent van de mannen). Van alle drie de vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag worden met name jonge vrouwen en bi-plus vrouwen slachtoffer.

Vooral jonge vrouwen slachtoffer van online stalking

In 2025 had 1 procent van de mannen en vrouwen te maken met online stalking (CBS, 2026a). Ook online pesten komt met 1 procent evenveel voor bij mannen als bij vrouwen. Van online stalken worden jonge vrouwen tussen 15 en 25 jaar relatief vaak slachtoffer

(2 procent). Bij online pesten zijn zowel jonge mannen als jonge vrouwen vaker slachtoffer dan andere leeftijdsgroepen (beide 2 procent). Mannen en vrouwen geven ongeveer even vaak aan emotionele, psychische en/of financiële problemen te hebben als gevolg van hun slachtofferschap. Slachtoffers van pesten ervaren vaker problemen dan slachtoffers van stalken (50 procent tegenover 43 procent in 2025). Met name jonge vrouwen ervaren problemen van online pesten (72 procent). Vooral emotionele of psychische problemen worden bij online pesten en online stalken vaak genoemd (respectievelijk 49 procent en 42 procent). Bij vrouwen komen deze problemen meer voor bij dan mannen.

Vrouwen en mannen niet altijd op één lijn over seksuele omgangsvormen

Mannen en vrouwen verschillen in een aantal opzichten van mening over seksuele omgangsvormen, zoals grensoverschrijdend gedrag en hoe daarmee om te gaan. Zij verschillen vooral als het gaat om het zeggen of doen van dingen die als seksueel grensoverschrijdend kunnen worden gezien. Van de mannen vermijdt 34 procent dat, terwijl dat van de vrouwen 11 procent is. Ook vinden meer mannen dan vrouwen dat tegenwoordig de dingen die je zegt of doet, te snel worden opgevat als seksueel overschrijdend gedrag. Van de mannen is de helft die mening toegedaan en van de vrouwen bijna 4 op de 10. Aan de andere kant zijn bijna 2 keer zoveel vrouwen als mannen het oneens met deze stelling.

Ook over de acceptatie van grensoverschrijdend gedrag op het internet, bijvoorbeeld bij berichten op sociale media, via Whatsapp of per e-mail, lopen de meningen van mannen en vrouwen relatief sterk uiteen. Een kleine minderheid van de mensen is van mening dat je op internet moet accepteren dat mensen seksueel grensoverschrijdend kunnen reageren, maar mannen vinden dat vaker dan vrouwen.

De meeste mensen onderschrijven de stelling dat je er wat van moet zeggen als je seksueel grensoverschrijdend gedrag ziet en ook dat als iemand geen 'ja' zegt als je seks met die persoon wil, dat je dat altijd moet opvatten als 'nee'. Mannen en vrouwen zijn het hiermee ook in dezelfde mate eens. Over andere zaken, zoals het op straat naar iemand roepen, fluiten of sissen, de mate waarin jongens en mannen hun zin doordrijven op seksueel gebied en de voor- en nadelen van het melden van grensoverschrijdend gedrag verschillen mannen en vrouwen eveneens niet van mening.

7.1.6 Opvattingen over seksuele omgangsvormen onder bevolking van 16 jaar of ouder, 2026

	Vrouwen	Mannen
	% (helemaal) eens*	
Het is oké om op straat naar iemand te roepen, fluiten of sissen	4,0	4,5
Als iemand geen 'ja' zegt als je seks met die persoon wil, dan moet je dat altijd opvatten als 'nee'	69,0	65,4
Tegenwoordig worden dingen die je zegt of doet, te snel opgevat als seksueel grensoverschrijdend gedrag	**39,4**	**50,9**
Als je seksueel grensoverschrijdend gedrag ziet, dan moet je daar wat van zeggen of ingrijpen	75,2	73,3
De samenleving neemt seksueel grensoverschrijdend gedrag serieus	**43,2**	**50,3**
Jongens en mannen drijven vaak hun zin door op seksueel gebied	38,6	36,7
Ik zeg of doe bepaalde dingen niet omdat ik bang ben dat het als seksueel grensoverschrijdend wordt gezien	**10,9**	**34,2**
Mensen moeten er zelf voor zorgen dat zij geen slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag	**16,5**	**22,0**
Op het internet moet je accepteren dat mensen seksueel grensoverschrijdend kunnen reageren	**9,8**	**17,7**
Het heeft meer nadelen dan voordelen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te melden	14,0	14,0

* Significante verschillen tussen vrouwen en mannen (p<0,05) zijn **vetgedrukt**.

Meeste verdachten van geweldsmisdrijven zijn mannen

In 2025 werden ruim 32 duizend personen verdacht van een geweldsmisdrijf (zie Statline). Een persoon wordt door de politie als verdachte van een misdrijf geregistreerd als er een redelijk vermoeden van schuld aan het misdrijf bestaat. Onder geweldsmisdrijven vallen onder andere mishandeling, bedreiging en stalking, en seksuele misdrijven. Veel meer mannen dan vrouwen waren verdachte van een geweldsmisdrijf: ruim 28 duizend mannen tegenover bijna 4 duizend vrouwen.

Helft van de vermoorde vrouwen door (ex-)partner omgebracht

In 2025 kwamen 38 vrouwen en 65 mannen om door moord of doodslag (zie Statline; CBS, 2026b). Het aantal mensen dat in Nederland om het leven is gekomen door moord of doodslag is in de afgelopen dertig jaar afgenomen. In 1996 vielen er 240 slachtoffers, in 2006 waren dit er 159 en in 2016 ging het om 108 slachtoffers. Deze afname is te zien bij zowel het aantal mannelijke als vrouwelijke slachtoffers, maar het aantal mannelijke slachtoffers is sterker gedaald.

Bij vrouwen die tussen 2021 en 2025 vermoord zijn, had de politie bij 96 procent van alle slachtoffers een (vermoedelijke) dader in beeld. Bij de helft was dit hun (ex-)partner. Bij vrouwen tussen 20 en 60 jaar was dit 63 procent. 18 procent van de vrouwen werd door een familielid om het leven gebracht, 16 procent door een kennis, en 9 procent door een onbekende.

Bij mannelijke slachtoffers had de politie in 86 procent van de gevallen een (vermoedelijke) dader in beeld. De (vermoedelijke) dader was bij 4 procent van de vermoorde mannen een (ex-)partner en bij 12 procent een familielid. Kennissen waren bij 30 procent van de gevallen

de (vermoedelijke) dader. Bij 11 procent ging het om een afrekening in het criminele circuit. Dit kwam bij vrouwen nauwelijks voor.

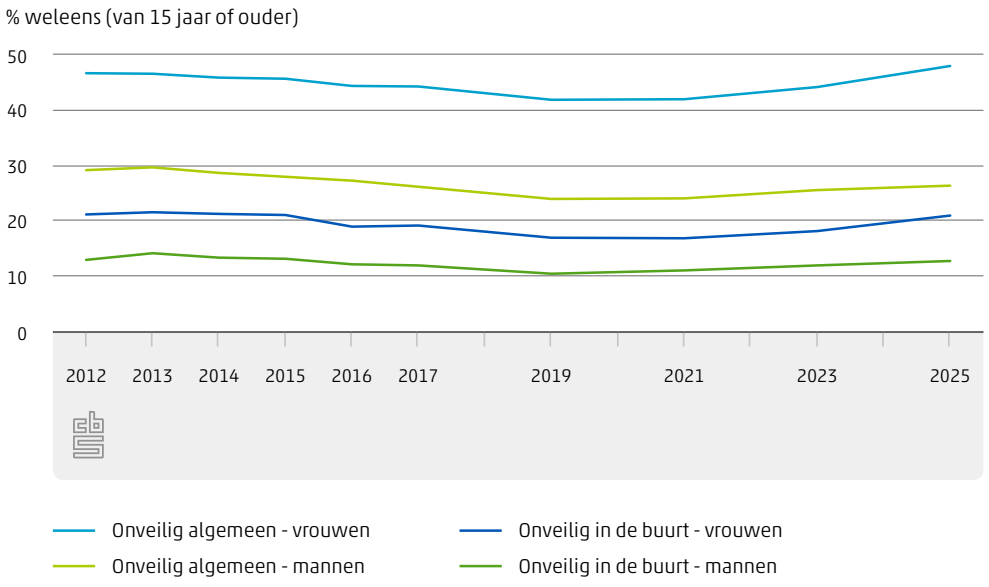
7.2 Hoe veilig voelen vrouwen zich?

Vrouwen voelen zich onveiliger dan mannen, ook in de eigen buurt

In 2025 zei 37 procent van de mensen van 15 jaar of ouder zich in het algemeen weleens onveilig te voelen. Bij vrouwen komen deze onveiligheidsgevoelens meer voor dan bij mannen (48 procent tegenover 26 procent). Tussen 2012 en 2021 zijn onveiligheids-gevoelens bij mannen en vrouwen gedaald, maar sinds 2023 zijn ze weer licht gestegen. Vooral jonge vrouwen voelen zich onveilig: 60 procent van de 15- tot 25-jarige vrouwen geeft aan zich weleens onveilig te voelen en 27 procent van de mannen in die leeftijd. Vrouwen voelen zich minder onveilig naarmate ze ouder zijn, bij mannen zijn de verschillen tussen leeftijdsgroepen kleiner (zie m/v-stat).

In elke herkomstgroep (Nederlandse herkomst, tweede generatie, migranten; zie Begrippen) voelen vrouwen zich vaker onveilig dan mannen. Van de vrouwen met een Nederlandse herkomst voelt 49 procent zich weleens onveilig, bij de mannen is dat 27 procent. Bij de tweede generatie zijn die percentages 52 en 28. Het man-vrouwverschil is het kleinst bij migranten: 40 procent tegen 24 procent. Bij zowel vrouwen als mannen voelen migranten zich minder vaak onveilig dan in Nederland geborenen.

7.2.1 Onveiligheidsgevoelens[1)]

1) De Veiligheidsmonitor is sinds 2017 een tweejaarlijkse enquête. In 2021 is de onderzoeksopzet gewijzigd. Cijfers over 2012-2019 zijn met omrekenfactoren vergelijkbaar gemaakt met cijfers over 2021 en daarna.

Ook in de eigen buurt voelen vrouwen zich onveiliger dan mannen (21 procent tegenover 13 procent in 2025), met name bij jongeren tot 25 jaar (zie m/v-stat). Hoe jonger, hoe onveiliger vrouwen zich voelen in de buurt. Bij mannen zijn het niet de jongeren die zich het meest onveilig voelen, maar de 25- tot 45-jarigen. In de eigen buurt voelen vrouwen en mannen met een Nederlandse herkomst zich het minst vaak weleens onveilig, en binnen alle herkomstgroepen vrouwen vaker dan mannen.

Ook 's avonds op straat en 's avonds alleen thuis voelen meer vrouwen dan mannen zich onveilig. 27 procent van de vrouwen voelt zich vaak of soms[1)] onveilig op straat, tegenover 12 procent van de mannen. Voor 's avonds alleen thuis is dit 15 tegenover 6 procent. In beide situaties zijn het opnieuw vooral jonge vrouwen die hier last van hebben.

Vrouwen vaker dan mannen bang slachtoffer te worden

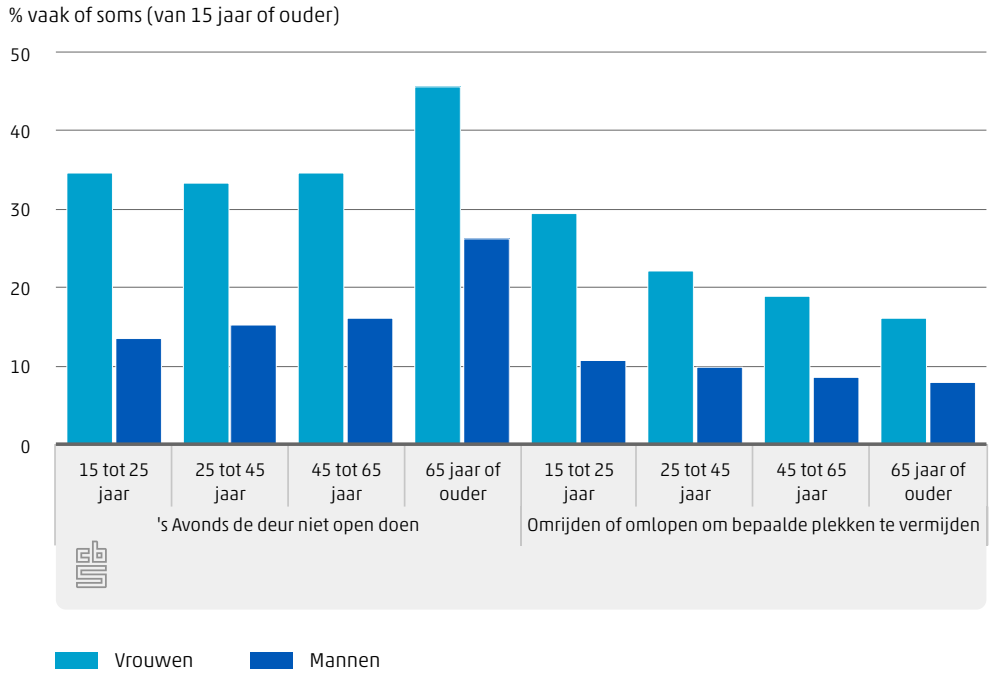
Ongeveer 20 procent van de vrouwen geeft aan dat ze vaak of soms bang zijn om slachtoffer te worden van criminaliteit. Dat is meer dan bij mannen (13 procent). 3 procent van de vrouwen is vaak bang slachtoffer te worden, en 17 procent soms. Bij mannen liggen deze percentages lager (2 procent en 11 procent). In elke leeftijdsgroep achten vrouwen de kans om slachtoffer te worden groter dan mannen, vooral bij jongeren. Bij zowel mannen als vrouwen zijn de verschillen tussen leeftijdsgroepen in angst om slachtoffer te worden beperkt.

Vrouwen lopen meer om ter vermijding

Bijna 3 op de 10 inwoners van Nederland geeft aan dat ze 's avonds vaak of soms de deur niet opendoen uit veiligheidsoverwegingen: 9 procent doet vaak niet open omdat zij dat niet veilig vinden, 19 procent doet dat soms niet. Om bepaalde plekken te vermijden loopt of rijdt 15 procent vaak of soms om (3 procent vaak, 12 procent soms). Beide vormen van vermijdingsgedrag komen (op elke leeftijd) meer voor bij vrouwen dan bij mannen. Vooral vrouwen van 65 jaar of ouder doen de deur 's avonds niet open uit veiligheidsoverwegingen (46 procent, bij mannelijke 65-plussers is dat 26 procent), terwijl vrouwen jonger dan 25 jaar het meest omlopen of omrijden (30 procent, bijna 3 keer zo vaak als jonge mannen). Ook bij mannen zijn het voornamelijk de 65-plussers die de deur vaak of soms niet opendoen, bij omlopen zijn de verschillen naar leeftijd bij mannen kleiner.

1) In de Emancipatiemonitor 2024 zijn de percentages inclusief mannen en vrouwen die 'zelden' rapporteerden en zijn de uitkomsten dus hoger.

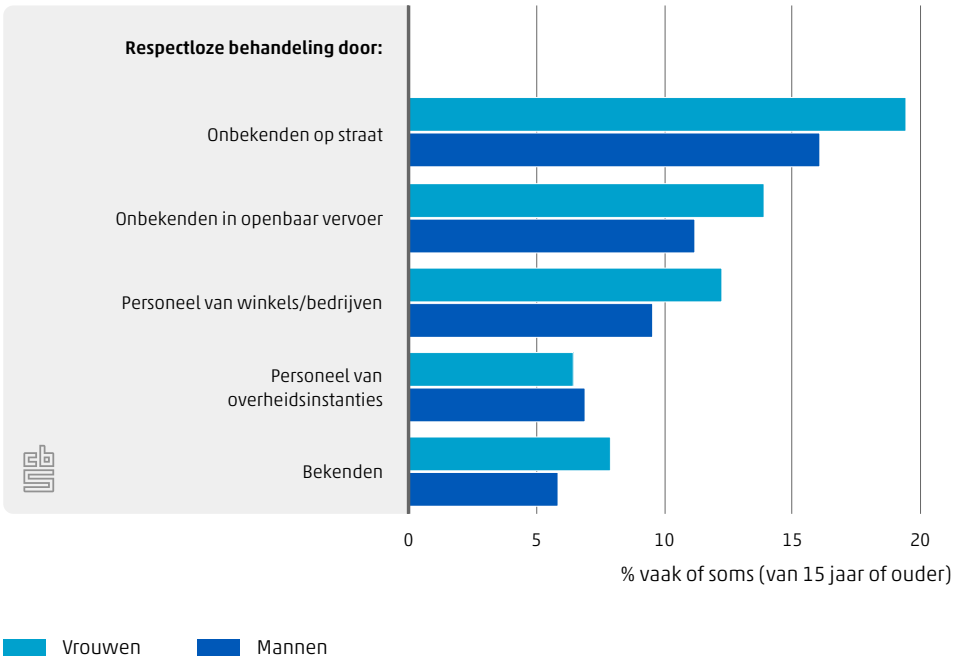
7.2.2 Vermijdingsgedrag, 2025

Meer vrouwen dan mannen respectloos behandeld

Vrouwen zeggen vaker dan mannen dat ze vaak of soms respectloos behandeld worden door bekenden zoals de partner, familie of vrienden (8 procent tegenover 6 procent). Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen (zie m/v-stat). Het gaat dan om gedrag dat naar eigen inschatting de grenzen van goed fatsoen overschrijdt. Ook worden meer vrouwen dan mannen respectloos behandeld door onbekenden op straat, in het openbaar vervoer, of door personeel van winkels of bedrijven. Door overheidspersoneel wordt van zowel mannen als vrouwen 7 procent vaak of soms respectloos behandeld.

7.2.3 Respectloze behandeling, 2025

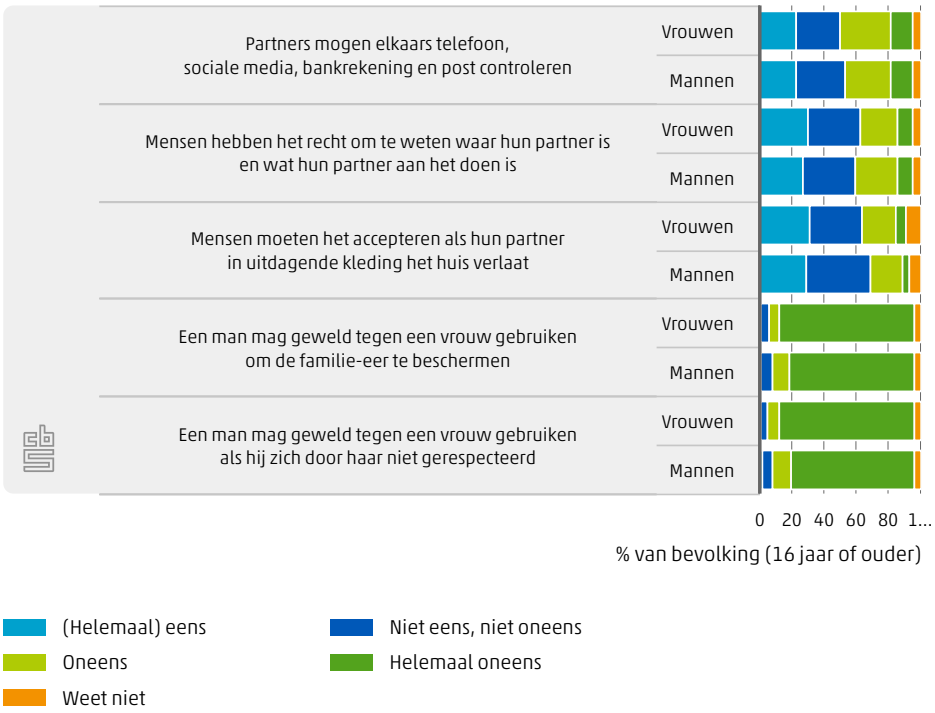

Over controlerend gedrag denken mannen en vrouwen vrijwel hetzelfde

Mannen en vrouwen denken vrijwel hetzelfde over het controleren van de telefoon, sociale media, bankrekening en post van de partner. Van alle mensen vindt 44 procent dat dit niet kan, maar ook vindt 23 procent dat het wel acceptabel is. Iets minder groot is het verschil tussen voor- en tegenstanders van het recht om te weten waar hun partner is en wat die aan het doen is. Van alle mannen en vrouwen vindt 29 procent dit inderdaad een recht en 35 procent juist niet. Ook daarover verschillen mannen en vrouwen niet veel van mening.

Mannen en vrouwen oordelen wel enigszins anders over het accepteren dat hun partner het huis verlaat in uitdagende kleding en dat er tegen een vrouw geweld mag worden gebruikt om de familie-eer te beschermen of als een man zich niet gerespecteerd voelt. Zo nemen mannen vaker dan vrouwen een middenpositie in over de stelling dat mensen het moeten accepteren als hun partner in uitdagende kleding het huis verlaat. Vrouwen daarentegen zijn het daarmee iets vaker eens, maar ook iets vaker oneens. Geweld tegen vrouwen vanwege de familie-eer of een gebrek aan respect wordt door verreweg de meeste mannen en vrouwen afgewezen, maar vrouwen zijn daarover wel uitgesprokener.

7.2.4 Opvattingen over controlerend gedrag en geweld, 2026

Iets meer vrouwen dan mannen gediscrimineerd op basis van geslacht

Met 12 procent geven vrouwen in 2025 iets meer dan mannen (11 procent) aan dat ze zich in de afgelopen twaalf maanden gediscrimineerd hebben gevoeld (zie m/v-stat). De gronden waarop mannelijke en vrouwelijke slachtoffers zich gediscrimineerd voelen, verschillen. Zo geven vrouwen meer aan zich gediscrimineerd gevoeld te hebben op basis van geslacht, zwangerschap of handicap. Mannen voelen zich meer gediscrimineerd op basis van ras, seksuele oriëntatie, intersekse zijn, politieke opvattingen of nationaliteit.

Slachtoffers lopen bij discriminatie het vaakst aan tegen discriminerende opmerkingen of een ongelijke behandeling, benadeling of voortrekken van bepaalde groepen. Hierbij is geen verschil tussen vrouwen dan bij mannen. Vaker dan vrouwen ervaren mannen discriminatie door bedreiging, geweld of agressief gedrag, door vernieling of beschadiging van eigendommen of door een negatief beeld of stigmatisering. Vrouwen geven vaker aan dat de discriminatie meer een gevoel was dan dat er iets gebeurde. Slachtoffers ervaren discriminatie voornamelijk op straat (40 procent bij zowel mannen als vrouwen). Mannen ervaren discriminatie vaker dan vrouwen bij het uitgaan of het zoeken naar een woning.

7.3 Literatuur

CBS (2024). Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2024.

CBS (2026a). Veiligheidsmonitor 2025.

CBS (2026b). Opnieuw minder moorden, laagste aantal mannen vermoord in 30 jaar.

OCW (2026). Vrijheid telt! – Emancipatienota 2027–2030. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 14 september.

TNO/CBS (2026). Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2025. Resultaten in vogelvlucht. Leiden/Heerlen: TNO/CBS.

8 Gelijk in Europees perspectief?

In dit hoofdstuk wordt op diverse terreinen de man-vrouwgelijkheid in Nederland afgezet tegen die in andere lidstaten van de Europese Unie. In welke landen hebben vrouwen vrijwel even vaak betaald werk als mannen en in welke is het verschil in arbeidsdeelname het grootst? Waar worden de langste werkweken gemaakt? Waar is het loonverschil het kleinst? In welke lidstaten verdelen vaders en moeders de zorgtaken het meest gelijk? En waar hebben vrouwen het meest te maken met geweld?

8.1 Leren, werken en verdienen

In meeste EU-landen behalen vrouwen onderwijsdoelstelling, maar mannen niet

In alle lidstaten hebben vrouwen van 25 tot 35 jaar vaker dan mannen een bachelor- of masterdiploma. Gemiddeld in de Europese Unie (EU) gold het in 2025 voor de helft van de vrouwen in deze leeftijd, bij de mannen was het 39 procent. Daarmee voldoen vrouwen in de EU wel, en mannen niet aan de EU-2030-doelstelling van minstens 45 procent bachelors en masters onder 25- tot 35-jarigen (EC, 2021). In Nederland liggen die aandelen onder 25- tot 35-jarigen substantieel hoger: 61 procent van de vrouwen en 52 procent van de mannen is bachelor of master. Het verschil tussen vrouwen en mannen is daarmee relatief klein. In vijf lidstaten is nog minder verschil. In Roemenië is het verschil het kleinst, in Slovenië het grootst (Eurostat, 2026a).
Nederlandse vrouwen voldoen al dertien jaar aan de EU-2030-onderwijsdoelstelling. Nederlandse mannen behaalden dit doel in 2020. In 2025 voldeden in 22 lidstaten vrouwen van 25 tot 35 jaar aan de doelstelling, bij mannen waren dat er negen. In Ierland was het aandeel met afgeronde bachelor- of masteropleiding het grootst, zowel bij de vrouwen (70 procent) als bij de mannen (63 procent). In Roemenië waren vrouwen en mannen het minst vaak bachelor of master.

Bètastudie weinig in trek bij vrouwen in Nederland

Bètastudies (natuur- en wiskunde, informatica, techniek, industrie en bouwkunde) kunnen in de EU doorgaans rekenen op een minderheid aan vrouwen. In 2024 was 32 procent van bètastudenten in het hoger onderwijs (bachelor- of masteropleiding) vrouw (Eurostat, 2026b). Nederlandse vrouwen nemen met 31 procent de tiende plek van onderen in, al is het aandeel wel gestegen (zie ook paragraaf 2.2). Hekkensluiter is Hongarije met 25 procent vrouwen in een bètastudie. In Zweden is het aandeel vrouwen in bètastudies met 38 procent het hoogst.

In alle EU-landen zijn vrouwen oververtegenwoordigd in opleidingen in de zorg en welzijn. Gemiddeld is 73 procent van de studenten in een zorgopleiding vrouw. Koploper is Estland met 83 procent. Nederland neemt met 74 procent een middenpositie in. In Malta was het aandeel met 62 procent het kleinst.

Internationale doelen over man-vrouwgelijkheid

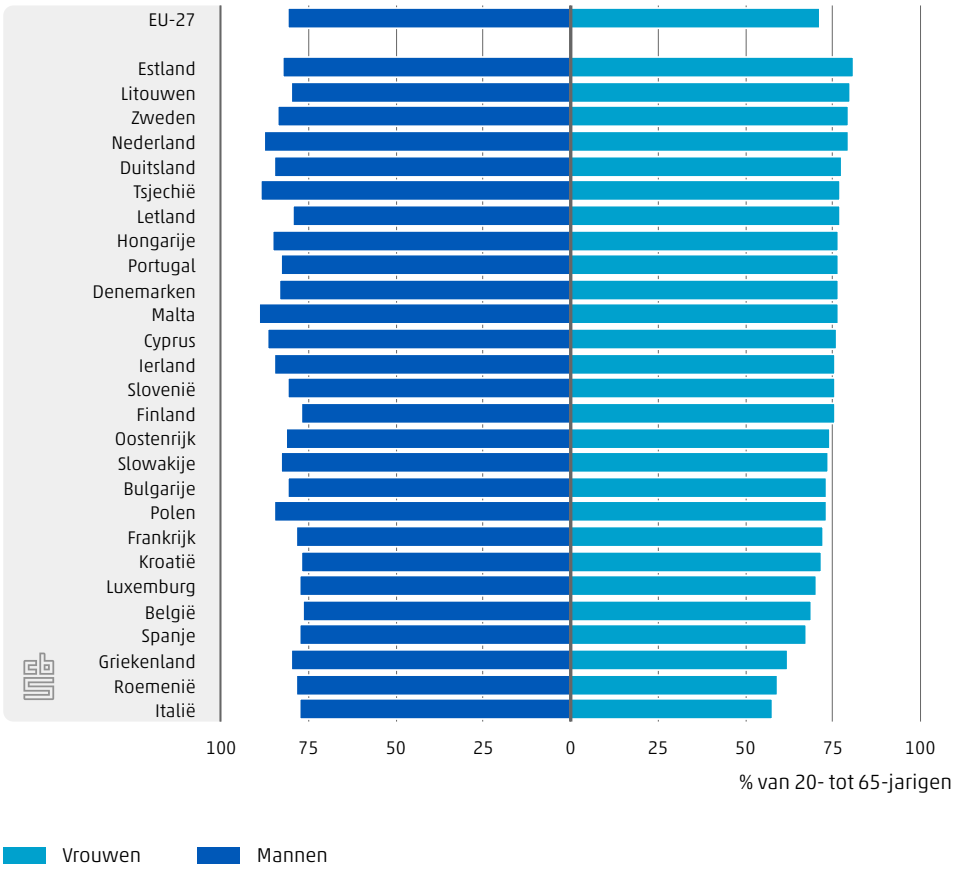
Niet alleen in Nederland, maar ook in de Europese Unie en daarbuiten zijn er doelstellingen op het gebied van emancipatie. Het streven naar gelijke behandeling en gelijke participatie van mannen en vrouwen staat al decennialang op de agenda van de Europese Commissie (EC). Belangrijke doelstellingen van de door de EC opgestelde '2026–2030 Gender Equality Stategy' (EC, 2026) zijn het uitbannen van (online) geweld tegen vrouwen, gelijkheid op de arbeidsmarkt, gelijkheid in zorgtaken, gelijk loon en pensioen, terugdringen van verschillen op het gebied van gezondheid en gezondheidszorg, en het bereiken van evenwicht in de besluitvorming en in de politiek. Het European Institute for Gender Equality (EIGE) speelt een belangrijke rol in de kwantitatieve monitoring van man-vrouwgelijkheid op deze gebieden.
Op mondiaal niveau zijn de Sustainable Development Goals (SDG's) opgesteld door de Verenigde Naties om een einde te maken aan onder meer ongelijkheid (UN, 2026). SDG 5 draait om gelijke behandeling en een gelijkwaardige positie van mannen en vrouwen in de samenleving. De EU- en VN-doelen voor gelijkheid van mannen en vrouwen zijn in grote lijnen hetzelfde. Het CBS brengt jaarlijks in kaart hoe ver Nederland is met de SDG's in vergelijking met andere EU-lidstaten (zie bijvoorbeeld CBS, 2026).

Relatief veel Nederlandse vrouwen hebben betaald werk

Bijna 80 procent van de 20- tot 65-jarige[1)] vrouwen in Nederland had in 2025 betaald werk. Gemiddeld in de Europese Unie is de nettoarbeidsparticipatie van vrouwen ruim 71 procent (Eurostat, 2026c). Nederlandse vrouwen nemen de vierde plek in op de EU-ranglijst en zijn daarmee een plek gezakt vergeleken met twee jaar eerder (CBS, 2024). Net als in 2023 is Estland koploper met 81 procent werkende vrouwen. Litouwen en Zweden volgen met 80 procent. In de meeste andere landen heeft ongeveer drie kwart van de vrouwen betaald werk, maar in Italië, Roemenië en Griekenland is dat minder. In deze landen heeft rond 60 procent van de vrouwen een baan.
De arbeidsdeelname van mannen verschilt minder tussen de lidstaten. In Malta is het percentage met betaald werk het grootst (89), gevolgd door Tsjechië (88). Twee jaar eerder waren de rollen nog omgekeerd. Op de derde plek volgen de Nederlandse mannen, die even hoog op de ranglijst staan als in 2023. De Belgische en Kroatische mannen staan onderaan de ranglijst met in beide landen een arbeidsdeelname van ruim drie kwart. Ook in Finland, Spanje, Italië en Luxemburg ligt de arbeidsdeelname van mannen op dat niveau.

1) Jongeren van 15 tot 20 jaar, veelal scholieren en studenten, blijven hier buiten beschouwing. Daarmee is zoveel mogelijk aangesloten op de populatie in hoofdstukken 3 en 4.

8.1.1 Arbeidsdeelname in de EU, 2025

Bron: Eurostat

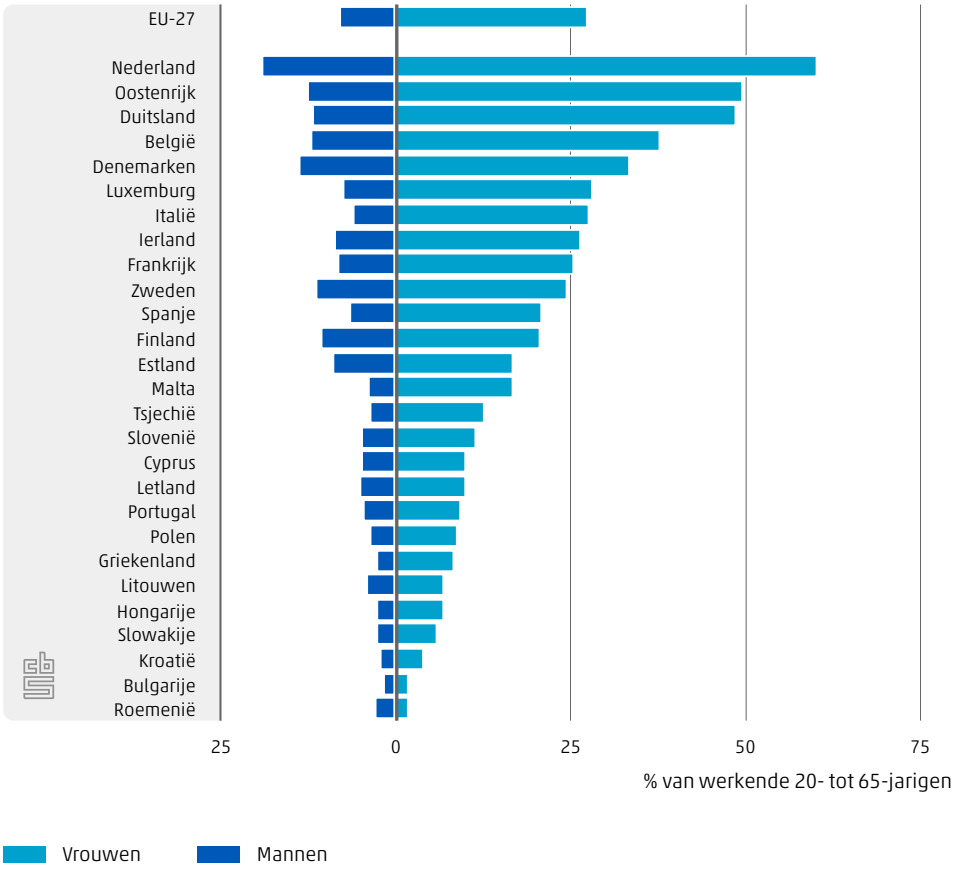
In bijna alle lidstaten werken relatief meer mannen dan vrouwen, maar in Litouwen is de arbeidsdeelname van vrouwen iets hoger dan van mannen. In Estland is er nauwelijks verschil tussen mannen en vrouwen in de arbeidsdeelname. Ook in Finland en Letland zijn de verschillen klein. De grootste verschillen (bijna 20 procentpunt) zijn te vinden in Italië en Roemenië. Nederland is met een verschil van bijna 8 procentpunt een middenmoter.

Nederlandse mannen en vrouwen werken vaakst in deeltijd

Gemiddeld in 2025 had 28 procent van de werkende vrouwen en 8 procent van de werkende mannen in de EU een deeltijdbaan (Eurostat, 2026d). Vrouwen en mannen in Nederland overtreffen alle andere lidstaten in deeltijdwerken. Bijna 19 procent van de mannen en 60 procent van de vrouwen van 20 tot 65 jaar werkt in deeltijd (zie ook hoofdstuk 3).
Na Nederland werken vrouwen in Oostenrijk (50 procent) en Duitsland (49 procent) het vaakst in deeltijd. In alle andere lidstaten heeft een ruime meerderheid van de werkende vrouwen een voltijdbaan. Onder Bulgaarse en Roemeense vrouwen komt een deeltijdbaan het minst voor: vrijwel alle vrouwen die er werken, doen dat voltijds.
Ook onder Bulgaarse mannen komt deeltijdwerken met bijna 2 procent zelden voor.
In Kroatië werken mannen eveneens nauwelijks in deeltijd. Bovenaan de ranglijst staan na Nederland de lidstaten Denemarken (14 procent) en Oostenrijk (13 procent). Ook in België, Duitsland en Zweden werken in verhouding veel mannen deeltijds. Nederlandse mannen en vrouwen zijn koplopers in deeltijdwerken, maar tegelijkertijd is het verschil in

deeltijdwerken tussen mannen en vrouwen er het grootst. Ook in Duitsland en Oostenrijk is het verschil in verhouding tot andere lidstaten groot.

8.1.2 Deeltijdwerken in de EU, 2025

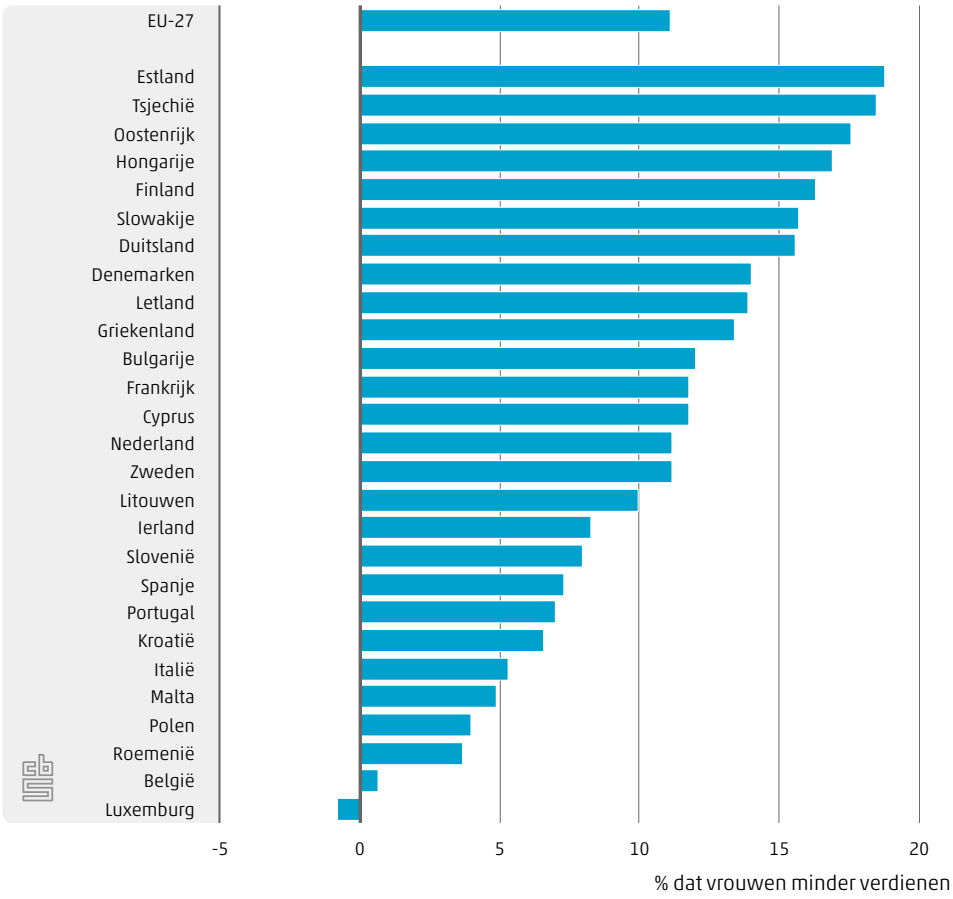

Bron: Eurostat

Nederland middenmoter in loonverschil tussen mannen en vrouwen

Het gemiddelde bruto-uurloon van mannen is in vrijwel alle EU-lidstaten hoger dan dat van vrouwen (Eurostat, 2026e). Alleen in Luxemburg verdienen vrouwen net iets meer dan mannen. In Estland is het verschil tussen werkende mannen en vrouwen met 19 procent het grootst, op de voet gevolgd door Tsjechië. Nederland heeft met 11 procent een gemiddeld loonverschil. In België is het loonverschil tussen mannen en vrouwen minder dan 1 procent. Ook in Roemenië en Polen zijn de verschillen relatief klein. De loonverschillen gaan hier over bedrijven met minstens tien werknemers, exclusief landbouw en visserij en openbaar bestuur. Ze zijn daarom iets anders dan de (ongecorrigeerde en gecorrigeerde) loonverschillen die het CBS publiceert (zie StatLine en paragraaf 4.1). De loonverschillen in de EU-lidstaten komen voor een deel doordat vrouwen en mannen verschillen in onder andere leeftijd, werkervaring, bedrijfstak en leidinggeven (Leythienne & Pérez-Julián, 2025).

8.1.3 Loonverschil tussen vrouwen en mannen in EU, 2024*

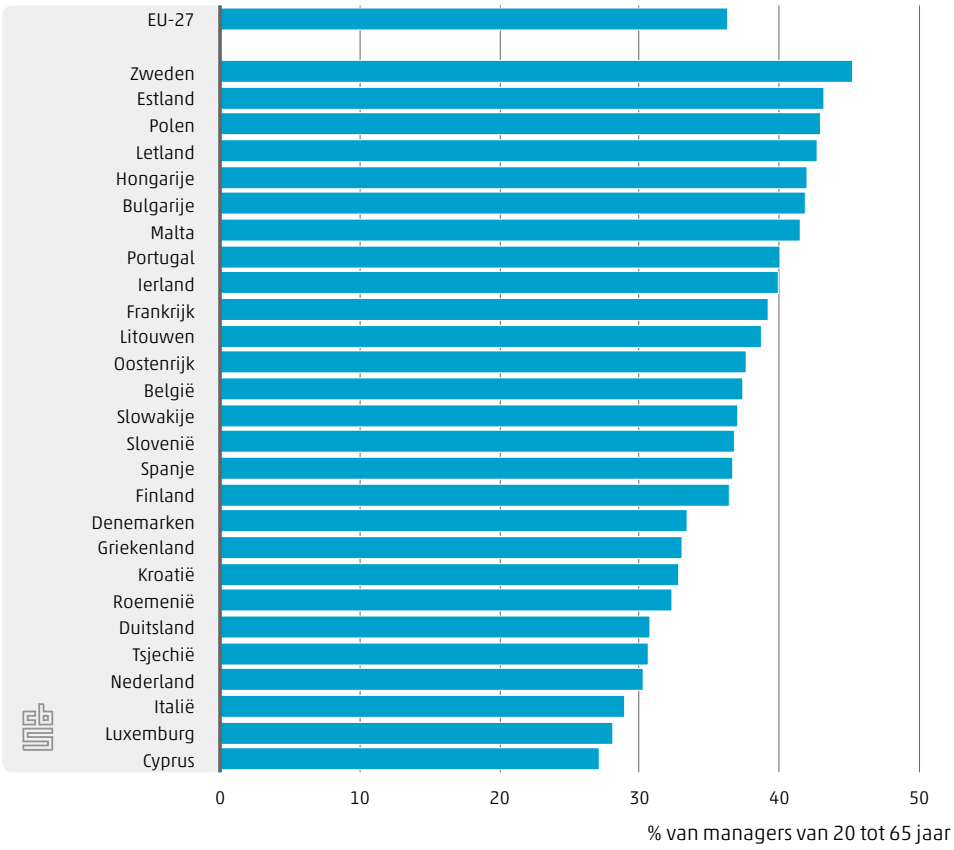

Bron: Eurostat

3 van de 10 managers in Nederland zijn vrouw

Het aandeel vrouwelijke managers in Nederland is met 30 procent een van de laagste van de EU. Alleen in Italië, Luxemburg en Cyprus is het minder. Het EU-gemiddelde bedraagt 36 procent. Zweden voert de ranglijst aan met een aandeel van 45 procent vrouwen onder de managers. Ook enkele andere Oost-Europese lidstaten zoals Estland, Polen en Letland kennen een bovengemiddeld aandeel vrouwelijke managers (Eurostat, 2026f).

8.1.4 Vrouwelijke managers in EU, 2025

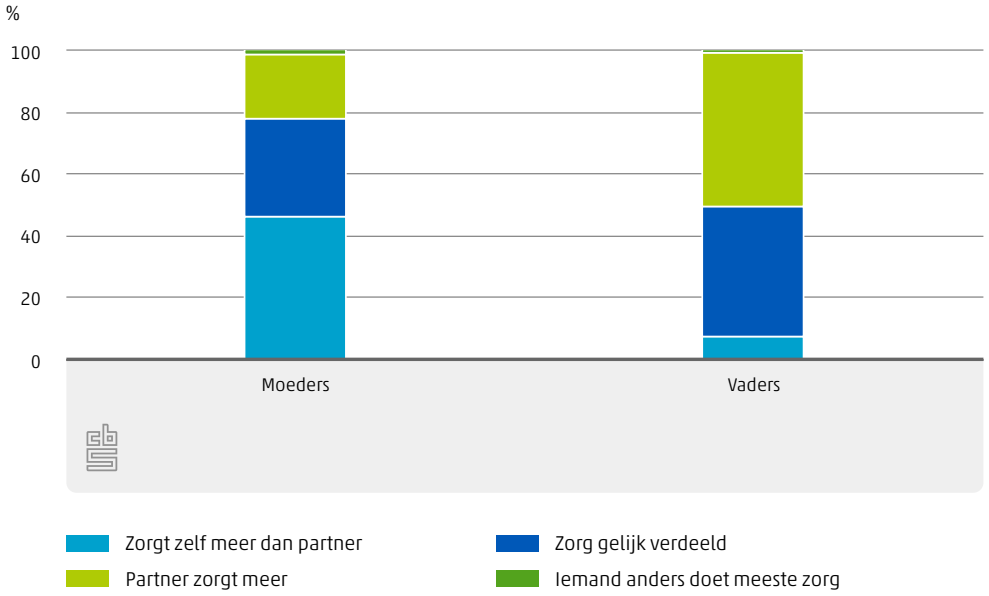
Bron: Eurostat

8.2 Zorgen voor kinderen en huishouden

Minderheid ouders in EU heeft zorg voor kinderen gelijk verdeeld

In de EU zegt 37 procent van de (gehuwd) samenwonende ouders dat ze evenveel doen aan de persoonlijke en lichamelijke verzorging van hun kind(eren) als hun partner. Vaders in de EU vinden vaker dat de zorg gelijk verdeeld is: 42 procent tegen 32 procent van de moeders in de EU. Moeders zeggen op hun beurt vaker dan vaders dat ze meer doen aan de zorg voor kinderen dan hun partner (47 tegen 8 procent). Omgekeerd zegt de helft van de vaders dat hun partner meer voor de kinderen zorgt. Van de moeders geeft 21 procent dat aan. Dit blijkt uit een in 2024 gehouden enquête van het European Institute for Gender Equality onder de EU-bevolking van 16 jaar of ouder (EIGE, 2026a).

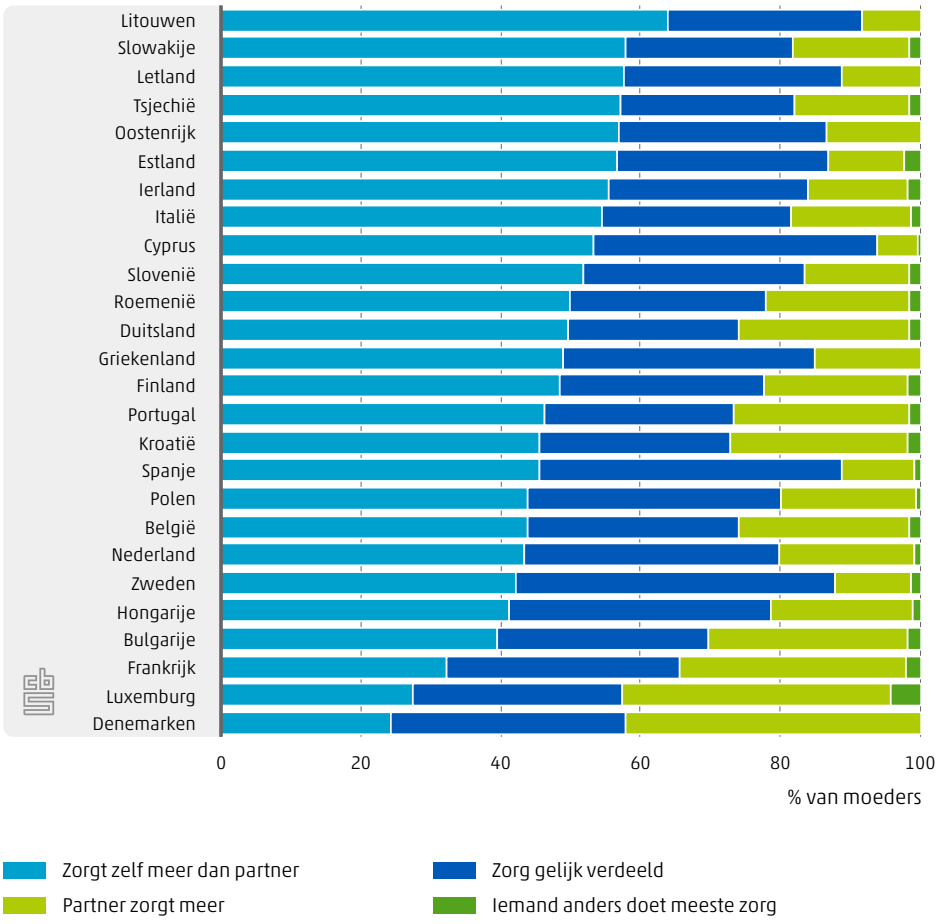
8.2.1 Verdeling zorg voor eigen kinderen[1)] volgens ouders in EU-27, 2024

1) Inclusief adoptie- en stiefkinderen.

Litouwse moeders zeggen met 64 procent het vaakst dat ze meer voor de kinderen zorgen dan hun partner. In Denemarken geven moeders dat het minst vaak aan. Ook in Luxemburg zijn relatief weinig moeders die meer zorgen dan hun partner. In beide lidstaten zeggen relatief veel moeders dat hun partner meer zorgt. Zweedse en Spaanse moeders geven met 46 procent het vaakst aan dat de zorg gelijk verdeeld is. Dat geldt overigens ook voor de vaders in die lidstaten (zie EIGE, 2026a). In Nederland doet 44 procent van de moeders naar eigen zeggen meer aan persoonlijke en lichamelijke verzorging van de kinderen dan hun partner en volgens 37 procent is de zorg gelijk verdeeld.
Ook andere zorgtaken – zoals begeleiding en emotionele steun, hulp bij huiswerk en bij vrijetijdsactiviteiten van de kinderen – heeft de minderheid van de ouders in de EU gelijk verdeeld. In vrijwel alle lidstaten zeggen moeders vaker dan vaders dat deze zorgtaken meer op hen neerkomen (EIGE, 2026a).

8.2.2 Verdeling zorg eigen kinderen volgens moeders in EU-lidstaten[1)], 2024

1) Inclusief zorg voor adoptie- en stiefkinderen. Van Malta zijn geen cijfers beschikbaar.

In Nederland relatief weinig man-vrouwverschil in huishoudelijke zorg

Van de vrouwen (16 jaar of ouder) in Nederland geeft 63 procent aan dagelijks tijd te besteden aan huishoudelijke taken. Van de Nederlandse mannen is dat 48 procent. Alleen in Denemarken is het verschil tussen vrouwen (61 procent) en mannen (51 procent) kleiner. Ook in Zweden, België en Luxemburg is het verschil met 16 procentpunt in verhouding klein. Gemiddeld in de EU doet 68 procent van de vrouwen en 46 procent van de mannen dagelijks huishoudelijke taken (EIGE, 2026b). In Italië, Slowakije, Kroatië en Malta lopen mannen en vrouwen het meest uiteen in het doen van huishoudelijke taken.

4 op 5 werkenden ervaren problemen met werk-zorg-balans

Van alle werkenden in de EU geeft 80 procent aan problemen te hebben met het combineren van werken en zorgtaken. Tot die zorgtaken behoren de zorg voor kinderen en informele, langdurige zorg voor hulpbehoevenden in de omgeving. Voor 30 procent speelt de disbalans in werken en zorgen op minstens vier dagen in de week, voor 50 procent is het minder vaak (EIGE, 2026c). Gemiddeld in de EU ervaren evenveel werkende vrouwen en mannen een disbalans. Maar in de meeste lidstaten zeggen mannen vaker dan vrouwen problemen te

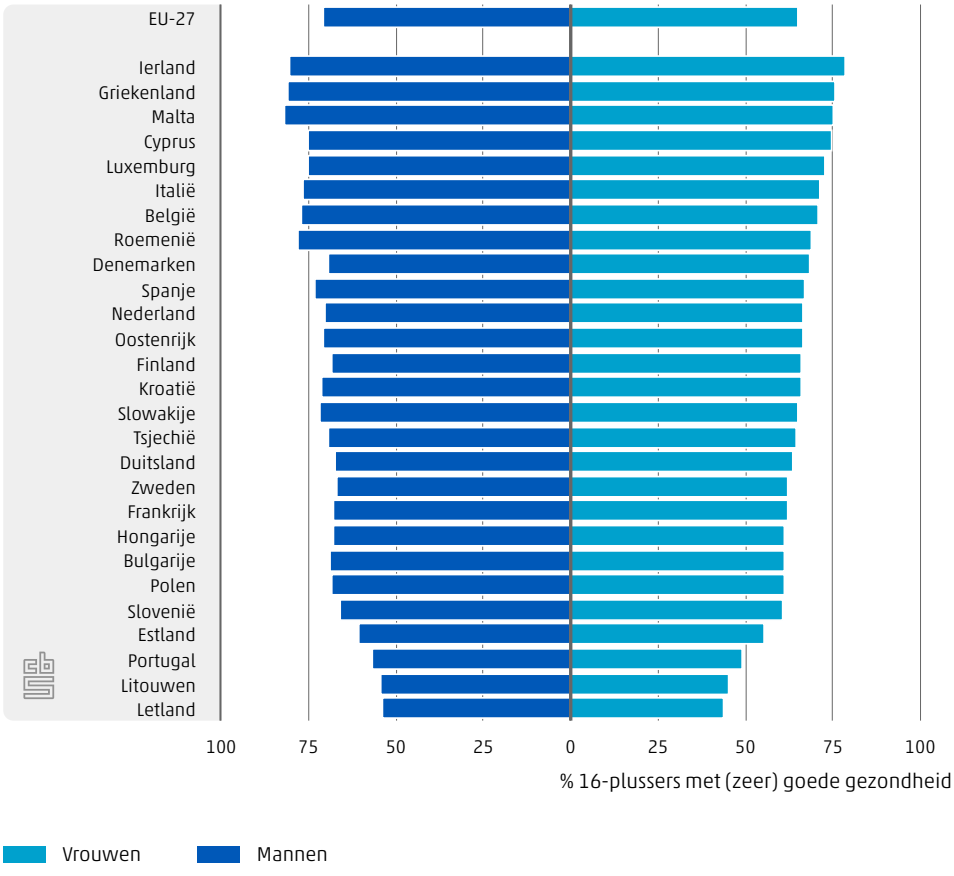
hebben met de werk-zorg-combinatie. In Litouwen, Estland en Zweden zijn de man-vrouwverschillen daarbij het grootst. In Nederland ervaart 70 procent van de mannen en 67 procent van de vrouwen een disbalans. Vergeleken met andere EU-lidstaten is dat een klein verschil en hierbij kan meespelen dat vrouwen veelal deeltijds werken. In acht lidstaten rapporteren vrouwen vaker dan mannen een disbalans. Van die lidstaten heeft Italië het grootste vrouw-manverschil (85 procent tegen 77 procent). Na Italië volgen drie andere Zuid-Europese landen: Cyprus, Griekenland en Kroatië.

8.3 Gezond en sociaal veilig leven

Relatief klein sekseverschil gezondheid in Nederland

In vrijwel alle EU-landen beoordelen meer mannen dan vrouwen (van 16 jaar of ouder) hun gezondheid als goed of zeer goed. Gemiddeld in de EU ging het in 2025 om ruim 70 procent van de mannen en ruim 65 procent van de vrouwen, een verschil van 5 procentpunt. Bij een rangschikking van de man-vrouwverschillen van klein naar groot nam Nederland in 2025 de zesde plaats in. In Cyprus en Denemarken waren nauwelijks verschillen tussen de percentages mannen en vrouwen die zeggen een (zeer) goed gezondheid te hebben. Ook in Finland en Ierland waren de verschillen klein. Vooral in Oost-Europese lidstaten waren de man-vrouwverschillen groot, met als koploper Letland (Eurostat, 2026g).

8.3.1 Zelfgerapporteerde gezondheid in de EU, 2025

Bron: Eurostat

Vrouwen in Nederland ervaren relatief vaak geweld

In Nederland zegt 41 procent van de vrouwen (van 18 tot 75 jaar) in hun volwassen leven te maken te hebben gehad met fysiek of seksueel geweld. Na Finland (57 procent) en Denemarken (48 procent) komt geweld tegen vrouwen daarmee in Nederland het meest voor. In Bulgarije (12 procent) en Polen (17 procent) geven vrouwen het minst vaak aan in hun volwassen leven met fysiek of seksueel geweld geconfronteerd te zijn geweest. Deze cijfers over geweld tegen vrouwen zijn afkomstig uit een in 2021 in achttien EU-landen gehouden pilotonderzoek (Eurostat, 2026h). In 2027 zal een volgende Europese meting plaatsvinden.

8.4 (On)gelijkheid in één getal

Nederland scoort vijfde plek op man-vrouwgelijkheid in EU

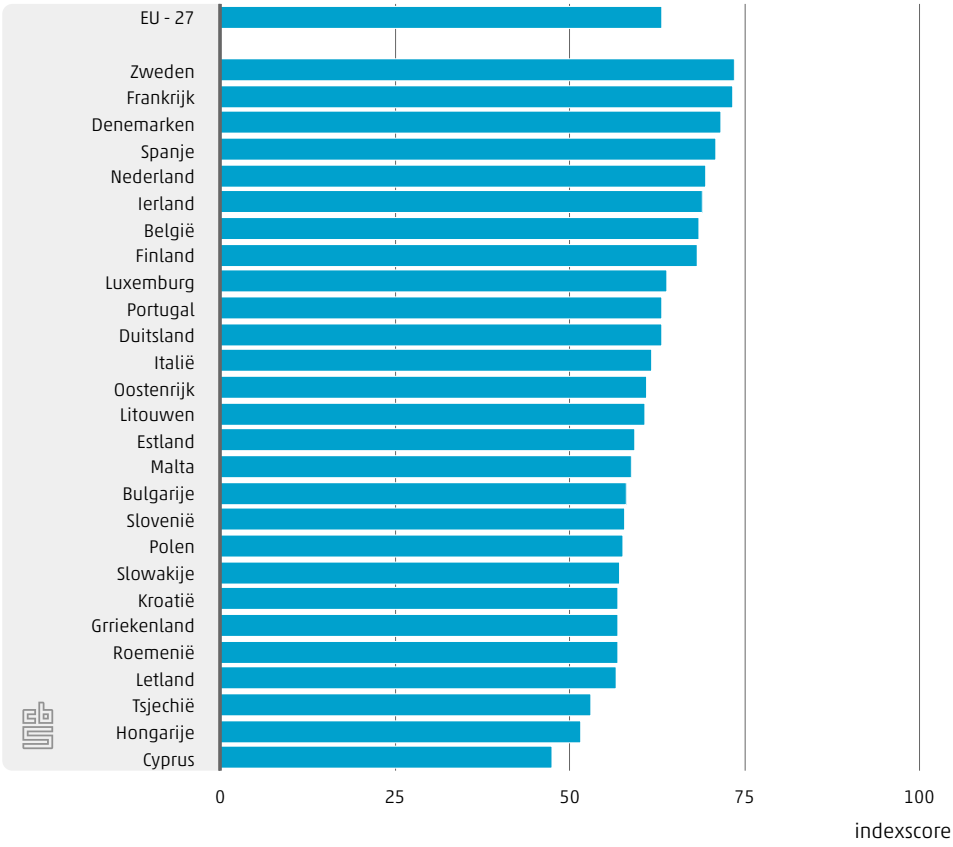
De Gender Equality Index geeft op een schaal van 0 tot 100 de gelijkheid van mannen en vrouwen op diverse terreinen weer (zie kader). Zweden had in 2025 de hoogste score (74), gevolgd door Frankrijk (73), Denemarken (72), Spanje (71) en Nederland (70). Nederland zou in 2030 in de top drie van de EU moeten staan (OCW, 2026) en moet daarvoor nog minstens twee plekken stijgen. De laagste scores op de Gender Equality Index hebben Cyprus, Hongarije en Tsjechië. Vergeleken met vijf jaar eerder steeg de score van Nederland met bijna 5 punten. In negen andere lidstaten was de stijging nog groter, het grootst in Malta en Ierland.
Ten opzichte van andere EU-landen scoort Nederland hoog op de domeinen kennis, tijdsbesteding en gezondheid (zie ook paragrafen 8.1 tot en met 8.3). Ook kent Nederland vergeleken met andere lidstaten kleine verschillen tussen de aandelen mannen en vrouwen met een topfunctie in de politiek (landelijk en regionaal), in het bedrijfsleven, en in maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld in sportbonden). Daardoor heeft Nederland een relatief gunstige positie op het domein besluitvormende posities (zie ook EIGE Equality Index | OCW in cijfers). De positie van Nederland op de domeinen werk en geld is relatief laag en dat komt vooral doordat vrouwen door deeltijdwerk gemiddeld minder verdienen dan mannen (zie m/v-stat) en ze weinig als manager werken (paragraaf 8.1).

Gender equality index

De Gender Equality Index van het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (EIGE) geeft voor de domeinen werk, geld, kennis, tijdsbesteding, besluitvormende posities en gezondheid de gelijkheid weer tussen vrouwen en mannen in de EU-lidstaten. Deze index kijkt niet alleen naar de verschillen tussen vrouwen en mannen op deze domeinen, maar ook naar het niveau. De scores zijn zo berekend dat een waarde van 100 volledige gelijkheid tussen vrouwen en mannen aanduidt en een waarde van 0 volledige ongelijkheid. Eerst zijn voor de verschillende domeinen – die op hun beurt weer uit subdomeinen bestaan – de scores berekend. Daarna is op basis van de domeinscores de score op de totale index berekend voor de verschillende lidstaten (zie voor details over de berekening van de index: EIGE, 2025). De index van 2025 is grotendeels gebaseerd op data uit 2023 en 2024. In 2025 heeft EIGE de methode om de index te berekenen

aangepast, waarbij onder andere de subdomeinen veranderd zijn en nieuwe databronnen gebruikt worden. Een vergelijking met indexcijfers in eerdere edities van de Emancipatiemonitor is daarom niet mogelijk. Wel heeft EIGE met de nieuwe methode een vergelijking met 2020 gemaakt.

8.4.1 Gender equality index, 2025

Bron: EIGE

Naast de Gender Equality Index van EIGE bestaan er nog andere indices die gender(on)gelijkheid weergeven. Met die indices worden meer landen dan alleen EU-lidstaten vergeleken op man-vrouwgelijkheid. De Gender Inequality Index (GII) en de Gender Development Index (GDI) van de Verenigde Naties (UN, 2025) richten zich op ongelijkheid op het gebied van onderwijs (kennis), arbeid, levensstandaard en gezondheid. Nederland neemt de achtste plaats in (van bijna 200 landen) op de Gender Inequality Index. In de Gender Development Index zit Nederland in de op een na hoogste van vijf groepen van landen. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO, 2023) heeft de Social Institutions and Gender Index (SIGI) ontwikkeld, die discriminatie van vrouwen op maatschappelijk terrein meet. Daarop behoort Nederland tot de landen met relatief weinig discriminatie. Een andere bekende index is de Global Gender Gap Index van het World Economic Forum (2026). Deze meet ongelijkheden in economische participatie, onderwijsniveau, gezondheid en politieke participatie. Nederland neemt op deze index de 46e plaats in van 148 landen. Tot slot is er de Glass Ceiling Index van het tijdschrift The Economist (2026). Voor de 29 OESO-landen geeft deze index de positie van werkende

vrouwen weer en de voorzieningen om arbeid en zorg te combineren. Volgens deze index staat Nederland op de 14e plaats. Zweden, Finland en Noorwegen vormen de top drie.

8.5 Literatuur

CBS (2024). Emancipatiemonitor 2024. CBS-publicatie.

CBS (2026). SDG 5 Gendergelijkheid | CBS

EC (2026). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Gender Equality Strategy 2026–2030. Brussels: European Commission.

EC (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021–2030). Brussel: Commissie van de Europese Gemeenschappen.

EIGE (2025). Gender Equality Index 2025. Vilnius: European Institute for Gender Equality.

EIGE (2026a). Indicator: Distribution of childcare within the household, by type of childcare task | Gender Statistics Database | European Institute for Gender Equality. Geraadpleegd 9 juni 2026.

EIGE (2026b). Indicator: Days per week spent on housework | Gender Statistics Database | European Institute for Gender Equality. Geraadpleegd 9 juni 2026.

EIGE (2026c). Indicator: Frequency of experiencing difficulties in combining paid work and care responsibilities | Gender Statistics Database | European Institute for Gender Equality. Geraadpleegd 9 juni 2026.

Eurostat (2026a). Persons aged 25–34 with tertiary educational attainment level. Geraagdpleegd 11 augustus 2026.

Eurostat (2026b). Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and field of education. Geraadpleegd 11 augustus 2026.

Eurostat (2026c). Employment rate by sex . Geraadpleegd 11 augustus 2026.

Eurostat (2026d). Part-time employment and temporary contracts – annual data. Geraadpleegd 11 augustus 2026.

Eurostat (2026e). Gender pay gap in unadjusted form by NACE Rev.2 activity – structure of earnings survey methodology. Geraadpleegd 18 maart 2026.

Eurostat (2026f). Employed persons by professional status and occupation [lfsa_egais__custom_21777966]. Geraadpleegd 27 juli 2026.

Eurostat (2026g). Self-perceived health by sex, age and labour status [hlth_silc_01__custom_21771147]. Geraadpleegd 9 juni 2026.

Eurostat (2026h). Women who have experienced violence by any perpetrator, by type of violence [gbv_any_type__custom_21778094]. Geraadpleegd 10 juni 2026.

Leythienne, D. & M. Pérez-Julián (2025). Gender pay gaps in the European Union. A statistical analysis based on Structure of Earnings Survey 2022 data. Statistical working paper, Eurostat.

OCW (2026). Vrijheid telt! – Emancipatienota 2027–2030. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 14 september.

OESO (2023). Social Institutions and Gender. Parijs: Organisation for Economic Cooperation and Development.

The Economist (2026). The Economist's glass-ceiling index. Geraadpleegd 10 juni 2026.

UN (2025). Human development report 2025. New York: United Nations. Geraadpleegd op 10 juni 2026.

UN (2026). Sustainable Development Goals | United Nations Development Programme.

World Economic Forum (2026). Global Gender Gap Report 2026. Davos: World Economic Forum. Geraadpleegd 17 september 2026.

9 Leven, leren en werken in Caribisch Nederland

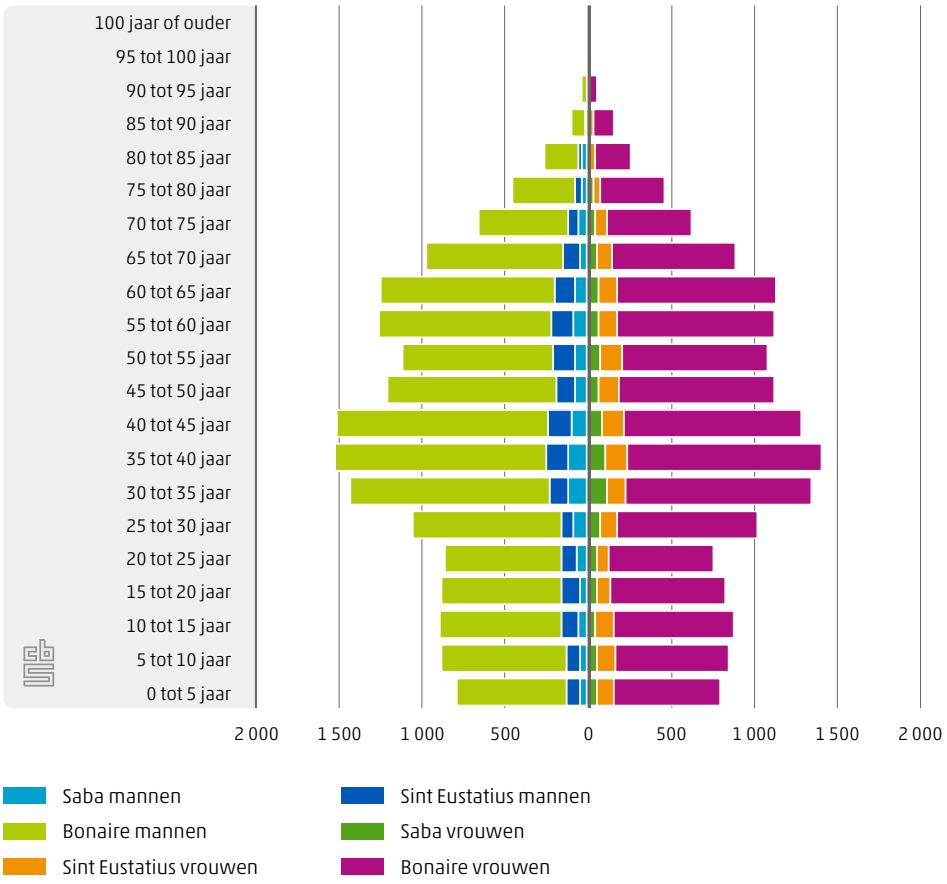
In dit hoofdstuk staan verschillen en overeenkomsten tussen mannen en vrouwen op de drie eilanden van Caribisch Nederland centraal. Wonen ze vooral samen of alleen, waar zijn ze geboren en hoe oud worden ze gemiddeld? Hoe is de gezondheid van mannen en vrouwen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba, en voelen ze zich even veilig? Wat is hun onderwijsniveau? Hebben mannen en vrouwen er even vaak betaald werk? En wat is hun inkomen?

9.1 Anders van jong naar oud?

48 procent van de Bonairiaanse bevolking is vrouw

Bonaire telde 27,6 duizend inwoners op 1 januari 2026. Daarvan was 48 procent vrouw. Sint Eustatius had 3,3 duizend inwoners op 1 januari 2026. Er woonden evenveel vrouwen als mannen. Saba telde 2,3 duizend inwoners op 1 januari 2026; 49 procent was vrouw (zie ook StatLine).

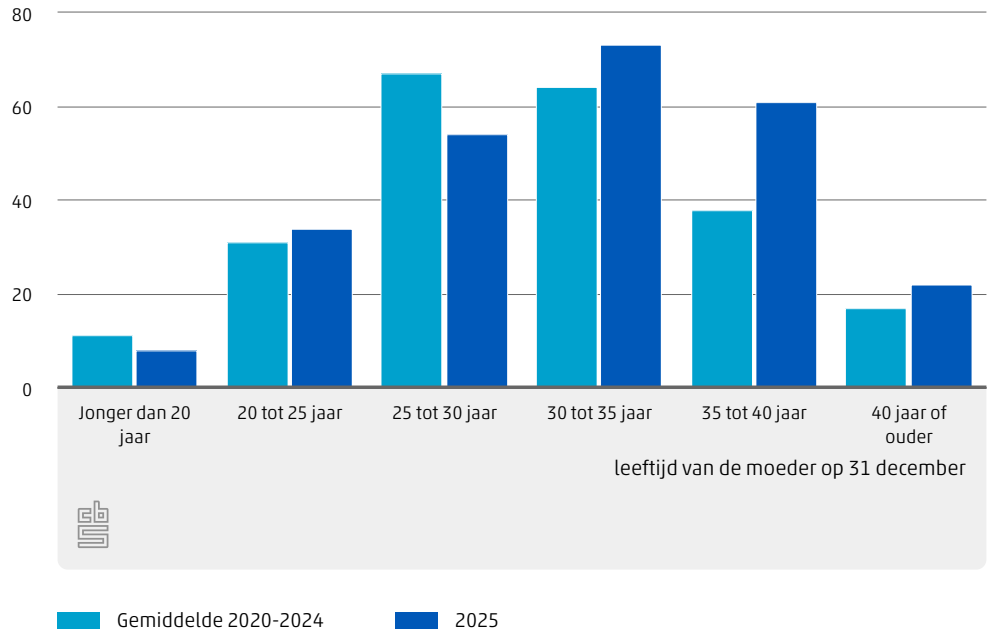
9.1.1 Bevolkingspiramide Caribisch Nederland, 1 januari 2026

Meer baby's geboren bij moeders van 30 jaar of ouder op Bonaire

In 2025 werden er in Caribisch Nederland 304 baby's geboren: 252 op Bonaire, 38 op Sint Eustatius en 14 op Saba. Op Bonaire worden meer kinderen geboren bij een moeder van 30 jaar of ouder en minder bij een 25- tot 30-jarige moeder. De leeftijd waarop vrouwen hun kinderen krijgen, is iets aan het verschuiven. In 2020–2024 werden de meeste baby's geboren bij een moeder van 25 tot 30 jaar, in 2025 lag de piek bij de leeftijdsgroep 30 tot 35 jaar (zie ook StatLine).

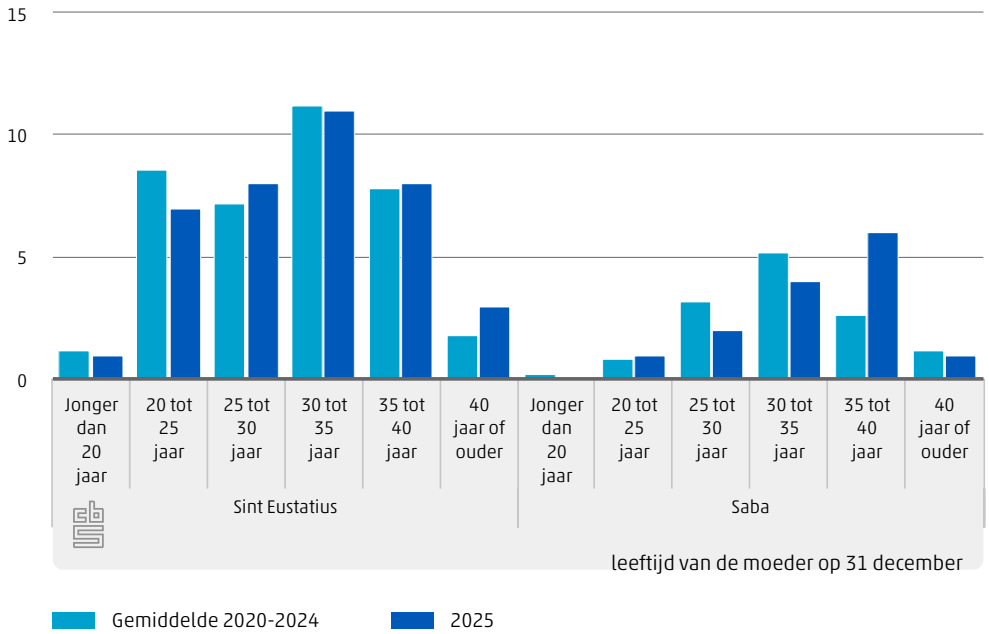
9.1.2 Aantal levend geboren kinderen, Bonaire

Meer baby's geboren bij oudere moeders op Sint Eustatius en Saba

Sint Eustatius laat ook een verschuiving zien: er worden iets minder baby's geboren bij moeders van 20 tot 25 jaar, iets meer bij moeders van 25 tot 30 jaar en ook bij moeders van 40 jaar of ouder.
Op Saba worden meer baby's geboren bij een 35- tot 40-jarige moeder dan gemiddeld in de periode daarvoor. Onder 25- tot 35-jarige moeders worden minder baby's geboren. Op beide eilanden lijkt sprake te zijn van een verschuiving van geboorten naar hogere leeftijden van de moeders. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het om kleine aantallen gaat waardoor schommelingen van jaar op jaar op toeval kunnen berusten.

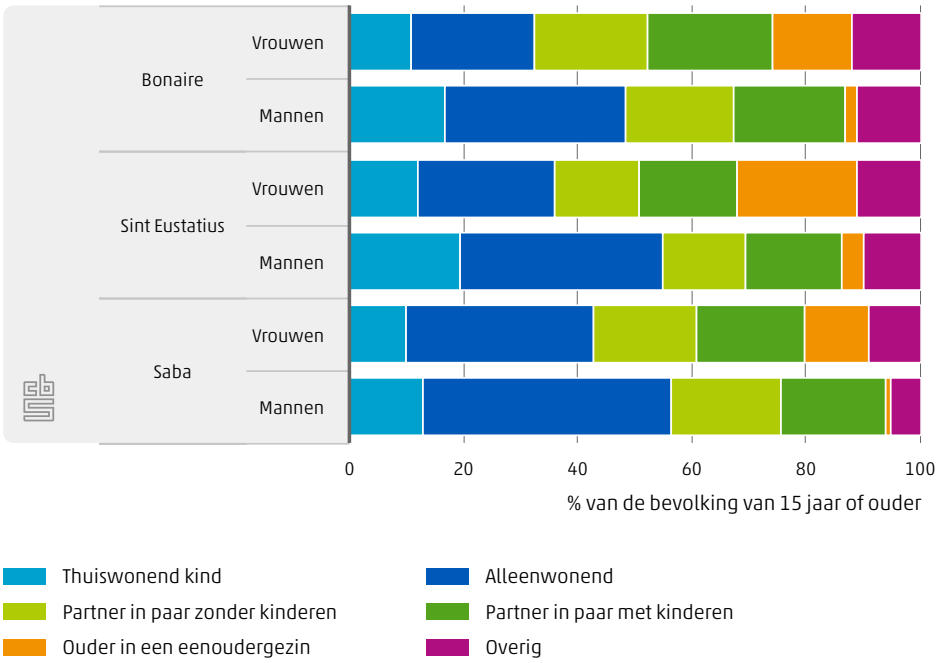
9.1.3 Aantal levend geboren kinderen, Sint Eustatius en Saba

Vrouwen vaker ouder in eenoudergezin, mannen vaker thuiswonend kind of alleenstaand

Begin 2025 maakten mannen van 15 jaar of ouder op Bonaire vaker als kind deel uit van een huishouden dan vrouwen. Van de mannen van 15 jaar of ouder is 17 procent thuiswonend kind, van de vrouwen is dit 11 procent. Daarnaast is 22 procent van de vrouwen alleenwonend. Onder mannen is het aandeel alleenwonenden 1,5 keer zo hoog (32 procent). Vooral het verschil tussen mannen en vrouwen als ouder in een eenoudergezin is groot. Twee procent van de mannen is ouder in een eenoudergezin, voor de vrouwen is het aandeel 14 procent.

9.1.4 Positie in huishouden, 1 januari 2026

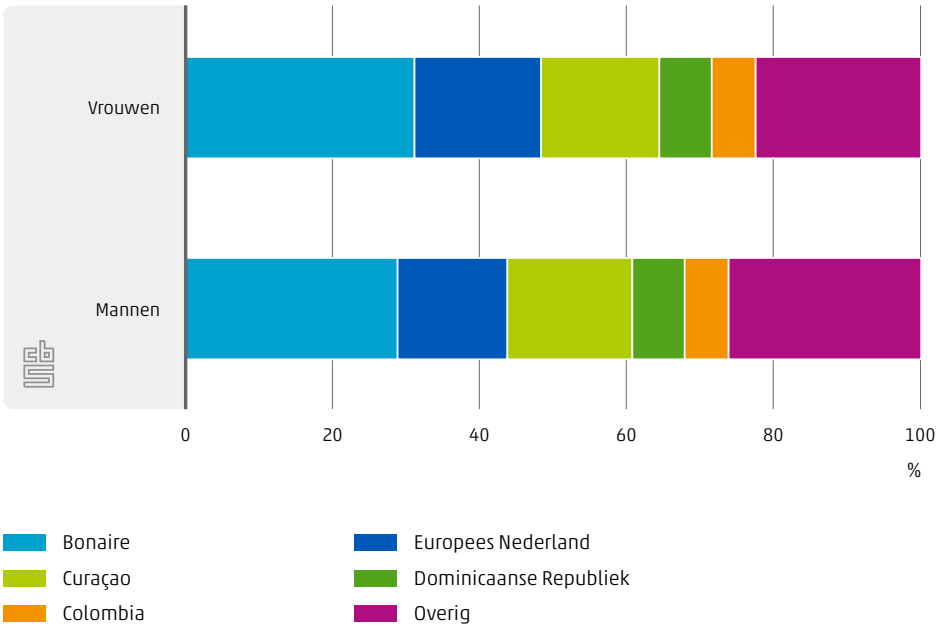
Het beeld op Sint Eustatius lijkt sterk op dat van Bonaire. Mannen maken vaker als kind deel uit van een huishouden dan vrouwen, met respectievelijk 20 procent en 12 procent. Ook hier zijn mannen 1,5 keer zo vaak alleenwonend dan vrouwen (36 procent en 24 procent). Vrouwen zijn tevens aanzienlijk vaker ouder in een eenouderhuishouden (21 procent en 4 procent).

Ook op Saba maken mannen vaker dan vrouwen als kind deel uit van een huishouden (13 procent en 10 procent). Mannen zijn vaker alleenwonend dan vrouwen maar het verschil is hier minder groot dan op Bonaire en Sint Eustatius (43 procent en 33 procent). Net als op de andere twee eilanden zijn vrouwen vaker ouder in een eenouderhuishouden dan mannen.

Vrouwen op Bonaire iets vaker ook daar geboren dan mannen

Zo'n 70 procent van de bevolking op Bonaire is niet op Bonaire geboren, maar ergens anders. De grootste groep vrouwen is op het eiland zelf geboren (31 procent in 2026). Daarna volgen Europees Nederland, Curaçao, de Dominicaanse Republiek en Colombia. Het beeld voor mannen is begin 2026 nagenoeg gelijk aan dat voor vrouwen. Een verschil met vrouwen is dat er meer mannen zijn geboren op Curaçao dan in Europees Nederland (zie StatLine).

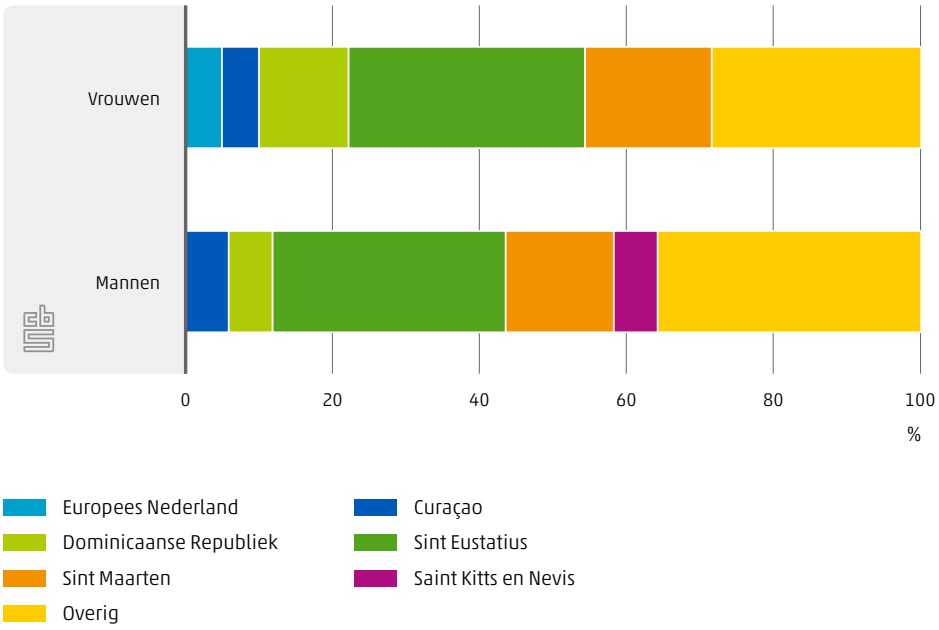
9.1.5 Geboorteland (top vijf) van bevolking op Bonaire, 1 januari 2026

Op Sint Eustatius vrouwen en mannen even vaak op het eiland geboren

Ook op Sint Eustatius is een flink deel van de bevolking niet op het eiland geboren (68 procent). De grootste groep vrouwen is geboren op het eiland zelf (32 procent). Daarna volgen Sint Maarten en de Dominicaanse Republiek. Samen met Curaçao en Europees Nederland vormen deze geboortelanden de top vijf bij vrouwen. Ook bij mannen is de grootste groep geboren op het eiland zelf, met eveneens 32 procent. Saint Kitts en Nevis staan bij mannen in de top vijf en niet zoals bij vrouwen Europees Nederland. De top vijf van geboortelanden voor mannen wordt gecomplementeerd door de Dominicaanse Republiek.

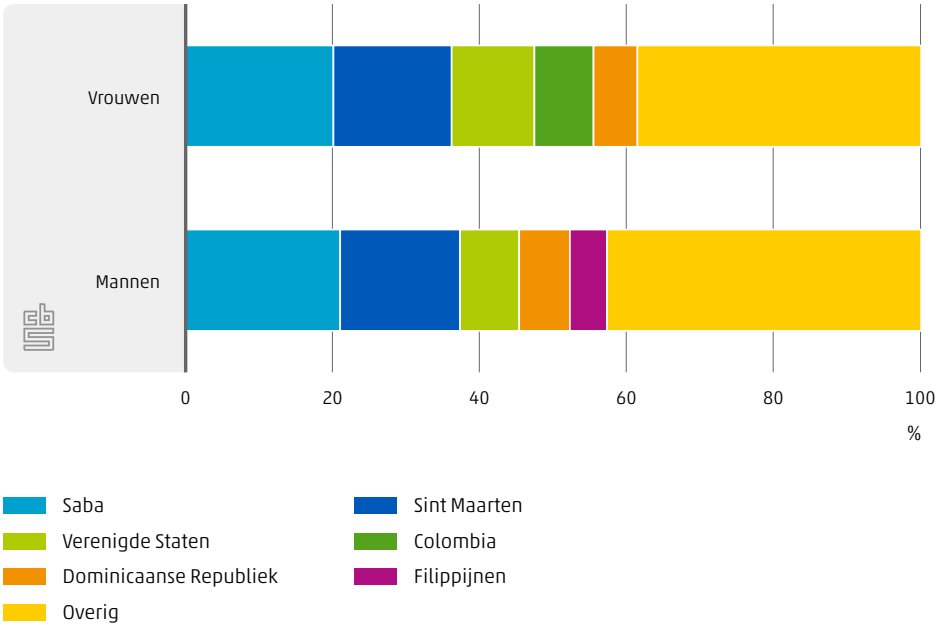
9.1.6 Geboorteland (top vijf) van bevolking op Sint Eustatius, 1 januari 2026

Op Saba mannen iets vaker dan vrouwen op het eiland geboren

Zo'n 80 procent van de bevolking van Saba is niet op Saba geboren. Begin 2026 was de grootste groep vrouwen geboren op het eiland zelf (20 procent). Daarna volgen Sint Maarten, Verenigde Staten, Colombia en ten slotte de Dominicaanse Republiek. Ook onder mannen is Saba het meest voorkomende geboorteland (21 procent). In tegenstelling tot vrouwen komen de Flippijnen wel in de top vijf voor en Colombia niet.

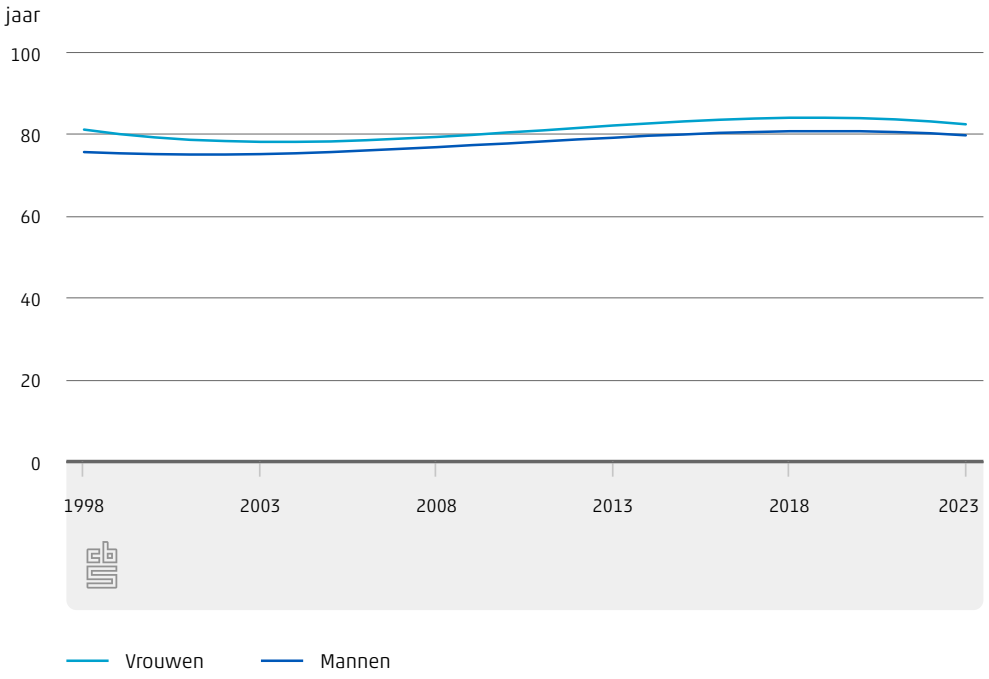
9.1.7 Geboorteland (top vijf) van bevolking op Saba, 1 januari 2026

Vrouwen worden gemiddeld 3 jaar ouder dan mannen

De levensverwachting in Caribisch Nederland ligt voor vrouwen hoger dan voor mannen. In 2023 werden vrouwen gemiddeld 82,5 jaar oud en mannen 79,8 jaar. Aan het begin van de reeks (1998) werden vrouwen gemiddeld 81,2 jaar en mannen 75,7 jaar. Het verschil in levensverwachting tussen vrouwen en mannen is in de eerste tien jaar van de periode iets afgenomen en daarna rond de 3,0 jaar gebleven. In Europees Nederland was het verschil in levensverwachting tussen vrouwen en mannen in 2023 ook 3,0 jaar (Stoeldraijer en Wennekes, 2023).

9.1.8 Levensverwachting bij geboorte in Caribisch Nederland

9.2 Gezond leven?

Op Bonaire voelen meer mannen dan vrouwen zich gezond

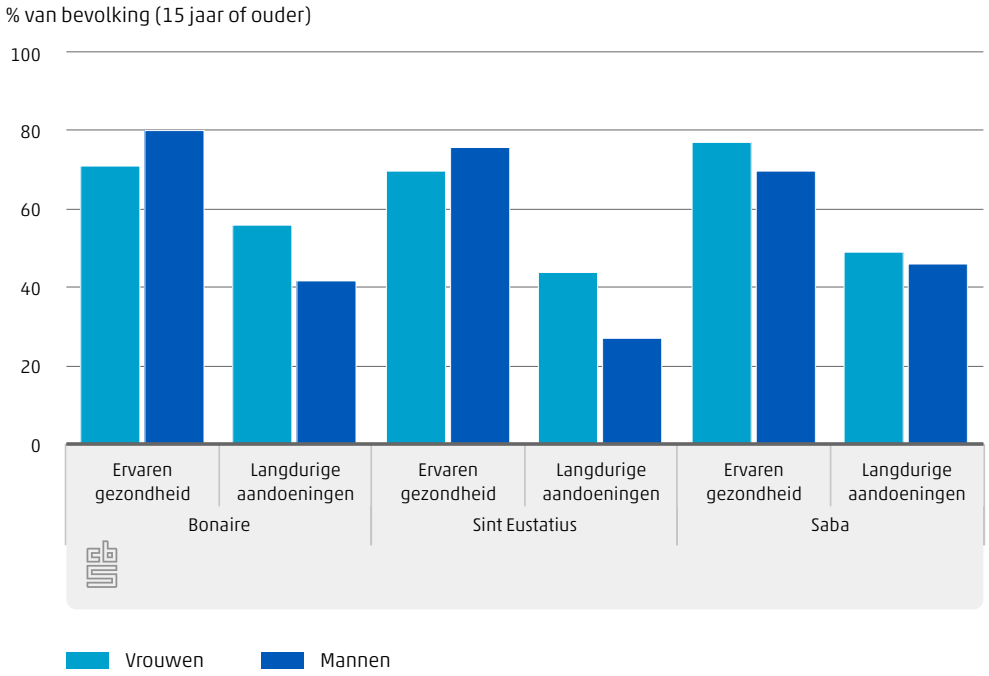
Op Bonaire gaf 80 procent van de mannen (van 15 jaar of ouder) in 2025 aan hun gezondheid als goed of zeer goed te ervaren, tegenover 71 procent van de vrouwen in die leeftijd. Ook in Europees Nederland beoordelen mannen hun gezondheid vaker als (zeer) goed dan vrouwen, zie paragraaf 1.2. Op de andere eilanden is geen statistisch significant verschil tussen mannen en vrouwen in hoe ze hun gezondheid ervaren.

Vrouwen rapporteren vaker één of meer langdurige ziekten of aandoeningen dan mannen. In de Omnibusenquête is voor twaalf langdurige aandoeningen gevraagd of mensen die hebben of in de laatste twaalf maanden hebben gehad. Het gaat om bijvoorbeeld hoge bloeddruk, migraine en ernstige of hardnekkige aandoeningen van de rug. Vrouwen op Bonaire en op Sint Eustatius rapporteren vaker één of meer van deze aandoeningen dan mannen. In 2025 had 56 procent van de vrouwen en 42 procent van de mannen op Bonaire

minstens één langdurige aandoening. Op Sint Eustatius gaat het om 44 procent van de vrouwen en 27 procent van de mannen. Op Saba is geen significant verschil tussen het aandeel vrouwen en mannen met minstens één langdurige aandoening.

Ook in 2013 voelden vrouwen op Bonaire zich minder gezond en hadden ze vaker een langdurige aandoening dan mannen. Op de andere twee eilanden waren toen geen verschillen tussen mannen en vrouwen (zie StatLine).

9.2.1 Zelfgerapporteerde gezondheid, 2025

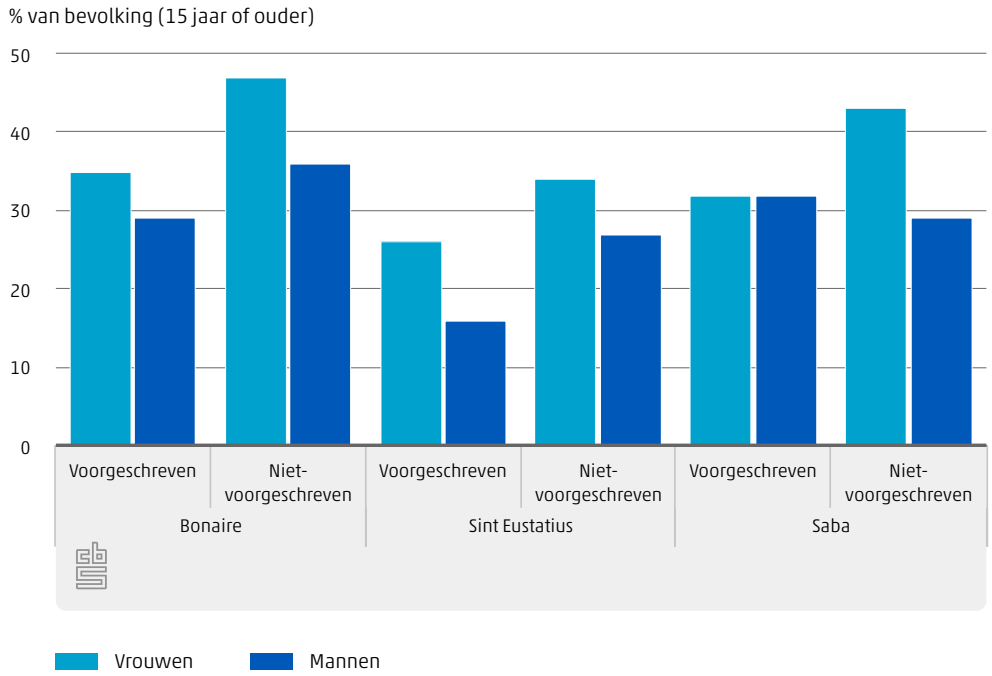
Omnibusenquête

Het CBS voert de Omnibusenquête Caribisch Nederland uit om informatie te verzamelen over de leefsituatie van mensen van 15 jaar of ouder die op Bonaire, Saba en Sint Eustatius wonen. Onderwerpen die in de enquête aan bod komen, zijn onder meer gezondheid, welzijn, religie, veiligheid, wonen en het gebruik van ict. Voor dit onderzoek wordt per eiland een steekproef van personen getrokken. Deze personen worden thuis door een interviewer bezocht. Het interview wordt in het Nederlands, Engels, Spaans of Papiamento afgenomen.
De enquête is voor de eerste keer in 2013 uitgevoerd en vervolgens eens in de vier jaar: in 2017, 2021 en 2025. In deze paragraaf worden de resultaten van 2025 in de figuren getoond en wordt de verandering ten opzichte van 2013 in de tekst beschreven.
De verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen 2013 en 2025 zijn getoetst op statistische significantie. Alleen verschillen die statistisch significant zijn, worden beschreven. Omdat het aantal personen in de steekproeven op de eilanden beperkt is, zijn de betrouwbaarheidsmarges vrij groot, zeker op Sint Eustatius en Saba. Daarom zijn niet alle verschillen die in de figuren zichtbaar zijn statistisch significant.

Meer vrouwen dan mannen gebruiken medicijnen

In de Omnibusenquête is gevraagd of mensen in de afgelopen twee weken medicijnen hebben gebruikt die zijn voorgeschreven door een arts. De anticonceptiepil wordt hierbij niet meegeteld. Daarnaast is gevraagd of ze medicijnen of voedingssupplementen hebben gebruikt die niet zijn voorgeschreven. In 2025 gebruikten op Bonaire en Sint Eustatius meer vrouwen dan mannen voorgeschreven medicijnen. Op Bonaire gebruikt 35 procent van de vrouwen en 29 procent van de mannen medicijnen op recept. Op Sint Eustatius gaat het om 26 procent van de vrouwen en 16 procent van de mannen. Op Saba is er in 2025 geen verschil tussen mannen en vrouwen. Daar gebruikt 32 procent van de 15-plussers voorgeschreven medicijnen.

9.2.2 Gebruik van medicijnen, 2025

Op Bonaire en Saba gebruikten in 2025 meer vrouwen dan mannen medicijnen of voedingssupplementen die niet zijn voorgeschreven door een arts. Op Bonaire heeft 47 procent van de vrouwen en 36 procent van de mannen in de twee weken voorafgaand aan het interview niet-voorgeschreven medicijnen gebruikt. Op Saba gaat het om 43 procent en 29 procent. Op Sint Eustatius is er in 2025 geen aantoonbaar verschil tussen mannen en vrouwen. In 2013 was op alle drie de eilanden geen verschil tussen mannen en vrouwen in het gebruik van niet-voorgeschreven medicijnen, maar op Bonaire en Saba wel in het gebruik van voorgeschreven medicijnen. Het gebruik van voorgeschreven medicijnen is bij zowel mannen als vrouwen op Bonaire in de periode tussen 2013 en 2025 gedaald, terwijl het gebruik van niet-voorgeschreven medicijnen juist is gestegen (zie StatLine).

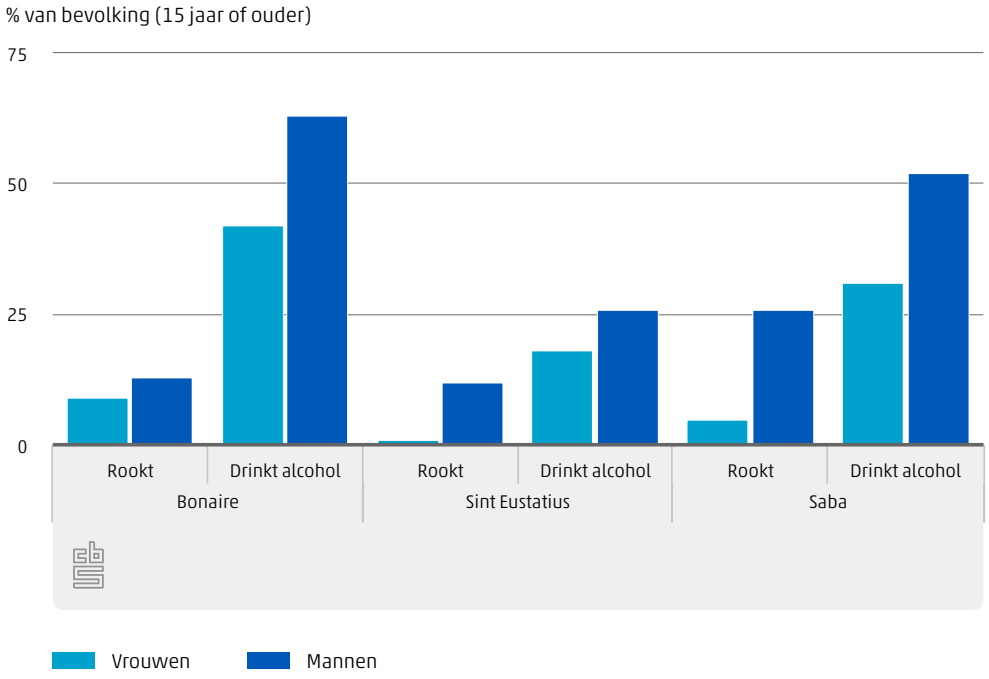
Meer mannen dan vrouwen roken en drinken

Op alle drie de eilanden roken meer mannen dan vrouwen. Op Bonaire rookte 13 procent van de mannen en 9 procent van de vrouwen in 2025. Op Sint Eustatius gaat het om respectievelijk 12 procent en 1 procent en op Saba om 26 procent en 5 procent.

Ook gaven meer mannen dan vrouwen in 2025 aan in het afgelopen jaar alcohol te hebben gedronken. Op Bonaire heeft 63 procent van de mannen en 42 procent van de vrouwen in de twaalf maanden voor het interview bier, wijn en/of sterke drank gedronken. Op Sint Eustatius gaat het om respectievelijk 26 procent en 18 procent en op Saba om 52 procent en 31 procent. Ook in Europees Nederland roken en drinken meer mannen dan vrouwen (zie paragraaf 1.2).

Anders dan in 2025 was op Saba en Sint Eustatius in 2013 geen verschil tussen mannen en vrouwen in roken. En op Saba verschilden beide seksen toen ook niet in alcohol drinken. Het aandeel mannen en vrouwen dat alcohol drinkt, is op alle drie de eilanden kleiner geworden tussen 2013 en 2025, met uitzondering van de vrouwen op Bonaire. Zij zijn in die twaalf jaar niet minder gaan drinken (zie StatLine).

9.2.3 Roken en alcohol drinken, 2025

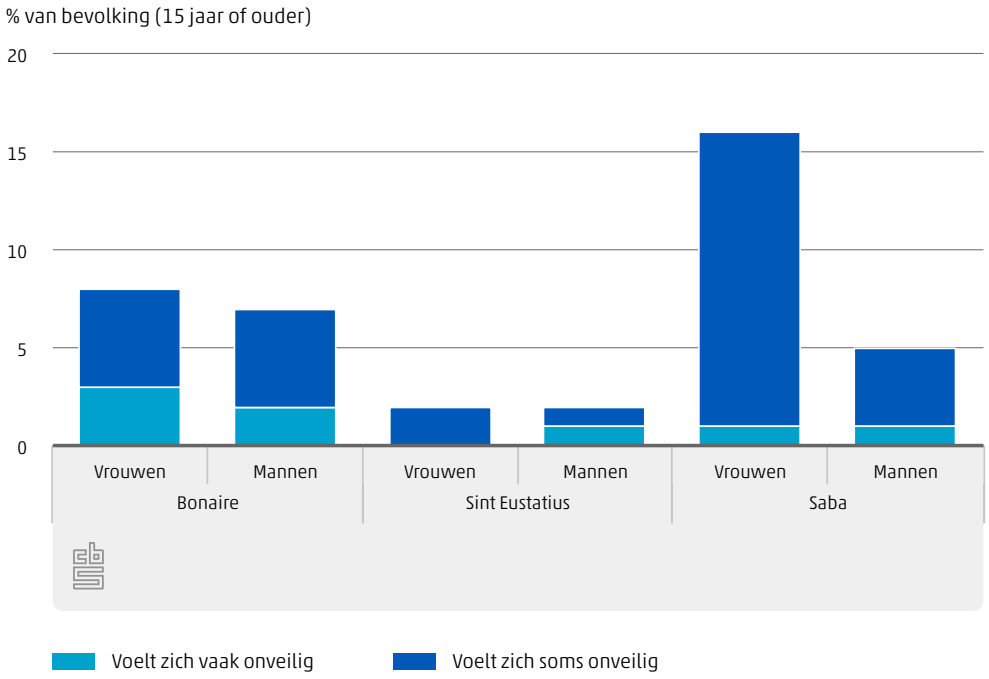
9.3 Sociaal veilig leven?

Alleen op Saba voelen vrouwen zich onveiliger dan mannen

Aan mensen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt in de Omnibusenquête (zie paragraaf 9.2) gevraagd of ze zich weleens onveilig voelen en zo ja hoe vaak. Het grootste deel van de 15-plussers geeft aan dat ze zich zelden of nooit onveilig voelen. In 2025 was dat zo voor 85 procent van de vrouwen op Saba en meer dan 90 procent van de andere inwoners van Caribisch Nederland. Tussen 0 en 3 procent van de mensen geeft aan dat ze zich vaak onveilig voelen. Maximaal 5 procent van de mannen en vrouwen op de eilanden antwoordt dat ze zich soms onveilig voelen. Alleen bij de vrouwen op Saba is dit aandeel hoger, namelijk 15 procent. Dat is meer dan bij de mannen op Saba. Van hen voelt 4 procent zich soms onveilig.

Vergeleken met 2013 voelen mensen op Bonaire zich veiliger. Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen op dit eiland. Op Sint Eustatius en Saba zijn er geen verschillen in de beleving van hun veiligheid tussen 2013 en 2025 (zie StatLine).

9.3.1 Onveiligheidsgevoelens, 2025

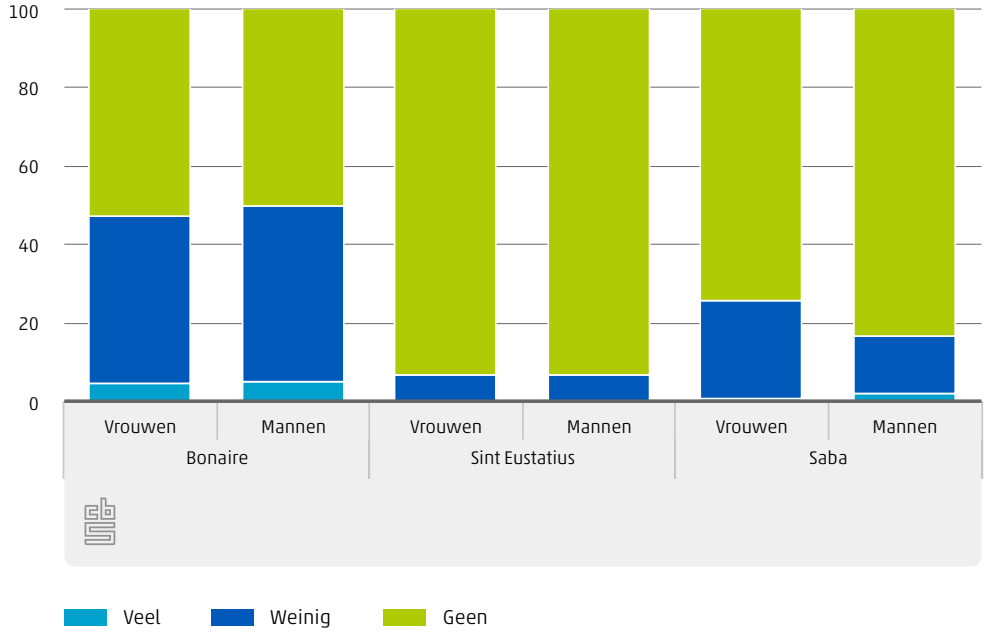
Criminaliteit in buurt komt volgens mannen en vrouwen even vaak voor

Aan de inwoners van Caribisch Nederland is ook gevraagd of ze vinden dat er criminaliteit voorkomt in hun woonbuurt. Ze antwoorden het vaakst dat er geen criminaliteit in hun woonbuurt is. Daarnaast zegt op Bonaire ongeveer 44 procent van de vrouwen en de mannen dat er weinig criminaliteit in hun woonbuurt is. Op Saba deelt 25 procent van de vrouwen en 15 procent van de mannen deze mening. Op Sint Eustatius vindt 7 procent van de vrouwen en van de mannen dat er weinig criminaliteit is. Het aandeel inwoners dat vindt dat er veel criminaliteit in hun buurt is, varieert tussen 0 en 5 procent. Er zijn geen statistisch significante verschillen tussen vrouwen en mannen in hun mening over de criminaliteit in de buurt.

Vergeleken met 2013 zijn in 2025 op Bonaire en Sint Eustatius minder vrouwen die vinden dat er criminaliteit in hun woonbuurt voorkomt. Op Saba geven evenveel vrouwen dit aan als in 2013. Dat geldt ook voor de mannen op Saba en voor de mannen op de andere twee eilanden (zie StatLine).

9.3.2 Ervaren criminaliteit in de buurt, 2025

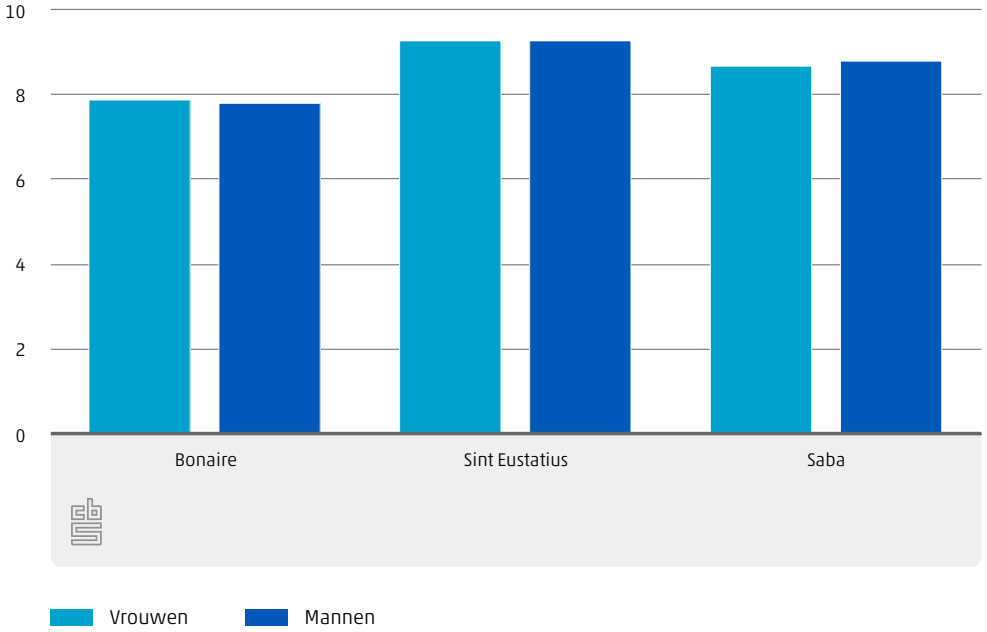
% van bevolking (15 jaar of ouder)

Ten slotte is aan de inwoners van Caribisch Nederland gevraagd om de veiligheid in hun buurt een rapportcijfer te geven van 1 tot en met 10. Vrouwen en mannen op Bonaire gaven in 2025 gemiddeld een 7,8. Op Sint Eustatius geven ze een 9,3 voor de veiligheid in de buurt en op Saba een 8,7. Vrouwen en mannen verschillen hierin op elk eiland niet. In 2025 was het rapportcijfer op Bonaire en Sint Eustatius hoger dan in 2013. Op Saba is dit cijfer in twaalf jaar tijd niet veranderd (zie StatLine).

9.3.3 Rapportcijfer veiligheid in de buurt, 2025

gemiddelde in bevolking (15 jaar of ouder)

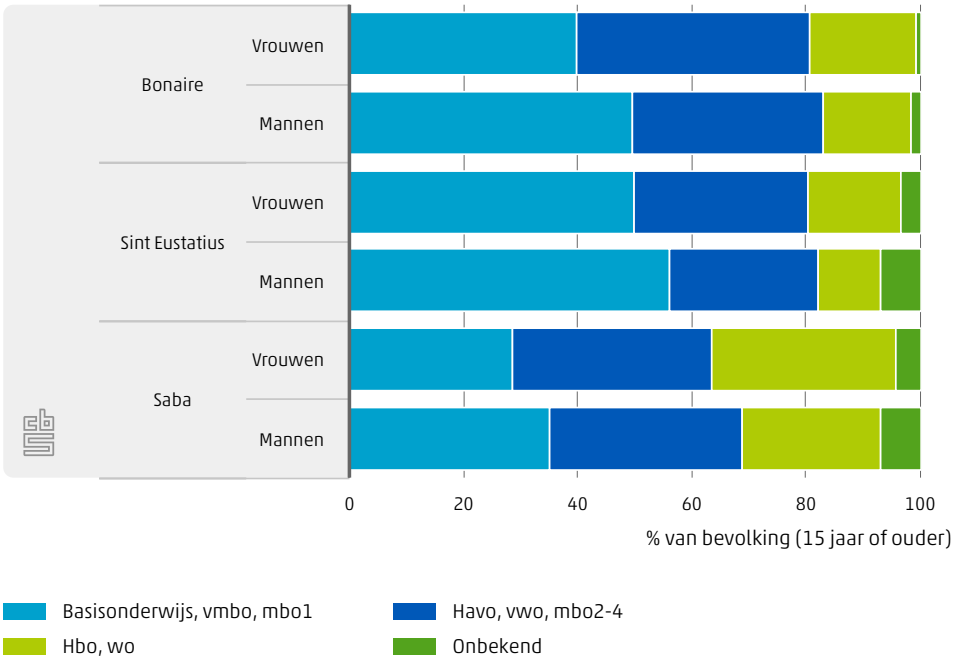
9.4 Hetzelfde onderwijs?

Meer vrouwen dan mannen op Caribisch Nederland mbo-, hbo- of wo-geschoold

Op Caribisch Nederland -en dat geldt ook voor de afzonderlijke eilanden- zijn vrouwen vaker mbo-, hbo-, wo- of vergelijkbaar geschoold dan mannen. In 2024 had 39 procent van de vrouwen van 15 jaar of ouder een havo-, vwo- of mbo2-4-diploma; 19 procent had een hbo- of wo-opleiding afgerond. Voor mannen in die leeftijd zijn deze percentages 33 en 16.

Op Saba is het percentage hbo- en wo-geschoolden relatief hoog vergeleken met de andere eilanden. Het percentage vrouwen met een diploma hbo of wo is 32, het percentage mannen 24.

9.4.1 Hoogst behaald onderwijsniveau, 2024

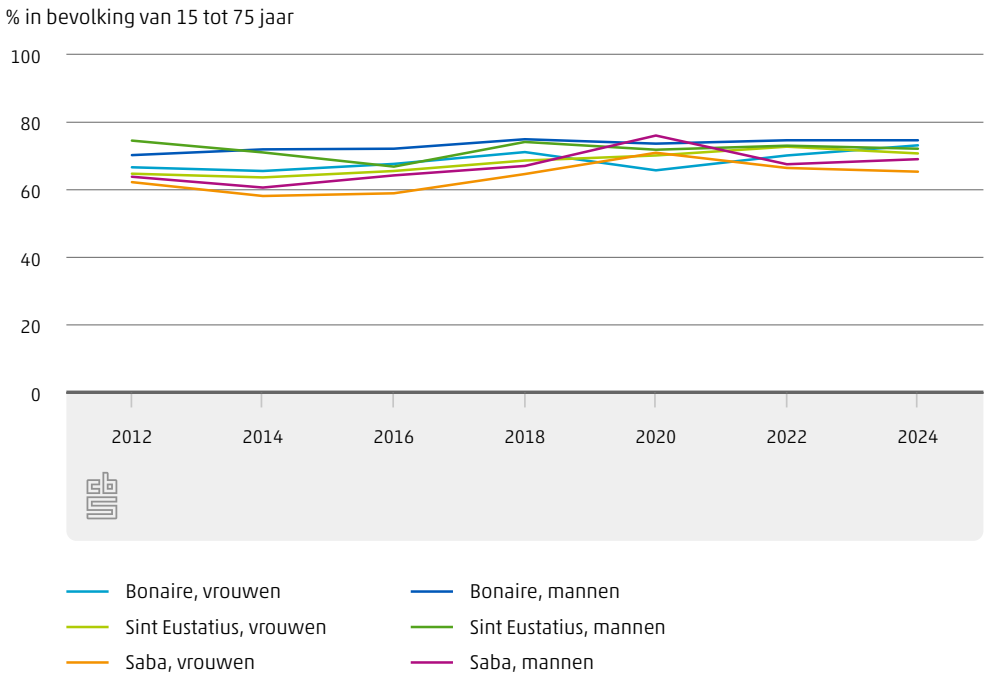
Mannen en vrouwen verschillen niet alleen in niveau, maar ook in de richting van het hoogst behaalde onderwijs. Mannen volgen relatief vaak een onderwijsrichting in techniek, industrie en bouwkunde en vrouwen in recht, administratie, handel en zakelijke dienstverlening, in gezondheidszorg en welzijn en in onderwijs (zie StatLine). Dat geldt zeker voor Bonaire en Sint Eustatius. Op Saba waar een universitair medisch centrum is gevestigd, zijn de aandelen vrouwen en mannen die onderwijs volgen in gezondheidszorg en welzijn meer in evenwicht.

9.5 Evenveel werken?

Arbeidsdeelname onder vrouwen is lager dan onder mannen

In 2024 had van alle vrouwen van 15 tot 75 jaar op Bonaire, Sint Eustatius en Saba respectievelijk 73,1 procent, 70,7 procent en 65,3 procent betaald werk. Op Bonaire werken mannen iets vaker dan vrouwen (74,6 procent). Op Sint Eustatius en Saba werken respectievelijk 72,1 procent en 69,0 procent van de mannen. In 2024 hadden naar verhouding meer mannen en vrouwen betaald werk dan in 2012, behalve mannen op Sint Eustatius.

9.5.1 Nettoarbeidsparticipatie

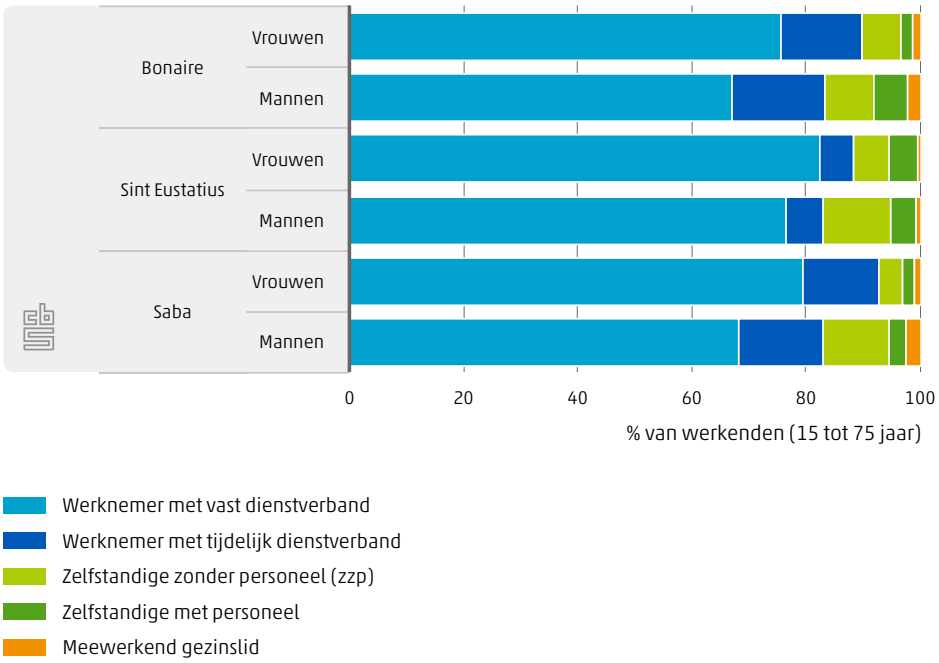
Arbeidsmarktbeleid Caribisch Nederland

De afgelopen jaren zijn verschillende veranderingen doorgevoerd op het gebeid van arbeidsmarktbeleid op Caribisch Nederland (SZW, 2025). Zo is het minimumloon verhoogd, is geïnvesteerd in de kinderopvang en is met de Wijzigingswet SZW-wetten BES 2024 het systeem van sociale zekerheid en verlofregelingen aangepast.

Vrouwen werken vaker in een vast dienstverband dan mannen

Vrouwen waren in 2024 vaker dan mannen werknemer in een vast dienstverband. Op Sint Eustatius en Saba werkten relatief veel mannen als zelfstandige zonder personeel (zzp'er); op Bonaire waren mannen vaker dan vrouwen zelfstandige met personeel.

9.5.2 Arbeidsrelatie van werkenden, 2024

Op alle drie de eilanden werkt de meerderheid van zowel de mannen als de vrouwen voltijd (zie StatLine). Mannen op Bonaire en Sint Eustatius werken iets meer uur dan vrouwen. Op Bonaire werkten mannen in 2024 gemiddeld 37,9 uur per week tegen vrouwen 36,3 uur. Op Sint Eustatius was het verschil iets groter: mannen werkten gemiddeld 39,7 uur per week, vrouwen 36,9 uur. Op Saba verschilt het aantal gewerkte uren van mannen en vrouwen nauwelijks (respectievelijk gemiddeld 36,2 en 36,9 uur per week).

Vrouwen werken op een hoger beroepsniveau dan mannen

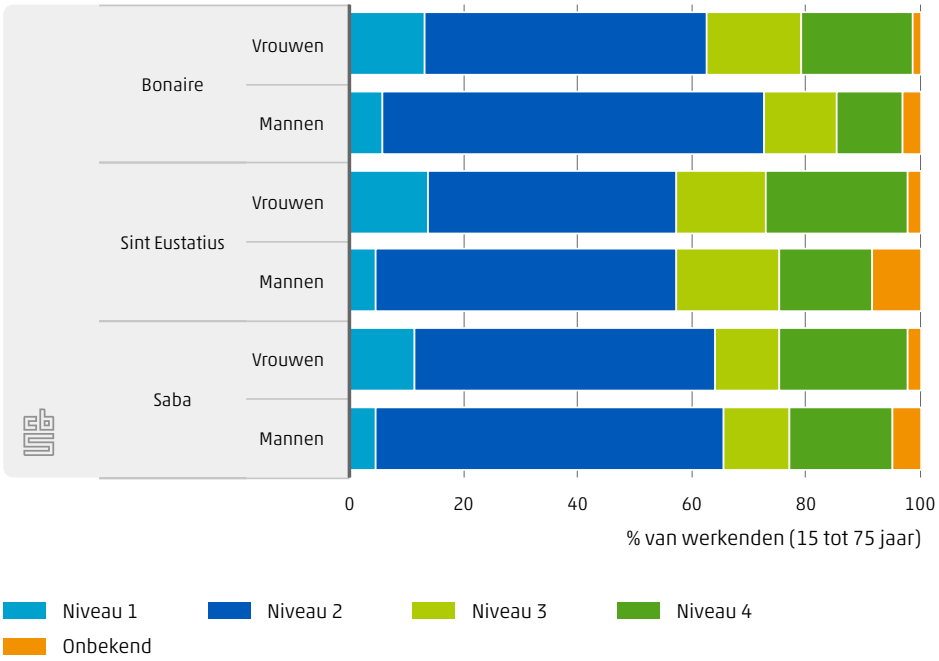
Vrouwen op Caribisch Nederland zijn niet alleen vaker dan mannen mbo-, hbo-, wo- of vergelijkbaar geschoold (figuur 9.4.1), maar hebben ook relatief vaak een beroep op niveau 3 of 4. In 2024 gold dat voor 36 procent van de werkende vrouwen tegenover 26 van de werkende mannen. De drie afzonderlijke eilanden vertonen een soortgelijk beeld. Op de afzonderlijke beroepsniveaus 1 en 2 werken vrouwen vaker op niveau 1 en mannen op niveau 2.

Beroepsniveau

Onder beroepsniveau 1 vallen beroepen met eenvoudig en routinematig lichamelijk en handmatig werk met gebruik van handgereedschap zoals een spade, of eenvoudige elektrische apparaten als een stofzuiger. Onder beroepsniveau 2 vallen beroepen met taken als het bedienen van machines en elektronische apparaten, voertuigen besturen, onderhouden en repareren van elektrische en mechanische apparaten en het bewerken, ordenen en opslaan van gegevens.

Onder beroepsniveau 3 vallen beroepen met taken als het uitvoeren van complexe technische en praktische taken die een uitgebreide feitenkennis, technische kennis en kennis van procedures op een specifiek gebied vereisen. Onder beroepsniveau 4 vallen beroepen met taken als het oplossen van ingewikkelde problemen en nemen van beslissingen die zijn gebaseerd op een uitgebreide theoretische en praktische kennis op een gespecialiseerd gebied.

9.5.3 Beroepsniveau van werkenden, 2024

9.6 Waarom niet werken?

Mensen die niet werken, kunnen op zoek zijn naar werk en beschikbaar zijn, of niet. De werkloze beroepsbevolking bestaat uit mensen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Het werkloosheidspercentage is de werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. De niet-beroepsbevolking bestaat uit mensen zonder betaald werk die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn (zie ook paragraaf 3.1).

Mannen en vrouwen op Saba en Sint Eustatius even vaak werkloos

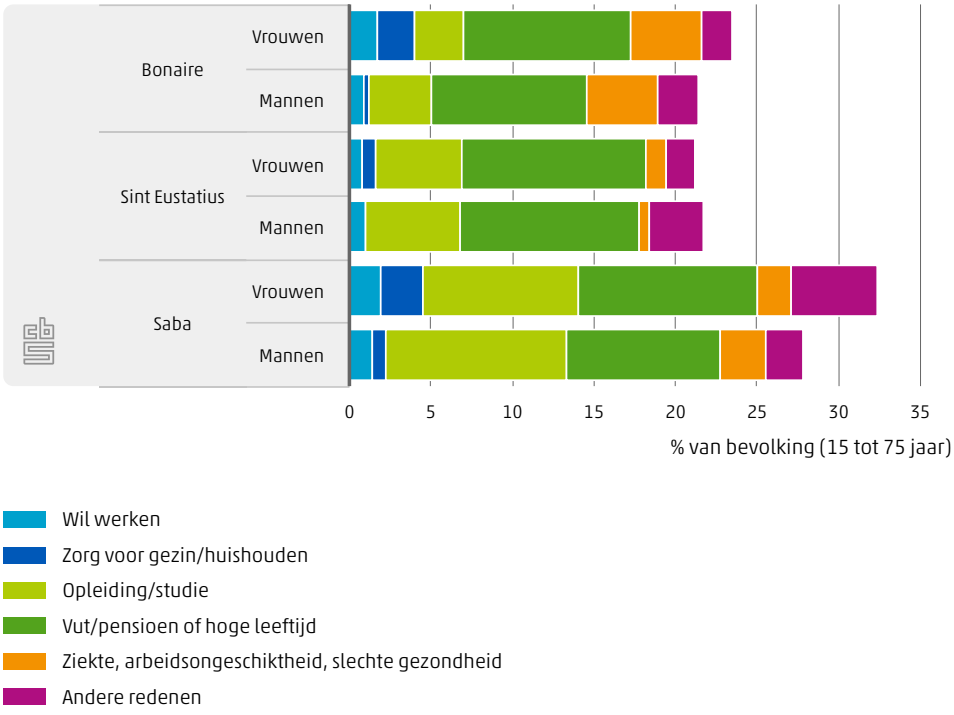
Op Caribisch Nederland was 2,3 procent van de beroepsbevolking van 15 tot 75 jaar werkloos in 2024. Op Bonaire is het werkloosheidspercentage 2,1, op Sint Eustatius 4,4 en op Saba 1,4. De werkloosheid verschilt alleen op Bonaire tussen mannen en vrouwen (StatLine): 2,9 tegen 1,3 procent. Twee jaar eerder was dat niet zo, ook niet op de andere eilanden.

Een klein deel van de 15- tot 75-jarigen op Caribisch Nederland heeft óf gezocht naar werk óf is op korte termijn beschikbaar. Op Bonaire en Sint Eustatius komt deze semiwerkloosheid meer voor bij vrouwen dan bij mannen (StatLine).

Pensioen vaakst reden om niet te werken

Een kwart van de vrouwen op Bonaire en Sint Eustatius en een derde van de vrouwen op Saba zocht niet naar werk en was ook niet op korte termijn beschikbaar in 2024. Het aandeel mannen dat niet zoekt en beschikbaar is, is vooral op Bonaire lager. Het ogenschijnlijke verschil tussen mannen en vrouwen op Saba is niet significant.
Het gaat voornamelijk om mensen die met pensioen zijn of niet kunnen werken door ziekte of arbeidsongeschiktheid. Dit zijn met name 65- tot 75-jarigen. Een ander relatief groot deel – vooral jongeren – volgt een opleiding of studie. Dat aandeel is iets groter op Saba waar een medische faculteit gevestigd is. Vrouwen zijn vaker dan mannen niet beschikbaar voor werk en hebben niet gezocht vanwege zorg voor het gezin of huishouden.

9.6.1 Reden niet gezocht en niet beschikbaar voor werk, 2024

9.7 Wat is het verschil in inkomen?

Werkende vrouwen hebben meer inkomen dan werkende mannen

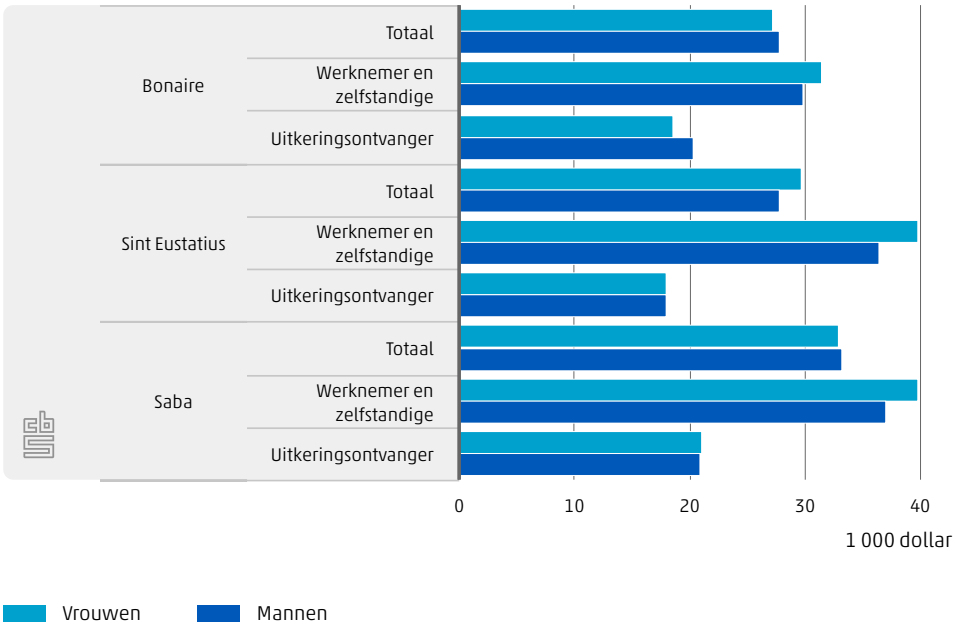
Het persoonlijk inkomen van inwoners van Bonaire en Saba is iets hoger bij mannen dan bij vrouwen. Op Bonaire hadden mannen een doorsnee jaarinkomen (zie Begrippen) van 27,9 duizend dollar en vrouwen van 27,3 duizend dollar in 2024. Het inkomen van mannen

op Saba is 33,2 duizend dollar, terwijl dat bij vrouwen 33,0 duizend dollar is. Op Sint Eustatius hebben vrouwen juist meer inkomen, namelijk 29,7 duizend dollar ten opzichte van 27,8 duizend dollar in doorsnee bij de mannen.

Het doorsnee inkomen van vrouwen met vooral inkomen uit werk (werknemers en zelfstandigen, zie 'sociaaleconomische categorie' in Begrippen) is op alle drie de eilanden hoger dan dat van werkende mannen. Dat hangt ermee samen dat meer vrouwen op een hoger beroepsniveau werken en ze vaker dan mannen een vast dienstverband hebben (zie paragraaf 9.5). Op Sint Eustatius is het inkomensverschil onder de werkende mannen en vrouwen het grootst. Vrouwen hadden in 2024 een doorsnee inkomen van 39,9 duizend dollar en mannen 36,5 duizend dollar. Saba volgt met een inkomensverschil van bijna 3 duizend dollar. Op Bonaire is het verschil minder dan 2 duizend dollar.

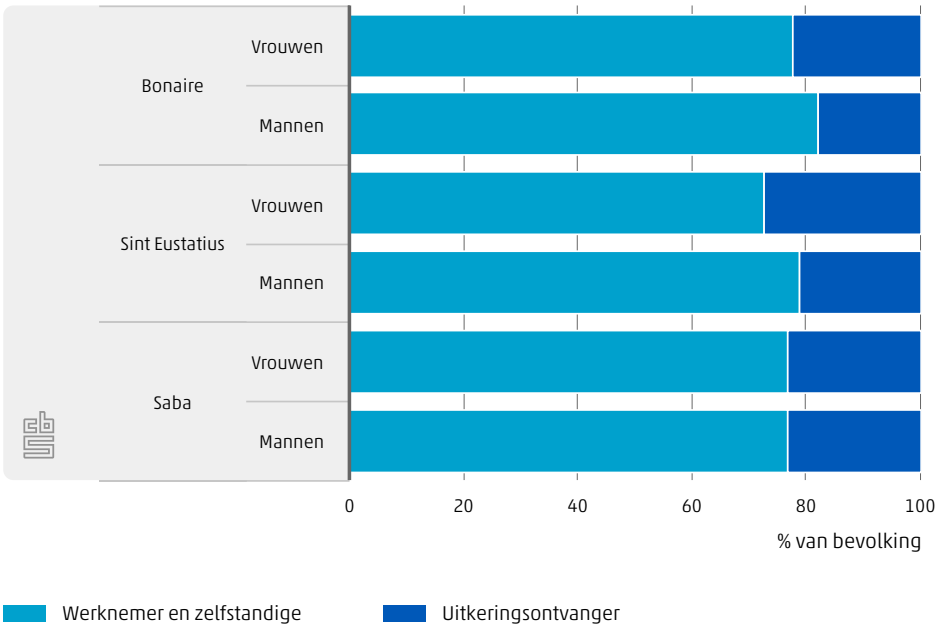
Onder de uitkeringsontvangers hadden vrouwen op Sint Eustatius en Saba in 2024 evenveel inkomen als de mannen. Alleen op Bonaire zijn mannen met een uitkering beter af dan de vrouwen. Zij hebben een doorsnee inkomen van 20,3 duizend dollar, terwijl dit bij vrouwen 18,6 duizend dollar is.

9.7.1 Mediaan persoonlijk inkomen van bevolking in Caribisch Nederland, 2024*

Op Bonaire en Sint Eustatius halen mannen vaker dan vrouwen het grootste deel van hun inkomen uit betaald werk. Op Saba verschillen mannen en vrouwen hierin niet. Op Sint Eustatius hebben vrouwen relatief vaak een uitkering.

9.7.2 Sociaaleconomische categorie in Caribisch Nederland, 2024*

9.8 Literatuur

Stoeldraijer, S. & M. Wennekes (2023). Levensverwachting in Caribisch Nederland 1998–2023.

SZW (2025). Kamerbrief inzet SZW in Caribisch Nederland. Brief van staatssecretaris Participatie en Integratie van ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan Eerste Kamer, 21 november.

Begrippen

Alcoholgebruik
In 2026 publiceerde de Gezondheidsraad het document Advies Alcohol en gezondheid in brede zin. Daarin stelt de raad dat er geen veilige ondergrens is voor het gebruik van alcohol. Het drinken van elk glas alcohol geeft risico's voor de gezondheid. Vóór het verschijnen van dit rapport gold voor volwassenen nog het advies om niet of maximaal één glas alcohol per dag te drinken.

Angst- of depressiegevoelens
Met behulp van de Mental Health Inventory 5 (MHI-5) kunnen gevoelens van angst- of depressie van respondenten worden gemeten. De MHI-5 bestaat uit 5 vragen die steeds betrekking hebben op hoe iemand (12 jaar of ouder) zich in de afgelopen vier weken voelde. Gevraagd wordt:

1. Voelde u zich erg zenuwachtig?
2. Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?
3. Voelde u zich kalm en rustig?
4. Voelde u zich neerslachtig en somber?
5. Voelde u zich gelukkig?

Respondenten kunnen voor iedere vraag kiezen uit de volgende zes antwoordcategorieën: voortdurend, meestal, vaak, soms, zelden of nooit. Op basis van de antwoorden kan een somscore worden berekend, met een minimale somscore van een persoon gelijk aan 0 en de maximale score gelijk aan 100, waarbij een lagere score meer gevoelens van angst of depressie aangeeft. Bij een score van 76 of lager heeft een respondent significante angst- of depressiegevoelens ervaren in de afgelopen vier weken.

Armoede
Iemand is arm als in het huishouden, nadat de woonlasten, energiekosten, premie voor de basiszorgverzekering en het eigen risico betaald zijn, te weinig inkomen en te weinig financieel bezit overblijven voor de andere basisbehoeften, zoals eten, kleren en sociale activiteiten. Financieel bezit is spaargeld en ander direct te besteden bezit. Een eigen huis telt niet mee. Voor meer details, zie Leven in Armoede 2025.
De armoedegrens is het minimumbedrag dat een huishouden nodig heeft om normaal te kunnen leven. Dat bedrag hangt af van het aantal volwassenen en kinderen in het huishouden en van de leeftijd van deze kinderen. In 2024 was de grens voor iemand die alleen woont 1 600 euro per maand, bij een paar 2 145 euro. Met twee kinderen tot 13 jaar was de grens voor een paar 2 625 euro en voor een éénoudergezin 2 215 euro. Bij twee kinderen van 13 tot 18 jaar waren de grenzen 3 000 euro voor een paar en 2 605 euro voor een éénoudergezin.

Beperkingen
In de CBS-Gezondheidsenquête is gevraagd of en in welke mate iemand sinds zes maanden of langer door problemen met de gezondheid beperkt is in activiteiten die mensen/kinderen gewoonlijk doen. Hieronder vallen zowel de mensen die aangeven dat ze 'ernstig beperkt' zijn als de mensen die aangeven dat ze 'wel beperkt maar niet ernstig beperkt' zijn. Deze internationaal gebruikte en afgestemde indicator voor gezondheidsbeperking wordt de GALI-indicator genoemd. GALI staat voor Global Activity Limitation Indicator. De indicator wordt bepaald voor mensen van 2 jaar of ouder.

Beroepsbevolking
In de Emancipatiemonitor wordt, anders dan in de reguliere cijfers van het CBS over de arbeidsmarkt, uitgegaan van vrouwen en mannen van 15 jaar tot de AOW-leeftijd die geen regulier onderwijs volgen.

- De beroepsbevolking bestaat uit de werkzame en werkloze beroepsbevolking.
- De werkzame beroepsbevolking bestaat uit personen die in Nederland wonen en betaald werk hebben.
- De werkloze beroepsbevolking bestaat uit personen die in Nederland wonen en geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.
- De nettoarbeidsparticipatie drukt uit welk deel van de bevolking tot de werkzame beroepsbevolking behoort.
- Het werkloosheidspercentage drukt uit welk deel van de beroepsbevolking tot de werkloze beroepsbevolking behoort.
- De arbeidsduur omvat de uren die iemand in een normale of gemiddelde week werkt, overuren en onbetaalde uren tellen niet mee. Iemand werkt voltijds bij een arbeidsduur van minimaal 35 uur en deeltijds bij een arbeidsduur van minder dan 35 uur.

Beweegrichtlijnen
De Beweegrichtlijnen zijn eind 2017 opgesteld door de Gezondheidsraad. Mensen vanaf 18 jaar dienen minstens 2,5 uur per week matig intensieve inspanning te verrichten verspreid over diverse dagen, zoals wandelen en fietsen, en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te verrichten. Jongeren van 4 tot 18 jaar dienen minstens elke dag een uur matig intensieve inspanning te verrichten en minstens driemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te verrichten.

Bruto-uurloon
Het bruto-uurloon is het loon voor aftrek van de loonheffing, de werknemerspremies voor pensioen en vut, het spaarloon en de premies voor werknemersverzekeringen. Werkgeversbijdragen behoren niet tot het bruto uurloon. Ook bijzonder beloning en overwerkloon tellen niet mee in het brutoloon. Het bruto-uurloon is het bruto-maandloon gedeeld door 1/12 van de jaarlijkse arbeidsduur. Dit is het uurloon dat zou gelden als per maand een evenredig deel van adv-, vakantie- en feestdagen, waarop werknemers recht hebben, zou worden opgenomen.

Doorstroomtoets
Opvolger van de eindtoets, die werd afgenomen van schooljaar 2014/'15 tot en met 2022/'23. De doorstroomtoets wordt vanaf schooljaar 2023/'24 afgenomen bij leerlingen in groep 8 van het regulier basisonderwijs. Er zijn net als voorheen verschillende aanbieders die door het ministerie van OCW zijn goedgekeurd.

Economisch zelfstandig
Economische zelfstandigheid is een begrip dat beleidsmatig verbonden is met het bestaansminimum. Iemand wordt als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto jaarinkomen uit arbeid en eigen onderneming minstens de drempelwaarde van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum is. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70 procent van het wettelijke netto minimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenwonende in het verslagjaar.

Eerstejaarsstudent
Bij het hoger onderwijs is een eerstejaarsstudent iemand die voor het eerst ingeschreven is in het hoger onderwijs. Bij meerdere inschrijvingen in een jaar telt alleen de hoofdinschrijving. Een ingeschrevene die de overstap maakt van het hbo naar het wo (of omgekeerd van het wo naar het hbo) is twee maal eerstejaarsstudent: één maal in het hbo en één maal in het wo.

Eindtoets
Vanaf het schooljaar 2014/'15 zijn de scholen in het reguliere basisonderwijs verplicht een eindtoets af te nemen. Alle leerlingen in groep 8 maken een toets. De overheid stelt hiervoor aan scholen de Centrale Eindtoets (CET) beschikbaar, maar scholen kunnen ook kiezen uit andere eindtoetsen die door de minister van OCW zijn toegelaten.

Ervaren gezondheid
Ervaren (of subjectieve) gezondheid weerspiegelt het oordeel over de eigen gezondheid en wordt in de CBS-Gezondheidsenquête gemeten met behulp van de vraag: 'Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?'. De respondent heeft keuze uit de antwoorden: zeer goed, goed, gaat wel, slecht, zeer slecht. Mensen die de vraag beantwoorden met 'goed' of 'zeer goed' worden gezond genoemd. Voor kinderen tot 12 jaar wordt de vraag naar ervaren gezondheid beantwoord door de ouder/verzorger.

Extranei
Studenten die uitsluitend ingeschreven staan om examen te doen.
In het middelbaar beroeps- en hoger onderwijs hebben leerlingen de mogelijkheid om zich in te schrijven voor een examen zonder lessen of colleges te volgen.

Financieel onafhankelijk
Financiële onafhankelijkheid wordt door het emancipatiebeleid omschreven als voldoende financiële armslag hebben om jezelf en je eventuele kinderen te kunnen onderhouden.
De bijstand van een alleenwonende, oftewel 70 procent van het wettelijke netto minimumloon, is beleidsmatig het uitgangspunt voor het minimale bestaansminimum van een individu. Iemand wordt als financieel onafhankelijk beschouwd als het individuele netto jaarinkomen uit arbeid en eigen onderneming minimaal 100 procent van het wettelijke netto minimumloon in het verslagjaar is.

Geboorteverlof
Werknemers van wie de partner is bevallen, hebben recht op geboorteverlof (ook wel vaderschapsverlof, partnerverlof of kraamverlof genoemd). De wetgeving omtrent geboorteverlof is de afgelopen jaren gewijzigd. Sinds 1 januari 2019 krijgen partners eenmaal het aantal werkuren per week aan geboorteverlof. De werkgever betaalt het loon tijdens dit verlof volledig door. De werknemer kan de verlofdagen van het geboorteverlof naar eigen inzicht opnemen, maar moet dit wel doen binnen vier weken na de geboorte van het kind. Daarnaast kunnen partners sinds 1 juli 2020 maximaal vijf weken (5 keer het aantal werkuren per week) aanvullend geboorteverlof opnemen. Tijdens het verlof krijgt de partner geen salaris, maar een uitkering van het UWV. Partners hebben recht op aanvullend geboorteverlof als het kind op of ná 1 juli 2020 geboren is. Zij moeten het aanvullend geboorteverlof opnemen binnen zes maanden na de geboorte van het kind.

Geslacht
De cijfers over geslacht zijn gebaseerd op informatie uit de Basisregistratie Personen (BRP). Die bevat naast geslacht 'man' en 'vrouw', ook de categorie 'geslacht onbekend'. Hieronder vallen mensen met een niet-vastgesteld geslacht (bij geboorte of immigratie), en inmiddels ook non-binaire personen voor wie via de rechter een non-binaire geslachtsvermelding mogelijk is gemaakt. De groep met geslacht onbekend is te klein (580 mensen in de gehele bevolking op 1 januari 2026) om betrouwbare statistieken mee te maken. Voor een volledig beeld van de bevolking van Nederland is 'geslacht onbekend' meegenomen in de categorie 'vrouwen'. Naast de officieel geregistreerde geslachtsaanduiding heeft het CBS ook informatie over het geslacht, of het gender, waarmee mensen zich identificeren.
Dit onderzoek, uitgevoerd in 2023, leverde geschatte cijfers op van aantallen mensen die zich als transgender of non-binair identificeren (Kennis, 2024). Naar schatting waren er in 2023 in Nederland ruim 100 duizend personen transgender: 60 duizend transmannen en 45 duizend transvrouwen. 90 duizend personen zijn noch man noch vrouw, omdat zij zich niet eenduidig als man of vrouw identificeren (non-binair/genderqueer), of omdat zij met zowel vrouwelijke als mannelijke geslachtskenmerken zijn geboren (intersekse).

Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo)
De havo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs die vooral bedoeld is als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs. Met een havo-diploma is het tevens mogelijk om door te stromen naar het vijfde leerjaar van het vwo. De havo heeft vijf leerjaren. In de tweede fase (leerjaren 4 en 5) kiezen leerlingen uit vier profielen.

Herkomst
De herkomstindeling die het CBS hanteert bestaat uit twee onderdelen: wel of niet geboren in Nederland, en herkomstland. De indeling kijkt eerst of een inwoner zelf in Nederland of het buitenland geboren is, en vervolgens waar de ouders geboren zijn. In het buitenland geboren inwoners duidt het CBS ook met migranten aan. In Nederland geboren inwoners met een of twee in het buitenland geboren ouders worden de tweede generatie genoemd.
Is iemand zelf en ook beide ouders geboren in Nederland, dan heeft diegene een Nederlandse herkomst. Voor herkomstland is een hoofdindeling gemaakt op basis van werelddelen en veelvoorkomende immigratielanden. In de Emancipatiemonitor worden behalve de klassieke migratielanden Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Cariben en Indonesië ook de nieuwste EU-lidstaten als groep onderscheiden. Tot deze zogenoemde 'nieuwe-EU' behoren landen die in of na 2004 zijn toegetreden tot de Europese Unie.
Dat zijn: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Roemenië en Kroatië. Tot de Nederlandse Cariben behoren Bonaire, Saba en Sint Eustatius (samen Caribisch Nederland, zie hoofdstuk 9) en Curaçao, Aruba en Sint Maarten. In hoofdstuk 4 staan cijfers over migranten uit de vluchtelingenlanden Afghanistan, Eritrea, Irak, Iran, Syrië en Somalië aan bod.

Bij een migrant is het herkomstland het geboorteland. Het herkomstland van iemand die tot de tweede generatie behoort is het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is of onbekend. In dat geval is het herkomstland het geboorteland van de vader.

Hoger beroepsonderwijs (hbo)
Het hoger beroepsonderwijs is een onderwijssoort binnen het hoger onderwijs. Het hbo leidt over het algemeen op tot een bachelorgraad. Daarnaast zijn er kortere programma's die opleiden tot een associate degree. Ook kunnen hogescholen een masteropleiding aanbieden. Hbo-opleidingen worden verzorgd door hogescholen.

Hoger onderwijs (ho)
Het hoger onderwijs omvat het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs.

Inkomen
In hoofdstuk 4 gaat het om het persoonlijk primair inkomen. Dat is het inkomen uit werk en bestaat uit het bruto jaarinkomen uit arbeid en uit eigen onderneming. Inkomen uit arbeid bestaat uit het bruto loon (inclusief de werknemers- en werkgeversbijdrage in de premies voor de sociale verzekeringen), bonussen, spaarloon en de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Ook loon in natura zoals de waarde van het privégebruik van de auto van de werkgever is gerekend tot het bruto inkomen. Inkomen uit eigen onderneming is het fiscaal resultaat uit onderneming vermeerderd met het bedrag van de ondernemersaftrek en de investeringsaftrek.

Langdurige aandoeningen
In de Omnibusenquête Caribisch Nederland is voor twaalf langdurige ziekten en aandoeningen en de categorie 'een andere langdurige ziekte of aandoening' gevraagd of mensen deze hebben of in de afgelopen twaalf maanden hebben gehad, namelijk:
- Migraine of regelmatig ernstige hoofdpijn
- Hoge bloeddruk
- Vernauwing van de bloedvaten in de buik of de benen, geen spataderen
- Astma of COPD, hieronder valt ook chronische bronchitis, longemfyseem
- Chronisch eczeem
- Duizeligheid met vallen
- Ernstige of hardnekkige darmstoornissen
- Onvrijwillig urineverlies, ook wel incontinentie genoemd
- Gewrichtsslijtage van heupen of knieën, bijvoorbeeld artrose of slijtagereuma
- Chronische gewrichtsontsteking, bijvoorbeeld ontstekingsreuma, chronische reuma of reumatoïde artritis
- Ernstige of hardnekkige aandoening van de rug
- Ernstige of hardnekkige aandoening van nek of schouder
- Een andere langdurige ziekte of aandoening

Levensverwachting
De levensverwachting geeft weer hoe lang een persoon gemiddeld te leven heeft, onder de aanname dat de kansen om te overlijden in de toekomst gelijk blijven. Het is een samenvattende maat voor de sterfte. Zie ook Stoeldraijer en Harmsen (2017).

Levensverwachting in als goed ervaren gezondheid
De levensverwachting in als goed ervaren gezondheid geeft het aantal jaren dat iemand bij de geboorte naar verwachting in goede gezondheid zal leven, onder de aanname dat de sterftekansen en de prevalenties van (on)gezondheid gelijk blijven aan die in het peiljaar. De prevalentie van (on)gezondheid is daarbij bepaald op basis van de vraag 'Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?' in de CBS-Gezondheidsenquête. Mensen die deze vraag beantwoorden met 'goed' of 'zeer goed' worden gezond genoemd.

Levensverwachting zonder beperkingen
De levensverwachting zonder beperkingen is het aantal jaren dat iemand bij de geboorte naar verwachting (nog) zal leven zonder beperkingen, onder de aanname dat de sterftekansen en de prevalenties van het hebben van beperkingen gelijk blijven aan die in het peiljaar. Voor het berekenen van levensverwachting zonder beperkingen zijn gegevens gebruikt over de Global Activity Limitation Indicator (zie begrip Beperkingen), uitgevraagd in de CBS-Gezondheidsenquête. Van 0- en 1-jarigen is daarbij de aanname dat ze geen beperking hebben.

Mantelzorg
Mantelzorg is de zorg voor een bekende uit de omgeving, zoals partner, ouders, kind, buren of vrienden, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze zorg kan bestaan uit het huishouden doen, wassen en aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoorts. Mantelzorg wordt niet betaald. Een vrijwilliger vanuit een vrijwilligerscentrale is geen mantelzorger. Als mantelzorger worden mensen gezien die al minimaal drie maanden en/of minstens acht uur per week mantelzorg geeft. De cijfers over mantelzorg zijn gebaseerd op de Gezondheidsenquête van het CBS. Mantelzorg is echter een lastig af te bakenen begrip en men kan ook een ruimere definitie hanteren. Zo'n ruimere definitie hanteert het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in het onderzoek Informele Hulp en Ondersteuning (IHO). Ook vanuit IHO worden cijfers over mantelzorg gepubliceerd en die liggen hoger dan de cijfers uit het CBS-onderzoek. Meer informatie over de cijfers uit IHO is hier te vinden Mantelzorg in beweging | Sociaal en Cultureel Planbureau. De cijfers uit IHO staan ook vermeld op de Staat van Volksgezondheid en Zorg: Mantelzorg: geven | De Staat van Volksgezondheid en Zorg

Mediane uurloon
De mediaan van het bruto uurloon is de middelste van de naar grootte gerangschikte uurlonen. Dit betekent dat precies de helft van de populatie een lager of even hoog uurloon heeft. In hoofdstuk 2 van deze publicatie gaat het om de ontwikkeling van het mediane uurloon van het cohort mbo'ers, hbo-bachelors en wo-masters die hun diploma behaalden in schooljaar 2021/'22. Zij worden gevolgd in de eerste twee jaar na afstuderen. De cijfers verschillen met die in hoofdstuk 4. Daar wordt het *gemiddelde* uurloon van alle werknemers (per leeftijd) voor 2024 besproken.

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
Het middelbaar beroepsonderwijs kent de volgende niveaus:
- Niveau 1 Entreeopleiding tot assisterend beroepsbeoefenaar;
- Niveau 2 Basisberoepsopleiding tot basisberoepsbeoefenaar;
- Niveau 3 Vakopleiding tot zelfstandig beroepsbeoefenaar;
- Niveau 4 Middenkader- of specialistenopleiding tot middenkaderfunctionaris of specialist.

Met een diploma op niveau 4 van het mbo kan worden doorgestroomd naar het hbo.
Het mbo kent de beroeps begeleidende leerweg (bbl) en de beroeps opleidende leerweg (bol). De beroeps begeleidende leerweg is meer praktijkgericht, waarbij meer wordt gewerkt en minder naar school wordt gegaan, dan de beroeps opleidende leerweg. Extranei studenten zijn studenten die uitsluitend ingeschreven staan om examen te doen.

Obesitas
Bij obesitas (ernstig overgewicht) gaat het om het percentage mensen met een BMI (Body Mass Index) van 30 of hoger. De BMI is het quotiënt van het lichaamsgewicht in kilogrammen en het kwadraat van de lengte in meters (kg/m^2). Voor mensen jonger dan 20 jaar gelden andere grenswaarden. Deze waarden hangen af van de leeftijd en het geslacht. Bij een BMI van 25 of hoger is sprake van overgewicht.

Onbenut arbeidspotentieel
Het onbenut arbeidspotentieel is in de Emancipatiemonitor het aandeel werklozen, semiwerklozen en onderbenutte deeltijdwerkers in de niet-onderwijsvolgende bevolking van 15 jaar tot de AOW-leeftijd.

- Werklozen: personen die recent naar werk hebben gezocht én hiervoor op korte termijn beschikbaar zijn.
- Semiwerklozen: personen die recent naar werk hebben gezocht maar hiervoor niet op korte termijn beschikbaar zijn, of andersom: personen die op korte termijn beschikbaar zijn voor werk maar hiernaar niet recent hebben gezocht.
- Onderbenutte deeltijdwerkers: personen die in deeltijd werken en meer willen gaan werken en hiervoor op korte termijn beschikbaar zijn.

Onderwijsniveau
Er is onderscheid in drie niveaus.
- Basisonderwijs, vmbo, mbo1: dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding, de voormalige assistentenopleiding (mbo1).
- Havo, vwo, mbo2–4: dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo2), de vakopleiding (mbo3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo4).
- Hbo, wo: dit omvat onderwijs op hbo- of universitair niveau.

Ouderschapsverlof
Werknemers met kinderen tot 8 jaar hebben recht op ouderschapsverlof. Deze verlofsoort stelt werknemers in staat om meer tijd door te brengen met het eigen kind.
Ouderschapsverlof kan bij de werkgever worden aangevraagd. Wettelijk hebben ouders geen recht op salaris voor de uren waarvoor ze ouderschapsverlof opnemen, maar sommige werkgevers betalen het loon toch (gedeeltelijk) door tijdens het verlof. Ouders hebben recht op 26 keer het aantal uren dat ze per week werken. Vanaf 2 augustus 2022 kunnen zij hiervan negen werkweken betaald ouderschapsverlof opnemen en daarvoor een uitkering van UWV krijgen. Voor de uitkomsten in deze publicatie is deze wijziging in de ouderschapsverlofregeling echter nog niet relevant.

Persoonlijk inkomen
Het persoonlijk inkomen (hoofdstuk 9) omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag). Premies inkomensverzekeringen (met uitzondering van premies voor volksverzekeringen) zijn hierop in mindering gebracht.
De mediaan is het middelste bedrag wanneer alle getallen van laag naar hoog worden gesorteerd.

Pensionering
Een werknemer die met pensioen gaat is iemand van 55 jaar of ouder, behorende tot de bevolking van Nederland, die loon als voornaamste persoonlijke inkomensbron heeft in november aan het begin van de verslagperiode en die een jaar later in november pensioen als voornaamste inkomensbron heeft. Pensioen omvat uitkeringen in het kader van de Algemene ouderdomswet (AOW), werk gerelateerde pensioenen, nabestaandenpensioenen, lijfrenten en uitkeringen in het kader van de Algemene nabestaandenwet (ANW).

Praktijkonderwijs (pro)
Praktisch onderwijs, aansluitend op het basisonderwijs, dat bestemd is voor leerlingen die niet in staat worden geacht om een diploma te behalen in het vmbo. Het praktijkonderwijs beoogt de leerlingen op te leiden voor zeer eenvoudig werk op de arbeidsmarkt. Stages vormen een essentieel onderdeel van deze onderwijsvorm. Leerlingen die het praktijkonderwijs succesvol verlaten, krijgen een schooldiploma.

Promotie
Het behalen van een doctoraat (de graad van doctor) in het wetenschappelijk onderwijs. Het doctoraat is het hoogste diploma dat in het wetenschappelijk onderwijs behaald kan worden.

Roken
Bij roken gaat het om mensen die in de CBS-Gezondheidsenquête ja antwoorden op de vraag 'Rookt u wel eens?' Als toelichting op die vraag wordt de volgende tekst meegegeven: 'Het gaat om alle soorten tabaksproducten. Elektronische sigaretten of vapes tellen niet mee. Ook het verhitten van tabak of heatsticks met een apparaat zoals de IQOS telt niet mee.'

Schooladvies basisonderwijs
In groep 8 geeft de basisschool advies over het voortgezet onderwijs (vo) dat bij een leerling past. De school kijkt voor het schooladvies onder andere naar leerprestaties, aanleg en ontwikkeling op de basisschool. Vanaf schooljaar 2023/'24 krijgen leerlingen in januari een voorlopig schooladvies en maakt het merendeel van de leerlingen in februari een doorstroomtoets. Voor de leerlingen die op de doorstroomtoets hoger scoren dan hun oorspronkelijke advies, kan de basisschool het schooladvies herzien.

Sectorkamer
Sectorkamer is de studierichting binnen het mbo. Het is een indeling van opleidingen in functionele groepen.

Sociaaleconomische categorie
De sociaaleconomische categorie is vastgesteld op basis van iemands voornaamste inkomstenbron. De volgende categorieën worden onderscheiden:
- Werkzaam: inkomen uit arbeid of inkomen als zelfstandige is de voornaamste inkomstenbron.
- Uitkeringsontvanger: inkomen uit een uitkering, pensioen of partneralimentatie is de voornaamste inkomstenbron. Ook studenten worden tot deze categorie gerekend.

Technische opleiding
De technische opleidingen in hoofdstuk 2 zijn afgebakend op basis van de zogenaamde International Standard Classification of Education (ISCED) uit 2013. De exacte indeling van technische opleidingen is terug te vinden in bijlage 1 van de tabel 'EBB 5399 ILO definitie' op de website van het CBS. Deze afbakening van technische opleidingen is door het ministerie van EZK en in samenspraak met verschillende stakeholders opgesteld.

Technisch beroep
De indeling van technische beroepen is gebaseerd op de Beroepenindeling-ROA-CBS (BRC) uit 2014 die standaard door het CBS gebruikt wordt, maar is in hoofdstuk 2 breder dan alleen de beroepsklasse 'Technische beroepen' van hoofdstuk 3. Deze afbakening van Technische beroepen is door het ministerie van EZK en in samenspraak met verschillende stakeholders opgesteld. De exacte indeling van technische beroepen is terug te vinden in bijlage 2 van de tabel 'EBB 5399 ILO definitie' op de website van het CBS.

Tevredenheid met de financiële situatie
Het antwoord op de vraag in het CBS-onderzoek Sociale samenhang en welzijn 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met de financiële situatie van uw huishouden? Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden'. Een score van 1 tot en met 4 wordt geclassificeerd als 'Ontevreden', een score van 5 of 6 als 'Niet tevreden, niet ontevreden' en een score van 7 tot en met 10 als 'Tevreden'.

Top en subtop van een organisatie
De top van een bedrijf of instelling bestaat uit de raad van bestuur en de raad van commissarissen. De raad van bestuur (rvb) of de directie is het hoogste orgaan: het orgaan dat de dagelijkse leiding in handen heeft. De raad van commissarissen (rvc) is het orgaan dat toezicht houdt op het functioneren van een bedrijf of instelling. Het lidmaatschap van de raad van bestuur verschilt van dat van de raad van commissarissen. In het eerste geval is men in dienst is van het bedrijf of de instelling, in het tweede geval is het een nevenfunctie. In het bedrijfsleven heet het toezichthoudende orgaan vrijwel altijd rvc, in de non-profitsector worden uiteenlopende benamingen gehanteerd, zoals raad van toezicht, raad van advies of bestuur. De rvb heeft meer macht dan de rvc.
Onder subtop van een bedrijf of instelling wordt verstaan: de hiërarchische laag of lagen onder de raad van bestuur.

Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)
Het vmbo bestaat uit vier leerwegen:
- de basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)
- de kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k)
- de gemengde leerweg (vmbo-g)
- de theoretische leerweg (vmbo-t)

Vmbo-b is de vooropleiding voor de basisberoepsopleiding (niveau 2) van het mbo. Vmbo-k is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding (niveau 3) en de middenkaderopleiding (niveau 4) van het mbo. Vmbo-g en vmbo-t hebben een vergelijkbaar niveau en vormen het hoogste niveau binnen het vmbo. In tegenstelling tot vmbo-t volgen leerlingen op vmbo-g ook een beroepsgericht vak.

Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo)
Het vwo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs, die vooral bedoeld is als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs (wo). Het vwo heeft zes leerjaren. Leerlingen kunnen in de tweede fase (leerjaren 4, 5 en 6) kiezen uit vier profielen.

Voortgezet speciaal onderwijs (vso)
Onderwijs aan kinderen van 12 jaar of ouder die vanwege beperkingen of stoornissen extra zorg op school nodig hebben. Binnen het vso wordt onderscheid gemaakt naar vier clusters, waarbij elk cluster zich richt op kinderen met een bepaalde problematiek.
- Cluster 1 – leerlingen met een visuele beperking;
- Cluster 2 – leerlingen met een auditieve of communicatieve beperking;
- Overige clusters (voorheen 3 en 4) – leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en leerlingen met een ernstige ontwikkelingsstoornis.

Binnen het vso kunnen meerdere niveaus worden gevolgd, zoals vmbo maar ook havo. Het is mogelijk op het vso hiervoor een certificaat of diploma te halen.
Vanaf 2013 volgen leerlingen in het vso een van de drie uitstroomprofielen.
De uitstroomprofielen bereiden leerlingen voor op doorstroming naar:
- vervolgonderwijs: gericht op het behalen van een regulier diploma;
- arbeidsmarkt: gericht op een overstap naar de arbeidsmarkt, indien mogelijk met een duurzaam arbeidscontract;
- dagbesteding: gericht op zo zelfstandig mogelijk functioneren in vormen van dagactiviteiten.

Voortijdig schoolverlater
Een voortijdig schoolverlater (vsv) is iemand die het (bekostigd) onderwijs heeft verlaten en niet in het bezit is van een startkwalificatie. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo, vwo of mbo niveau 2. Een startkwalificatie wordt gezien als het minimale niveau dat nodig is om een volwaardige plaats op de arbeidsmarkt te veroveren.

Wetenschappelijk onderwijs (wo)
Het wetenschappelijk onderwijs is een onderwijssoort binnen het hoger onderwijs. Het wo leidt over het algemeen op tot een bachelor- of mastergraad. Ook is het mogelijk een diploma voor een vervolg- of beroepsopleiding te halen. Wo-opleidingen worden verzorgd door universiteiten.

Zorgen over financiële toekomst
Het antwoord op de vraag in het CBS-onderzoek Sociale samenhang en welzijn 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven hoe vaak u zich zorgen maakt over uw financiële toekomst? Een 1 staat voor nooit en 10 voor voortdurend.' Een score van 1 tot en met 4 wordt geclassificeerd als 'Geen zorgen', een score van 5 of 6 als weinig zorgen en een score van 7 tot en met 10 als 'Veel zorgen'.

Zorgverlof
Kortdurend zorgverlof is bedoeld om gedurende een korte periode voor een zieke naaste te zorgen. Werknemers hebben per twaalf maanden wettelijk recht op maximaal twee keer het aantal in de arbeidsovereenkomst afgesproken uren dat men per week werkt. In het geval van het kortdurende zorgverlof wordt minstens 70 procent van het salaris doorbetaald gedurende het verlof.
Bij langdurend zorgverlof is er anders dan bij kortdurend zorgverlof geen recht op salaris gedurende het verlof. Men heeft per twaalf maanden recht op maximaal zes keer het aantal in de arbeidsovereenkomst afgesproken uren.

Literatuur

Stoeldraijer, L. & Harmsen, C. (2017). De levensverwachting meet de sterfte. Bevolkingstrends, 5 april.

Kennis, M. (2024). Hoeveel LHBTIQA-personen telt Nederland? Statistische Trends, 11 oktober.

Medewerkers

Sebastian Alejandro Perez
Karlijn Bakker
Marion van den Brakel
Jan-Willem Bruggink
Henk-Jan Dirven
Peteke Feijten
Daniëlle Groffen
Corina Huisman
Christianne Hupkens
Jannes Kromhout
Suzanne Loozen
Godelief Mars
Vera Peters
Astrid Pleijers
Noortje Pouwels – Urlings
Mark Ramaekers
Eveline Vandewal
Rik van der Vliet
Nadine Wesselius
Laura Wielenga – van der Pijl

(Eind)redactie

Jan-Willem Bruggink
Marion van den Brakel